The University of Jordan
THE LIBRARY

הצופה

ב"ה, יום ששי, ט"ו טבת תשל"ו (19.12.1975)
שנה ל"ח — גליון 12103 — המחיר 2.20 ל"י

בטאון התנועה העולמית של המזרחי והפוהמ"ז
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

לל החלטה נגד הציונות

12 מדינות מערביות פרשו מכנס „אונסקו"

...ריס, 18 (קטמייא, יופ"י) — ישראל, ארצות הברית ו-12 ארצות אחרות פרשו היום מכנס-מומחים של אונ"סקו במחאה על שאישר אתמול ... המשווה את הציונות ל... ת.

...פר ארצות אחרות, טורקיה, ...דה, אוסטריה וונצואלה, ...עידה אך אינן משתתפות עוד ...ה או לא יצביעו על המסמך של הועידה.

...צות שפרשו היום אחר הצהרת ...ע מדינים היו ישראל, ארצות ..., שמונה ארצות השוק המשותף (לוכסמבורג לא השתתפה בועידה), אוסטרליה וקנדה. המשלחות של 12 המדינות ...לאולם הועידה כדי למסור ...הועידה מכתבים המסבירים ...רישתם. ...הועידה, יוסף גרוזמן בציכוסלובקיה, התחיל להקריא את המכתבים, אולם הופסק מיד מחאה הסתייגות מנציגי אלג'יריה ועיראק. נציג אלג'יריה התלונן כי הקראת המכתבים היא „הפרה של תקנות הנוהל".

במכתב של המשלחות נאמר, כי המשלחות עוזבות את הדיונים בשל התיקון האנטי-ציוני שהוגש על ידי יוגוסלביה ואשר צורף להצהרה המוצעת על אמצעי התקשורת ה... שורת השלמיים. תיקון זה הסיוע לארצות „לעודד את אמצעי התקשורת ההמונים הלוחם בתעמולה מלחמתית, אפרטהייד וגזענות, כולל הציונות". המשלחת האמריקאית גם יצאה משום ש„קיימים הבדלי גישה בסיסיים המבדילים בין אלה המאמינים באמצעי תקשורת המוניים בלתי תלויים, ושפיקוח ממש...

(סוף בעמוד 2)

גינוי נוסף לישראל — בכנס ארגון התעופה האזרחית

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

גינוי חדש לישראל על שימוש בשדה התעופה בעטרות, נתקבל אתמול בוועידת ארגון התעופה הבינלאומי במונטריאל שבקנדה. בעד הגינוי הצביעו 16 מדינות. נגד ארה"ב בלבד. נמנעו מדינות כמו קנדה, קוסטה ריקה, גרמניה, שבדיה, בריטניה. מקסיקו וקניה נעדרו.

שר התחבורה: נמשיך להשתמש בעטרות

מדינת ישראל תמשיך להשתמש בנמל התעופה הבינלאומי ליד עטרות ולהפעילו. על אף ההחלטה אמר אמש שר התחבורה, גד יעקובי. בהופעתו במרכז ה... העבודה בחיפה. השר הדגיש, כי שדה זה שוכן בשטחה של ירושלים רבה ונתון לריבונותה המלאה של מדינת ישראל וממשלתה. ההחלטה זו איננה ראשונה מסוגה, והיא היתה צפויה מראש ואין בה משום שינוי במעמד נמל התעופה או בגישתה של ישראל אליו. שר התחבורה הוסיף, כי יש להצטער על כך שהארגון הבינלאומי לתעופה אזרחית אינו מוצא לנכון להוקיע את נסיונות הסרוך וההתנכלות לתעופה האזרחית הבינלאומית על ידי אש"ף וארגוני הטרור הערבים ה... אחרים.

שככו הקרבות בלבנון

ביירות, 18 (יונייטד ועתי"ם) — מלחמת האזרחים בלבנון שככה היום, לאחר שהתנגשויות ברחובות איימו לבטל את הפסקת האש ה-16 בין מוסלמים ונוצרים.

רדיו ביירות מסר, כי כל הצדדים סוף סוף הודיעו לועדת התיאום שכל האנשים המזויינים פונו מן הרחובות.

כוחות הבטחון הלבנוניים קיבלו הוראות לירות על כל אדם מזוין ה... מנסה „לשלול את החירות או לתפוס את הרכוש של אזרח כלשהו", מסר הרדיו. הוראות דומות בעבר לא הרתיעו את המזוינים.

הקרבות גם נפסקו בטריפולי שם התנגשו שמאלנים במשך הלילה שעבר, עם ימנים מן העיירה זגורתא, מקום הולדתו של הנשיא פראנג'יה.

משרד החוץ: מכסיקו מקיימת הבטחותיה

ואגי משרד החוץ אמרו אתמול שישראל איננה שולחת הוראות לראשי הארגונים היהודיים כיצד עליהם לנהוג לגבי מקסיקו, והם עצמאיים בהחלטותיהם. עם זאת הסבירה ישראל שמקסיקו מקיימת את הבטחותיה באו"ם. היא הבטיחה לא להצביע בעד החלטות אנטי-ציוניות מלבד ההחלטה של ועידת הנשים במקסיקו שלגבה אמרה מראש שתצביע בעד אך תמהיה.

ריפאעי יוצא לבריה"מ

מוסקבה, 18 (עי"צ) — צבור מוחמד ריפאעי, בעבר ראש ממשלת ירדן, אמור להגיע בראשית השבוע הבא למוסקבה כדי להכין את ביקורו של המלך חוסיין בברית המועצות הצפוי בקיץ 1976 — אמרו היום מקורות דיפלומטיים במוסקבה.

ה„סטייט דפרטמנט" מסתיג חריפות מדברי פרס

ושינגטון 18 (עסס"א) — הסטייט דיפרטמנט הסתייג היום בחריפות מהערתו של שר הבטחון שמעון פרס כי הוא אינו מצפה להתקדמות לקראת שלום במזה"ת ב-1976 משום שזו שנת בחירות לנשיאות בארה"ב.

פרס אמר את הדברים בראיון שהתפרסם היום ב„ניו יורק טיימס". בתשובה לשאלה אמר בענין זה דובר ה„סטייט דפרטמנט" רוברט הונסט: „מנקודת השקפה האמריקנית איננו יכולים להסכים עם גישה זו. עמדתנו היא כיום כפי שהיתה. אנו נחושים בהחלטותינו להמשיך ולקיים את התנופה לקראת שלום במזרח התיכון".

מאמצים אמריקאיים כדי לשים קץ למעורבות הסובייטית באנגולה

ושינגטון 18 (יופ"י) — הסנאט האמריקאי דן היום בדלתיים סגורות פעם נוספת בסיוע החשאי שהושיטה סוכנות הביון המרכזית לשתי סיעות באנגולה. בוועדת החוץ של הסנאט דרשה לשים קץ לסיוע האמריקאי לתנועות אלה, שלגביו נמסר כי הוא מסתכם ב-60 מליון דולר. משרד החוץ האמריקאי עושה עתה מאמצים דיפלומטיים כדי לשים קץ למעורבות הצבאית הסובייטית באנגולה.

מרד קצינים בארגנטינה
קוראים להפלת ממשלת פירון

באונוס איירס, 18 (עי"ר) — קצינים של חיל האוויר הארגנטיני התמרדו כאן היום וקראו להפלת משטרה של הנשיאה מריה איסבלה פירון. הקצינים עצרו את מפקדם, מפקד חיל האוויר הגנרל הקטור פאוסאריו, ו... פירסמו הודעה בה נאמר כי „חיל האוויר נמצא במצב כוננות עד אשר הופל הממשלה".

הם קראו לקציני חיל היבשה וחיל הים לתמוך בהם, והציעו את מפקד חיל היבשה הגנרל חורג וידלה כנשיאה החדש של ארגנטינה, אמרו מקורות צבאיים. הגנרל וידלה עדיין עתה ביקור של רצון טוב ב... קאראקאס של מי ועידת צבא ונצואלה.

הקצינים המורדים השתלטו על נמל התעופה הפנימי של באונוס איירס ועל הבסיס האווירי מורון ממערב לעיר.

נמסר כי יחידות אחרות של חיל האויר הועמדו במצב הכן, אך לא נודע מיד אם מפקדיהן תומכים במורדים.

המקורות הוסיפו, כי בהצהרה ששודרה ברדיו אל המכות של היחידה היבשה אויר ים, קראו המורדים ליחידות הצבאיות לשים קץ ל„שחיתות והאנדרלמוסיה במדינה".

בשעה מאוחרת יותר נמסר כי הגנרל פאוסאריו, מפקד חיל האויר הארגנטיני, שוחרר. הוא הוחזר 8 שעות לאחר מעצרו למרכז הפיקוד של חיל האויר.

הקצינים המורדים קראו הערב לגנרל וידלה, מפקד חיל היבשה, לעמוד בראש ממשלה לאומית.

בעלון שהשליכו ממטוס שחג מעל לארמון הנשיאות בבאונוס איירס, הודיעו הקצינים המורדים על החלטתם לא להכיר עוד בסמכות ממשלת ארגנטינה.

היום השביעי...
שתו 777
ברנדי בינלאומי
כרמל מזרחי
יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

המדיניות הכלכלית-מקצועית-חברתית של ההסתדרות

תוספות השכר לפי גידול התפוקה והשינויים שחלו ברווחיות המפעלים

הועדה המרכזת ניבשה אתמול הצעה תזכיר ההסתדרותי בפירוש של קווים ויעדים למדיניות ההסתדרות בנושאי תעסוקה, הכנסה, שכר, רווחים, מיסוי והסובסידיות לשנת 1976. התזכיר המוצע, יובא לקריאה-ראשונה בפני כינוס הועידה ביום א' הקרוב ובן יימסר לגורמי הממשלה והמעסיקים לפתיחת השלבים הראשונים במגעים לביצוע המדיניות הכלכלית-מקצועית-חברתית לשנת 1976.

היום תקיים הועדה המרכזת דיון עם שר האוצר בתכנית הכלכלית החדשה.

המסקנות הנובעות מהתזכיר הם כי ההסתדרות רואה באבטלה כשלון ה... מדיניות הכלכלית והיא תתן יד לכל תכנית הבאה לבצע ניודת חיובית אל מפעלים ובין ענפית. ההסתדרות תנקוט באמצעים המאפשרים הכוונה של עובדים לסקטור היצרני. ההסתדרות תתבע מהממשלה, כי תכין תוכניות מפורטות להעביר עובדים העלולים להפלט ממקומות עבודתם לתעשיות ולענפים ליצוא, וזאת על ידי תוספות שכר ותנאים משופרים לעובדים בסקטורים אלה.

ההסתדרות תתבע מדיניות הכנסות אשר תהיה מבוססת על-ביטול הפער בין המיסוי ותנאי ההצמדה של ההכנסות מעבודה לעומת ההכנסות מהון.

ההסתדרות חוזרת ומדגישה, כי הרפורמה במס הישיר מתבצעת לעת עתה במלואה אך ורק לגבי השכירים.

באשר לשינוי שערי החליפין לא רואה ההסתדרות די צל-מנות לעודד את היצוא. דרושה בדיקה מרחיקת לכת בכל כלי עידוד היצוא. העידוד הישיר לייצוא צריך לאפשר מתן הפרשים כספיים מתאימים גם לפועלים העובדים ליצוא.

לדעת ההסתדרות מיתון הפעילות הכלכלית אינו מחייב בהכרח הורדת של הפריון בעיקר בענפי היצוא. ניתן לשפר את תנאי הסחר של היצוא רק ע"י הגדלת פריון הייצור הכולל, וזאת בין השאר גם ע"י השקעות הון, הכשרת עובדים ושכר עידוד, ועוד.

ההסתדרות סבורה, שללא השקעות גדולות בענפי הייצוא כיום, לא תתאפשר חזרה לצמיחה כלכלית בעתיד מועד, ועלול להוצר מצב של חוסר עבודה סטרוקטורלי.

כן אומר התזכיר שההסתדרות מודעת לעובדה, כי האמרת מחירים אינפלציונית הינה אויב ראשון בהעלה לרמת החיים של העובד, וההפחתות סדירה של המשק. עליית המחירים הגבוהה בשנתיים האחרונות, היתה בראש וראשונה תוצאה של הביקוש הגואה, ולא של שינויים בעלות הייצור.

(סוף בעמוד 2)

הממשלה תקיים דיון בתקציב ביום א'

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הממשלה עומדת להקדיש ביום ראשון דיון ממושך על תקציב המדינה והתכנית הכלכלית.

השרים זומנו לשתי ישיבות ביום א' כאשר הם הועמדו בכוננות כי הישיבה תמשך עד שעה מאוחרת. הכוונה היא לנסות לגמור את הדיון עוד ביום ראשון בלילה, אולם אין הודאות שהממשלה אומנם תספיק לעשות זאת. ישנם חלוקי דעות יסודיים בתקציבי הבטחון, השכון, הבריאות והחינוך. כן מצפים שראש הממשלה יצחק רבין יתיצב ביום א' מאחורי התכנית הכלכלית של האוצר.

הוחזרו גוויות 93 חיילים מצריים

93 גופות של חיילים מצרים ממלחמת ששת-הימים ומלחמת יום-הכיפורים הועברו אתמול בשעות הצהריים בטקס צבאי במחסום בלרה, לידי המצרים.

י. רבין: האינטרס האמריקאי במזה"ת — השכנת שלום

ראש הממשלה, מר יצחק רבין, אמר אתמול כי האינטרס האמריקאי במזרח התיכון הוא השכנת שלום, ובהעדרו — הבטחת מצב של רגיעה. אולם, לדעתו, בלי ישראל חזקה לא היתכן רגיעה באזור, ובודאי לא רגיעה לארה"ב.

מר רבין אמר את דבריו בהרצאה במועדון לשכת מסחר ותעשיה ישראל—אמריקה. הוא הביע עם זאת את הערכתו, שארה"ב לא תתמוך בישראל אם יווצר מצב העלול להוליך לעימות צבאי בין המעצמות ולהתלקחותה של מלחמת עולם שלישית. לכן, ציין, חייבת המדיניות הישראלית להביא בחשבון לא רק את הידידות בין ישראל ובין ארה"ב, כי אם גם האינטרס של מעצמה זו באזור. בציבור הישראלי קיימת יותר מדי טענה כלפי ארה"ב, ויש כנהיגים ישראליים המעינים, כי „ארה"ב היא בכיס שלהם". לדעת מר רבין, זה ביטוי מזיק לידידות השוררת בין שתי המדינות, ויש לכלכל את המדיניות הישראלית כך שלא תוביל לעימות בין-גושי.

בתשובה לשאלה בנוגע להתנחלות בשטחים אמר מר רבין, כי סבסטיה שוכנת בשומרון, וכי יש בציה דומה של ישוב קוי העימות וירושלים. ישוב בסבסטיה אינו תרומה בטחונית, ואם יש מתיישבים, הרי עליהם לחזק את קו העימות.

ועד קרית ארבע מכחיש דברי ראש הממשלה

ועד הנהלת קרית ארבע בחברון שלח אתמול מברק מחאה לראש הממשלה י. רבין, על דבריו שהשמיע בחוג „לשילוב" על קרית ארבע. לדברי הוועד כלל דבריו עיוותים שאין להם יסוד. הוועד טוען שבניגוד לדברי רבין, אין דירות ריקות בקרית ארבע, ובמפעלים שבקריה עובדים יהודים. הוועד מזמין את רבין לביקור במקום ולחילופין דורש פגישה עמו.

לדעת חברי הוועד נעשה איסוף החומר עבור רבין בצורה תרבבית והוא נכשל בעובדות.

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.02	5.18
תל-אביב	4.20	5.19
חיפה	4.10	5.16
אילת	4.22	5.24
באר-שבע	4.18	5.17

רבינוביץ: נלמד ההתפתחויות בשוק ההון ונפעל בהתאם

מאת יצחק דרימש

האוצר עוקב אחרי ההתפתחויות בשוק ההון עם הרעת תנאי המלווה הצמודים. ישנה נכונות ללמוד מהנסיון „ולפעול בהתאם", זאת אמר שר האוצר מר י. רבינוביץ, בשיחה ל„הצופה".

שר האוצר נמנע מלפרש אם ישנה כוונה לבצע התאמות בקרוב בכלל ירידות במכירות של אמיסיות חדשות של אגרות חוב צמודות. אולם הוא אמר כי הדעה פתוחה ללמוד מכל נסיון כדי לעודד את החסכון. ישנה כוונה לגיוון החסכון בצורות שונות ובמסגרת זו גם מכינים הנפקה של מלווה צמוד למטבע זרה.

בשיחה גילה שר האוצר כי בתקציב החדש ישנה ירידה ריאלית בשירותים ובפיתוח בסך 3.6 מיליארד ל"י. עבור שירותים רבים שניתנו בעבר בחינם יידרשו האזרחים עתה לשלם.

על העלאת המחירים של המצרכים המסובסדים אמר שזו תבוצע לקראת שנת התקציב הבאה.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עד בהיר. תשקף לשבת: מעונן חלקית.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 7—14, תל אביב 8—19, חיפה 8—19, באר שבע 5—19, רמת הגולן 4—14, נהריה 6—20, צפת 5—12, טבריה 8—19, נצרת 8—15, עפולה 5—20, הר שומרון 7—16, לוד 5—21, יריחו 7—23, עזה 8—21, אילת 8—22, מצפה שלמה 16—23.

ישיבת הועד הפועל של הפועל המזרחי

תתקיים אי"ה ביום שלישי הבא י"ט בטבת תשל"ו (23.12.75)
בשעה 3.00 אחה"צ — בבית התנועה בתל-אביב

בסדר היום:
המדיניות המקצועית של הפועל-המזרחי

חברי הועד הפועל והסגנים, חברי המחלקה לאגוד המקצועי וחברי המזכירויות של האגוד המקצועי של הפוהמ"ז מוזמנים בזה

הזמנות מיוחדות לא נשלחו! — המזכירות

המרכז המאוחד של התנועה הפועל המזרחי והמפלגה הדתית לאומית

מתכנס אי"ה ביום ראשון י"ז בטבת תשל"ו (21.12.75) בשעה 2.00 בצהריים בבית הרופא בת"א (רח' הפטמן 1 ליד בנין מפעל הפיס ומאחורי בנין בני ברית).

בסדר היום:
הקיצים בחוקת ההסתדרות הפנימית
של התנועה עפ"י החלטות הועידה האחרונה.

חברי המרכז, הסגנים והווירילסטים מוזמנים ומתבקשים לדייק ולבוא לשעה הקבועה.
חברים אשר בשום מה לא קיבלו הזמנה בדואר, מוזמנים בדרך זו.

תנועת האשה הדתית לאומית

כנס לפתיחת המגבית השנתית תשל"ו וסיור במוסדות תנועתנו

יערכו אי"ה ביום רביעי כ' טבת תשל"ו (24.12.75) בשעה 4.00 אחה"צ.

הכנס התגיגי יתקיים במרכז להכשרה מקצועית „נוה שרה הרצוג" בבני-ברק.

בתוכנית:
שר הדתות ד"ר יצחק רפאל — ביסוס החינוך הדתי במדינה
מרים אליאש — בעת מצור
קולית — תלמידות ביה"ס
פרקי קריאה — הקריינית חנה רוזן
פותחת ומנחה: מרים יקיר

הופיעה חוקת התנועה - (המפד"ל הפועמ"ז)

נוסח משולב ומתוקן ע"פ החלטות הועידות האחרונות

החוברת תחולק לחברי המרכז המאוחד במושבו מחרתיים (יום ראשון) בבית-הרופא.

חברי המרכז והסגנים שייעדרו מהמושב יוכלו לקבל את החוברת בדואר לפי בקשתם.

אם תתונה מכובדת

אם אף רק עם
התזמורת המפוארת
המודרנית-המזרחית
בנהלת ברוך שורץ
תל-אביב, שינקין 38
284581 אלפון
— מחירים נוחים —

מרכז מכונות גילוח PHILIPS

מכל הסוגים
גילוח ● תספורת ● על השכל ● על מללות (לחילים) או מלוי מכירה, יעוץ ותיקונים
החודש בהנחה ניכרת
„הגבר המבין פונה לרובין"
ג. רובין ת"א
יסוד המעלה 6 טל' 32161
אל תזרוק את המכונה הישנה אצלנו תקבל תמורתה

רהיטי אלון

כהי שינקין 24
תל-אביב
טל. 285620

ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

דירת לוקסוס

בת 4½ חדרים
(קומה עליונה)
ברח' הרצוג גבעתיים
להשכיר
לפרטים: 32036 ת"א

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו

מרים שרויטמן-לוינוביץ ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה
ביום שני י"ח טבת תשל"ו (22.12.75)
בשעה 15.00, בבית העלמין בקרית שאול.

מתאספים בכניסה לבית הקברות.

המשפחה

במלאת שנה להסתלקותו של

ר' זאב בלומנצויג ז"ל

יתקיים אי"ה
ערב התייחדות עם זכרו
ביום שלישי, י"ט בטבת ה'תשל"ו בשעה 5.15 אחה"צ,
בבית-הכנסת המרכזי ישורון, רח' המלך ג'ורג' 44 ירושלים

דברים לזכרו:
ד"ר יצחק רפאל — שר הדתות
מר ברוך דובדבני

עליה לקברו בהר הזיתים, בו ביום, בשעה 3.00 אחה"צ.
יציאה מבית המשפחה, רחוב רד"ק 7, בשעה 2.45 אחה"צ

אזכרה

יום שני, ח' טבת תשל"ו (22.12.75) בשעה 3.00 אחה"צ
יתקיים בבית העלמין סנהדריה גילוי מצבה על

הרבנית אליקו מוסקוביץ ע"ה

(בת האדמו"ר מפודהייץ ואשתו של הרבי מהריבא ר' אברהם מוסקוביץ הי"ד)

מוקירי זכרה מתבקשים להשתתף.

לחברנו שלמה לקס ורעיתו

ירושלים — חבר המחלקה לאגוד המקצועי

נספר תנחומים במות בנכם היקר

הילד מרדכי ז"ל

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד

ההסתדרות הפועל המזרחי בישראל — הועד הפועל
המחלקה לאגוד המקצועי

משרדי

המרכז הארצי למען טהרת המשפחה בישראל

עברו

לרחוב ישא ברכה 28 ירושלים
טל. 285414

עירית רמלה

שולחת את מיטב ברכותיה
לכבוד הרב
ר' יחיאל אביחצירא שליט"א
לרגל היבחרו לרב העיר ברמלה
ומאחלת לו הצלחה בהנחלת ערכים דתיים בקרב כל תושבי עירנו

עו"ד א. א. לוי
מ.מ. ראש העיר

למכובדנו

הרב ר' יחיאל אביחצירא שליט"א

ברכות מאליפות
לרגל היבחרו לרב העיר ברמלה

יהי רצון שיזכה לרומם את קרן התורה ולהגביר חילים לתורה ולתעודה

לשכת הרבנות / המועצה הדתית
רמלה
ההנהלה הבריה עובדיה

למורנו ורבנו

הרה"ג ר' יחיאל אביחצירא שליט"א

עטרת ברכות
להיבחרו לרב העיר ברמלה

יהי רצון שיזכה לכהן פאר בכהונתו הרמה ויצליח להגדיל תורה ולהאדירה בעיינו

בית כנסת „מגן דוד" לעולי צפון אפריקה
הועד, הגבאים וציבור המתפללים

למורנו ורבנו הרה"ג

ר' יחיאל אביחצירא שליט"א

ברכות מקרב לב
להיבחרו לרב העיר ברמלה

יהי רצון שהשכינה תשרה בכל מעשי ידיו ויצליח להגדיל תורה ולהאדירה לתפארת מסורת המשפחה הדגולה

חברה קדישא
„צפון אפריקאית"
ברמלה

המפלגה הדתית הלאומית - הפועהמ"ז סיעת ה„גוש" לליכוד ולתמורה

לקראת כינוס המרכז של התנועה
ביום ראשון (21.12.75),
התקיים פגישת חברי המרכז והסגנים
בשעה 13.00 ב. בית הרופא". רחוב הפטמן 1. תל-אביב

נא לדייק

מזכירות הסיעה

האגודה להתנדבות בעם

ההנהלה הארצית

שמיניסטית דתית!

האם החזרת כבר את שאלון ההרשמה ללשכת ההתנדבות בשרות לאומי?

החזירי בתקדם עד ראש חודש שבט תשל"ו
אך ורק לפי הכתובות:

ת.ד. 7370 ירושלים
ת.ד. 22230 תל-אביב
ת.ד. 2108 חיפה

* מי שלא קיבלה שאלון הרשמה בבית-ספרה — יכולה לפנות ישירות לכתובות דלעיל.
* אין למסור השאלון בידו של שום נציג, אלא לשלוח אותו בדואר בלבד לכתובות דלעיל.

למזכיר המפד"ל — הפוהמ"ז בתל-אביב

הח' אברהם פישלר ורעיתו

ולבנו בנימין ורעיתו רות בניו-יורק
ולמשפחת שטרן
ברכת מזל טוב
להולדת הנכד הבן

תזכו לגדל את הנכד לתורה לחופה ולמעשים טובים

מועצת התנועה המפד"ל הפוהמ"ז
בתל-אביב
י. סוספולינסקי — סגן מזכיר

לאברהם פישלר ורעיתו

ברכת מזל טוב
להולדת הנכד

וילקר בן-ציון

הוד-חוד פעלם וצדקתם עומדת לעד".

מכס הכנסת ספר תורה

לזכרם של הורינו היקרים

ר' משה פלטנר ז"ל
מרת חנה פלטנר ז"ל

אשר יתקיים אי"ה ביום שלישי י"ט טבת תשל"ו (23.12.75), בבית-הכנסת בשכון הפועל-המזרחי המשך שינקין רח' הפלמ"ח יד אליהו, תל-אביב.
התהלוכה תצא בשעה 4.30 אחה"צ מבית שלמה פלטנר רח' הפלמ"ח 41 יד אליהו, ת"א

המשפחה

הורת יום רביעי כ' טבת תשל"ו (24.12.75) בשעה 3.30 אחה"צ ההורים בתכנסים בשער בית העלמין הישן בחוף הכרמל בחיפה

התתייחד עם זכרם

שמלות כלה
מ- LONDON PARIS ROME
תמצאו במחלקה המיוחדת לכלות
שלפוש
דיזנגוף 126

مكتاب الاصل

של המצפה

גובה גל הגינויים

פרישתם של נציגי ארצות־הברית, אוסטראליה וקאנדה, שמונה ארצות השוק המשותף וישראל מכינוס אונסק"ו, לאחר אישורו החלטת עצרת או"ם בגינוי הציונות, יש בה מחאה פומבית של ארצות־המערב המרכזיות נגד השוואת הציונות לגזענות. כמה וכמה מדינות נציגיהן נשארו באולם, אך הדלן להשתתף בדיונים ובהצבעות.

עמדת הרוב בכינוס־המומחים של אונסק"ו, שנערך בפאריס, אינה מפתיעה, שהרי הגוש הסובייטי־ערבי וגרורו עניינו הוא, שכל הגופים המסונפים לאו"ם יאשרו החלטות העצרת בגנות הציונות ומדינת־ישראל.

ההצהרה אומרת, ש"כל הארצות קרויות לעודד אמצעי־התקשורת והמוניים להלחם בתעמולה מלחמתית, באפרטהייד וגזענות, כולל החלטת עצרת או"ם המזהה ציונות עם גזענות".

ברית־המועצות והארצות המשתעבדות לה יגייסו את כלי־התקשורת שלהן הנתונים לפיקוח חמור, להציג את עצמן שוחרות שלום ושוויון בין עמים, ולתקוף מחרחרי־מלחמה, גזענים וציונים. אף כלי־תקשורת של ארצות־ערב וארצות העולם השלישי, רובן ככולן בעלות משטרים טוטאליטאריים, יעשו מה שיצטוו לעשות על־ידי משטריהם.

העולם המערבי, שבו כלי־תקשורת חופשיים, מפיקוח ממשלתי, חולק על הגוש הסובייטי באופן עקרוני, שאין לעודד התערבות השלטון בהכוונת כלי־התקשורת, שכשמעה, נפילה עצמאותם בביטוי דעת־הקהל. הפער הרחב כאשר החלטת הרוב בנסה לכפות ניהול תעמולת־איבה נגד הציונות ומדינת־ישראל. הצעת־התיקון היוגוסלווית, שאינה מאזכרת במפורש את הציונות וישראל, לא שינתה תוכן ההצהרה.

אף על־פי שהאישור של גינוי הציונות נתקבל ברוב של שלושים ושש נגד עשרים ושנים ושבעה נמנעים, הרי יש משמעות רבה לעובדה, שכל ארצות המערב, כולל שוודיה, הצביעו נגד, ושתים־עשרה מדינות, בראשן ארצות־הברית, פרשו מן הכינוס.

יש לציין, שאחד הנאומים המרדעים נגד הציונות וישראל נשא נציג אוקראינה, שכינה את הציונות "אחת הכנופיות של האנושות". הוא דיבר בלשון בני עמו שערכו פוגרומים ביהודים. האנטישמיות הוסיפה את חלקה להחלטה.

האם הצבעת־נגד של מדינות המערב והפרישה מן הכינוס ידתיעו את הגוש הסובייטי־ערבי מהגשת הצעות דומות בגופים בינלאומיים נוספים של או"ם? קשה להניח שיוותרו על המגמה לפסול את הציונות ולהטיל דופי במדינת ישראל, אלא יגמר להשיבה בחיפוי נוסחות מסווים.

בעוד בכינוס־אונסק"ו המערב הצביע נגד ההצהרה הסובייטית־ערבית, הרי בוועידת ארגון־התעופה הבינלאומי במונטריאול, קנדה, גונתה ישראל על שימושה בשדה־התעופה עטרות. בין הנמנעות בריטניה, גרמניה וקנדה. ארצות־הברית היתה היחידה שהצביעה נגד.

הארגון הבינלאומי לתעופה אזרחית, שנמנע להוקיע את הסידור הערבי בקווי־התעופה, גינה את ישראל שמשתמש בשדה התעופה "השוכן בשטחה של ירושלים הגדולה ונתון לריבונותה המלאה של ישראל", כדברי שר־התחבורה.

הגינוי עלול לעודד את הסידור הערבי, כפי שהוא נשען על ההחלטות האנטי־ישראליות של עצרת או"ם.

על אף הגינויים, עזות לכחות האלימות שגברו בארגונים בינלאומיים, תכריע יכולתה של המדינה לעמוד במבחניה מבחינה בטחונית, משקית וחברתית, והעמקת הידידות עם העולם שבו הסיכוי הממשי לעצור את נחשול העריצות.

נציין את דברו של שגריר ארה"ב באו"ם, פטריק מויניהאן, שעצרת־או"ם השלושים, שנעלה עתה, "גרמה אכזבה ודאגה מפני שהיתה שטופה מעשי־תועבה, ברחבי עולם עקבו ביחידים וממשלות בשאט־נפש אחר דיוני העצרת". הוסיף לומר, שהרוב בעצרת מורכב בנציגי משטרים השולטים בכוח צווים ולא בהסכמת תושביהם. דבריו הבוטים, שפגעו בנציגים הסובייטים והערביים, ייצגו את המיעוט בעצרת או"ם והוכחו לשמור על שלום העולם החופשי.

כל ישראל ערבים זה בזה

עמדתה הבלתי־יציבה של ממשלת מקסיקו לגבי ההצבעות האנטישמיות בעצרת או"ם ניכרת גם ביחסה לקהילה היהודית בארצה. בזמן היווה אחר התיירים האמריקניים כמוצא יהודי גילתה אותות־אהדה מופגנים לאורחים המקסיקאנים בני הדת היהודית.

לאחר שנציג מקסיקו הצביע שוב בעצרת או"ם בעד החלטה שמשווה את הציונות לגזענות, החריש חרם ארגונים יהודיים בארה"ב לסיור־נופש במקסיקו, יצא הנשיא אצ'ווריה בעצמו בנאום כבו עוקצנות אנטישמית.

ראש מדינת מקסיקו, שבשעתו ביקר בארץ והשמיע דברי־תהילה לעם היהודי ולמדינתו, בנאומו תקף "מיעוטים המחזיקים בדעות ובאינטרסים שמקורם מחוץ למקסיקו". ארבעים אלף יהודים השוכנים במדינה זו ודאי מודאגים מהאשמתם כפועלים נגד האינטרסים המקסיקניים. עתון־בוקר בולט במקסיקו מתח ביקורת על מסע־הכניעה של שר־החוץ ראבאסה לישראל, הוד הדגשת, ש"אידעוגים זרים ממלאים מקום משרד־החוץ כדוברי מדיניותנו".

ייתכן, שיהודים במקסיקו ניסו לפשר בין ממשלת ארץ־מושבם לבין יהודי ארה"ב שהגיבו בהימנעות מתיור במקסיקו, שכתוצאה מכך הבטיח שר החוץ המקסיקאני שכאילו מכאן ואילך תשנה ארצו את עמדתה. משנסתבכו העניינים, והנציג ישראל באו"ם היה סבור שמקסיקו חזרה לסורה, ודאי שיהודי ארצו של אצ'וואריה אינם אשמים בכך. אך עליהם יצא זעמו של נשיא מקסיקו.

ביגתייב ביקשה ישראל מאירגונים יהודים בארה"ב להפסיק את החרם לאחר שמקסיקו לא השתתפה בהצבעת־הגינוי ב־אונסק"ו. ליקוי בתיאום גרם סיבוך על תוצאותיו. בכל־מקום, יהודי מקסיקו היו ראשונים לספוג איומים בגלל השיבוש שחל בקשר בין משרד־החוץ לבין הנציג באו"ם. ובינו לבין האירגונים היהודים בארה"ב. עירבוב שגרם מצב מביך.

בעוד יהודים במקסיקו ערבים למה שעושה ישראל ויהודי ארה"ב, הרי היהודים בלבנון משמשים בידי ראש ממשלת ביירות כראמה, אמצעי להבהיל את תושבי ארצו בתכנית ישראלית לפלישה צבאית בלבנון כדי להציל את יהודי המקום. לפי כראמה, בנאום משודר לתושבי לבנון, תיכן המטכ"ל בשיתוף עם משרד הקליטה ומשרד־הדתות מיבצע תוקפני "כדי להוציא את יהודי ואדי־אבו־ג'אמיל, הוא הרובע שלהם, מביירות".

ראש ממשלת לבנון, הנתון בעוצר בגלל מלחמת־האזרחים, ניסה כנראה להסית דעת המוסלמים והנוצרים, שטובחים אלה את אלה, בסיפור־בדים שיש בו אולי כדי לשכך את הקרבות בחוצות ביירות. הצידוק של משרדים ממשלתיים אזרחיים להכנית בא להוסיף "דיוק" לבידוה. התבדר, שהתכסים לא הועיל. הטבח היהודי הולך ונמשך.

מה מצב היהודים בימי הקרבות בביירות? כראמה התפאר, ששני הצדדים הלוחמים, "התחרו ביניהם במתן הגנה וסיוע ליהודים". לא פחות ולא יותר. אף מכחישים בתוקף שריפת בית־הכנסת ברובע.

בו בפרק, שהלוחמים דואגים כל־כך לשלום היהודים, כהודעת כראמה, מאלצים המחבלים את היהודים לגנות את הציונות ואת מדינת ישראל, גינויים שעודדו ב"קול פלשתינה" של לבנון.

כל עוד לא מאוחר יש להלץ את שרידי היהודים מן הגן־עדן הלבנוני.

לעומת יהודים במשטרים שבהם משועבדים, לפחות אינם מעיזים לבקר את השלטון. יש לציין התביעה המשפטית שהגיש הקונגרס היהודי־אמריקני נגד שר־החוץ קיסינג'ר, שר־האוצר סיימון ושר־המסחר ריצ'ארדסון, האחראים לאי־מניעת אפליית יהודים אמריקנים בעיסקות עם סעודיה. לפי התביעה, "השותפות השקטה" של הממשל בהרחקת יהודים מן התכניות האמריקניות בסעודיה מנוגדת לחוקת ארצות־הברית. התביעה תרחיב את נתוניה בכל מה שקשור בחרם הערבי והשלמה עמו.

משרד־החוץ, שבראשו שר ממוצא יהודי, שולל את התביעה מטעמים מדיניים, שהיא עלולה לפגוע, לדעתו, במהלכי מדיניות־החוץ של ארה"ב בעולם הערבי. ההכרעה בידי הנשיא.

היהדות האמריקנית במאבקה נגד אפלייה ביחסים עם סעודיה ושאר מדינות ערב, תסייע בכך גם לעמדה של מדינת־ישראל.

"כל ישראל ערבים זה בזה".

מויניהאן בסיום מושב עצרת האו"ם:

ברחבי תבל עקבו אחרי דיוני העצרת בשאט נפש

מרכז האו"ם 18 (יופ"ע, עי"ר ועי"ב) — עצרת האו"ם סיימה ביום ד' בשעות הבוקר המוקדמות את מושבה לשנת 1975, לאחר שהקדישה דקה להתפילה או להרהורים.

שגריר ארה"ב באו"ם דניאל פאטריק מויניהאן אמר עם סיום הדיונים כי העצרת השיגה תוצאות, הנראות בעיני ארצו כ"תועבה". השגריר אמר כי עצרת האו"ם ה־30 היתה לגבי ארה"ב "אכזבה עמוקה, אפילו מעוררת דאגה. אולם מפואר זה חזה מאז פתיחת העצרת במעשים הנראים בעינינו כמעשי תועבה. לא ביקשנו להסתיר דעה זו. וזאת גם לא דעתנו בלבד. ברחבי תבל עקבו יחידים וממשלות אחר דיוני עצרת זו בשאט נפש".

עוד אמר מויניהאן כי עצרת או"ם רצתה להעמיד פנים כאילו היא בית נבחרים — אך "אין זה נכון. זו ועידה המורכבת מנציגים שנשלחו על ידי ממשלות ריבוניות, שרק מעטות מהן הסכימו להאזין להמלצותיה — המלצות אשר אינן מחייבות בצורה כלשהי" — הטעים שגריר ארה"ב.

שגריר בריה"מ יעקב מאליק יצא מאולם הדיונים לפני שמויניהאן החל בהשמעת נאומו. הוא חזר לאחר מכן, כדי לשמוע את דברי הסיום של נשיא העצרת גסטון תורן מלוכסמבורג.

רק 28־29 מדינות בעלות משטר דימוקראטי

מויניהאן הצביע בנאומו על ה־עובדה שלפי בדיקה מוסמכת קיימים עתה בעולם 28 או 29 מדינות בעלות משטר דימוקראטי. הוא ציין כי רוב הממשלות המיוצגות באו"ם מבקשות לשלוט בארצותיהן על ידי הפעלת צווים ולא בהסכמת תושביהן.

שגריר ארה"ב הציע להקים "כנס פרלמנטארי" בדומה למועצת אירו־פה, כדי לעודד נהלים שיגבירו את יעילות העצרת הכללית. הוא הזכיר בהקשר זה כשדה פעולה מתאים לכנס פרלמנטארי את הנושא של זכויות האדם. מויניהאן דיבר על הצעת ההחלטה שהגיש בעניין מתן חנינה לאסירים המדיניים ברחבי תבל והודה שלא טיפל בהצעה זו כהלכה. כזכור בוטלה ההצעה לאחר שהוגשו הצעות תיקון שהיו מרוק־נות אותה מתוכנה.

נשיא העצרת, ראש ממשלת לוכ־סמבורג, גסטון תורן מתח ביקורת על ארגון האו"ם על תשומת הלב המוגבלה שהקדישה לחוקי הנוהל.

דברים בוטים השמיעו שגרירי כוויית וסרילנקה. השגריר הכוויתי עבדוללה בשארה, תיאר את נאומו של שגריר ארה"ב כ"שיר ילדותי" ואילו שגריר סרילנקה אמראסינגה, שיכהן כנשיא העצרת הבאה, אמר בשיחה פרטית כי מויניהאן "עשה עצמו לחמור".

שגריר אוסטריה, פטר ינקוביץ אמר כי הוא מסכים להערותיו של מויניהאן, אך אין הוא סבור שיש להשתמש בבמת האו"ם למען "מסע צלב לדימוקראטיה".

ח. הרצוג: עצרת האו"ם — הצטלבות של ציניות, צביעות עיוות והפליה

מרכז האו"ם, 18 (יופ"ע) — שגריר ישראל באו"ם חיים הרצוג אמר אתמול כי עצרות האו"ם שסיימה זה עתה את דיוניה הזיקה יותר לארגון הבינלאומי מאשר למדינת היהודים. הוא ציין כי עצרת זו אישרה החלטות רבות הראויות לפח האשפה.

"כשאני חושב על עצרת זו, עלי לומר כי בעולם לא ראיתי הצטברות מפיץ זו של ציניות, צביעות, דו־פרצופיות, חד־צדדיות, עיוות והפליה". אמר הרצוג במסיבת עתונאים שנערכה ביום ד', זמן קצר לפני סיום המושב ה־30 של עצרת האו"ם.

בתשובה לשאלות הביע השגריר את הדעה ש"האו"ם ניזוק יותר מישראל", מאחר שההחלטות שנתקבלו בעצרת אינן משפיעות כלל על המ־דינה היהודית. אך הן מורידות במידה נוספת את קרנו של הארגון הבינ־לאומי בעיני הציבור.

עוד אמר הרצוג כי החלטות אנטי־ישראליות, כולל ההחלטה המגנה את הציונות כצורה של גזענות "רק יכול־לו את פחי האשפה של בנין זה ושל משרדים רבים ברחבי תבל".

באשר להחלטה המגנה את הציונות, שעליה מושתתת המדינה היהודית, ציין השגריר כי החלטה זו הפכה את עצרת האו"ם "למרכז רא־שי של אנטישמיות ברחבי תבל". החלטה זו הפכה לאות קין המוטבעת על מצחן של אומות שונות בעולמנו. אמר השגריר.

חברות הנפט המערביות הכשילו החרם הערבי נגד הולנד ודנמרק

בריסל, 18 (יופ"ע) — חברות הנ־פט המערביות המספקות נפט לאר־צות השוק האירופי המשותף, לא ניצלו לרעה את המונופולין שלהן בעת משבר הנפט מאוקטובר 1973 עד מרס 1974 — הכריז היום אלברט בורשט, מנהל אכסקוטיבי של הועדה לעניני התחרות.

בהגיבו על דו"ח שהוכן בעק־בות חקירה על פעולות חברות הנפט, בעקבות מלחמת אוקטובר, אמר בור־שט כי החברות הכשילו למעשה את החרם הערבי נגד הולנד ודנמרק ו־גרמו לכך שלחרם זה לא היו תוצ־אה מעשיות כלשהן.

הוא הוסיף כי החקירה גילתה שהמשבר היה יותר פסיכולוגי מאשר משבר של מחסור ממשי בנפט.

ההסתדרות

(סוף מעמוד ראשון)

מו"מ מדיניות השכר

לדעת ההסתדרות — קבע התזכיר — על המשא והמתן על מדיניות ה־שכר והמדיניות המקצועית להערך ב־שני מישורים: — ברמה כלל ארצית של משא ומתן קיבוצי, שבאמצעותו ייקבעו הסכמים המקיפים את כלל ה־ציבור העובדים השכירים, ובמישור הענפי — מפעלי. שיביא לידי מו"מ ישיר בין המעסיקים לעובדים.

הצעות ההסתדרות בנושא מדיניות השכר הן כי:

הסכמי השכר החדשים ייחתמו לת־קופה של שנתיים. תעריפי השכר ש־ייערכו מחדש יכללו את כל התוספות היוקר שהצטברו למועד סיום הסכמי העבודה (31.3.76—31.1.75). שיעור תוספת השכר יתבסס על שיעור גידול התפוקה מאז נחתם הסכם השכר ה־קיים, ועל שנויים שחלו ברווחיות המפעלים הקבע מסגרת למשא ו־מתן הענפי — מפעלי שתכלול את מינימום השכר שישולם לכל עובד ואת השכר המקסימלי, במשא ומתן בענפים השונים ינתן ביטוי לאפש־רויותיהם של ענפים אלה.

תוספת השכר לעובדים השרותים תקבע לאחר סיום המו"מ על הס־כמי העבודה בענפי הייצור ועל בסיס התוספת שתושג בהסכמים של עוב־די הייצור, ולא למעלה מכך. החל מ־תחולת ההסכמים החדשים תונהג פנ־סיה מקיפה לכל העובדים המעונינים בכך.

לדעת ההסתדרות כל הפרשי הצמ־דה מאגרות חוב המוחזקות כיום יחו־יבו בתשלום מס. אם בדרך של תשלום מס הכנסה מדורג ואם באמ־צעות תשלום מס־הון חד פעמי, אשר ימתן את עליית ערכן בעקב הרעת התנאים של האגרות החדשות, וזאת כדי למנוע התעשרות של מחזיקי אג־רות החוב הקיימים לחייב רישום האגרות החוב למוכ"ז, על שם בע־ליהן. בעתיד לא יונפקו עוד אגרות חוב למוכ"ז.

כן קוראת ההסתדרות ותובעת לה־טיל מס הון נוסף.

12 מדינות מערביות

(סוף מעמוד ראשון)

שלתי, לבין אלה המאמינים כי אמ־צעי התקשורת צריכים לשמש מכשיר בידי המדינה. אי אפשר לגשר כאן על חילוקי דעות אלה", נאמר במכתב האמריקאי.

ארגונים בינלאומיים יהרהרו עתה פעמיים

עוד נאמר במכתב שכתב ראש המשלחת האמריקאית רונלד סטאר אל יו"ר הועידה, כי "הצבעה של אתמול (למען התיקון היוגוסלבי) בשום פנים אינה משנה את העובדה שציונות איננה גזענות".

המכתב ששלח הנציג האיטלקי קארדוזי בשם הארצות החברות ב־שוק האירופי המשותף מדגיש, כי "עצם מהותו של התיקון היוגוסלבי אינו יכול להתקבל" והוא גם ציין כי ההצבעה הפרה את "עיקרון ה־קונצנזוס" שעליו הסכימה הועידה קודם לכן.

הנציג האמריקאי סטאר מסר עם זאת לכתב סט"א, כי "אנו שומרים לעצמנו את הזכות לשוב לאולם ה־ועידה כדי למסור הצהרה נוספת, אם נראה צורך בכך".

מקורות ישראליים הביעו את ה־תקווה, כי היציאה ההפגנתית של 12 המשלחות תגרום לכך שארגונים בינלאומיים אחרים "יהרהרו פעמיים" בטרם יבואו לאשר החלטות אנטי־ישראליות. ידוע, כי הערבים בוח־נים להעלות הצעת החלטה דומה בארגון הבריאות העולמי, אש־גנו המזון והחקלאות ומספר גופים אחרים.

נציג ישראל אברהם פרימור הד־גיש במכתבו, כי התיקון היוגוסלבי "סותר בצורה בוטה את המסורות המוצהרות של הכנס, ובמקום לקרוא לאמצעי התקשורת להלחם למען שלום ונגד תעמולה מלחמתית, היא קוראת למלחמה נגד מדינה חברה בארגון זה".

יו"ר הועידה הצ'כוסלובקי לא הק־ריא המכתבים לאחר ההסתייגויות ש־הועלו על ידי נציגים ערביים, ול־אחר שפסק כי צעד כזה נוגד את הנוהל של אונסק"ו.

אולם התוצאה של המכתבים הי־תה בולטת בעיני המשלחות האחרות ורצופים: אולם בנין אונסק"ו, בו מתקיימת הועידה, היה ריק למחצה.

המשבר פרץ לאחר שהועידה איש־רה אמש החלטה המזכירה את החל־טת העצרת, המגדירה את הציונות כצורה של גזענות, וקוראת לאמצעי התקשורת להלחם בה כשם שהם נלחמים בגזענות, באפרטהייד וב־תעמולה מלחמתית. ההחלטה אושרה אתמול ברוב של 36 קולות נגד 22 ו־7 נמנעים. כל הארצות המערביות, כולל שוודיה, הצביעו נגד, מכסיקו ומספר מדינות מאמריקה הלטינית לא השתתפו בהצבעה.

פיסגת פיוס עם אש"פ תיערך בריאד

רבת עמון, 18 (עי"צ) — פיסגת פיוס תיערך לקראת סוף חודש פב־רואר בריאד. בהשתתפות — המלך מלך ערב הסעודית ונשיאי מצרים ו־סוריה וכן יו"ר הועד הפועל של אש"פ — על כך מוסר היום היומון הירדני "אל־דיסטור" מפי כתבו ב־קאהיר.

העתון, המצטט מקורות דיפלומ־טיים יודעי דבר, מגלה כי ערב הס־עודית פועלת עתה למען התפייסות בין מדינות אלה לאש"פ.

עוד כותב העתון כי התוצאה הר־אשונות של פעולות אלה "לא היו חיוביות ולא סילקו חילוקי הדעות. מצרים לא הסכימה לדיון על ההס־כם המצרי—ישראלי ואילו סוריה ו־אש"פ דורשות בתוקף כי אכן ייערך דיון על נושא זה.

הכוחות האינדונזיים בטימור הקימו ממשלה זמנית

ג'קרטה, 18 (עי"ר) הכוחות הפרו־אינדונזיים במזרח טימור הפורטוגלית הקימו ממשלה זמנית בטריטוריה — על כך הודיע היום שר החוץ האינ־דונזי אדאם מאליק. הוא ציין כי ה־כוחות הפרו־אינדונזיים שולטים עתה בכל הנקודות האסטרטגיות בטריטו־ריה.

נסתיים קורס קציני תותחים

טקס סיום קורס קצינים של בסיס חיל־התותחנים המאומץ על ידי עי־רית כפר סבא והועדה למען החייל המקומי נערך אתמול בבית הספורט בכפר סבא, בהשתתפות קצין תות־חנים ראשי, תת אלוף נתן שרון, ראש עירית כפר סבא, זאב גלר, מפקד הקורס ומפקד הבסיס ואורחים רבים מתושבי העיר.

לאחר שענדו את סיכת הקצין ל־חניך המצטיין וליתר גומרי הקורס, בירך ראש עירית כפר סבא זאב גלר וקצין תותחנים ראשי, תת אלוף נ. שרון, כן ציין בהערכה את יחסם של מוסדות כפר סבא, הועד למען החייל ועירית כפר סבא ליחידה ה־מאומצת.

הפרלמנט האירופי אישר הסכם ה"שוק" עם ישראל

פאריס, 18 (סט"א) — הפרלמנט האירופי אישר היום את ההסכם ש־נחתם לאחרונה בין ישראל לבין מדינות השוק האירופי המשותף ו־קרא לסיכומו המהיר של הסכם פינ־נסי.

מכבי ת"א ניצחה את טראונסטול

מאת א. שגיא

קבוצת מכבי ת"א מחקה את יתרון הנקודה שרכשה קבוצת טראונסטול ב־משחק בשבוע שעבר ברוטרדאם, כ־אשר הביסה את הקבוצה ההולנדית 86:118 לאחר 46:62 במחצית.

מכבי ת"א פתחה את המשחק בת־נופה, והובילה בפתיחה 0:6, 2:20 בדקה ה־10 ו־12:32 בדקה ה־8. רפ־יון בשורות מכבי הביא לצמצום ה־פער, אולם לקראת סיום המחצית שוב עלה היתרון לכדי 20 נקודות 40:60, ובסיום המחצית 44:62.

במחצית השניה המשיכה מכבי ל־הגדיל את יתרונה 54:80 בדקה ה־26, ו־61:100 בדקה ה־33, כאן רפה מעט הלחץ התל אביבי, וההולנדים צימ־קו ל־83:112 ובסיום ל־86:118. כדאי ל־ציין כי המזכירות טעתה והוסיפה לקבוצת מכבי נקודה מיותרת, והתו־צאה האמיתית היא איפוא 86:117.

הבו לקלוע, למכבי ת"א: גוטריים 28, ברודי 20, מקגרי 9 וסילבר 15, לטראונסטול: מורגנשטאל 33 וקריג 22.

שפטו היטב, אפאטוליידס מיוון ו־בלוהביץ מיוגוסלביה, לעיני 10,000 צופים נלהבים בהיכל הספורט ביד אליהו.

זכו בהגרלת הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה מס' 260713

בסך 100,000 ל"י זכה מס' 022129

בסך 50,000 ל"י זכה מס' 735415

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים — 671167 422156

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים — 414172 351484 227189 180108 103643 726698 725990 686617 562116 487131

בסך 1000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 09471 72734 72593 68145 31289 28614 98190 94021 93660

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 19419 00245 54564 38948 35851 29578 24178 95659 89707 77039

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 0435 8994 5037

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 0098 0011 1386 1240 0610 0329 0166 0123 2112 1974 1956 1867 1826 1456 4923 4789 2935 2878 2682 2388 6625 6529 6476 6049 5847 5241 7662 7509 7410 7041 6964 6941 8787 8360 8224 8204 8151 7736 9431 9171

בסך 6 ל"י זכו הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה — 3.

סקר דעת קהל: הרוב תומך בפשרה בפרשת אלון־מורה

רוב הציבור הישראלי מגלה עמדה תקיפה וחד־משמעית בעד החרמת מוסדות או"ם, בהם יינתן יצוג לאש"ף — זאת העלה הסקר השוטף של המכונים למחקר חברתי שימושי ולקומוניקציה שנערך לפי הזמנת מרכז ההסברה.

60 אחוז אמרו, כי לדעתם צריכה ישראל "להחרים כל דיון וכל מוסד" של ארגון האומות המאוחדות בהם ישותפו נציגי אש"ף. 37 אחוז סברו, כי ישראל לא צריכה לנהוג כך ול־3 אחוז לא היתה עמדה בנידון.

כיצד מתפקד ראש הממשלה

כן כלל הסקר שאלה לגבי הדרך בה ממלא ראש הממשלה, מר יצחק רבין את תפקידו. לדעת 40 אחוז הוא ממלא את תפקידו "בדרך הטובה ביותר" או "טובה", לדעת 27 אחוז בדרך "די טובה". לעומת זאת סבורים 24 אחוז, כי מר רבין מתפקד בדרך "לא כל כך טובה" ו־8 אחוז בדרך "בכלל לא טובה".

האם להתנחל בשומרון?

אשר לפשרה שהושגה בפרשת סבסטיה, בין אנשי "גוש אמונים" לבין הממשלה, הביעו 61 אחוז הסכמתם לפשרה זו, לעומת 29 אחוז השוללים אותה. ל־7 אחוז לא היתה עמדה מגובשת ושני אחוז השיבו כי אינם בקיאים בענין.

לשאלה האם יש להקים עתה התנחלויות גם בשומרון השיבו 68 אחוז בחיוב, מול 30 אחוז מתנגדים. ל־2 אחוז לא היתה דעה בנידון. בהתבקשם לחוות דעתם בעד או נגד הקמת ישובים גם ללא החלטת הממשלה אמרו 30 אחוז, כי אכן הם תומכים ביוזמות כאלה, לעומת 65 אחוז השוללים זאת ו־5 אחוז שלא גיבשו עמדה.

מצרים תקבל סיוע אמריקאי של 100 מיליון דולר

קאהיר, 18 (יופ"ע) — ארה"ב הקציבה למצרים סכום של 100 מיל־יון דולר. בתורת סיוע "למאזן ה־תשלומים" על פי הסכם שנחתם א־יום.

דובר השגרירות האמריקאית אמר כי המלווה ינוצל למימון יבוא מצרי מארה"ב, כולל יבוא הון. סכום זה יסייע למצרים לשפר את מאזן ה־תשלומים שלה, הוסיף האמר הדובר.

זה הסכם הסיוע הראשון הנחתם על פי תכנית סיוע בסך 750 מיליון דולר לשנת הכספים 76—1975.

הקונגרס טרם אישר את התכנית כולה, אך הדובר ציין שעד לקבלת ההחלטה על ידי הקונגרס, רשאית ממשלה ארה"ב להעניק מלוות בסכום שאינו עולה על הסיוע שהוגש בשנה הקודמת.

בשנת הכספים 75—1974 קיבלה מצרים סיוע כלכלי בסך 250 מיליון דולר בתוספת 110 מיליון דולר ב־צורת "סיוע מזון".

ארה"ב ובריה"מ מפתחות ספינות רחף ענקיות

לונדון, 18 (יופ"ע) — ארה"ב ובריה"מ מפתחות ספינות רחף ענק־יות למטרות צבאיות — נאמר בשנ־תון של "ג'יינס" לשנת 1976.

השנתון מציין כי ארה"ב מפת־חת ספינות רחף בעלות תפוסה עד עשרת אלפים טונות, שתהיינה מסו־גלות לשוט באוקיינוסים.

גם בריה"מ מפתחת עתה ספינות רחף צבאיות, שתהיינה גדולות בהר־בה מאשר הספינות בעלות מאתיים טונות המופעלות עתה.

ספינות רחף, הנעות מעל פני המים על כר אויר, הן מהירות בהרבה מ־אשר ספינות קונבנציונאליות.

השנתון מציין כי הצי האמריקאי עוסק עתה בבניית דגם של ספינת רחף בעלת אלפיים טונות ומצפים שדגם זה יהיה מוכן להפעלה נסיו־נית עד אמצע שנת 1981. אם יתב־רר שדגם זה הוא מוצלח, תבקש ארה"ב לבנות ספינות רחף של אל־פיים עד שלושת אלפים טונה. ספי־נות אלה תשמשנה כאניות ליווי וגם כבסיס להפעלת מטוסים ומסוקים.

צי ארה"ב בודק עתה את האפ־שרות לבניית ספינות רחף עד עשרת אלפים טונות. מציין השנתון.

עיסקת ספנות ארה"ב — בריה"מ

מוסקבה, 18 (יופ"ע) — בריה"מ וארה"ב הגיעו ביום ה' לידי הסכם בענין עיסקת ספנות לטווח ארוך, שתאפשר הפעלת אניות משא אמרי־קאיות, שהיו עד כה משותקות.

שני הצדדים מסרו כי הסכם יקל על הרחבת הסחר האמריקאי־סובייטי.

הרוסים רכשו כ־20 מיליון טונות דגנים מחברות אמריקאיות בשנת זו. הם הסכימו ב־17 בספטמבר שאנ־יות אמריקאיות יובילו לפחות שליש מדגנים אלה, בנוסף לאספקה ש־תחלה לבריה"מ החל ב־1976 לפי הסכם לחמש שנים.

ירידה נוספת בשער הדולר

בריסל, 18 (יופ"ע) — שער ה־דולר ירד היום שוב במידה מה זה היום השלישי ברציפות.

מחיר הפתיחה של הזהב עלה ב־מקצת בציריך והגיע ל־139.12 דולר האונקיה לעומת 138.87 דולר ביום ד' בערב.

יפן צימצמה סיוע החוץ

טוקיו, 18 (יופ"ע) — יפאן צימ־צמה במידה ניכרת את סיוע החוץ שלה בשנת 1974 בגלל השפל הכל־כלי בעולם — נאמר בהודעה ש־פורסמה היום על ידי המיניסטריון היפאני לסחר בינלאומי.

במסמך, המוקדש לשיתוף פעולה כלכלי, נאמר כי בשנת 1974 הסת־כם הסיוע הכלכלי שיפאן העניקה למדינות מתפתחות ב־2.96 מיליארד דולר, לעומת 5.84 מיליארד דולר ב־1973.

"רשות האישפוז" מגנה ההתפרעויות בבית לוינשטיין

רשות האישפוז העליונה לשעת־חירום דנה באירועים ב"בית לווינ־שטיין". הם קבעו שנעשו כל המא־מצים, כדי להעמיד לרשות המאושפז שהחל בהתפרעויות כל האפשרויות של סידורים מתאימים מחוץ לבית־החולים. חברי ה"רשות" היו תמימי דעים שהמצב שנוצר פוגע בשיקומם הסביר הן של נפגעי מערכת הבטחון והן של יתר החולים המאושפזים ב"בית לווינשטיין".

פילים שיבשו את התנועה ברומא

רומא, 18 (יופ"ע) — התנועה במרכז רומא שותקה כליל ביום ד' כאשר 23 פילים צעדו בויאה דה ריפטה, והצו את "פיאצה דל פופולו".

בעלי קרקס הסבירו כי המאמן הגרמני שליוה את הפילים מ־תחנת הרכבת, תעה בדרך ונכנס למרכז העיר.

קצין משטרה אמר כי השלטו־נות יצטרכו להטיל קנס על ה־קרקס, אך העיד כי מתעוררת השאלה מה יהיה גובה הקנס "לא היה תקדים דומה למעשה זה מאז חניבעל".

קריאה להקפיא קבלת עובדים לשירות המדינה

בקריאה לממשלה להקפיא קבלת עובדים חדשים לחמש שנים הבאות לשרות־המדינה ולעבד תכנית עני־נית לניידות והסבת עובדים בין יחידות משרדי הממשלה. יצאה המז־כירות הארצית של הסתדרות עובדי המדינה בסיכום דיון בעניין הכרזות שר האוצר הממשלה. עם הגשת תקציב המדינה והמדיניות הכלכלית החדשה.

בהתייחס להכרזות שר האוצר י. רבינוביץ בעניין צמצום במספר ה־עובדים במשרדי הממשלה נקבע כי הסתדרות עובדי המדינה תהיה מו־כנה לכל דיון שמגמתו לייעל ולשפר השרות לאזרח. פרט להכרזות, הס־פות וסיסמאות לא הגישו להסתד־רות כל הצעה רצינית על ייעול במשרדי הממשלה — נאמר בהחלטת המזכירות.

הבחירות ב"עבודה" — ללא שריון

מאת סופרנו לעניני מפלגות

לשכת מפלגת העבודה החליטה אתמול לאמץ את הצעת ראש ה־ממשלה בנושא השריון, האומרת כי ילכו לבחירות פנימיות בלא שריון של צירים. אך המופיעים ברשימת השריון יוזמנו לועידה, וזו תחליט מה יהיה מעמדם, אם יהיו חברי פורום מייעץ או צירי ועידה.

כתב־אישום על מעילה וזיוף נגד דרוקר ודויטש

כתב אישום באשמות של מירמה, מעילה באמון וזיוף מסמכים — הוגש אתמול לבית המשפט המחוזי בתל אביב נגד דובר משרד החקלאות ו־מועצת הלול, יגאל דרוקר, ונגד ה־כלכלן הראשי של מועצת הלול ומז־כיר ועדת הפירסומים שלה, בן ציון דויטש.

בכתב האישום נאמר כי מעשי ה־מירמה המיוחסים ליגאל דרוקר, בן 35, מרמת אביב, הסתכמו ב־150 אלף ל"י. בן ציון בן 33, מחולון, מואשם שאישר מעשים אלו בתוקף תפקידו.

התובע טוען כי בראשית 1974 יסד דרוקר משרד פירסום בשם "שגב פרסומאים", וכי הכין נייר מכתבים בשם זה וכתובת המשרד היתה ת. ד. 30553 בתל אביב. לדברי התבי־עה הוקם המשרד במטרה להסוות את העובדה, שהדובר מועצת הלול הזמין עבודות הדפסה הפירסום אצל עצמו...

בין מאי 1974 לספטמבר 1975, כ־שהחלה חקירה בענין, הגיש "שגב פירסומאים" 23 חשבונות בסכום כ־לל של 1.2 מיליון ל"י. דרוקר מוא־שם, כי מתוך סכום זה קיבל במיר־מה סכום של כ־150 אלף ל"י, תוך העמדת פנים שאין קשר בינו לבין משרד הפרסום. התביעה טוענת, כי סכום זה נתקבל כנוסף למשכורתו כדובר משרד החקלאות ומשכורתו כ־דובר מועצת הלול.

דויטש מואשם שאישר את החשבו־נות אף כי ידע את האמת על הק־שר בין דרוקר ומשרד הפירסום.

בין היתר מואשמים השניים כי ב־ינואר השנה הגישו למועצת הלול חשבון כפול בסך 76 אלף ל"י בעד עבודות הדפסה שנעשו בדפוס בנ־ברת. סכום זה שולם על ידי המו־עצה בעד הדפסת 12,500 חוברות של מתכוני עוף, והנאשמים הגישו חשבון נוסף בעד הדפסת 25 אלף חוב־רות, שלא הודפסו כלל, וגם החשבון השני שולם.

אתרטון נפגש עם חוסיין

רבת עמון, 19 (עי"ר, יופ"ע עי"ב) — אלפרד אתרטון, עוזר שר החוץ האמריקאי לעניני המזרח התיכון ואסיה, הגיע היום לכאן מדמשק ו־נפגש מיד עם המלך חוסיין לדיון על ההתפתחויות האחרונות באיזור.

הפגישה נערכה בארמון המלכותי ברבת עמון. על פי התכנית עומד אתרטון להפגש גם עם ראש הממשלה זאיד ריפאעי לפני שיצא לערב הסעודית, אמרו מקורות ממשלתיים.

אתרטון אמר לכתבים בשדה ה־תעופה של רבת עמון, כי הוא עורך את הסיור באיזור לפי בקשת שר החוץ הנרי קיסינג'ר. ביקור זה נערך "במסגרת המגעים שמקיימת ממשלת ארה"ב עם הממשלות במזרח התיכון".

הוא הטעים כי אין הוא נושא עמו הצעות כלשהן, אך הביקור נועד לקיום התייעצויות עם ממשלות מזרח התיכון בקשר עם מאמצי ארה"ב להחזרת השלום על כנו באיזור.

בדמשק נפגש אתרטון עם נשיא סוריה חאפז אסד ועם שר החוץ עבד אל חלים חאדאם. הוא תיאר את שיחותיו בסוריה כ"חשובות ומועילות".

בדמשק נמסר כי בשיחות שקיים אתרטון בסוריה נידון בעיקר הדיון הבא העומד להיערך במועצת הבטחון בענין הסכסוך במזרח התיכון. ישיבת המועצה נקבעה ל־12 בינואר. ארה"ב רוצה למנוע עימות במועצה, שיהיה בו אולי להטיל וטו.

שר החוץ האוסטרי לביקור בישראל

וינה, 18 (עי"ר) — שר החוץ האוסטרי אריך ביאלקה יצא ביום א' לישראל. ביקור זה נועד כפי הנראה להוכיח שהיחסים בין ישראל לאוסטריה לא נפגעו על ידי המריבה בין ברונו קרייסקי, ראש ממשלת אוסטריה לשמעון ויזנטל, מי שעומד בראש המרכז לדוקומנטציה יהודית בוינה.

ביאלקה, שזה לו ביקור ראשון בישראל, אמר כי יכריז על תמיכת אוסטריה בזכות הקיום של ישראל, אך גם יעמוד על זכויות הפלסטינאים.

תא"ל י. גור נתמנה ליועץ כספי של הרמטכ"ל

דובר צה"ל מודיע:

תא"ל יוחנן גור נתמנה, החל ב־1 בדצמבר 1975, ליועץ הכספי של הרמטכ"ל וראש אגף התקציבים ב־משרד הבטחון. הוא בא במקומו של תא"ל יצחק אל־רון, העומד להש־תחרר משירות פעיל בצה"ל.

תא"ל גור יוחנן

נולד ב־1925 בעיר ביאליסטוק ש־בפולין. עלה ארצה בשנת 1949. ב־דרכו ארצה ישב כשנה וחצי במחנה מעצר בקפריסין.

בבואו ארצה התגייס לצה"ל ומילא מספר תפקידים במפקדת, קצין ציוד חימוש ראשי ומפכ"ל/אג"א.

בשנת 1955 הוצב לחטיבת חי"ר, בה שירת כקצין אפסנאות חטיבתי. בתפקיד זה השתתף במיבצע "קדש". בשנת 1957 הוצב למפקדת פיקוד הדרום כעוזר קצין אפסנאות פיקודי.

בשנים 1959—1960 למד במכללה הבין־זרועית לפיקוד ולמטה, ולאחר מכן, בתום סדרת השתלמויות בנו־שא שריון, הוצב לחטיבה משוריינת. בה שירת עד לשנת 1962. בשנים 1962 — 1963 מילא תפקיד בכיר ב־אגף האפסנאות של המטה הכללי. בשנים 1963 — 1966 שירת כקצין אפסנאות של פיקוד הדרום, סיים המכללה לבטחון לאומי. סמוך למלחמת ששת הימים. במלחמת ששת הימים שירת באוגדתו של אלוף שרון ולאחר המלחמה מונה למפקד [illegible] במערב סיני.

בשנת 1969 הוצב לאגף אפסנאות במטה הכללי, בו שימש כרמ"ח תחזוקה. בתפקיד זה היה מופקד על התחזוקה ביחידות צה"ל בתחום ציוד, אחזקה ובינוי. לאחר מכן מונה לקצין הספקה ראשי.

בפרוץ מלחמת יום הכפורים נתמנה לתפקיד סגן ראש אגף האפסנאות במטה הכללי.

נשוי ואב לבת.

תת אלוף יצחק אלרון

נולד ב־1925 בפולין. עלה לארץ בשנת 1934. שימש כקצין מודיעין ומפקד פלוגה בחטיבת "גבעתי" במלחמת השחרור, קצין מודיעין מפקדת פיקוד הדרום בשנים שלאחר מכן.

בוגר בית הספר לפיקוד ומטה. מילא תפקידים מרכזיים באגף המודיעין ובאגף כח אדם במטה הכללי. בין השאר, היה ראש מחלקה ארגון וסגן ראש אגף כוח אדם.

נשוי ואב לשתי בנות.

נכשל נסיון לחיסול המשבר ב"יעד"

מאת סופרנו לעניני מפלגות

נסיון לחסל את סלעי המחלוקת ב"יעד" נכשל אתמול. הקרע הוא כנראה בלתי נמנע.

ביום ד' בערב, פנה אלוף (מיל.) מתי פלד אל ח"כ שולמית אלוני ובנימין מואב וביקשם להפגש עמו ועם ח"כ אליאב ועם ח"כ יהונתן שפירא, מ"שינוי" לשעבר, לפגישה בלתי פורמלית שבה ינסו לפשר בין ה־צדדים. הדבר היה בעת מסיבה ש־ערך אליאב לכבוד ספרו החדש על השלום. הפגישה היתה אמורה להת־קיים במשרדי "יעד". מואב ואלוני הופיעו אך לא מצאו את שאר המוז־מנים. במקום זאת טילפן מתי פלד והודיע כי יואל עילם, לשעבר יו"ר המזכירות, לוחץ עליו ועל אליאב לא להופיע אלא אם כן יוזמן גם הוא לפגישה. מואב ואלוני הסכימו לכך. אך פלד הופיע לבדו. לפי התפתחויות זו נראה, כי בשבוע הבא ידרשו אלוני ומואב על הקמת סיעה נפרדת מאליאב ומרשה. עדיין לא ידוע מי ימשיך לשאת השם "יעד".

בימים האחרונים קויימו מגעים בין קבוצת השמאל אליאב, מתי פלד, ח"כ פרידמן ובין ראש הגוף מרי, אורי אבנרי.

התקוממות מזויינת דוכאה בבירת מוזמביק

לונדון, 18 (עי"ר, יופ"ע) — התקוממות מזויינת דוכאה בלורנסו מארקס, בירת מוזמביק.

בר בי רב דחד יומא

בראשו ובהנהגתו של כ"ק האדמו"ר מקאליב שליט"א

הרבנות הראשית והמועצה הדתית ראשון־לציון

בס"ד

ברוב שמחת התורה הננו מודיעים לקהל הקדוש די בכל אתר ואתר ובפרט לתושבי עירנו ראשון־לציון והסביבה, כי בעזהי"ת ביום שני כ"ה בטבת תשל"ו (29 בדצמ' 75) — יתקיים

בר בי רב דחד יומא

המרכזי

לרגל מלאת 3 שנים לקיום המפעל הקדוש הזה (בכל רחבי הארץ ובחו"ל)

יום שכולו קודש ללימוד וחיזוק התורה הקדושה

במסגרת התכנית ימסרו שיעורי תורה בהלכות ויסודות היהדות מגדולי תורה ומוסר שליט"א — בבית הכנסת הגדול בקרית קאליב ראשון־לציון, רחו' ירושלים

סדר השיעורים והדורשים:

8.45 הפתיחה: הרב דוד הכהן שליט"א, רב דנביון

9.00 הרב יהודא דוד הלוי ולפא שליט"א, הרב הראשי ראשל"צ — השבת בהלכה ואגדה

9.45 הרב ברוך שמעון שניאורסון שליט"א, ראש ישיבת טשעבין בירושלים — בהלכות שבת

10.15 הרב שמחה קוק שליט"א, רב ראשי ואב"ד רחובות — שיעור בהלכות קדושת וטהרת המשפחה

10.55 כיבוד קל

11.10 הרב יוסף עזרן שליט"א, הרב הראשי בראשל"צ — שיעור במצות חינוך הבנים בהלכה ואגדה

11.45 הרב שמואל פרובין שליט"א, ראש ישיבה באר יעקב לצדיקים — בהלכה ואגדה

12.15 הרב בנימין מנדלזון שליט"א, רב דקוממיות — השקפת התורה בענייני הזמן

1.00 סעודת צהרים חגיגית — בהשתתפות כ"ק האדמו"ר מקאליב שליט"א
נאומים ודברי ברכה ע"י: הרב ז. מדמוני שליט"א, חבר לשכת הרבנות בראשל"צ; הרב י. ינובסקי שליט"א, יו"ר הכולל בראשל"צ; הרב א. מ. יעקובוביץ שליט"א, רב נחלת יהודה; הרב י. ברגר שליט"א, ראש הכולל בקרית קאליב ראשל"צ; הרב מ. ברגרוין שליט"א, מנהל מוסדות משכן קאליב בטבריה — ובהשתתפות רבנים ונציגי ציבור מכל רחבי הארץ בהם התקיימו ימי "בר בי רב דחד יומא"

3.00 תפילת מנחה

3.15 הרב בן ציון אבא שאול שליט"א, ראש ישיבת פורת יוסף בירושלים — בעיות אקטואליות בשבת

4.00 הרב זבולון גרז שליט"א, אב"ד רחובות — השלחן הכשר בישראל

4.45 הרב חיים קרייזוירט שליט"א, רב ואב"ד דק"ק אנטוורפן — שיעור בהלכות שבת (בא במיוחד מחו"ל להשתתף)

5.45 דברי חיזוק מפי אחד מגדולי התורה וראשי הישיבות בארץ

6.15 עצרת התעוררות ע"י רבינו כ"ק מרן האדמו"ר מקאליב שליט"א

שזכה ב"ה בזכות אבותיו הק' להקים קרית קאליב בראשל"צ על כל מוסדותיה הק' ומשכן קאליב בטבריה ת"ו צה"ק ומוסדותיה הק' ולהקים המפעל הקדוש הזה ברוב רחמי וחסדי ה' שהביא להתעוררות רבבות מאחינו בני ישראל בארץ ובחו"ל לתורה וליראה שיעורר את הציבור הקדוש לתשובה ולמעשים, ביחוד לאור המצב הנורא בארצנו הק'.

אגודת חסידי קאליב

יהודי יקר!

נצל ההזדמנות של יום לימוד תורה והתעלות רוחנית!

זכות לימוד התורה יעלה לכסא כבוד ויגן על עם ישראל שנזכה לקבל פני משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

היכונו! היכונו!

"בר בי רב דחד יומא" המרכזי

לרגל מלאות 3 שנים למפעל הקדוש, יתקיים בעזה"ה ביום שני, כ"ה טבת תשל"ו (למספרם 29 בדצמבר) במקום הכרזה ויסוד המפעל

ע"י כ"ק מרן האדמו"ר מקאליב שליט"א

בבית הכנסת הגדול בקרית קאליב — בראשון־לציון

בהשתתפות:

גדולי ישראל וראשי ישיבה מפורסמים מהארץ ומחו"ל

פרטים על התוכניות, מקומות ההרשמה וסדרי ההתנדבות — במודעות בכל הארץ ובמזכירות מוסדות קאליב טל' 948703.

בעיר נתניה יתקיים אי"ה המפעל "בר בי רב דחד יומא" ביום שלישי הבא, י"ט טבת תשל"ו

במשך כל היום — בבית הכנסת הגדול "שונה הלכות"

— התכניות ומקומות ההרשמה במודעות —

המרכז לטהרת המשפחה בישראל עבר למשכנו החדש

בוע קבוע משרדי המר־ הרת המשפחה בירוש־ למעונם החדש, לאחר 28 שנים בדירתו של המפעל הרב אפרים זל־ פריק זצ"ל.

המפעל, הרב ר' אפרים זלמן ז"ל, נרתם לרעיון השרשת בישראל והושטת כל העזרה למען מכוונה בראותו את ה' הגדולה בשטח זה ברבות בין המושבות החדשות בארץ על אף זקנותו וחולשתו, לא מאמץ, טרח רבע ללא לאות, מכספו אלפי לירות ואף דאג אחרים להשתלבם במסגרת ה־ תשוב החיוני הזה.

קמת המדינה, התריפה הבעיה בה וגדולה יותר: נהירתם של אלפי עולים ארצה והקמתם ת רבות של ישובים חדשים, בבת אחת עשרות מונים את ילהם, והיצירו של המפעל חיונית למעלה מכל ספק. בת־ ביותר שאת הסכנה של הספ־ פה שמירת טהרת המשפחה לפי הרבבה משפחות, אשר לותן ארצה שכרו על יסוד זו בחיי העב בכמירות נפש.

הפעולה של המרכז ען טהרת המשפחה

טהרת המשפחה לא נצטמ־ לגבי בנות ישראל כן הגליה אשר שמרו בארצות הגולה רה וכאן עמדו בסכנה של אפשרות לכך. ...לא גם בזה אלפי אמהות ... אשר נבו למצוות ואין הן יודעות ת הטהרה וסוד קדושת חיי הישראלית.

מרובות מאד הן בנות ישראל אשר לא למדו מעולם את דיני הנדה והה־ יטהרות, והללו, לא זו בלבד שאינן יודעות כי ילדיהן באים לעולם שלא בטהרה, אלא הן משוללות גם מן האושר הגדול של חיי המשפחה, שהוא אפשרי רק תוך שמירת חוקי הטהרה של תורתנו הק'.

דרכי פעולה

המרכז למען טהרת המשפחה פועל על ידי מרכז שבו מיוצגות כל שכ־ בות הציבור הדתי, וכן הנהלה מ־ צומצמת השוקדת על ביצוע כל התפ־ קידים, לפי הנחיות המרכז.

הפעילות הענפה נעשית תוך צמי־ דות למפת המדינה על כל ישוביה, עם מעקב אחר הקמת ישובים חד־ שים. עסקני המפעל מבקרים בכל מקום ומקום כדי לעמוד על הב־ עיות הקיימות בו בקשר לסדרי טה־ רת המשפחה. בערים הגדולות שבהן קיימות בעיות לגבי מקוואות, אם ב־ הקמת מקוה חדשה, או תיקון ושכ־ לול, דואגים עסקני המפעל לעורר את הגורמים המתאימים שיחדיו ל־ תקן את הטעון תיקון. ואם קיימת אי־ זו בעיה, הרי שהיא נובעת אך ורק מאדישות ומרשלנות, ואזי נחוצה אי־ זו התעוררות מבחוץ כדי שיעשו את הצריך להיעשות.

לעתים קרובות מתעוררת בעיית ה־ מימון גם בערים גדולות. הבעיה היא בעיקרה של מימון חלקי הדרוש ב־ אורח מיידי להחלת העבודה או ל־ המשך. לצורך זה קיים על ידינו „קרן שרייבר" להלוואות, המקציבה סכומים נכבדים למטרה זו.

אך שונה הדבר במקומות ישוב קטנים, בהם אי אפשר לעשות דבר ללא עזרה ממשית של המרכז למען טהרת המשפחה.

פעולתם הראשונה של המפעל הוא ביקור במקום, בדיקת המצב, מהו סוג התושבים ובאיזו מידה הם מג־ לים התענינות בשמירת טהרת ה־ משפחה, או מהו הרחוק ממקום ה־ ישוב הקרוב ביותר.

עם כניסתו של המפעל למשכנו ה־ חדש, עומדת בפניו תכנית נרחבת להרחבת מסע התעמולה, ופעולות מ־ קיפות לאור סיסמת המפעל: בל ישאר ישוב בישראל בלי מקוה טהרה, ולא תהיה משפחה בישראל בלי טהרת המשפחה".

חזקה על הצוות המסור של המפעל ובנהלו הדינאמי הרב יהושע לוי ה־ מלווה את פעולותיו מאז יסודו, ש־ המעון החדש והמורחב ישמש להם כר נרחב להגברת הפעולות המוצלחות.

הועד האמריקאי למען טהרת המשפחה בישראל

מושיט מרחוק

ברכה נאמנה

להגאון רבי **יחזקאל אברמסקי** שליט"א

נשיא המרכז

להרב **יהושע לוי** שליט"א

מנהל המרכז

לחברי ההנהלה ולצוות העובדים

עם הרחבת משרדי המרכז בירושלים

שאו בגאון ובאומץ את דגל הטהרה בארץ הקודש

מרדכי אלימלך שרייבר
גזבר

המועצה הדתית באר שבע

ברכה נאמנה

להנהלת

המרכז לטהרת המשפחה

עם כניסתו למעונו החדש

עלו והצליחו

משה גבאי
יו"ר

המועצה הדתית נחלים

ברכה והוקרה

לראשי

המרכז הארצי

למען טהרת המשפחה בישראל

ולמנהלו הנמרץ

הרב יהושע לוי שליט"א

להרחבת משרדי המרכז בירושלים

יהא צעד זה מקור ברכה לרומם קרן הטהרה

לראשי והנהלת

המרכז הארצי למען טהרת המשפחה בישראל

ולמנהלה הנעלה
הרב יהושע לוי שליט"א

ברכה
והצלחה

לרגל חנוכת
ביתם החדש

קבוצת סירת צבי
של הפועל המזרחי
ד.נ. עמק בית שאן

הקיבוץ הדתי לביא

ד. נ. גליל תחתון

ברכה נאמנה

למרכז הארצי
לטהרת המשפחה בישראל

ולמנהלו הנעלה הרב יהושע לוי
לרגל חנוכת ביתם החדש

ומביעים ברכת יישר-כח על הקמת המקוה במקומנו

למרכז הארצי למען טהרת המשפחה בישראל

ולמנהלה הדגול
הרב יהושע לוי שליט"א

ברכותינו הנאמנות
עם העברתכם
למשכנכם החדש

ראש צורים
קבוצת בני עקיבא
גוש עציון
דאר הר חברון

ברכה נאמנה לעומדים בראש

המרכז הארצי לטהרת המשפחה בישראל

הרב יהושע לוי שליט"א — מנהל
מו"ה אלימלך מרדכי שרייבר — גזבר בארה"ב

עם כניסתכם למעונכם החדש

הוקרה והערכה על עזרתם לבניית מקוה במקום

מושב נוב
רמת-הגולן

להעומדים בראש

המרכז לטהרת המשפחה

הרב יהושע לוי, מנהל
מו"ה מקס שרייבר, גזבר בארה"ב

ברכה מקרב לב
עם חנוכת
ביתכם החדש

מחולה
מושב שיתופי של הפועל-המזרחי
ד. נ. בקעת הירדן

המועצה הדתית נהריה

למרכז הארצי
לטהרת המשפחה בישראל

ולמנהלה הנעלה
הרב יהושע לוי הי"ו

שאו ברכה — לחנוכת ביתכם

...מועצה הדתית פתח־תקוה

...מרכז הארצי
...מען טהרת המשפחה בישראל

לרגל העברתו למעונו החדש
ברכה מקרב לב
כה לחי

שמואל וינברגר — ראש המועצה

...מועצה הדתית אילת

למרכז הארצי
לטהרת המשפחה בישראל

שאו ברכה נאמנה

עם הרחבת משרדי המרכז בירושלים

...מועצה הדתית קרית טבעון

...רכז לטהרת המשפחה בישראל
עם הכנסכם למשכנכם החדש
שאו ברכה נאמנה על פעולותיכם

...מועצה הדתית יקנעם

למרכז הארצי
...ען טהרת המשפחה בישראל

ברכות
לרגל העברתו למשכנו החדש

ינון כהן, ראש המועצה

לראשי

המרכז הארצי לטהרת המשפחה בישראל

שאו ברכה

לרגל העברתכם לבנין החדש

...ות המקומית עילית — מנחם יקנין, יו"ר המועצה הדתית

...ועצה האיזורית עמק לוד

ת.ד. 15 כפר חב"ד

למרכז הארצי
...ען טהרת המשפחה בישראל

ולמנהלה הדגול
הרב יהושע לוי שליט"א

ברכות ואיחולים לבביים

העברת משרדי המרכז למעונם החדש

ד. הירשביץ
ראש המועצה

נערכה תצוגת אופנה בתל אביב

ע"י תנועת האשה הדתית לאומית, סניף ת"א

תנועת האשה הדתית לאומית סניף תל אביב, ערכה תצוגת אופנה ה־ שבוע בכלון „פאלי" בתל אביב.

בתצוגה זו שהיתה שונה מקוד־ מותיה, הן בהקיפה והן בצורתה ההדורה. בלט מספרן הרב של ה־ נשים צעירות חבויות ואהדות. צעי־ רות אלו אשר לא מכבר נצטרפו ל־ שורותינו ומוכנות להתהלב בפעי־ לויות השונות של התנועה בתל אביב ורב חלקן גם בהפעלת תצוגה זו.

בתצוגה זו שכל הכנסותיה קודש למוסדות ילדים נוכחו רבניות הב־ רות הפעילות בראש התנועה ומגוון רב מכל שכבות הציבור.

בתצוגה השתתפו: צהד פרוביזור, אוסנאי צלית שהציג אופנת חורף 1975/6.

ופרוות רונר המיוצאות ברבבל־ יצוא. בעלים הציג „מרנרי", ואת אי־ פור הדוגמניות עשו דילוה היופי של חב' הלנה רובינשטיין, את הערב הנ־ עים והמהנה פתחה החברה א. פא־ ליוד שהודתה לאורחות שבאו ועי"כ תרמו חלקן במפעל הגדול של ה־ תנועה. בדבריה קראה לציבור הנ־ שים הבלתי מאורגנות להצטרף לשו־ רות התנועה ולהשתלב בכל מגוון ההתנדבויות בה לוקח סניף תל אביב חלק.

שדרות ירושלים ביפו — לנסיעה דו־סיטרית

שדרות ירושלים ביפו, בקטע שבין דרך שלמה ושכונת הצדיק — נפת־ חה מחדש לתנועה דו־סיטרית, החל ב־היום, לאחר שהושלמו עבודות התיעול והסלילה במקום. לעומת זאת יהוב התקומה — בקטע שבין שד־ רות ישראל ודרך שלמה, ייסגר לתנועה כלי רכב החל מיום ראשון 21.12., והתנועה בפני תופנה לשד־ רות ירושלים.

מדינת ישראל
משרד האוצר
מינהל נפת כנרת טבריה
א' טבת תשל"ו 5.12.75
מספר: רש/אג/96

לכבוד
אגודת „נפש־יפה"
מושב הזורעים, ד.נ.ג.ת.
א. נ.,

הנני מתכבד לאשר בזה קבלה מכתבכם מיום 1.10.75 בצירוף ההודעה לפי סעיף 6 של החוק העותמני ל־ אגודות לשנת 1909 על יסוד האגודה הבאה:

(1) שם האגודה — „נפש יפה" משה יונגריים
(2) כתובת האגודה — מושב הזורעים, ד.נ.ג.ת.
(3) מטרות האגודה — להקים קרן בגילות הדדים לשם מתן הלו־ אות לנזקקים בתנאים נוחים, ללא רבית. וללא טובת הנאה או רווחים אישיים.

בכבוד רב
ע' כהן
קצין המחוז, טבריה

גמ"ח „נפש־יפה"
ע"ש משפחת יונגריים
שנספה בימי השואה
חברי המנהלה:
1) משה יונגריים — מושב הזורעים — נשיא
2) משה וולמן — טבריה — יו"ר
3) יהושע יוליס — מושב הזורעים — גזבר
4) יצחק דינגר — ירושלים — מזכיר
5) שמואל יונגריים — בני ברק — חבר

במפלגה ובתנועה

ב„היכל שלמה" ירושלים.

השיעור ב„פרשת השבוע לאור ימינו", מטעם ארגון ותיקי ההגנ־ עה, יתקיים מחר, ש"ק, בשעה שלש אחה"צ, ב„היכל שלמה" את הש־ עור תלמד הח' מלכה טאראגן. מר־ כזת השיעורים — הח' צפורה גוזיק.

ר' משה גבירצמן, יו"ר ארגון ותיקי התנועה בירושלים, ירצה על „פרשת השבוע לפי המפרשים", ב־ שבת בבוקר, בשעה 7.30, בבית הכנסת של היכל שלמה.

השיעור של הרב חיים צימרמן, ברמב"ם הלכות סנהדרין, יתקיים ביום הראשון, בשעה שבע בערב, בהיכל שלמה.

במשך השבוע יתקיימו חגי־בית בבית־זוגן, רמת אשכול וסנהדריה ה־ מורחבת. בקשר עם „הבנקט למל־ גה הדניאית", שיתקיים בה' שבט, במלון הילטון, מטעם „ארגון עולי ארצות המערב".

אגוד עולים דתיים עולי ארצות הדהה ע"י הפוהמ"ז, סניף ירושלים

ביום ראשון ב־8.15 בערב בבית משפחת שלמה שור רח' הרב עוזיאל 28 תתקיים חוג בית, בהשתתפותו של מנכ"ל משרד הדתות מר דוד גלס על: הרבנות הראשית מקומה ותפקידה בחיי המדינה. המנחה ה־ מהנדס דוד צוקר.

המפד"ל הפוהמ"ז בתל־אביב

במועדון אהבת חסד רח' נחמני 61 מסיבת עונג שבת ע"י שולחנות ערוכים בשעה 8 ירצה: הרב דוד א. הלמיש. המנחה: הרב משה ברנשטיין. זמירות שבת ע"י החזן משה מנחם הרשקיס.

במועדון רח' עבאס 3 שכ' תקוה ב־4.30 אחה"צ ירצה מר דוד ועשה על פרשת השבוע.

במועדון סניף נוה שרת ב־11 שעור במדרש ע"י הח' י.ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל בשעה 4 שעור תורה ע"י הרב י. יחיד.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלום א' בשעה 4 שעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.

בביהכ"נ „נוה נתף" רח' המעפי־ לים בשעה 4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ „זכרון קדושים" ביפו שעור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

במועדון „רמת ישראל" דם המכ־ בים 19 שעור בפרשת השבוע בשעה 2.30 שעור גמרא ב־3.30 ע"י מר א. ארנברג.

בביהכ"נ „בר אילך" ב־10 שעור במסכת בבא מציעה ע"י הרב עזרא בר שלום.

ב„בית ישעיהו" צ'לנוב 18 ב־11 שעור במסכת בבא מציעה ע"י הרב מ. נוף.

ב„אהל שם", רח' בלפור 30, ב־11 שעור על תפילות ישראל ע"י הרב ד"ר ש.ז. כהנא.

בביהכ"נ הפוהמ"ז במשך שינקין שעור במדרש רבא אחרי קבלה שבת שעור בגמרא מסכת פסחים לפני מנחה ע"י הרב מרדכי בהרב.

בביהכ"נ „שערי שמים" רח' ה־ מעפילים ב־1.30 שעור בפרשת ה־ שבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ „אליהו הנביא" שכ' עז־ רא ב־3.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ „מגדל עוז" רח' ראשל"צ לבנה ב־2 שעור באורח חיים ע"י הרב י. מלאכי.

בביהכ"נ „שערי ציון" רח' לוינסקי 130 ב־4.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב י. מלאכי.

פגישת חברים מצומצמת על כוס תה תתקיים ביום שני ב־7 בערב בבית התימנים ע"ש סוקולוב קפלן 4 ת"א. ישוחח: צ"יר ה.מ. בסוק סגן ראש העיר, חבר הוועדה מרכ־ זת בנק ישראל. א) מדיניות הכלכ־ לית של המדינה. ב) תקציב המדי־ נה. ג) תשובות לשאלות. הכניסה לפי הזמנות.

ביום חמישי כ"א ב"ד בערב ישי־ בת נשיאות במועדונו אחד העם 108. סדר היום: המשך הישיבה הקודמת.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת בבכון הרי פישל, פר־ שת השבוע הרב ליכט. ציונים בתפ־ לה הגב' שושנה הולצברג. בבית הכרם בסניף מרנבע פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית — המדור לקליטה חברתית־יהודית של עולים

תל־אביב — מעון עולים „קסמ־ רח' בן יהודה 14. מסיבת עונג שבת, שירה, ושיחה על פרשת ה־ שבוע עם החזן מר יצחק שפירא.

מעון עולים „הירקון" רח' הירקון 66 — מסיבת עונג שבת, שירה ושיחה על פרשת השבוע עם החזן מר יוסף זיו.

אשדוד — במרכז הקליטה מסבת ליל שבת ע"י משפחות ישראליות, חיילות דתיות וחניכי „בני־עקיבא" שיחה על פרשת השבוע וכבוד קל.

יום ראשון:
תל־אביב — מעון עולים „קסמ־ שעור ביהדות ע"י מר יוסף זבידובין בשעה 7.30 בערב.

יום שני:
תל־אביב — מעון עולים הירקון שעור ביהדות.

חיפה — חוג ליהדות למדענים ואקדמאים מבריה"מ. המרצה פרופ' צבי קורצויל מהטכניון בחיפה בשעה 8.30 בערב, בבית המהנדס חיים יוספון רח' קליבנוב 8/12.

אשקלון — שכון הגרעינים הבוג־ רים חוג ליהדות. שכון ברנע וה־ שורים חוג לעברית.

בנידרום — מפגש חברות לקראת פעילותן באשדוד. חברות ממשואות יצחק ומרכז שפירא הפעילות ב־ קליטה תספרנה על פעילותן בין עולים בשכונים באשקלון. החב' כהן מלכה — תובתנו וזכותנו כנשים דת־ יות לקליטה חברתית ורוחנית.

חיפה — חוג „אחוות נוי" — דוב־ רות אנגלית. מפגש חברתי בבית הגב' לוסטיג רח' שמחה גולן 9, נוה שאנן.

יומי כפר יערכו במניפים:
רמת־גן — בימים ראשון ושני בבית הפועל המזרחי באולם ההרצ־ אות רח' מירקין 4.
חדרה — בימים ראשון שני ו־ שלישי ברח' רוטשילד מס' 38.
פרדס־חנה — בימים ראשון, שני
אשדוד — ביום שלישי במעון ושלישי בבית סלומון ע"י המשטרה. תנועת האשה הדתית לאומית באש־ הרום רח' חטיבת גולני 2.

כפר סבא — ביום רביעי ב־8 בערב, במועדון החברה בבית הפועל המזרחי רח' ויצמן 113 — המרצה ד"ר נחום מלך — „בעיות גניקו־ לוגיות לאשה הצעירה". המנחה הג' מנחה — שובה אנטמן.

תנועת האשה הדתית לאומית — סניף תל־אביב

פרשת השבוע:
קרית שלום: בבית הח' לשם — המרצה מר ישעיהו לנדאו.
המשך שינקין: בבית הכנסת רח' המערכה 40 — המרצה מר עובדיה אברהם.

חוגים:
חוג דוברות אנגלית: יפגש ביום שני ב־8.30 בערב בבית הח' גרבנאו רח' מאפו 4. המרצה: מר לוקאס.
חוג דורבבות: יפגש ביום שלישי בבית הח' רוטשטיין רח' פיירברג 17 ב־7.30 בערב. המרצה: מר רוט־ שטיין.
חוג כץ: יפגש ביום שלישי ב־6.30 בבית הח' גורדין רח' כצנלסון 4.

חוגים בשיתוף המחלקה לתרבות תורנית של עיריית תל־אביב, יתקיי־ מו: ביום שלישי חוג לתורה שבעל פה ע"י הרב ברזמן.
ביום רביעי חוג לספרות ע"י הגב' חנה רבינוביץ.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול בת"א רח' אלנבי 110

השבת יעבור לפני התיבה החזן מר יאיר סובר.

מנחה 4.20 שחרית 8.00. לפני קבלת השבת. השעור ב„רמב"ם" ב־ הלכות מלכים, בנושא: „לא יסור שבט מיהודה והחוקק מבין רגליו".

אזכרה

לבננו החייל אברהם־בצלאל בית הלוי ס"ט. תיערך בבית הכנסת הג־ דול בתל אביב. בשבת זו פרשת ויחי, אחרי קריאת התורה.

ההדים השבועיים
„אהל שם" בשיתוף עם הקונגרס היהודי העולמי

השבת: ב־10 י. טברסקי — הגיד. ב־11 — תלמוד. ב־4 במסיבת „עונג שבת" מר פ. לינק ע. ה. „האנוסים בדרום אמריקה". דברי אגדה. ד"ר ש ז כהנא: דברי פתיחה, משה גול־ דשטיין — יו"ר „אהל שם".

באגודת „אהבת חסד"

מתקיימים שיעורי תורה במועדוננו „אהבת חסד" רח' נחמני 61 ב־8 בערב כדלקמן:
בליל שבת ק' מסיבת „עונג שבת" ליד שלחנות ערוכים, בהשתתפות רבנים הזוגים אורחים. ביום שני: שיעור בתנ"ך לחוג נשים ע"י הרב שכטן פרנקל. ביום רביעי: שיעור ברמב"ם ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבקר בשעה 8.15 לפני התפילה שעור בתלמוד ע"י המורה הרב שיצוה נגר ב־7.30 העוברים, הם בני נוער. לפני הק־ ריאה לימוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכה ישראל.

תורנות בתי מרקחת

יום שישי
ירושלים: הרצל — רח' יפו 36 טל. 225059; אלקודס אלגבארא — רח' הרון אל רשיד טל. 283333.
תל אביב: פרנקל — רח' המלך ג'ורג' 28 טל. 223721; יאני — רח' יהודה הלוי 67 טל. 612474.
בני ברק: רפואה — ר' עקיבא 62.
גבעתיים: הדסה — כצנלסון 151.
פתח תקוה: פישבוין — חפץ חיים 6 טל. 4 91251.
הרצליה פתוח: כבר ריבלין — רח' ויגנט 442 (מול מלון סירן).
בת ים: בלפור — רח' בלפור 90 טל. 883448.

יום שבת
ירושלים: ד"ר פרקש — רח' ה־ מלכ"ה 28 טל. 36084.
תל אביב: בוגרשוב — בוגרשוב 60 טל. 293889; בני — רח' דיזנגוף 174 טל. 222386.
רמת גן: רמה — ז'בוטינסקי 65.
פתח תקוה: אסותא — ברון הירש 21. טל. 911710.
הרצליה: כבר ריבלין — רח' ויג־ נט 142 (מול מלון סירן) רמת ה־ נשיא.
רמת הנשיא — רח' אלי כהן 1.
באר שבע: ירושלים — רח' הרצל 34.

מוצאי שבת
ירושלים: בית הכרם — רח' בית הכרם 19 טל. 521089; חבש — רח' הגיא, העיר העתיקה.
תל אביב: תרופה — רח' דיזנגוף 217 טל. 223488; יאני — רח' יהודה הלוי 67 טל. 612474.

לוח הצופה

● פוליס הקטנה רהיטים אנשי־ קת פרי־דודים, טלויזיות ורדיוטה — 804938 בערב 876852.

● להשכיר דירה חדשה 3 חד־ רים ברמת־גן הבילויים 7 + מעלית טל. 787396.

● עבודות ריקמה, פרוכות ומעי־ לים לספרי תורה וכו', חפץ חיים 1 בני־ברק 786268—03 798214—03 פרטי.

● תלמידת תיכון, עולה חדשה מחפשת לגור (בככר) אצל משפ־ חה דתית, רצוי בצפון ת"א. הוריה שוהים כרגע בארץ 265244.

● למכירה מכונת תפירה סינגרה באריזן, בתנאים טובים לפנות טל. 788097. בין השעות 6—4 אחה"צ.

● למשפחות מסורתיות בין סביון לבר־אילן דירות 3 חדרים ב־170500 ל"י. 4 חדרים ב־196500 ל"י. תנאי תשלום נוחים באזור משכנתא גדולה. „אפריקה ישראל להשקעות" בע"מ טלפונים: 50437—03 751540—03.

● דתית, יפה, ומוכשרת, 167, + אמצעים, מחפשת בחור צבור אחרי צבא עד 26 ממשפחה טובה. ת. ד. 7469, ירושלים.

● ספר תורה בגודל בינוני ל־ מכירה בהזדמנות טלפון 950874.

לוח ירושלים

● למכירה 2½ גדולים + מרפסת — מכנה, בבנהר הפהבנן, בבצלאל. 34357, 228086.

● למכירה בגבעת מרדכי, אבי־ גד 4, קיב 2 זהל 170,000, טל. 69935, בשעות העבודה.

היום

יום ששי, ט"ו טבת תשל"ו 19.12.75

פרי ויחי

הפרק: ישעיה מ"ט; המשנה: זבים ה, ט"י; הדף: שבת קי; הלכה: אורח חיים תרסד, ד"ו.

שבת — הפרק: ישעיה י"ד; המשנה: זבים ה, י"א־יב; הדף: שבת קיח; הלכה: אורח תרסד, ד"ם.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה
09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב)
עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45

רשת א'

06.10 „קובצרים בוקר" 10.05 ספר תורה 10.15 שידורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים 10.35 „דדידי" — משדרים להרחבת הדעה 11.15 שידורים לתלמידים בבתיה"ס היסודיים 11.35 „בוטיקה חוף" אירופית 12.05 בתקלטות התזמורת ה־ סימפונית ירושלים 13.55 „זה בבוטיקה" 14.10 לאב וליל 15.05 „קבלה שבת" — פרקת „ויחי".

רשת ב'

06.00 „מה טובו אהליך יעקב" 06.10 ההעבלות בוקר 06.20 שעון מוסיקלי 07.00 „הבוקר הזה" 07.35 „זמר זמר ל..." 07.53 „אור ירוק" 08.10 „בוקר טוב" 10.05 „כאן בבית" 11.45 בכה דקות צב... 12.05 „בבקבוב יוצר" — כשוד לעובד ולבסטיק 12.30 „בשיר ובחיוך" 13.05 „בחצי היום" 14.10 „כאן, עם ובכל בקומי".

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר 06.10 „צלילי בוקר" 06.55 מינה כבור 07.05 ד"ש בוקר 07.35 כה נקבע 08.05 יומן הבוקר 09.05 ד"ש עם שיר 10.05 חבים וספים 12.05 כתבו עם שלוק מינה 12.15 „חיילים שואלים" — צבא כשיבי 12.40 הנקודה היהודית 12.55 הסיפור החסידי הקצר 13.55 הודעות לחיילים 14.05 בצפר הכרגבית 14.55 ספירת השבוע 15.05 שלוש לפני שבת.

טלוויזיה כללית

15.00 מהר יותר — גבוה יותר — חזק יותר — בשדר ספורט לנוער 15.30 שלום לבוא שבת.

טלוויזיה לימודית

10.00 ביולוגיה י' 10.20 אזרחות י' 10.45 יוצון הכוהן פ': נוער בעבודה 11.05 תרבה והרבה (נוסחי): 12.00 חבורה ותרבות (על יהודי) 12.40 חברה ותרבות בכיל 14.00 כימעות בובבות 14.15 אנגלית למבוגרים 14.28 החיים בכפר מכבי — 809 תעודה.

מוצש"ק

רשת א'

17.30 „מיערוסן מתוחי" 19.05 יומן השבת 19.50 פרקי היום בתנ"ך: ישעיהו פרקים י"ט־כ' — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת ד"ר בכה הרכל 20.05 „המבדיל" — „מלווה מלכה" 21.05 „יודה" — אוטוה מאת קרל אהרן 00.10 רבע של סיני.

רשת ב'

18.04 „הנוסע בסיפולי" 18.30 ממברש הספורט 19.05 „זמר שבזה" 20.05 „תומר רות כלי נשיפה" 20.35 „משירי זמר נודד" 21.05 „בתנאי ספורט" 21.30 „פינת הציאבי" 22.05 „הנוער המזרחי" 23.05 „ידיעות".

גלי צה"ל

18.05 לה הכאל 18.55 בה נשמע 19.05 תרגה קודדות — „הכנסת בעיני חבריה" 19.53 על כל מנים 20.05 מגיע לבוי 21.05 מסורת מסורת 21.35 תיכנו נוכנה 23.05 שירי־עם 23.45 יומן חצות 00.05 ציפורי לילה 02.00 בבוק יודיעה.

טלוויזיה כללית

18.00 קיצור החדשות 18.02 פרשים מבוויקים 20.00 „ארכיפיאור" (המשך) — 20.30 מבט לחדשות 21.15 מבט ספורט 22.15 קולוקבו 23.45 מסוקו של יום — תרשים.

האופרה הישראלית
מייסדה ומנהלה: א. דה-פיליפ
תל-אביב

SHOW BOAT
פינת השעשועים
24.12.75
מהזמר מאת קרן המשרשין

די פלדרמאוז
29.12.75

הספר מסביליה
מאת רוסיני
27.12.75

אלכסנדרה
מאת אבידום
20.12.75

אלכסנדרה (ירושלים)
22.12.75

כרטיסים: אלנבי 1, ת"א, טל. 52227

מוצ"ש 20.12.75
הבימה:
האוצר: אולם גדול ב־7.00 וב־9.30
על קלה דעת: אולם קטן
הקאמרי:
חוי חזיר ב־8.30
משל ידידיה: צוותא ב־8

הצפה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY

המערכת וההנהלה ... תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421 ... ירושלים ... חיפה ...

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

שר החינוך נגד פרסומת בטלוויזיה

„הנטייה האישית שלי היא נגד פירסומת בטלוויזיה. השאלה אם פירסומת בטלוויזיה מוצגת פגיעה קשה בעתונות המקומית, צריכה להיות נתונה לשיקול יסודי של כל ממשלה דמוקראטית. יש לשמור את קיומה של עתונות חופשית ומגוונת, שהיא חיונית לקיום הדמוקראטיה" — אמר שר החינוך והתרבות אהרן ידלין במסיבה שנערכה מטעם איגוד המו"לים של העתונים היומיים במלון „רמדה קונטיננטל" בתל־אביב.

מר ידלין הבטיח, שנציגי איגוד הנהלות העתונים היומיים יוזמנו לדיון בוועדת השרים, בעת שתדון על בעיית הפירסומת בטלוויזיה. כן ביקש, שיגישו לו תזכיר מפורט על הסכנה הצפויה לעתונות, אם יונהגו שידורי פירסומת בטלוויזיה.

בדברו על תרומתה של העתונות לחיי הרוח והתרבות של המדינה, העלה השר על נס את המוספים הספרותיים של העתונות, שמטפחים את חיי היצירה במדינה.

השר ציין, כי יבדוק את החלטת בית המשפט העליון, שחייב את הטלוויזיה לשדר משחק כדורסל עם חומר פרסומי. והטעים כי „אם יתברר שנפרצה פירצה בענין זה, יהיה צורך לסתום אותה על ידי חקיקה". הוא הזכיר, כי ההחלטה ניתנה בניגוד לעמדת רשות השידור.

מר ידלין, העומד בראש ועדת שרים, שעליה הוטל לבדוק את בעיית הפירסומת בטלוויזיה, הדגיש כי במצב הכלכלי הנוכחי, שבו נתונה המדינה, אין השעה כשרה לשידורי פירסומת, שיגבירו את הצריכה הפרטית, בניגוד למדיניות הכלכלית של הממשלה.

שר האוצר נועד עם משלחות מפ"ם והת. התעשיינים

משלחת של מפ"ם, בהשתתפות שר הקליטה, מזכ"ל המפלגה וחברי המפלגה בוועדת הכספים ובוועד הפועל של ההסתדרות, נועדה אתמול עם שר האוצר, מר יהושע רבינוביץ, והציגה בפניו את השקפתה של המפלגה על התוכניה הכלכלית החדשה. חברי המשלחת הביעו את דעתם, כי לתוכניה זאת יש להוסיף פרקים נוספים שיגבירו את שוויון הנטל בין ציבור הפועלים ובין השכבות בעלות היכולת וההון.

כן נפגש שר האוצר עם משלחת של התאחדות התעשיינים לדיון על פרטי התיקונים המוצעים בחוק לעידוד השקעות הון.

ועד ציבורי לטובת ישיבת הגולן

ועד ציבורי הוקם בחיפה, במטרה לאסוף תרומות לישיבת הגולן ברמת מגשימים, לזכר שלושת הצעירים שנרצחו על ידי המחבלים.

בראש הוועד עומד חבר מועצת העיריה, יהודה צוראלי, והוא מורכב מאישי ציבור, אנשי כלכלה ורבנים. הוועד יפעל לאיסוף כספים שבאמצעותם יוקמו מבנים בישיבה החדשה, בה לומדים כיום כ־100 תלמידים במסגרת „ההסדר", המשלב שירות צבאי עם לימוד תורה.

הוועד קיבל על עצמו גם להגשים שורה פרוייקטים בקרית הישיבה, שהוקם במרכז חיספין ברמת הגולן.

שר השיכון: יש חשש שיפלטו 45 אלף פועלי בניין

מאת סופרנו הכלכלי

שר השיכון, א. עופר, הביע אתמול חשש כי בשל הצמצומים בבנייה, עקב הקיצוצים בתקציב השיכון, יפלטו 45 אלף פועלי בניין.

בפגישה שקיימו אתו נציגי מרכז הקבלנים אמר שר השיכון, כי התקציב שיעמוד לרשות משרדו יספיק רק לגמר 60 אלף הדירות הנמצאות עתה בשלבי בנייה שונים והוא לא יאפשר להתחיל בבנייה של דירה נוספת אחת.

התקציב של משרד השיכון יהיה 5 מיליארד ל"י. מסכום זה, השווה נומינאלית לזה של השנה שעברה, ידרשו 1.5 מיליארד ל"י לסיוע לזוגות צעירים, 1 מיליארד ל"י לבניית מוסדות ציבור וקהילתיים בשכונות שמשרד השיכון בונה כיום. יותר 2.5 מיליארד ל"י ידרשו להשלמת הבנייה הנוכחית.

מרכז הקבלנים דורש להתיר כליל את צו הקפאת הבנייה

מרכז הקבלנים הציע לשר להגביר את אפשרויות הבנייה הפרטית ע"י העלאת סכומי המשכנתאות מ־40 אלף ל"י לדירה ל־60 אלף ל"י לדירה ולהגדיל את תקרת מחירי הדירות הזכאיות למשכנתא. שר השיכון הבטיח לבדוק נושא זה.

כן דרש מרכז הקבלנים להסיר כליל את צו הקפאת הבנייה כדי לאפשר ליוזמה הפרטית לבנות לפי כושרה, אפשרויותיה ורצונותיה ועל ידי כך ניתן יהיה להפעיל חלק מן העובדים המועמדים לפיטורים. שר השיכון חייב ביטול צו הקפאת הבנייה והודיע כי נושא זה נמצא בדיון בממשלה, אולם בגלל הדיונים בתקציב לא הוחלט דבר. הוא הבטיח כי לא ידרוש הארכת צו הגבלת הבנייה בהגיעו לסיומו, במרץ 1976.

בכנס ראשי ערי הפיתוח:

י. רבינוביץ: תוספת היוקר וההצמדה — המצאה ישראלית

„הכלכלה הישראלית המציאה המצאה ישראלית טהורה: תוספת היוקר וההצמדה ושניהם הולים להתפקד במצב של אינפלציה דוהרת. לפיכך קיבלנו את מסקנות ועדת זוסמן, שהעמידה את תקרת תוספת היוקר על 70 אחוז בלבד ולפיכך גם החלטנו להעביר את ההצמדה של אגרות החוב לפסים של 70 אחוז תוך שנתיים" — אמר אתמול שר האוצר יהושע רבינוביץ, בכנס ראשי ערי הפיתוח שהתקיים במלון גינתון בטבריה.

בכנס, שאורגן על ידי מרכז השלטון המקומי, אמר שר האוצר, כי המדינה חייבת 80 מיליארד ל"י ומשלמת על סכום זה ריבית מלאה. השנה תשלם המדינה מתקציבה 21 אחוז על סילוק מקצת מן ההלוואות הללו.

שר האוצר ציין, שמשקל התעשייה בערי הפיתוח מגיע לי־40 אחוז מכלל התעשייה בארץ, בעוד שאחוז התעשייה במשק הישראלי הוא 25 אחוז. שר האוצר הבטיח לראשי הרשויות כי הממשלה תקשיב לדבריהם, שכן מגמות התקציב הן: ליצור ליצוא ולהגדיל את היצוא ב־10 אחוז בשנה, ולהגדיל את האוכלוסיה והמשק בערי הפיתוח.

צבי אלדרוטי, ראש מועצת מגדל העמק, אמר, כי למרות כל ההבטחות על ייהוד הגליל, גדלה השנה האוכלוסיה היהודית בגליל ב־1000 נפש בלבד. הוא הבע הפניה [illegible] אלף דירות ריקות בגליל.

48% מכלל הפעילות המשקית קשורה בארה"ב

נשיא לשכת המסחר ישראל אמריקה, ח"כ יצחק מודעי קרא אתמול לחברי הלשכה להתגייס נגד ההגבלה של ניסיון יוזמה פרטית במערכת היחסים המשקית בין ישראל ובין ארה"ב.

בדברו בפני משתתפי האסיפה הכללית של הלשכה שנערכה בבית אמריקה בתל־אביב ציין הדובר, כי 48 אחוז מכלל הפעילות המשקית הישראלית קשורה בארה"ב ובדאגה הדבר שהשליטה על היחסים הבין־כלכליים עוברת במצב גובר לידיים ממשלתיות, הופעה העלולה לפגום בהתפתחות המשק הישראלי.

מר מודעי ציין, כי מגמה זו, מסתמנת ביתר בחוג הסוכנים הציבד צהה על הפרק, העשוי, אם יתקבל, לפגוע או להגביל פעולה פרטית של אנשי עסקים.

נוסף על כך טען, שבמסגרת הסכמי הבצעקים עם ממשלת ארה"ב הגיעו כבר עתה לכך, שמוצרים המיוצרים בארץ ואינם אמצעי לחימה, כגון מוצרי התעשייה האלקטרונית, פלדה מהשלה, ביגוד יקסדות, נקנים בארה"ב על אף היותם מיוצרים בישראל.

באותה אסיפה נבחר ח"כ מודעי פה אחד לנשיא הלשכה לשנה נוספת.

● חיפאי שהורשע בנהיגה במהירות 101 קמ"ש בשטח בנוי, נדון אתמול לתשלום 1.000 ל"י קנס או 100 ימי מאסר תמורתם, ורשיון הנהיגה נשלל ממנו ל־14 חודשים בפועל.

● שתי אניות יועברו לדגל ישראל בחברת „צים" וצי סיפונן יונפה בצוות ישראל שיפליג בקווי הים התיכון ואירופה. דובר צים מסר כי במסגרת המגמה להעביר יותר אוניות לדגל ישראל יוסב שמה של האניה ג'ספר — לקיסריה ואגמה — לכינרת.

2 גרעיני נח"ל התישבו בצפון סיני

שני גרעיני נח"ל של תנועת ביה"ר עלו אתמול להתנחלות ביישוב החדש חרובית בצפון סיני, במרחק 12 ק"מ מערבית לדיקלה.

הגרעינים הם אשא הסלע האדום שיעסקו בתקופה הראשונה בהכנת המקום ליישוב קבע.

במקס שהתקיים הוא ליפת השמים השתתפו בין היתר, אלוף פיקוד הדרום אדם יקותיאל, המפקד היהודה הנח"ל אל"מ רענן שריר, ראש אגף הנוער והנח"ל במשרד הבטחון מר מעיקה נהוראי, ח"כ מנחם בגין, ראשי ביה"ר, הורים, נציגים של ישובי הסביבה והשיכים בדיאים מהאזור.

אלוף הפיקוד, שבירך את המתנחלים אמר בין היתר, שיישוב חרובית מהווה נדבך נוסף בשרשרת היישובים בצפון סיני וחוליה נוספת בין דיקלה ותחל־סיני. מפקד הנח"ל עמד על חשיבות ההתיישבות במקום זה, שמהווה תריס ומגן למדינה בדרך צביר שלישה קדום של סיני.

ח"כ מנחם בגין בירך את הצעירים שנענו לקריאת ההתנחלות. „עת נוכחה שיקוים בכם הפסוק „לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" — אמר. הישוב מתוכנן לחקלאות ותיירות.

קבוצת עסקנים בסניף פא"י בבירה מתנגדת להנהגה הקיימת

מאת סופרנו לעניני מפלגות

לאחר עשרים שנים בהן לא נערכו בחירות בסניף פא"י בירושלים, החליטה קבוצת עסקני המפלגה בעיר, להתנגד להנהגה הקיימת, המורכבת מהרב יעקב קצנלבוגן וש. ז. דרוק, ולהגיש רשימת מועמדים. בעוד כחודש יש עתידות להתקיים בחירות במפלגה, אך כמנהגם סרבו קצנלבוגן ודרוק למנות ועדת בחירות.

קבוצה בראשות עו"ד חיים קהאן, שלום רוחם (סמנכ"ל משרד הפנים) ישראל קצובר, יונה עמנואל, ליפא פישר (מראשי הסיעי מאמר) החליטה להגיש רשימת מועמדים. משסרבו ראשי הסניף אישור הקבוצה שאספה מספר חתימות הדרוש, לפנה לבג"ץ, אז נכנעו קצנלבוגן ודרוק — והבחירות תתקיימנה, איפוא, כגר חל הדרוש.

● בית המשפט העליון דחה אתמול את עירעורה של ישראלית תושבת ארה"ב, שביקשה לשנות מאסר בפועל לאחר שהורשעה בקניית דולרים מזוייפים ומכירתם.

אישים ומוסדות

— קהל מוזמנים רב השתתף בטקס הכנסתו בבריתו של אברהם אבינו של פוהם, בנם של רבקה ועלי הרמתן, מנהל בנק המזרחי המאוחד בהדר הכרמל, נערך באולמי „תפארת" בחיפה. ברכות נשאו הרב יעקב ספטולקי, רבה של קהילה „אהבה תורה" הרב שלום לבדמן, רבה של המדשבה הגרעינית בחיפה.

— המזכיר האקדמי של אוניברסיטת בר אילן, מר אברהם פומרנץ, חזר מביקור בארצות הברית וקנדה שם עשה בסיכום תוכניות חדשות לסטודנטים מחו"ל הבאים ללמוד בישראל.

— סעודת מצוה של שבע ברכות נערכה אתמול במדרשה הגבוהה לרבנים בזכרון הרמ"ים התלמידים לכבוד של הרב יוסף סולידנו ר' כלתו לבית האדמו"ר ר' ישראל אבו חצירה. במעמד זה בירך ראש המדרשה הרב שאר ישוב כהן. הנחה את המסיבה הרב ע. קלכהיים, מנהל רוחני של המדרשה. נשאו דברים ראש הישיבה הגאון ר' חיים ציפורמן, הרב הדיין בן עמרה ממרוקו. בשם תלמידי המדרשה בירך הרב גבריאל הין. בברכת המזון נתכבד הרב חיים דוד רגנשברג ובברכות רמיים הברי הגהלה. החתן היה תלמידו של הרב הגזול ר' דוד כהן זצ"ל.

— הרב מאיר מוסקוביץ מראשי ישיבת רמ"ו מניו יורק הגיע ביום ה' במטוס „אל על" לפגישה עם חברי המשלחות שבאו בשנים עברו לכהונה הקיץ מטעם ב' בארה"ב.

נסיון התנקשות בחיי אורי אבנרי

נסיון להתנקש בחייו של מר אורי אבנרי, עורך השבועון „העולם הזה", נעשה אתמול בצהריים. מר אבנרי נדקר בסכין־מטבח על ידי אדם שארב לו בפתח ביתו ברחוב גורדון בת"א. הוא נפצע ואושפז בביה"ח „איכילוב", משם נמסר כי פצעיו מוגדרים כ„בינוניים". החשוד בניסיון הרצח, בן 32, נלכד לאחר מירדף ברחוב בן־יהודה.

כתב עתיים מוסר, כי החקירה העלתה שהחשוד בדקירה רכש סכין מטבח בחנות בתחנה המרכזית וארב ליד דירתו של אבנרי. הדלת הראשית של הבניין מצויידת בנעילה אוטומאטית ניתנת לפתיחה רק באמצעות מפתח מתאים או בלחיצת כפתור מבפנים על ידי דיירי הבית.

החשוד המתין אפוא לשעת כושר, וכאשר נכנס לבנין אחד מדייריו, נכנס יחד עמו ועלה במעלית עד לקומה השביעית, שבה מתגורר עורך „העולם הזה". כאשר יצא אבנרי מפתח דירתו, הסתער עליו החשוד ודקר אותו בסכין בבטנו, בפניו, ברגלו ובזרוע.

יצויין כי אין זו הפעם הראשונה שהחשוד נעצר על פגיעה באבנרי. הוא נעצר גם לפני כשנתיים בחשד דומה, ואז טען, כי „העולם הזה" ועורכו רודפים אחריו ומתכננים כנגדו אחדותיו אשר השמיע אותו כמרגל.

האיש אושפז אז לבדיקות בבית־חולים לחולי נפש ולא הוגש נגדו כתב־אישום. מן המשטרה נמסר, כי האיש אינו יציב ברוחו ובתום חקירתו יתבקש בית המשפט להביאו לבית־חולים לחולי־רוח.

האם קול האשה, השומע מעל גלי האתר — הוא ערוה?

מאת שאול מייזליש

שאלה הלכתית מעניינת: האם קול האשה, הנשמע מעל גלי האתר, הוא ערוה.

כתר בערבי מוציא, ע"י הרב הראשי לישראל, הראשל"צ, הגר"ע יוסף. פסיקתו, כפי שנודע, היא חיובית, ומותר איפוא, להאזין במקלט הרדיו לשידורים בהם נשמע קול האשה.

בעיה זו עלתה, בעקבות מצעד הפזמונים החסידיים המשודר ב„שידורי ישראל" בהפקת ישראל קצובר. ה„מצעד" זכה להצלחה, אך בין המאזינים התעוררה שאלה האם מותר גם לשירים החסידיים המושמעים מפי אשה, להיות מדורגים במצעד. עורכי התכנית פנו בשאלת הכם לגר"ע יוסף וזה פסק כאמור לחיוב. התשובה המנומקת הובאה במוצ"ש בפתח התוכניה.

הרב א. זלמנוביץ — יו"ר המועצה הדתית במזכרת בתיה

המועצה הדתית מזכרת־בתיה בחרה פה אחד כיושב ראש המועצה הדתית את הרב אפרים זלמנוביץ, הרב המקומי לקדנציה הבאה. הישיבה התנהלה בבית הרבנות המועצה הדתית בנוכחות אישי ציבור ונציגי משרד הדתות אשר ברכו את כבוד הרב המקומי שליט"א להמשיך בפעולה ענפה לקידום ענייני הדת ובעיקר פיתוח השכונה להגות צעירים דתיים ההולכת ומתפתחת.

שופט ממליץ למנוע שימוש חוזר בבקבוקי משקאות

שופט שלום חיפאי המליץ, כי השלטונות המוסמכים ישללו מניעת שימוש חוזר בבקבוקי משקאות, כדי למנוע תקלות של חדירת גופים זרים. ההמלצה באה מאת השופט מיכה ליבדנשטיאום, בעת שהתבררו בפניו שני תיקים כנגד חברה „סרי־פי קורפוריישן" בע"מ מפרדס־חנה — מפעל לייצור משקאות קלים המוכר בשם „טרופי־קולה".

תקון טעות

במודעה של המועצה הדתית בשר שפורסמה אתמול

נפלה טעות

הרב מרדכי בר מוחא

נבחר ליו"ר המועצה הדתית בשר ולא לסגן.

ח. בר־לב, שר המסחר והתעשייה

התקציב יטיל על הציבור מעמסה נוספת ב־6 מיליארד

„הצמצומים יחולו בכל התחומים, לרבות השירותים והמסחר. התקציב החדש יטיל על הציבור בארץ מעמסה נוספת המתבטאת ב־6 מיליארד ל"י" — אמר שר המסחר והתעשייה מר ח. בר־לב, בישיבת המרכז החקלאי בת"א.

עם זאת, הוסיף, יש לפתח את אזורי הפיתוח על ידי הפנית התעשיה. באזורים אלה קיים מצב הקורא להשקעות. לדעת השר, אין להסתפק ב„דייט" בענין פיתוח אזורי הפיתוח, ויש להמשיך בפיתוחם, כאשר זה נושא חשוב הקשור בפיזור האוכלוסיה ובקליטת העליה החדשה.

מר בר־לב ציין, כי בארצות רבות, ביניהן עשירות, שוררים אבטלה ומחסור במצרכי מזון כתוצאה מהמשבר הכלכלי. אולם ישראל הצליחה להתמודד כך, שאוכלוסייה לא חשה על בשרה שתי בעיות מבאישות אלה, פרט לאינפלציה. הצלחה זו הושגה באמצעות מדיניות כלכלית נבונה של הערכות לעתיד, אשר מנעו תופעות הגרועות ביותר.

להלן הבהיר, כי כלכלת העולם לא תשוב בקרוב לשווי משקלה והסבול מכך גם ישראל. הוא הדגיש, שהבעייה אינה קצרת־טווח, וכי הממשלה נערכת לכך לכמה שנים.

ייבדק המצב בבתי האבות בקרית טבעון

בעקבות כתבותיו של יוסי ינאי ב„העולם הזה" על המצב בבתי־האבות בקריית־טבעון, הורה שר הסעד, מר זבולון המר, על בדיקת המצב בבתי אבות אלה. עם קבלת דו"ח מפורט יפורסמו מסקנותיו ב־

לצה"ל דרושים

באזור המרכז בעלי מקצוע מעולים בענף המתכת —

* חרטים
* כרסמים
* מסגרים מכניים

בדבר פרטים יש לפנות — ד. צ. 3036 / צה"ל.

תודה והוקרה

ועד ההורים מביע בזה תודתו והוקרתו הכנה להנהלת מוסד „פרח שלבי — לטיפול ולחינוך בבאקה אל־גרבייה" על עמלה ומאמציה הרבים אשר כתוצאה מהם שוררים כיום במוסד תנאים מצוינים הגורמים לנו נחת ושלווה.

אנו מברכים מקרב לב את מר שלבי, מייסד ומנהל המוסד ואת מר סמיר ורור מפקח משרד החינוך והתרבות לרגל פתיחת בית־הספר במוסד בפיקוח משרד החינוך והתרבות.

כן מברכים אנו את כל עובדי המוסד על מילוי תפקידם בהקרבה הראויה לשבח.

ועד ההורים מודה גם לכל האחראים ואישי הציבור אשר תרמו לשיפור ותנאים במוסד ולריבות סלילת כביש ודאגה לתנאי החינוך וההבראה בין כתליו.

כל אלה השתתפו באורח פעיל בטיפוח מוסד כל כך חשוב שהיה חסר בסקטור הערבי בארץ. האשר זכאי לכל עידוד. עזרה הערכה.

יש לציין, כי לאחרונה נערך במוסד סיור של ראשי מועצות מקומיות, אישי ציבור ונכבדים בני כל הדתות והעדות מכל האזורים. האורחים התפעלו במהלך הסיור מהסדר הניקיון ורמת הטיפול והשירותים הניתנים במוסד. בתום הסיור הביעו האורחים את הערכתם ואת איחוליהם להנהלת המוסד ולאחראים במשרדת ובמשרדים השונים אשר הגישו למוסד את מלוא העזרה והתמיכה.

ועד ההורים מודה לאורחים הנכבדים אשר לא חסכו בדברי העידוד והערכה ובמתנות לבנינו.

אנו מקווים כי הנהלה ועובדי המוסד האחראים במשרדים הממשלתיים השונים יוסיפו במאמציהם, הכנים והבלתי נלאים לשיפור תנאי הטיפול, החינוך והבריאות במוסד.

ועל כך נתונה הערכתנו והודתנו מראש.

ועד ההורים

חליל ע. זהאלקה — כפר קרע
אחמד א. מהאג'נה — אום אל פחם
עבד אל האפז נתשה — ירושלים המזרחית
מוחמד ע. אבראהים — עילוט
סביהאן אלזיאדנה — ערב אלמזייל
אחמד מ. יתר — כפר ג'ת
עלי מ. אל חיג'א — ניר צביון
י. פריים בן עלי — דליית אל כרמל
יו"ר ועד ההורים — מגבוה

מזל טוב
x 2
פעם החתן
ופעם סלון שליקה

אצל
„שליקה"
כל כלה —
בת יחידה

משרד הפנים
השרות לשמירת איכות הסביבה
החברה להגנת הטבע
רשות שמורות הטבע

יום־עיון

בנושא

פיתוח הנגב ושמירת נופיו

יתקיים באוניברסיטת בן־גוריון בנגב
ביום א', 21.12.75 בשעה 9.00
באודיטוריום 06, בנין א' קמפוס חדש.

תכנית יום העיון:

9.00 — דברי ברכה:
מר אליהו נאוי — ראש עיריית באר־שבע
מר יצחק ורדימון — הממונה על מחוז הדרום, משרד הפנים

10.30 — 9.15 — דיון מונחה
מנחה: ד"ר אורי מרינוב — השרות לשמירת איכות הסביבה
משתתפים: מר אברהם יפה — רשות שמורות הטבע
ד"ר אמוץ זהבי — החברה להגנת הטבע
מר מאיר כץ — מתכנן מחוז הדרום, משרד הפנים
מר גדעון ויתקון — האגף לתכנון אזורי, הסוכנות־היהודית
נציג חברת פוספטים בנגב

11.00 — 10.30 — הפסקה
12.30 — 11.00 — מושב ראשון
יו"ר מר אברהם יפה — רשות שמורות הטבע
בהכנית: פרופ' אבן־ארי — „אקוסיסטמות מדבריות"
מר אלון עזריה — „ערכי טבע ונוף בנגב"
ד"ר אורי וירצבורגר — „אוצרות טבע בנגב ופיתוחם"
13.30 — 12.30 — הפסקה
15.00 — 13.30 — מושב שני
יו"ר פרופ' אריה איסר — המכון לחקר המדבר
בהכנית: מר יצחק ורדימון — „תכנון מחוז הדרום"
מר דוד נחמיאס — „תכניות התיישבות בנגב ובערבה"
מר עוזי פז — „שמורות טבע בנגב"
16.00 — 15.00 — דיון פתוח בהשתתפות המרצים והקהל
16.00 — דברי סיכום.

ב"ה
בית הכנסת הגדול
תל־אביב רח' אלנבי 110
טל' 614905
עריכת חופות מפוארות
לפנות למשרד

נגע מחלה מקרבך
מגנטוס ודיסקוסים למכתים
גורמים מאד תנוחה נכונה של הרגלים
החזרתן למקומם ברוך בטיפול, ניתוח, והרצאות לאלפים

נעלי ד"ר פלסון

הוכחו כמתעות מחלות אלה
שמור על בריאותך
והצטרף למעגל הלקוחות של
נעלי ד"ר פלסון

א. צ. שבתי • ירושלים • רח' מאה שערים 7 • טל. 285938

מחלקת
התרבות וההסברה
המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

● בליל שבת ט"ו טבת תשל"ו 19.12.75
תתקיים שיחה על פרשת השבוע מפי
מר דב שמורלר
על הנושא: המאבק הציוני והעליה מבריה"מ
ירצה: הרב מרדכי חנזין
בשעה 8.00 בערב — במוס הרמב"ם, יהושע בן נון 48 ת"א.

● יום א' י"ז טבת תשל"ו 21.12.75
תתקיים מסיבה לציון יום הזכרון של רבנו משה בן מימון, בו ירצה מר יצחק גורביץ, על: הרמב"ם כאותו.

ישיבת הר עציון / אלון שבות, גוש עציון

ביום שני י"ח טבת תשל"ו (22.12.75)
במלאת שלושים לנפלם של התלמידים

בן־ציון לייבוביץ הי"ד
מיכאל נדלר הי"ד
נחום פינגשטיין הי"ד

תיערך אזכרה בישיבה בשעה 3.00 אחה"צ
בהשתתפות:
ראשי הישיבות, התלמידים ובני המשפחות השכולות
התחבורה תצא מרחבת בנייני האומה בירושלים, בשעה 2.15

ההנהלה ועובדי „יקבי אליעז"

משתתפים בצערה של

משפ' טסלר החשובה

בהלקח מהם האב, הסבא, הספרא המיוחד

ר' ירמיהו טסלר ז"ל

יהי זכרו ברוך

בבנין ירושלים תנוחמו

מבצע פרסים

של פרסום

בר־הלל קראוס

כל המפרסם מודעה ב„הצופה" דרך משרדנו

יקבל חינם עט יקרה

בסיום המבצע תתקיים הגרלה
הפרס הראשי: תלוש קניה ע"ס 500 ל"י מהמחיר המומלץ למכונת כביסה או תנור אפייה „אמקור" מתנת „סלון המרכז" רח' ירושלים 12 בני־ברק.

מתקבלות מודעות לכל העתונים גם באמצעות הטלפון
רח' ירושלים 33 בני־ברק טלפונים 783507, בלילה טל' 717155

מלון ופנסיון „בתוככי ירושלים"
רח' אבן עזרא 20 • רחביה • טלפון 39892

נפתח מחודש אחרי שכלולים ושיפורים

* אוירה חרדית
* מטבח משובח וראשון
* שרות אדיב ומעולה
* כשר למהדרין מן המהדרין

המסעד פתוח לקהל הרחב • עריכת מסיבות ושמחות
• מתקבלות הזמנות לקראת חג הפסח הבעל"ט •

מכון להוצאת ספרים „אור הספר"
שע"י אגודת „פועל צדק"

ת. ד. 6815 טל. 224875 ירושלים

ובלכתך בדרך
הננו שמחים להודיע בזה כי בס"ד ניתן שוב להשיג

ש"ס בבלי בפורמט קטן

שלושים כרכים גודל 18/13
עם פירש"י ותוספות

בסוף כל מסכת הוספנו „שפת הים" שהוא באור על כל שם עמוקה בים התלמוד. במקום שהמחבר כותב „עמ"ש במסכת אחרת". העתקנו את דבריו למקומם כדי להקל על הלומד באשר התחומה עיניו.

הש"ס נתונים בקופסא נהדרת * כריכת פלסטיק גמיש פאר * הדפסה מאירת עינים.

(בדברי המתחיל של רש"י כתובים באותיות בולטות).

מתאים במיוחד ללומדי דף היומי בדרכים. ולבני ישיבת הדרום שכל הש"ס יהיה בהישג ידם (תרתי משמע).

לרגל הופעת הש"ס מבצע מיוחד במחיר מוזל

עד כ"ו טבת

190 ל"י במקום 250 ל"י
אפשרי גם בתשלומים.
נצל זמנך בדרך רכוש את הש"ס בפורמט קטן.

* ● *

בשורה טובה

לאחר שאזלה המהדורה הקודמת של הספר המבוקש מאוד ע"י לומדי תורה יצאה לאור בס"ד מהדורה חדשה של הספר

סט חידושי הר"ן על הש"ס

ג' כרכים

מוגה ומנוקד, הארות הערות חשובות והשלמות מאירות עינים שאינם בהוצאות אחרות, שנעשו תוך יגיעה רבה ע"י חבר לומדי תורה באותיות מרובעות ובכריכת פאר.

במהדורה זו הוספנו גם חידושי הר"ן על מסכת מגילה.

לרגל הופעת הספר מבצע מיוחד במחיר מוזל עד כ"ב טבת

76 ל"י במקום 92 ל"י

אפשרי גם בשלושה תשלומים

אחרי התאריכים הנ"ל לא תהיה אפשרות להשיג את הש"ס והסט חידושי הר"ן במחיר המוזל בשום מקום.

* ● *

כמו"כ יצא לאור בס"ד הספר הנפלא והמבוקש

סגולות ישראל

על עניני רפואות סגולות ומוסר

מסודר לפי א—ב

ומאן דכאיב ליה כאיבה הן בגשמיות והן ברוחניות ימצא מבוקשו בנקל.

נ. ב. על כל קניה במרוכז ע"י מוסדות וישיבות תינתן הנחה

להשיג בכל בתי מסחר לספרים

מכון מאיר ללימודי היהדות

ע"ש א. מאיר ליפשיץ הי"ד

מודיע בשמחה על העברתו למשכנו החדש בירושלים בשדרות המאירי 11, קרית משה.

פתיחת סניף בחיפה — רח' עבאס 14, בביהכ"נ אוהב ישראל,

והרחבת הפעולות בסניף ת"א, במרכז הקהילתי איחוד שיבת ציון, בן יהודה 86

המרכז בירושלים:

פועל במשך כל ימות השבוע, בחוגי לימוד קבועים ולימוד בצוותא — בנושאים:
תנ"ך, חכמת חז"ל, ארץ ישראל, בעיות אקטואליות כלליות ופרטיות לאור האמונה.
המעוניינים בפרטים יפנו למכון.

סניף תל־אביב:

תוכנית לימודים:

יום ראשון *, בשעה 20.30
יסודות אמונת ישראל ע"פ „הכוזרי" ליהודה הלוי, הרב דניאל שילה

יום שני *, בשעה 19.00
עקרונות היהדות, הרב חיים דרוקמן
בשעה 20.30
משמעות התורה והאמונה בימינו ע"פ פרשת „קדושים" — הרב חיים דרוקמן

יום שלישי *, בשעה 19.00
תנ"ך, מר יעקב ברויאר
בשעה 20.30 *
אורות התשובה הרב קוק, הרב דב בימן

יום חמישי * בשעה 18.30
„אורות" הרב קוק זצ"ל, הרב יהושע צוקרמן
בשעה 21.30
„אור היקר" הרצאות על שאלות האמונה, הרב דוד חי הכהן

* ההרצאות מתקיימות פעם בשבועיים החל מיום י"ז טבת.

סניף חיפה:

מסלולי לימוד בצוותא בנושאי אמונה והלכה, לאנשים בעלי רקע לא דתי.
המעוניינים יפנו לטלפון 04—53915 ביום, 04—66119, 04—730501 בערב.

הלימודים במכון מכוונים למעוניינים להפגש ולהכיר את מורשת היהדות ברוח אהבת העם והארץ תוך עיון במקורותינו והתמודדות עם בעיות אקטואליות כלליות ופרטיות.

המסגרות חופשיות — הלימודים ללא תשלום.

מימון המכון על סניפיו בחלק הגדול מתרומות.
המעוניינים לתרום ישלחו תרומתם למרכז בירושלים.
התרומה פטורה ממס הכנסה.

— קוטג'ים למשפחות דתיות —

ליד תחנת הרכבת בפתח־תקוה מוקמים

6 קוטג'ים דו־משפחתיים

(ל־12 משפחות) גודל 125 מ"ר

מחיר צפוי כ־380,000 — 400.000 ל"י

כניסה תוך 18 חודש

רציניים מתבקשים לפנות:

„פיוריש" — מבנים בשיטות „פיוריש" צרפת
רח' המליך 12, תל־אביב

קרן ילדנו
מרכז נוער „תקותנו"

דרושים

בקרית שמונה

* מנהל מרכז נוער חדש, עם נסיון בחינוך ומינהל ובעל ידע רב בהקניית ערכי יהדות.

למועמד המתאים תינתן עזרה בדיור ומשכורת הוגנת.

בירושלים

* מפעיל מערכת מחשב זעיר, מסוג D-116 (או — NOVA) אשר ירכז גם חוגים למחשבים עבור תלמידים מכתות ו—ט.

לפנות בכתב עם צרוף תולדות חיים לת. ד. 819 ירושלים או בטלפון 02—527728.

שר האוצר יהושע רבינוביץ בראיון מיוחד ל"הצופה"

"הידוק החגורה" ב־1976 — תנאי לצמיחה כלכלית

מאת יצחק דויטש

בתחילת השבוע הביא שר האוצר יהושע רבינוביץ את תכניתו הכלכלית לשנת 1976 בפני הממשלה. בשלב הביניים אישרה הממשלה רק את הפרק של הרפורמה בשוק ההון. על שאר חלקי התכנית, לגביהם יש ויכוח קשה ונוקב בשל פגיעתה ב"בשר החי" בתחומים רבים ונרחבים של השירותים לאזרח והחמרה מבחינת מחירי המחיה יימשך הדיון בממשלה בישיבתה הבאה.

על יעדיה ומשמעויותיה של התכנית הכלכלית קיימנו שיחה מקיפה עם שר האוצר יהושע רבינוביץ.

הגשנו את התקציב לאחר בירורים רבים שקיימנו עליו בעצמנו — אומר שר האוצר. התקציב בסדר גודל של 84 מיליארד ל"י יש בו ירידה ריאלית בפעילויות הממשלתיות.

במסגרת התכנית הכלכלית הצבנו לעצמנו את היעד של צמצום הגרעון במאזן התשלומים בשלוש השנים הבאות בסכום של 300 מיליון דולר לשנה. במקום גרעון של 3.7 מיליארד דולר השנה אנחנו חותרים לכך שבשנת 1978 הוא ירד ל־2.8 מיליארד דולר בלבד.

כבר בשנת 1976 אנחנו צופים שכתוצאה מביצוע נאמן של התכנית תהיה ירידה בגרעון האזרחי ב־500 מיליון דולר. אנחנו חותרים לכך שבמקום גרעון של 2.2 מיליארד דולר בהוצאות האזרחיות נעמוד בשנת 1978 על גרעון של 1.3 מיליארד דולר בלבד.

התורה על רגל אחת: הגדלת יצוא — צמצום יבוא

כיצד יושג יעד זה?

שר האוצר י. רבינוביץ אומר כי הכוונה היא להשיג יעדים אלה על־ידי הגדלת היצוא מזה וצמצום היבוא מזה. ביצוא היעד הוא גידול של 10 אחוזים בממוצע שנתי. בתחום היבוא האזרחי הכוונה היא להקטנתו ב־3 אחוזים בשנת 1976 ולאחר מכן להגדילו בצורה מודרגת ומתונה. גידול היצוא מזה וצמצום היבוא מזה, הם התורה כולה של התכנית הכלכלית החדשה על רגל אחת.

כיצד אתה רואה את השנה הבאה מבחינת האזרח?

שר האוצר י. רבינוביץ: אנחנו הולכים לשנה קשה מאד. סה"כ התכנית היא נטל קשה על הכלל. תהא זו השנה הקשה ביותר לפני שתתחולל הצמיחה הכלכלית. הגידול בתוצר מוערך באחוז אחד בלבד בשנת 1976. אבל אחריה תגדל הצמיחה ובשנת 1978 היא תגיע ל־7 אחוזים. גם בהשקעות תהיה ירידה בשנה הבאה, אך לאחריה תתחדש עליה בהשקעות. ברמת החיים הכוללת תהיה ירידה ריאלית של 3 אחוזים.

במה תתבטא השנה הקשה בהכנסתו של האזרח?

— ראשית בהיפגעות השירותים. ישנה בתקציב ירידה ריאלית של 3.6 מיליארד ל"י בשירותים ובפיתוח. עבור שירותים רבים שהאזרח מקבל מהממשלה הוא יידרש לשלם.

כך גם במחירים. את תקציב הסובסידיות העמדנו על 1.6 מיליארד ל"י בלבד, בעוד כדי לשמור על רמת המחירים הקיימת היה צורך בתקציב של 3.5 מיליארד ל"י. אינני יכול עוד לפרט את פרטי ההעלאות במחירים שתתבצענה. אבל הסכום הכולל הוא זה שאמרתי. אפשר לחשב פחות או יותר במה המדובר. הדברים הם קשים בענין זה. אבל צריך להיות ברור שאיננו יכולים להרשות לעצמנו הוצאות צנך שכזו לסובסידיות.

צריין יש לנו דיון עם ההסתדרות בנושא הסובסידיות. וההסתדרות מציעה שיטה של הצמדת שיעור מסויים של סובסידיה לכל מצרך חיוני שברשימה. אולם כבר בשלב זה יכול אני לציין כי ההסתדרות מגלה הבנה נכונה לכך שהממשלה איננה יכולה לשאת בתקציב סובסידיות בסדר הגודל האמור. ההצעה של ההסתדרות לעיבוד קריטריונים חדשים לגבי הסובסידיות היא עתה בסיס למשא־ומתן.

מהי הבעיה העיקרית הכרוכה למעשה?

— לקראת שנת הכספים הבאה. שר האוצר מבהיר כי הנטל הכולל על האזרח כולל את העלאת שיעורי הביטוח הלאומי והפעלת מס ערך נוסף. על כל אלה יש להוסיף את הירידה הריאלית של הסכומים שיעמדו לרשות המשרדים במסגרת התקציב.

"בהחלט קשה", מסכם שר האוצר דבריו על הנטל שיחול על האזרחים.

עמידה בלחץ

כבר עתה מופעל לחץ כבד של השרים על הקיצוצים בשירותים ומצד ההסתדרות בענין המחירים והנטל על שכבות העובדים. האם תוכל לעמוד בלחצים אלה?

אם לא נעמוד במסגרת התקציב שקבענו אזי תיפרץ המסגרת של התכנית הכלכלית. במקרה כזה יהיה צורך מאוחר יותר לנקוט אמצעים חמורים יותר. שיהיה ברור: אם תהיה הרמה מוגברת של כספים אז תתחולל עליה במחירים מראצה: יהיו זעזועים בשכר ונעמוד בפני אזילה של יתרות מטבע חוץ.

היה לי ברור מראש שיהיו לחצים כבדים. הבירור בממשלה הוא רק עתה. אני סבור, כאמור, שאת המסגרת אין לפרוץ. אבל בתוך המסגרת עצמה יתכנו אי־אלה שינויים. זה בתוך כל בכורד ואולי פה ושם עדכונים במסגרת ההנחיה הכוללת כאשר התקיפה תישבר. אעמוד על־לכך שהמסגרת עצמה לא תפרץ.

הציבור אינו תופס

האם אתה חש שיש מודעה בציבור לצורך לנקוט בצעדים כה קשים?

— הציבור מגלה הבנה רבה, אבל דומני שהוא עדיין אינו תופס לשם מה באה ההחמרה הזאת. ניסיתי ואני חוזר ומנסה להסביר: אחרי מלחמת ששת הימים חזרה רבה הוצאות הבטחון שלנו לתקנה. מלחמת יום הכיפורים עלתה לנו 32 מיליארד ל"י, סכום השווה לתוצר של שנה שלמה. אך בכך לא די. הוצאות הבטחון ממשיכות לעלות מדי שנה. מהוצאה של 700 מיליון דולר לשנה לבטחון שהיתה לאחר מלחמת יום הכיפורים הגענו להוצאה של למעלה מ־2 מיליארד דולר לשנה. נוסף על כך השפיע עלינו הזעזוע במשק העולמי. היה עלינו להוציא תוספת של 3 מיליארד עבור מזון, דלק וביטחון.

שבירת ההצמדה המלאה

הפעולה הראשונה שנקטתם עם הגשת התכנית היא הרפורמה בשוק ההון. למה דווקא רפורמה זו?

— רפורמה זו היא ממאפייני התקציב והמדיניות הכלכלית. בכך אנחנו שוברים את שיטת ההצמדה המלאה במשק. עלי להזכיר כי יש בישראל שני מכשירים: תוספת היוקר על השכר וההצמדה בשוק ההון. מכשירים אלה תיפקדו כהלכה כאשר האינפלציה היתה בסדר גודל מתקבל על הדעת. אך כאשר האינפלציה עלתה לממדים כפי שעלתה חדלו מכשירים אלה לתפקד. בענין זה עלי להביע הערכה מיוחדת להסתדרות אשר הלכה עמנו בענין תוספת היוקר בהפעלת הרפורמה עפ"י המלצות "ועדת זוסמן". מכשיר תוספת היוקר כמו שפעל בעבר ניטרל כל מדיניות דיסאינפלציונית של הממשלה. בעקבות רפורמה זו נקבעה ההצמדה של תוספת היוקר ל־70 אחוז. 30 האחוז שצומצמו הם אלה שהניעו את "הספירלה" האינפלציונית.

עתה אנחנו שוברים את ההצמדה באגרות החוב. אף כאן אנחנו נגיע להצמדה של 70 אחוז בלבד.

ולמה לא קבעתם את הצמצום בהצמדה מיד?

— עשינו זאת במכוון כדי לא לתת אפשרות לשימוש רווחים קלים לבעלי אגרות קיימות. אילו עשינו זאת בבת אחת אזי הרווחים היו מגיעים ל־25%.

בפעם הראשונה אנחנו מצמידים גם את ההלוואות המכוונות למגזר. ההצמדה היא על מוצאת ההלוואה. אני יודע שעוד צפויה מערכה קשה בענין זה. אבל זוהי סגירת המעגל. עד כה קיבלו הלוואות בהצמדה ונתנו הלוואות ללא הצמדה. עתה אנחנו מצמצמים את ההצמדה בהלוואות שאנחנו מקבלים ומנהיגים הצמדה חלקית בהלוואות שאנחנו נותנים.

היקף ההלוואות הצמודות מגיע ל־80 מיליארד ל"י יהיה עלינו לבחון איך המשק יגיב עם רפורמה זו של ההצמדה. ברור לי כי השיטה של הצמדה מלאה מזה ואי הצמדה מזה היתה המגרה ביותר בתנאים שנוצרו.

גיוס כספים באמצעים אלה אנו מאמצים שתשוקים לשוקו בתקציב. האם תשנו את התנאים (כגון בריבית ופירים) אם יהיו ירידות גדולות בהיקף המכירות?

— הדעת פתוחה ללימוד מהנסיון. לדעתי ההשקעה במלוות הצמודים היא עדיין כדאית מאד. עם זה אנחנו משוכנעים בגיוון ניירות הערך בצורה שונות ושוקלים גם הנהגת הצמדה מסויימת לשער הדולר.

בחינת ביצוע הרפורמה

— במסגרת המדיניות של הבטחת עידוד היצוא כוללת הנהגת זכוי מסים הכנסה למפעלי ייצוא. כלום אין עובר נגד את הרפורמה במס הכנסה שהתקבלה השנה?

כל כוחה של הרפורמה היה בייצורמה כבקשה אחת. לו היו מפעלים יוצא מהכלל בתחום כלשהו אזי היא לא היתה מתבצעת. אך אמרתי כבר בעת אימוץ הרפורמה שלאחר ייצורמה נבחן הצורך בשינויים והתאמות פה ושם. השינוי שאנחנו עושים עתה הוא כדי להבטיח תמריץ ליצוא שאנחנו מנועים מלתתו בדרכים אחרות, מסיבות שאינן תלויות בנו. לדעתי הדבר חיוני למשק כדי להבטיח שיפור מאזן התשלומים וכדי לכבוש אבטלה.

פרוייקטים לשעת צורך

מזכרת עתה את האבטלה. מהו היקף האבטלה שאתה צופה לשנת 1976?

אנחנו מצפים כי האבטלה תגיע לעשרים אלף איש, מחציתם מתושבי השטחים. מדובר בעיקר בעובדים שיפלטו בענף הבנייה. זוהי אבטלה בהליך מעבר כדי להגיע להסבת העובדים למפעלי ייצוא.

ביסודה המדיניות שלנו היא תעסוקה מלאה.

עובדי השטחים שיפלטו ייקלטו בעבודה בשטחים עצמם. לגבי העובדים הישראליים הרי משרד העבודה ערוך לקליטתם. בסה"כ איני רואה אבטלה בהיקף מדאיג.

אך לכל מקרה יהיו מוכנים פרוייקטים להעסקה שאפשר יהיה להפעילם באופן מיידי. ברור לי שאיננו יכולים להרשות לעצמנו אבטלה גדולה וכל מדיניותי היא בהתאם לכך.

דאגה לשכבות החלשות

מה יקרה לשכבות החלשות עם הפעלת התכנית הכלכלית הקשה?

— השכבות החלשות יפוצו מיצוי מלא. דאגתנו היא בעיקר להם. אני יכול לקבוע שהפיצוי לשכבות אלה עלה בשנה ההיא באופן יחסי לעליית שכר הממוצע במשק. נשקוד גם השנה על כך שהשכבות החלשות לא ייפגעו בגין ההתייקרויות.

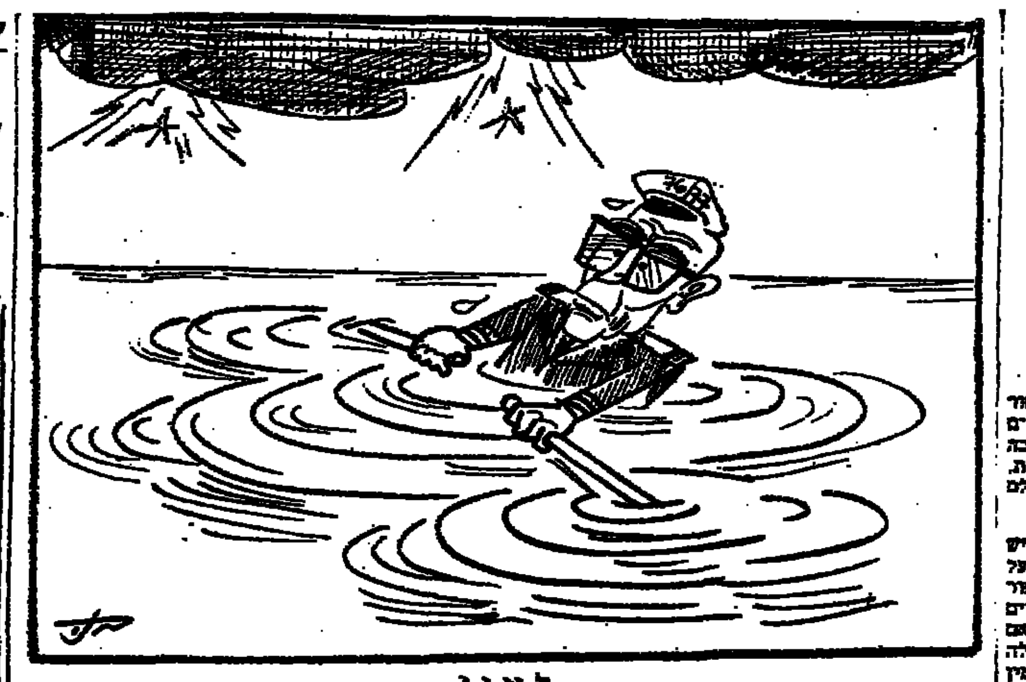

לאן?

המותר והאסור בישראל

מאת משה גלידאי

ארבע מידות במותר ואסור: במדינות המערב הדמוקראטיות רשאי האזרח לנהוג בכל הפעולה על רוחו אם החוק אינו אוסר זאת במפורש; במדינות החצי דמוקראטיות, הכל אסור, פרט לדברים שהחוק מתיר במפורש; במדינות הקומוניסטיות, ובראשן ברית המועצות, הכל אסור ואפילו דברים המותרים לפי חוקת המדינה; ואילו בישראל הכל מותר גם דברים האסורים במפורש בחוק. דוגמאות לכך לא חסרות.

נהגים עוקפים מצד ימין, נוסעים נגד הכיוון, דוהרים דו־סטריה ברחובות שהם חד־סטריים, חונים במדרכות, עוברים באור אדום, נוסעים במהירות מופרזות; פועלים משבתים מפעלים חיוניים, אוגרים מצרכי מזון למטרות ספסרות וספקולאציה, ולאחרונה אנו עדים גם בקיום מגעים עם סוכני האויב ומתפארים בכך בגלוי לעיני השמש. הממונים על שמירת החוק אינם טורחים להביאם לדין; מותר לנהל תעמולה עויינת, מחבלת באינטרסים של המדינה בכלי תקשורת ממלכתיים וכופים על האזרח לשלם בעד תעמולה זו, אם כי הוא מתקומם נגדה בכל נפשו ומאודו. בכל המקרים הללו החוק שותק כליל או מתעורר בעצלתיים להשמיע פיהוק פה ושם, ואיש מבין כל אותם "שומרי החוק", השרים, החכמים, האחרים הדמוקראטים יפי הנפש האחרים, הדואגים לשמה הטוב של מדינה, אינו מסיק לה חו של מדינה חשוכה ומפגרת שאינה ראויה לבוא במשפחת העמים הנאורים המודרניים, אינו מזדקק לסתום את הפרצות.

מתי מתעוררים לקיום החוק?

מתי התעוררו לדאוג לקיום החוק. בפרשת מתנחלי אלון מורה, בסבסטיה היא שומרון! כאן בנקודה זו, כל המתעלמים מן החוק בכל ימות השנה, נעשו לפתע דואגים וחרדים מאוד לקיום החוק. ואם תשאל, הלא אין שום חוק האוסר התנחלות יהודים בכל שטח משטחי ארץ ישראל — מולדת אבותינו, הנמצאים בידינו. מדוע אם כן חייבת הממשלה להפעיל את חיילי ישראל חבריהם ואחיהם של המתנחלים, כדי לפנותם, הלא המתנחלים לא עברו על שום חוק כתוב? יסבירו לך, אסור וחסל! כי בנושא ההתנחלות ביהודה ובשומרון, נוהגים הדמוקראטים הנאורים שלנו הדואגים לשמירה על החוק, לפי השיטה הקומוניסטית: שהכל אסור ואפילו דבר המותר. שאם לא כן, אילו ההתנחלות ביהודה ובשומרון היתה אסורה לפי חוקת מדינת ישראל הכיצד מותר לה לממשלה לאשר התנחלויות, וכי מכתי רשאית הממשלה עצמה לעבור על חוקי המדינה? ואם הממשלה שלטונה מתגלם בראש הראשונה ממשלה משלימה עם ההתנחלות ומאפשרת לחברי גרעין "אלון מורה" לעבור ולהיאחז במחנה צבאי, הרי בכך ניתן אישור מוסמך ומלא להתנחלות זו. אם כן מה מקום עוד לצאת בזעם ובמורת־רוח נגד ההלכה זו? משמע שבנידון זה, ההיגיון אינו תופס. וכך יכלו כל אותם השרים הדואגים לגורל השלום באורנו לבוא ולהתריס כלפי ראש הממשלה ושר הבטחון "מדוע לא פונו המתנחלים מסבסטיה בכוח ובאלימות ומדוע נתנו להם מאחז במחנה הצבאי "קדום". ובראש המסתערים על ראש הממשלה, שר הבריאות הפעיל ויקטור שם טוב, (ובמסלכת הבריאות שלו מתנהל כידוע הכל לפי החוק והסדר), ויצא נגד רבין גם חברו למפלגה, שר השיכון אברהם עופר, (גם במשרדו הכל כשורה, אין פרוטקציות בחלוקת דירות, אין בזיונות לפסקות מפוקפקות, כמו בפרשת "צוות דילי"...).

קושיותיו של הגנראל חיים בר לב

והרבה להקשות שר המסחר והתעשייה חיים בר לב, ששאל את רבין חברו לנשק ולכהונת רמטכ"ל, "הכיצד עברו מתנחלי "אלון מורה" את מחסומי צה"ל בדרכם לסבסטיה? לא נזכר השר בר־לב לשאול את עצמו, הכיצד עברו הצבאות המצריים את מחסומי "קו בר לב" בהתלה סוחף במלחמת יום הכיפורים, כתוצאה שגנרל בר לב היה אחראי לביצורו ובייצורו ואשר עלה מיליארדים של לירות? הלא כל מה שמתכון "גוש אמונים" לעשות הוא שהצבא הישראלי אי כנותיות המחבלים לא יוכלו עוד לעקוף מחסומי צה"ל? ושכח שר המסחר הנכבד לשאול את עצמו איך נעלם השכן הסטנדרטי מדפי החנויות המכולת וה"סופרמרקטים"?

הומר נחת של אלון

גם שר החוץ יגאל אלון אינו "שבע נחת" מגרעין "אלון מורה" ומהסלחנות שראש הממשלה רבין מגלה כלפי "גוש אמונים" הוא. גם אלון, סגן ראש הממשלה ושר החוץ הבכיר ש"לא לשהות שדר". והזעקה הנראה שלו, כבר הושמעה עתה בקול רם מהדהד למרוקים, נתבשלה בראה במעון הדיפלומאטי של השר בקיבוץ גינוסר שעל גדותיה של הכינרת הכחולה, שם התמודד עם עמיתו המקסיקאי אמיליו רבאסה, ולאחר חילופי ברכות ובקשת סליחה ומחילה מצד אורחו על הצבעת ארצו בעד גינוי דגל התכול־לבן — הציונות — היכתה נציגתו של אמיליו "על המצאה של ישראלי" והצביעה שוב בעצרת האו"ם בעד הוקעת הציונות כגזענות. יתר על כן, זה עתה מספרים הידיעות, שרבאסה הכריז: כי לא בא כלל לישראל כדי לבקש סליחה.

הידיעות אומרות כמו־כן שמשרד החוץ בראשותו של אלון, לא הופתע מהצבעה זו וידע עליה מראש, אלא שמשום מה "שכחו" להודיע על כך לשגרירנו חיים הרצוג ש"היה מאופקי כלפי מקסיקו בתגובתו נגד החלטה מרושעת זו.

במדינה דמוקראטית מתוקנת שאכן יש בה חוק וסדר והתחשבות בדעת קהל, היה שר חוץ כזה, לאחר שורה של כשלונות דיפלומאטיים רצופים, נאלץ להתפטר מתפקידו. לא כן אצלנו. כאן הפכים כדרך של דיאלקטיקה אקרובטית, כל כשלון להצלחה והשר ממשיך בכהונתו כאילו לא קרה דבר.

"השוים" ו"השווים יותר"

במדינה מתוקנת חייב החוק לחול על כל אזרח, ללא יוצא מן הכלל, והכל שווים בעיני החוק. בישראל שאני. כאן "יש שווים ושווים יותר", ולכן יכול מנהיג "מרי" וחבריו השמאלניים להתפאר שיש בידם מידע מוסמך, שאש"ף, עומד ארגון המרצחים אש"ף להכריז על "הכרה במדינת ישראל". מבלי להיכנס לפרטים באיזו מדינה מוכן אש"ף להכיר, אם במדינה מנהגיה רק תל־אביב ואולי גם חולון, ואיך יתממש חלומם של ראש הלשכה הפוליטית של אש"ף פארוק קאדומי ומרעיו שהם רוצים לחזור לביתם ביפו, ברמלה ובלוד, — יש לשאול הכיצד רשאי היה מנהיג "מרי" וחבריו מקורביו ב"מצפן" לבוא במגע עם סוכני האויב? עד כמה שידוע, קיים במדינה חוק האוסר על אזרחי ישראל, בלי הרשאה מצד גורם מוסמך, לקיים מגעים כאלה עם האויב או שליחיו. הלא אין צורך להוסיף ולציין, שארגון המחבלים אש"ף ומוסביר ברחבי תבל, הם האויב מספר א' של מדינת ישראל. אם כן מדוע אותם "האשפיסטים" שבתוכנו אינם מובאים לחקירה ולמשפט? יתר על כן נבכא איש "מצפן", שהתמיד והעיז אף להפיץ בקרב העתונאים את

(סוף בעמוד 6)

לאחר החלטות האו"ם בגנות הציונות

מאת משה אונא

החלטת העצרת של האומות המאוחדות המסווגת את הציונות
רעה גזענית, אין לזלזל בה ואין לעבור עליה לסדר היום. משמ־
זה חמורה. לא בגלל תוצאות ישירות כלשהן העלולות לצמוח
נת, כי אם בגלל היותה אבן מיל בדרך בה מתקדמים אויבי עמנו
מן להצלחתם במלחמתם בנו בזירה הבין־לאומית. היא חייבת
מש לנו אות אזעקה.

להבין את הסכנות אותן היא; וכדי לכבוא את השיטה הנכונה ות את צינצן יש להבהיר את ע עליו החלטה זו מושתתת ו ד את ההתפתחות שהביאה אליה. אם יש אמנם בהסבר המקובל ש הנפט הערבי נותן סכנה, אין זה ממצה את הבעיה כפי ש עומדת לפנינו; ולכן הדיבתנו יהיה לנו לשוב בנסיונותנו למצוא התגובה הנכונה.

ק הפורטוגאלי שנתן גושפנקא יה מוכרת להקמת הבית הלאומי ד בא"י היתה החלטה חבר ה ים למסור את המנדט על פלש לבריטניה הגדולה תוך הטלת ת לסייע בהקמת הבית הלאומי די. היא נתקבלה על־ידי פורום לאומי, בו היה למדינות הנוצ רוב מכריע. להם היה הצריך שנאמר בו על העם היהודי ועל ישראל נכס תרבותי יהודי; היתה בשבילן לתביעה היהודית א"י רקע שהבטיח הבנה ואף ... בדומה לכך, אם כי בשינוי רשה, היה המצב באו"ם, שנה בלה החלטה על הקמת מדינה ל. (רוסיה וגרורותיה היו אז ים באו"ם; הם הצטרפו לרוב ים פוליטיים.) מצב זה השתנה החלוטין. רוב המדינות שנתקבלו בחברות לאו"ם אינן יודעות הקשר בין עם ישראל וא"י או ן מוכנות להכיר בו כבעובדה ואנסית מבחינה מדינית.

לי דופי בציונות

ש הערבי—קומוניסטי הלוחם בסס את זכוי למדינת ישראל, רק על העובדות שנוצרו בארץ, לחיוב וביך לשלילה. העובדות הן ולא "זכויות היסטוריות" ו ה נבנסות כגורמים אל תוך הש הפוליטי. זה הבסיס לאלה מ ה גיש זה המוכנות להודות אפשר עוד לבטל את העובדה רת (ולאלו גם לא כדאי מבחי הב לבטלן). מאידך מסתמכים ם על המצב הקיים גם בא תם להשלים עם העובדה ובי יהם לבטלן. על אף הניגוד ם הם נמצאים במחנה אחד. ל בעלי ההשקפות הציוניות גורם שתפקידו ויעודו להגביר יקפו והיקפן של העובדות ה ה.

חלטה שנתקבלה נגד הציונות "גולת הכותרת" למאמצים רב ים בלתי פוסקים ועקביים לה דופי בציונות. השיטה בה נקטו ים היתה לכרוך את הציונות אימפריאליזם והקולוניאליזם; ה הם המושגים השנואים ביותר ל העמים המשתחררים משלטון יאלי (ובמיוחד של אלה שעמדו הרר). כך התפשטה אצל כל ם ... הזולת המדיניות אינסטינקט כלפי הציונות. בהמשך לכך לזה הצליחו לתאר את מיעו אוכלוסיה הערבית במדינה ו ים כזהה עם השיטות הקולו ית המקובלות. בדרך זו הכינו קרקע לשלילת הציונות ול זה.

גתנו לא נתנה את דעתה ב מספקת לתהליך זה ולסכנות זה וגדלות עם התקדמותו, בנאומי ההסתה של הערבים ההסתה הערבית והשפעתה לא תפסו כל מקום בהכוונת צנו המדיניות. זכורני את ה ים בדיון שהיו לי עם ראשי ות הישראלית בעצרת בשנת נית חזרות הבית דעתי, ל : צריך רק עצבים חזקים!) ואת ניתן לגורמים אלה משקל בינו הבטחוניים (פעולות הנ רי"). הדעה השלילית הזאת על ה שהכתה שרשים עמוקים ב נים קשה לעקור. אמצעי נוסף פיזור זכותנו בארץ בתורתה אומית (הנוצרית המוסלמית) הכוחשת הקשר החי בין עם וא"י כפי שהיה קיים במשך רות. ההסברה הערבית אומרת היא מסתמכת גם על מקורות ...) שיהדות זו דת גרידא ו המוחשי עם א"י נפסק זה בשנים ונשאר לדבר ספירי ... לא. ברור שאם הקשר ... ואיננו, מה שנשאר הוא — ... מערבי. אש"ף איכן ... זה ומשתמש בו בהצלחה. ... זה יש לראות את ההחלטה ... יונות. היא נפלה כפרי בשל ... ידיהם של הערבים.

...קום להתפתחות ...שכת

שכבר אמרנו אין להניח ש ה זו יהיו תוצאות בלתי אמצ אולם תהיה זאת קוצר ראות ל זה נעבור עליה לסדר־היום. ומפסוט להתפתחות מתמשכת, שכזה עלינו להתבונן בה. לשאול: מה ההמשך שעלול בעקבות החלטה זו (והאחרות נתקבלו ואלה שעוד יתקבלו)? צעדים הצרינים בהם מדינות ות עלולות לנקוט בהסתמכן סות אלה? כיצד עלינו לקדם ע? להצביע במיוחד על האפש דלקמן: יתכן שממשלות מסויימות יל צמן היתר להקנות על פעילות בארצן. כגון איסור כספים ציוניות (ואף יהודיות מהם), ם על העליה ארצה. (כמדובר ת — כלבד רוסיה וגרורותיה — יש לערבים אמצעי לחץ). צד רקע נוח להעלות מחדש ך בירושה של ישראל מן ה שאום הזה ירחק מעל לראשנו דמוקלס שהערבים יכולים ה בכל רגע שנראה להם כראי האינטרסים שלהם.

ב. יכול להיות שבעקבות ההחלטה זו נהיה עדים לנסיונות להרחיב ולהזק את החרם הכלכלי על ישראל ולכלול בו גם את התחום התרבותי והבטחוני, כפי שקרה כבר בתחום הפוליטי (ניתוק הקשרים הדיפלומאטיים).

כל הדברים האלה ביחד — ואפילו בנפרד — אם חלילה, יתממשו — עלולים ליצור מצב קשה ביותר בשביל ישראל; את הדינאמיקה של התפתחות כזאת קשה לחזות מראש. סכנותיה לא רק בתחום הכלכלי (הם בו אין לזלזל), כי אם גם בתחום הבטחוני, סכנת המלחמה — ובתנאים קשים במיוחד — תגדל במדה רבה.

מה, איפוא, עלינו לעשות, על־מנת לקדם פני הרע? בוודאי לא תהיה זו תגובה מספקת אם נעורר יהודים להפגנות אהדה, אם נענוד תוית "אני ציוני" או נעסוק בפעולה דומה. אם יש להן משמעות, הרי היא רק בהביאן לידי התעוררות בין היהודים — וגם זה טוב; אולם צריך להיות לנו ברור לחלוטין שהסימנים שיוכיחו שיש ממש בהתעוררות זו הם: עליה במימדים ניכרים וחינוך יהודי מוגבר בגולה. בלעדי אלה תהיה זאת התעוררות לשעה קלה שאין לה כל משמעות לטווח ארוך. בכל אופן, בין אם נוכח להתעוררות אמיתית בין אם היא תהיה חולפת — אין לכל זה כל חשיבות בתחום היחסים הבין־לאומיים, בו חייב המאבק להתנהל.

אותו דבר וביתר שאת יש לומר על פעולות ההתנחלות. אם נבדוק בכנות ובאופן מפוכח את השפעת פעולות ההתנחלות בתחום המדיני, כלומר השפעתן על מעמדנו בעולם, את כוחן לעורר יחס חיובי אלינו, את משקלן לגבי מאמצינו להרחיק את ההתקפות של התעמולה העוינת נגדנו בפורומים הבין־לאומיים — ואלה הם המבחנים בתחום המדיני — אין אנו יכולים אלא להגיע לידי מסקנה שאין ואף לא תתכן מהן השפעה חיובית. פעולות אלה מוכרחות להתפס אצל העמים כבסיס של התנגדות אקטיבית ומגרה להחלטות האו"ם ומוסדותיו, כהפגנה של לא־אכפתיות ואף של בוז כלפי ההחלטות שכל מדינות העולם סמכו את ידיהן עליהן, ומה שגרוע במיוחד: כמעשים המזיקים את הצהרותינו בדבר נכונותנו למו"מ בלי תנאים מוקדמים. מכאן הן חותרות תחת אמינותנו אצל אומות העולם ומחלישות את כוח השכנוע של הסברתנו, אף אצל אלה האוהדים אותנו.

שיפור התדמית

אין בכוונתנו להכנס בהקשר זה לדיון אם ההתנחלויות נחוצות, רצויות ומשרתות את צרכי המדינה בשעה זו ואף כמפריעות. ברצוננו להבהיר בדברינו רק שיש ניגוד בין המגמה לשפר מצבנו המדיני בעולם ובין פעולות ההתנחלות. טעות היא, טעות חמורה לראות בהן את התשובה ההולמת להתקפה עלינו בזירה המדינית. מי שרוצה התנחלות חייב לדעת שבכך הוא מוותר על שיפור מצבנו המדיני ואף מוכן להשלים עם הרעתו. אם נוכח אלטרנאטיבה זו הוא יכריע לטובת ההתנחלות, עליו לדעת מה המחיר שישלם עבור זה.

שתי דרכים יש, בהן ניתן להחליש את כוח ההרס הטמון בהתקפות על הציונות: הסברה ותעמולה, ושיפור תדמיתנו כמדינה. שני אלה קשורים יחד. אין אפשרות לנהל הסברה, אם המסביר איננו אמין ובוטח באלה שהוא מתכוון לשכנע בדבריו. אין גם אפשרות לנהל הסברה אם היא איננה מהווה גורם בשיקולים כיצד לפעול בשדה המדיניות והבטחון. ההסברה לא תקלט אם היא איננה יכולה להישען על מעשים שיהיו לפחות מובנים אם לא מקובלים על אוהדינו בעולם ומסבירים על־פי הלכי הרוח ובתיאום עם המושגים השוררים בין האומות. אין אנו יכולים לצפות להשיגים המבוקשים, אם בבמה לאלץ את העולם לחשוב על־פי דרכי מחשבותינו ולשנות מן המקובל ביחסים בין מדינות.

כמה דוגמאות לדעות בהן שרויים רבים בקרבנו: קיים ספק (ואולי יותר מספק) אם המושג "זכויות היסטוריות" עשוי להתקבל כמטבע עובר לסוחר ב"שוק" הבין־לאומי של ימינו. בשבילנו זה היסוד לכל מפעלנו הציוני, בשביל מדינות אחרות זה שיעור היסודות והמוסכמות.

היחסים הבין־לאומיים מושתתים על הספק תועלת הדדית, על תן וקח. בלי זה לא נרקמה מערכת יחסים יציבה. יוצא שאם בידנו להועיל, אם נוכל להציע תמורה לכה שאנו רוצים להשיג אצל המדינות אחרות, נשב על־יד שולחן הדיונים כשווים. בלי זה מעמדנו יהיה נחות. תביעה הבאה בשם המוסר והצדק בלבד לא תשמע. רק לעתים רחוקות עשויה התביעה המוסרית להוות קלף חזק בין "הזאבים" הללו. אולם טעות לא פחות חמורה מן ההגזמה בערך של תביעה בשם המוסר יהיה, אם מניחים שהמוסר אינו קיים כגורם ביחסים בין האומות ולכן אין כלל צורך להתחשב בו.

ונוסף לעומת זה: אין להשוות מדינה קטנה כמו ישראל עם מעצמה עולמית כמו רוסיה וללמוד גזרה שוה. כפי שהדבר נפוץ אצלנו: מה שמותר לגדול ולחזק, צריך להיות מותר גם לקטן. פיצוי כזה יתקבל כדבר תמוה ובלתי מציאותי. זה אמנם אינו מתיישב עם הכלל: משפט אחד לכל, אבל כך דרכו של עולם, ואם רוצים להתקיים בו יש לקבל את זאת כעובדה.

*

הסיכום שאליו אנו מגיעים הוא: אחרי ההחלטה בגנות הציונות חובה כפולה ומכופלת: עלינו לפעול בזירה המדינית, על־פי כללי המשחק המקובלים בה. אין לצפות לשינוי לטובה במצבנו המדיני, אם נוקטים בשיטה שאין להתחשב בדעת אומות העולם. יש להגיע לידי איזון בין צרכי ההתיישבות השואפת לחיזוק מעמדנו בעולם ובין הפעילות המעוררות התנגדות הנראות לנו כרוחניות. אלה יבוצעו רק אחרי שקול קפדני לאור הנסיבות המדיניות ותוך עיון מחושב היטב. אני יוקר הנזק המדיני על למיניהם ויהיה מזוי שהפעילות המדינית ההסברתית תשא פרי. על בסיס זה אפשר יהיה לפתוח הסברה שתמצא אוזן קשבת, בין אם היא מבינה מעשינו בהסתייגות, ובין אם היא מבינה את מעשי מתנגדינו בכלוא השלילה שבהם.

מי עיכב משלוחי נשק לישראל?

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר "הצופה" בארה"ב

בימים אלה עלה שוב בעתונים שמו של הנשיא לשעבר ריצ'רד ניקסון. הוא הוזמן להעיד לפני בית המשפט באחד המשפטים המתנהלים נגד מקורביו. העתונים אינם יורדים מהנושא שחשבנוהו כמיושן ושאינו עומד על הפרק.

בעקבות זה התחדש הוויכוח מי עיכב, או מעכב, משלוח נשק לישראל ע"פ ההסכם האחרון בין וואשינגטון לירושלים? היינו משוכנעים שזה שר ההגנה לשעבר ג'יימס שלזינגר שם מכשולים על דרכנו. שכן הקשיים נבעו מהפנטגון. והנה הכחיש זאת בתוקף שר ההגנה לשעבר והוא הצביע על "הבית־הלבן" כגורם הקובע בנידון.

כיוון שקיימת תמימות־דעים בין הנשיא לשר החוץ שלו, שזה הראשון מקבל את עצתו של קיסינג'ר בדרך כלל, — בהתאם לחוק ולנוהג, — משמע שקיסינג'ר עומד מאחורי בנידון זה.

כיוון שכך עולה מעצמה שוב אותה שאלה מימי מלחמת יום הכפורים, מי שם את אבני הנגף בדרכה של "רכבת האוויר" מארה"ב לישראל?

גם בנושא זה הדעות חלוקות. יש שהאשימו את שלזינגר ויש שחשדו בקיסינג'ר. אם כי אי אפשר לקבוע בהחלטיות מי האשם. הדעות נוטות להראות באצבע על שר החוץ מאשר על שר ההגנה, בהתקבלה להבבה הנוכחית. ימשים שבשניהם קיסינג'ר היה הגורם המכריע.

אבל דבר אחד ברור: הנשיא דאז ניקסון, לא רק שידו לא היתה במעל זה, אלא הוא גם התגבר על ההתנגדות ועל המכשולים שפכו במכוון ואשר גבלו בחבלה, — ופקד בתוקף להחיש את רכבת האוויר לישראל.

זה ברור מכמה מסמכים ומחקרים שהיו לנגד עיני ומשיחות עם דיפלומטים אמריקאיים ורים ועם בוחנים בשטח זה.

למותר להסביר את משמעותה של עובדה זו לישראל במלחמת הקיום של יום הכפורים, ואת השפעתה על מהלך המערכה.

ניכה אכה ד', איזו חשיבות יש ל"פשע" — אם אמנם נודה שהיה פשע — של נסיון להאזין באופן בלתי־חוקי לשיחותיהם של אנשי מק־גוברן, המועמד הדימוקרטי בבחירות לנשיאות, בהשוואה לעזרה גורלית זו לעם בשעת מצוקה? נכון, אין מצוה מכפרת על עבירה. אבל גם אם נשווה עבירה זו לעבירות של יועציו של ניקסון בבשרה רבה זו, בשער המפלגות גם יחד. ועדות הסינאט ובית הנבחרים של ארה"ב עסקו באחרונה בחקירה של נסיונות מצדם של הביון האמריקאי, הפנימי והחיצוני, "אפ.בי.אי.", "סי.אי.איי", ל"חסל" ראשי מדינות בסוריקות. והנה הוכח שנשיאי ארה"ב, איזנהאואר, קנדי, ג'ונסון סמכו ידיהם על תכניות אלה.

באשר להאזנה ולהתבלקה "אפ.בי.איי" למתנגדים פוליטיים, גם ידו של רוזבלט היתה באמצע, — אם כי מתאמצים לטשטש את אחריותם של נשיאים שקדמו לניקסון.

אינני שותף לזעם נגד תכניות אלה, כאשר ברור שהיו מכוונות נגד עריצים מעבדים שהיוו סכנה לארצות הברית. שוכחים שפידל קסטרו הוא האיש שיזם בשיתוף עם חרושצ'ב, העמדת טילים גרעיניים כמעט על גבולות ארה"ב והעמיד את העולם בשנת 1961 לפני איום של התלקחות של מלחמה גרעינית. גם כיום הרי אותו האיש מספק נשק ואימון לרוצחים מכל הסוגים כולל אש"ף. אף עזרתו הצבאית לקומוניסטים באנגולה מסכנת את העולם החופשי בגלל החשיבות האסטרטגית של ארץ זו.

אני מתפלא שלא עלה על דעתו של אף אחד במיתכנני ה"היסורים" לטהר את העולם מהיטלר.

אמנם בשנת 1933 פנו אנשים אחרים, יהודים. מגיו ג'ידלי "עורך ה"פורוורטס" דאז אברהם קאהאן בתוכנית להיפטר מהיטלר. נכון שאלה לא היו דווקא מליות ובינהם היו אנשים עם עבר פלילי, — אבל... מר קאהאן הראה להם את הדלת, כי אין מן ההגינות להשתמש בשיטות פסולות כאלה שהציעו המציעים האלה...

הלכה משובדה זו עולה מאליו, אבל אני מתייחסים לשיטתם של החוקרים של תוכניות פסולות אלה. והאם אין לשאול: הרי כוונות אלה גרועות בהרבה מ"פשעי" של ניקסון, אף אם ידע מראש? ומה שלא הוכח, הוכח רק שהמאבק לטשטש את "ווטרגייט" אחרי שנגלה הדבר!

בפגישתי עם פריפלים המכינה הפדרלית פרופסור דוד שרייגר, והוא הזכיר לי את פגישתנו בעת שהייתי פעיל בבחירות לנשיאות. לא יכולתי להתאפק מלהעיר לו: אני עדיין מתגאה על פעולתי למען ניקסון. הוריתי חיזור על זה גם היום...

לא נתקררה דעתי עד שבכל פגישה עם ליברלים יהודיים שהצביעו ופעלו למען בחירתו של מקגוברן, שאלתי: האם אינכם מצטערים על הצבעתכם? מקגוברן גינה בחריפות הכותה ו"ישראל משתמשת בכסופי הרב אמריקאים להריצה פליטים ערביים". — וזו בעת שאלות אספקה נדונה בקונגרס...) את הפעולה הישראלית נגד המחבלים בלבנון. — אבל קולו לא נשמע בעת הסכנה הפצצות בירושלים והרצח ברחובות הבגשימים!

הדברים האלה אינם נאמרים לשם היסטוריה, — אם כי זה, סוף סוף, מקעיכי — אלא להזכיר איך יהודים שהוצבים ממונים בלתי־יהודיים, שבטאים לליברליזם, משלפים דרכינו ודרכיהם, ויסיבת שכחבלים, אף בלא יודעים, באינטרסים חיוניים של עמם.

עלינו לעיין בפרשה זו משום שאנו עומדים לפני בחירות לנשיאות ארה"ב, ועל הבאונים גורלה של ישראל במידה מרובה, ומכים שעלינו לגשת לבעיה האמריקאנית כיהודים, כמו לכל שאלה העולה על הפרק.

יש התכבו שגישה בלתי־יהודית, או אף מנוגדת לאינטרסים יהודיים, היא נחלתם של בחוריים ליברלים בלבד. רבים ביהודים דתיים, ביחוד "הקהרבים" חוטאים בשגיאה זו.

נצביע רק על דוגמא אחת, מאלפת מאוד. להכפתו בליל "כל נדרי" כהר רב אחד בשם סגל ואגגר בדנבר בנושא שדיב בו אותו שבוע העבוניך "טייבר", — החנינה שהעניק הנשיא פורד לקודמו ניקסון. והרב הנכבד גינה את פורד על "חטא" זה. הדבר לא היה ידוע לי שכן לא בליתי את ליל כל נדרי בדנבר, אלא ש"דרשותי זכתה להכלל ב"ספר שימושי לדרשות לרבנים" כהכפה למופת לאחרים, וכה נתגלגלה לידי — ונדהמתי.

אם כבר לא היה לרב נושא אחר בליל זה רק "ווטרגייט", הירהי מביע לי שיכריז על חובה בקשת סליחה מ א ת ניקסון, על העוול הנשיע שנעשה לו מצדם של אלה שקיבצו בעצבבם משלם רעה תחת טובה.

אכן, יש לצפות תשובה ובקשת סליחה מבנו, ביחוד נוכח מה שעשה באותם ימים נוראים.

חופש או הפקרות?

בנושא חופש העתונות כבר דשו בו רבים ואין בדעתנו לכחין מים, אולם בהיבתנו להצביע על הגבול, שיתכן שהוא "דק" בעיני אנשים מסויימים, בין חופש לבין הפקרות. אחרי הפשיטה נגד המחבלים בלבנון בשבוע העבר כתב עתון ישראלי בקורת עליה. נכון, שזו זכותו של עתון ואולי אף חובתו. כן אפשר להבין שאין לנו מבאן לדון על זה. אבל עלינו להודיע על ה ה ד י ם שהיו לבקורת זו בארה"ב, בקונגרס, באו"ם, בדעת הקהל, — בהם זכה המאמר הבקורתי לפרסום רב.

ההוצאה מזיקה, ואף מסוכנת בנסיבות הקיימות. כי איך נבוא בטענה נגד מק־גוברן ומקטריגים אחרים כאשר עתון חשוב בישראל מותח אותה בקורת ואף אם איננה זהה בכל הפרטים עם זו של המיועד לשעבר לנשיאות ארה"ב?

ואיך נתבע שהשגריר מויניהן יתייצב בכל עוזו נגד הגינוי של איפה ואיפה באו"ם, כאשר עתון ישראלי מגנה גם הוא?

האם חופש הבטוי הזה עם צ ו ר ך ביטוי, אף כאשר ידוע שזה פוגע באינטרסים חיוניים של ישראל, בעת שהיא עומדת במאבק מר? והי שאלה שיהודי ארה"ב מפנים לאישים בישראל שיש לצפות מהם יותר אחריות כאשר הוכיחו במאמרים מסוג זה.

ויש ליהודים אמריקאים רשות לשאול שאלות אלה, כי ביותר להניח שבהתייחסם של כמה מהם גם בנקודת הספק, האם היה זה הכריי הנכון ל"מלחמה ביבי. לבריה זאת בין כל הפלגים של יהדות לגווית ומחולקת בדעותיה בארץ זו, לא נשמע אף קול אחד עם שבץ של בקורת! להיפך, כל הציבור היהודי עמד מאחורי הפעולה בלבנון.

האם אינם זכאים לתבוע זאת גם מישראלים?

צעד ראשון

עם מנויו של קונסול חדש למלא מקומו של הקונסול שלמה לוין, ז"ל, נתמלא החלל מבאיב במערכת הקשרים בין ישראל ליישוב היהודי כאן. במשך זמן די ממושך. כי נפקד גם מקומו של קונסול כללי אחרי פרישתו של דוד ריבלין, שכהן במשרה זו, הקשר ההדוק שחזק עוד יותר ע"י שלמה לוין, בהלס בבהגיה יחסים ותבוונים. העדר "קצין קשר" עם ישראל היה מורגש במיוחד ע"י ארגונים רבים, שהוגילו בפנים להידברות שוטפת עם נציגי ישראל על העניינים שעמדו על הפרק.

כי כאן הווסדה של מדינת ישראל כבלאים בנציגים דיפלומטיים של ישראל תפקיד כפול: הם מייצגים את המדינה כלפי הארץ בה מכהנים וגם מקיימים קשר עם הישוב היהודי המקומי. בניו־יורק הופקד על משימה זו קונסול מיוחד, המטפל בענייני הישוב היהודי ביחוד עם ישראל.

כיהנו במשרה זו קונסולים שאחרוכן עברו למשרות חשובות אחרות וכל אחד מילא תפקידו בנאמנות, ואפשר לקבוע בהצלחה, תוך הקשיים, לעצמים בלתי־מבוטלים. שכן הציבור היהודי פה מפולג לחוגים וסוגים, לארגונים ומפלגות, ימחר לא ברשותיהם של מלבד השונים.

בין הקונסולים האלה יש להזכיר את משה ריבלין, דוד ריבלין, חיים זוהר, צבי כספי, מיכאל עשר ושלמה לוין, ז"ל, שנקטף ללא עת, רבם השתיים למתנה והתי. ובאחרונה כבר נקבעה מסורת של מינוי למשרה זו אדם דתי.

והנה הגיע, אחרי הפסקה די ארוכה במינוי קונסול חדש ע"י צבי לוין. איש התנועה הדתית הלאומית בעל רקע תמוכי וצבורי של תנועה זו. הוא שימש מקודם כסגן יועץ משפטי במשרד הבריאות.

ראשית פעמיו שם לביתו של הגאון רבי משה פיינשטיין. מר לוין נפגש עם הרב בפעם הראשונה, והתרשם עמוקות באישיותו המלבבת ובדעותיו המרשימות. השיחה נסבה סביב בעיות רוחניות וגם מדיניות של ישראל הרב הביה ידע יתב והתבן יית באלה. הייתי נוכח בשיחה, — על פי הזמנה... של שני הצדדים. — וכאשר הבחנתי בשפה משותפת ובהבנה הדדית, חשבתי שאמנם היתה זאת התחלה טובה לקונסול החדש.

כי מורגש העדר הידברות מצדם של גורמים ישראליים עם מחוגים ובספציפיים דתיים, באופן ישר, בלתי־אמצעי, — והרי הם המדריכים המסייכים את הנוער הישיבתי התופס כיום מקום ניכר בחיים יהודיים בכללם, ולא בלבד בישיבות. גם צבור גדול ומפל בכל שטחי היהדות, ער ותוסס, ואשר הרב דואגה לישראל, ולמתרחש בה, כידוע ע"י מאורי התורה, שהשפעתם רבה ללא השוואה בזו של עסקנים מפלגתיים לסוגיהם.

רצוי לכן שראשי ישיבות יקבלו את המידע על־ישראל מפקיד ראשון וראשון.

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

סופרים וספרים

עם לבדד ישכון

מאת ש. קורא

יעקב הרצוג ז"ל, תלמיד-חכם והוגה-דעות, חכם מדיני ושגריר מקורי של ישראל-המדינה וישראל-העם בעולם, בחינת „ציר בגויים שולח", אציל באורחותיו ודבוק בשליחותו, חלף ככוכב-שביט בשמי מדיניות-החוץ הישראלית. אמן המשא-ומתן, שהיה מחונן בכושר רב להדור בסבכי מצבים חמורים, לברר כל דבר לאשורו ולקבוע תהייה בראש, יכולת שעשאתו יועץ לארבעה ראשי ממשלה, הלך לעולמו לפני ארבע שנים באמצע ימי חייו.

עתה כונסו דבריו, רובם משיחותיו בעל-פה ומיעוטם בכתב, בספר „עם לבדד ישכון" (ספריית „מעריב"), שכינסה, משה מייזליש, בפתיחה לספר: „הדברים היו מפוזרים, בהקלטות ובהעתקות, ברשומי העולם, בהקומות בהם הופיע בתוקף תפקידו ושליחותו. נחוץ סובה לגב' פנינה הרצוג, שטרחה לקבצם ולברר זמן ונסיבות אמירתם של הגות בעלה המנוח, הגות המוסיפה מימד של רוח ועומק להבנת בעקומה וכשמעה של מדינת ישראל בהיסטוריה היהודית והעולמית". בראש הספר באים מסות-הערכה לדמותו מאת זלמן שזר וישעיה ברלין.

עניין רב בדברי הרצוג על עצמו בראיון שנערך ב„קול ישראל". בתשובותיו לשאלות המראיין הוא אמר, שבתחום הרוחני-תורני השפיעו עליו ביותר אביו, הרב הראשי לישראל, רבי יצחק-אייזיק הרצוג, וראש-הישיבה הגדול, רבי איסר-זלמן מלצר, זצ"ל. בכל שעת חירום היה נזכר באמירתו של אביו, בשנת 1941, כשעמד הגנראל הנאצי רומל בשערי הארץ, והוא אז בוואשינגטון. כאשר הנשיא רוזוולט הזהיר שלא יעזוב לארץ-ישראל, שעומדת להכבש בידי הגרמנים, השיב לו: הנביאים ניבאו על שני חורבנות ולא על חורבן שלישי. בשמעו את שיעוריו של ראי"ז מלצר, אמר, הוא ראה לעיניו „חוליה באמנת שרשרת רציפות עד האמוראים והתנאים, וגילם בשבילו אותו עולם שלא הופסק כל המאות הללו".

למדנות תורנית ומדינאות פעילה, שהגיעו לידי מזיגה באישיותו, הסביר באמירה: „אינני גורס את ההפרדה בין תחום חילוני לבין תחום רוחני, איני חושב שיש לה מקור ביהדות. אנו לא מחולקים חוליות. חיי אדם הם הוויה אחת. על אחת כמה וכמה במסכת ישראל המתחדשת. אני, בכל אופן, איני מסוגל לתפוס ולהבין משמעות שיבת ציון, ועל רקע הרציפות ההיסטורית, ללא תפיסה רוחנית".

נקודת-המוקד בתפיסתו הרוחנית, שהיה מדגישה תמיד, היא בניסוחו: „היהדות כעבר-לזמן של היהודי במשך כל הדורות. בקרב היהודים, גדולי הדורות, רבי עקיבא, רבי יוחנן בן-זכאי, בר-כוכבא, אם יתעוררו לתחייה ויקומו מקבריהם, הרי הם כאילו לא מתו, מפני שאנו נשתתף אתם כאילו כל מה שעבר בינתיים לא היה, התודעה היהודית בלתי מופרעת עד היום הזה".

הרציפות התורנית, שמסלקת מחיצות בין הדורות, היא היהודית לעם-ישראל, כדבריו, מוסברת בשיחו בלשון ציורית: „אני משוכנע, אם רבי עקיבא יקום היום, יעמדו יחד אליו ויתקרבו אל יוסף למלחמה בר-כוכבא ברומאים; כיצד ראה חורבן בית המקדש ואיך, „שיחק", בלשון חז"ל, כשראה שועלים מהלכים על הר-הבית ואמר: „כשם שקיימה נבואת החורבן כך תקיים נבואת הגאולה"; יסיחו עמו על מהות העם היהודי; הדו-שיח שבינו ובין אלוקי ישראל, הדו-שיח שלו עם אומות-העולם, על התחייה ההיסטורית ועל העתיד. כאילו מעולם לא נעלם מקרבנו".

לדעתו, אביו הרב הראשי, באמרו, שחורבן בית שלישי לא יהיה, שמע את דבריו בדו-שיח חי עם הנביאים ירמיה וישעיה, כשם שאמירתו „ראשית צמיחת גאולתנו" בקום המדינה, שמע ודאי מיחזקאל בן בוזי בה הקשב לזכרון חי בתודעה היהודית מדור-דורים.

בשיחה עם חברי מערכת כתב-העת „ליקוי", נשאל לקביעת מאורעות בתולדות העם היהודי שנודע להם אופי אוניברסאלי. הוא ענה ארבעה מאורעות. ראשית, יציאת מצרים, כל שיחרור מעבדות וערדות, מקושר בתודעה האנושית ביציאת מצרים. שנית, מתן תורה בהר סיני, שחצה את העולם כולו בין לפניו לבין שאחריו. שלישית, חזון הנבואה, שהיא תורה מבעד דוק האלמוות, מעבר לזמן וקישור אחרית הימים בעליון של כלל המין האנושי. רביעית, חורבן בית-המקדש. אנשי שיחו קיבלו שלושת המאורעות הראשונים אך סירבו לקבל את החורבן כמשמעותי לתרבות העולם. אמר להם, בזמן ההוא נולד המושג גלות, היינו, עם שנתלש ממקורו, נידח מארצו והוא מסרב להשתלב למצבו ומצפה אלפיים שנה לשיבתו.

באותה שיחה סיפר, שבפגישתו עם ראש הכנסייה הקתולית ברומא, אמר לו האפיפיור: „ישנן שלוש אפשרויות לעתידה של ירושלים, אפשר שהערבים יחזרו ויכבשוה; אפשר שישלוט בה משטר בינלאומי; ואפשר שתצליחו לקיימה בידכם, מדוע אתה מקבל, כדבר מובן מאליו, דווקא את האפשרות השלישית?" השיב לו:

„אני מקבל את האפשרות השלישית מטעם פראגמטי. לא ידוע לנו על שום שיטת מחשבה או אמונה או נבואה שהעמידה בכור-המבחן שהעמידו בו תנוגם של נביאי ישראל ודבריהם של חכמי התלמוד על דרכה העתידה של האומה היהודית. לוא היה העם המפוזר מוותר על שיבת ציון; לוא היה מתגלגל בכנסייה עולמית ונטמע כליל, היית יכול לבוא אליו ולומר, היכן היהדות, היכן רבי עקיבא שהבטיח, כשם שנתקיימו נבואות החורבן כן תיתקיימנה נבואות הנחמה? אבל שיבת היהודי לירושלים, היא עובדה, ממשית, נראית לעין, ובה בעת היא הוכחה למושג מטפיזי, שאין לו אח בתולדות האנושות, בעלת משמעות למערכת המחשבה הכלל-עולמית, המופת לעליונות היסוד הרוחני על היסוד החומרי בקורות האדם".

בארבעה מיכורי הדו-שיח השקיע הגותו, חכמתו ולהטו הנפשי. דו-שיח עם העולם הערבי, דו-שיח עם הוואתיקן, דו-שיח עם העולם המערבי, הדו-שיח עם האינטלקטואל היהודי המתבולל. באחת השיחות העיד: „בוי שלם כבין אותם לפעמים יותר טוב כיהודי לשליש ולהביא".

בויכוחיו השתמש בכל מערכת הנימוקים לצידוק עמדת ישראל, ובעיקר, באמונתו ביחודו של העם היהודי בתהו ובאותו ההו, במהלכו ההיסטורי ובהתמודדותו בשמור-וגבלמו בכל יפוני הארוכים, ללא שינויים מהותיים. הסביר בדרכי-ביטוי מגוונות בפני יהודים ולא-יהודים את הכתוב: „כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב". אמר, ציונות הגורסת נורמאליזאציה, כביכול, ככל הגויים בית ישראל, הריהי משמיטה את יסודי האמה בעמידתנו מול המקטרגים. עם-לבדד-ישכון מושרש בהיסטוריה היהודית ובתחייה הזבתן היהודי. „בגויים לא יתחשב" אין משמעו התגדרות, שכן תמיד קיימנו יחסים עם אומות-העולם, כעדות דברי הנבואה. אלא יש להבחין בין קשרים מדיניים, חברתיים וכלכליים לבין ייחוד דתי-לאומי. עם-ישראל אינו משתבץ במיכלול ההיסטורי הכללי. הוא יחיד ומיוחד. מתוך הרבט זה יש לקיים את הדו-שיח בינינו לבין העולם. יבינו אותנו יותר כשנופיע בדמותנו המקורית.

שורש הויכוח בינינו לבין שכנינו, הערבים, אמר, אינו עניין השטחים ולא עניין הפלשתינאים, אלא בעיית היסוד, שמטרידה אותם: האם היהודים במזרח התיכון הם הוויה של קבע או תופעה ארעית? עם זה שבא הנה, שורשיו לו כאן, או נכרי הוא ככל הכובשים הצלבנים שבאו והלכו כלעבה שבאו? לשאלות אלה הוא בעיר, שככל שנקיים את יהדותנו לאור המעכויות של העם היהודי, כן הלוך ותחזור אמ-אם בקרב ערבים התבנה, שעם-ישראל במזרח התיכון הוא חזון מתמיד בזכרונו ההיסטורי וההוויתי ולא יוכלו לו. במקביל להשתרשותו של היהודי בעבר היה בה בהוות, ילבו ויכירו גם אותיים בזכויותיו המושרשות בעבר.

בויכוחו הנודע עם ההיסטוריון האנגלי ארנולד טויינבי, הבא במילואו בספר, שניסה לבטל טענת-הזכות של ישראל לארצו ב„חוק ההיסטוריה", השיב לו: חוק זה אינו חל על עם-לבדד-ישכון כעדות קיומו המתמיד בתולדה. ישראל הוא עם יחיד באזור המזרח התיכון, שחי באותו מרחב רוחני ונפשי שבו האמינו וחיו אבותיו לפני אלפי שנים כישיבתם בארצם. הנחה זו ביסס במופתים היסטוריים מסמיכים. בכיון זה היה טיעונו של ההיסטוריון הבריטי, שונא ישראל, שכאילו „העם היהודי כריד מאובן האנכרוניסטי מן העבר", ובהמשך לכך ראה במדינת ישראל „תוצר של תוקפנות גזענית ניו-נאצית". בתשובה לקיטרוגיו, שהיהיום עומתים עתה בהחלטות-או"ם האחרונות, הצלה הרצוג את הגינותו של העם היהודי לדורותיו, השואב מן הבאר העמוקה של תורה ונבואה, הלכה ואגדה, חסידות, ומוסר; עמידתו בפני אתגרים רוחניים: תבוסתיים עצומים; הילוכו בדד מול פני עולם עוין ודורך; התחדשותו הדתית-חברתית המהבדת תוך כדי הציפייה היהודית באמונתו, תורתו ומצוותיו; הקשר הבלתי פוסק עם ארץ-ישראל, שלעומתו הגלות איננה אלא תאונת-דרכים במהלך התולדה; אהבת השיבה לארץ, תחיית הלשון העברית כלשון דיבור, הקמת המדינה והמאמץ לחדש ימינו כקדם במשמעותו היהודית.

בשיחתו שנתקיימה לאחר שחרור ירושלים, סיפר, שבפגישתו עם טויינבי בלונדון, שאלו: מה אתה אומר עתה? ההיסטוריון השיבו בכוכה בנקבת: כששמעתי בראדיו דברי החיילים שלכם ליד הכותל המערבי עם שחרורה, הבהלתי לתפוס מהות הקשר שלכם עם העיר הזאת. להפתעתי, כיצד הבין את העברית אמר טויינבי: „יש לי אנטנה היסטורית, שמעתי הקולות והתפעמתי".

בעשרות שיחות וקטעי-שיחות מבהיר את עמדתו המדינית לפי השקפתו היהודית. יש עניין בפרק „ארץ-ישראל במזרח התיכון, 1914—1917", מבוא לספר שלא נשלמה כתיבתו. הוא מסביר את הרקע להצהרת באלפור בתקופת מלחמת-העולם הראשונה. לדעתו, וינסטון צ'רצ'יל תפס את המאבק הציוני לא רק מבחינה יהודית אלא גם מבחינה עולמית. לורד בלפור, בעל ההצהרה ההיסטורית, תפס את

(סוף בעמוד 8)

אחותנו ז"ל

מאת ש. שלום

גוף אחותנו
קל היה
כאשר נשאנוה לקבורה.

בעלה ובניה
קראו ה„קדיש",
ובתה מעבר לים.
ואני ואחי
ואחותנו הנותרת
עינינו אמן.

שמש ירושלים
סרקה המצבות
בהר הקברים:
„יפה נפש",
„רב-פעלים",
„צורבא מרבנן".

על לוח העץ,
נעצנו בעפר התחוח
של קבר אחותנו
אין תארים,
זולתי השם:
לאה
בת ר' אברהם יעקב
ואסתר.

ירושלים, ד בטבת תשל"ו

במכתב לעורך כותב המשורר: „אחותי ז"ל, שנהרגה בתאונת דרכים, ובעלה יבל"א, נכדו של הרה"צ מקלויזנבורג, נשארו מעורים במסורת האדמו"רית-רבנית. מסיבה זו הנני שולח למוסף הספרותי של עתונך החשוב את שירי המ"ס שחיברתי באבלי לכבוד זכרה."

בונה ישיבת ר' יצחק אלחנן בניו-יורק

מאת ד"ר ח.מ. לוריסס

שמה של ה„ישיבה-אוניברסיטה". או „ישיבת רבנו יצחק אלחנן" שבניו-יורק, נישא ומפורסם ברבים כמוסד החינוכי בעל ההשפעה הגדול ביותר ביהדות אמריקה. אולם רק מעטים יודעים את תולדותיו ומאבקיו של מוסד-ענק זה, המגלם בתולדותיו את עצם מאבקיה של יהדות אמריקה שתשאר יהודית.

הוא הגדיל לעשות יהצלחתם של המהגרים היהודים מההגבוליה, לפיתוחו ועלייתו של העם היהודי בארצות הברית לגורם מדיני, כלכלי ותרבותי הגדול ביותר בין כל תפוצות היהדות לדורותיה, כפי שאנו רואים זאת כעת עין בעין, כל זה קם והיה בתקופה קצרה של פחות ממאה שנה!

ר' דוב רוול ופעלו

ספרו המזהיר של ההיסטוריון והמחנך ד"ר אהרן רוטקוף-רקפת על ד"ר דוב רוול *), בימאי, חולמו ולוחמו של הישיבה קוליג' בניו-יורק — כמוסד חינוכי מקביל ומשלים לישיבת רבנו יצחק אלחנן — מגלה לנו את צפונותיה של ההיסטוריה הרוחנית של יהדות אמריקה הצעירה.

המחבר גולל לפנינו פרק בתולדות היישוב היהודי באמריקה בתחנית הראשונה של מאה זו, שהכריע אותו לכף ולצד המסורת, שעמד בסימן שאלה, אם יהיה המשך ללימוד תורה ולשמירת המצוות על אדמה פרשיב זו. בפרק זמן זה בולטת במיוחד אישיותו של הרב ד"ר דוב רבל ומסירותו של מהולל הסינטזה, בין לימוד תורה והשתלמות במדע בין כותלי הישיבה.

כך בספר אחד הבוגרים הראשונים של ישיבת רי"א, הרב שמחה לוי ז"ל, בהגיעו לישיבה בשנות מלחמת העולם הראשונה, בהקדמה לספרו „שמחת לוי": „נכנסתי אל ישיבת ר' יצחק אלחנן, צעום הל היה כצב הישיבה אז, מבנה קטן במורד העיר". התלמידים רובם ככולם באו מעבר לים... לא היתה אז לישיבה שום ערך השפעה על חיי היהודים כאן, עד שבא הגאון ד"ר דוד רבל רעהועל ז"ל, הוא הגבר הקים עולה של תורה והוא הרים כבוד התורה הישיבה, שהלכה ותפסה מקום חשוב יותר ויותר בחיי היהודים באמריקה, ופנו אליה הרבה תלמידים מילידי ארצות הברית. כותב המאמר הזה היה אחד מהם וממשיך הרב לוי: עד יבוא מי שיעריך לבכון מה שעשה ופעל הגאון ד"ר רעהועל ז"ל למען קיומה של תורה שבעל-פה תחת כובד המשא שהיה מוטל עליו, בלי עזר, וגם מפריעים לא חסרו לו."

הרב רקפת בספרו המקיף מאפשר להכיר עבודתו ותולדותיו הגדולה של הרב רוול. כבר אמר החכם מכל אדם, „אין זכרון לראשונים", היום כשיש ב"ה בארצות הברית מספר גדול של ישיבות, כמעט נשכח האיש הגדול שהניח את היסוד לכן. ואם רוצים לצייר את דמותו של אדם זה במלים ספורות, שוב אנו נזקקים לדבריו של קוהלת: „כי יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת ובכשרון... (אבל) כל ימיו מכאובים וכעס ענינו, גם בלילה לא שכב לבו".

המחבר השכיל להעלות תמונה רחבה בפרטים ופרטי פרטים, בצירוף תיאור הרקע החברתי הדתי של אחינו בני ישראל בארצות הברית, בשלושים השנים הראשונות של המאה.

כדאי לסקור בקצרה ימי חייו של הרב רוול, שביסס והרחיב את המוסד הגדול שכמו: ישיבה-אוניברסיטה, שמבין כתליו יצאו רבנים ומנהיגי הצבור הדתי בארצות הברית לאלפיהם, ולא מעטים מהם עלו ארצה והורמים תרומה נכבדת לחיי הצבור כאן. במיוחד החינוך התורני. המוסד זה איננו ישיבה בלבד, או אוניברסיטה-ישיבה בלבד, אלא „קהבצון רוחני" ענק, הכולל עשרות של מוסדות חינוך אלבנסרי, בתי ספר תיכוניים-תורניים לבנים ובנות; סמינרים למורים דתיים, קולג' גדול לבנות שהעיקר בו הם לימודים יהודיים: חינוך כבוגרים, שיעורי ערב, ספריות ומוזיאונים וכיוצא. עם עשרות אלפי תלמידים, שכבצו הותמם הבולט ביהדות אמריקה. בזכות רשת זו של מוסדות הישיבה-האוניברסיטה — שהתבססה הדרות לחינוך המקיף שכלל תורה עם דרך-ארץ בהובן הנעלה ביותר. — אין הקונסרווטיבים והריפורמים שולטים עיקריים בצבור היהודי באמריקה.

האיש ומלחמתו — תורה עם דרך-ארץ

הרב רוול נולד בעיר פרנן שבליטא בשנת תרמ"ו (1885). ועוד בקטנותו הכירו בו סימני „עילוי" בבקיאותו הרבה בתלמוד. למד בטבזה, יבסלו, וקיבל סמיכה להוראה בהיותו בן שש עשרה. נוסף לשקידתו בש"ס ובפוסקים, למד לימודי חול בגימנסיה בקובנה. בהיותו בן עשרים ואחת עבר לארצות הברית ונכנס לישיבת ר' יצחק אלחנן בניו-יורק. ראש הרבנים דאז בפילדלפיה, הרב ר' דוב לוינסל, מוכירו. כעבור שנה הוזר ד"ר רוול לניו-יורק, ושם קיבל התאר מ. איי. מאוניברסיטת ציריריק על מחקרו בפילוסופיה של רבנו בחיי אבן פקודה. והקים ביתו בפילדלפיה, נכנס לדרפסי קולג' וקיבל תואר ד"ר על עבודתו בחקר ההלכה של פילון האלכסנדרוני ושל הקראים. ב-1915 הזמין אותו זקן הרבנים רמ"ז מגליזה להיות ראש הישיבה של ישיבת רי"א. ד"ר רוול ראה כאחד התפקידים המרכזיים של הישיבה הכיר בכשרונותיו הסגוליים של הצעיר הזה ולקח אותו לביתו להיות

הרב דוב רוול

להכין רבנים לקהילות באמריקה שיתאימו להיות כמנהיגים רוחניים גם בעיני הדור החדש, דור שלא רצה לקבל מרותם של הרבנים שבאו מאירופה ולא ידעו את לשון המדינה. נוסף לכך, ד"ר רוול הבין, שכדי להשפיע על הדור החדש על הרבנים לקבל נוסף לחינוך התורני גם חינוך כללי ומדעי. אחרי שנות שכנוע והכנת הצבור לרעיונו הנועז, הצליח ד"ר רוול סוף סוף בשנה 1928 לפתוח את הישיבה-קוליג', כמוסד מקביל לישיבת ר' יצחק אלחנן. שנה אחרי פתיחת הקוליג' עבר על ארצות הברית המשבר הכלכלי הקשה ביותר, וד"ר רוול נאלץ להציל את הישיבה מסגירה במאמצים רבים הוא התגבר על כל הקשיים המכשולים בדרכו, אבל שילם במחיר בדידור כוחותיו הפיזיים, וב-1940 שבק חיים לכל חי בהיותו בן חמישים וחמש.

מתנגדי הישיבה-קוליג'

פרק חשוב בספרו של הרב רקפת, אליו חייבת הרבנות בארץ לתת את הדעת הוא, לפי דעתי, הפרק על ההתנגדות של האורטודוקסיה בכלל ושל רבני „אגודת-הרבנים" בפרט ליוזמתו של הרב רוול. ההתנגדות להכנים לימודים כלליים לבין כותלי הישיבה ולעשות אותם כחלק אינטגרלי של החינוך הישיבתי נובעת משתי נקודות-ראות. יש כאלה, וזהי שיטת רוב ראשי ישיבות המסורתיות היום, השוללים לגמרי לימודים חילוניים, העלולים, לפי דעתם, לא רק לגזול משעות הלימוד הצריכות להיות מוקדשות אך ורק ללימוד גפ"ת, אלא גם להביא את תלמיד הישיבה לדעות כוזבות. הם מסתמכים על המאמר „אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה בלבד," ואומרים: מה תתן ומה תוסיף לנו חכמת העולם בשעה שיש לנו כלל: „הפך בה והפך בה דכולא בה". וזהי גישה עקרונית המכחישה לגמרי את הדעה הקובעת: „כפי מה שיחסר לאדם ידיעות משאר החכמות יחסר לו מאה ידות בחכמת התורה" (רבי ברוך משקלוב בהקדמתו לספר „אוקלידוס" בשם הגר"א).

גם בימי חז"ל, כנראה, היה קיים ויכוח כזה. מסופר (מסכת שבת, דף פב. ע"א) שרב הונא אמר לבנו רבה, מדוע אתה לא לומד אצל רב חסדא שהלכותיו מחודדות? ענה לו בנו, למה לי ללכת אליו, הלא כשאני הולך אצלו הוא מלמד אותי „מילי דעלמא" (רש"י, דברי חכם שאינם תורה). אמר לו אביו, הוא עוסק בחיי הבריות ואתה אומר „מילי דעלמא," בוודאי שאתה צריך ללכת אליו.

ההתנגדות השנייה להקמת הישיבה-קוליג' באה בגלל החשש שהלימודים הכלליים יאפילו על לימודי הקודש, ויטשטשו בישיבה זו את האווירה הסגולה של מוסד תורני, שהיא שקידה רבה בלימוד גמרא ושקיעת ראשו ורובו של התלמיד בעולם המחשבה של התלמוד ומפרשיו. למנוע חששות, אימץ לו ד"ר רוול כהנחת יסוד, „שהקוליג' יתנהל באווירה של ישיבה, ושום מקצוע מדעי לא יילמד כסטיה או ככפירה בהשקפת התורה". למרות הנחה זו, הוצאו כרוזים שהטילו דופי בישיבה כ„קן של כפירה ואפיקורסות, ואנו מזהירים שלא לשלוח בניכם לישיבה עד שיתוקן הדבר." אילו ראשי ישיבה שלימדו בישיבת רי"א, רבנים אירופאים שקבלו את חינוכם בישיבות מסורתיות מעבר לים ולא קבלו שום חינוך כללי. גם הם התנגדו ליסוד הקוליג'. ד"ר רוול היה איתן בדעתו על אף הביקורת החריפה שבאה מצד רבנים נודעים חברי באגודת הרבנים דאמריקה שציערה אותו מאד, לא שינה את עמדתו. תשובתו לרבנים היתה: „אילו הכירו את המצב באמריקה היו מעריכים כראוי את ההישגים שלנו."

הצלת יהדות אמריקה

בויכוחים כאלה רגילים לומר, „תבוא ההיסטוריה ותשפוט". האמנם מי שרואה את התפתחות הקהילה היהודית באמריקה בלי משפט-קדום יכול להעיד בזכות שיטתו של ד"ר רוול. מי הם המנהיגים הרוחניים היום שיש להם ההשפעה לטובת היהדות המסורתית, אם לא בוגרי הישיבה קוליג'? מי הם אלה שהקימו וטיפחו את הישיבות הקטנות, ה„דיי סקולס", שהצילו את יהדות אמריקה מהתבוללות גמורה לחיים של תורה ומצוות? שוב, בוגרי הישיבה. המחבר מצטט באריכות מכתב שכתב מוסמך מישיבת רי"א לד"ר רוול, בו הוא מתאר את המצב העגום של הקהילה האורטודוקסית בעיירה במערב ארצות הברית בשנת 1925, ואיך הכניס „סדרי" בסדר התפלה בבית הכנסת שלו, כמו הכרזת קטעי תפלה באנגלית מבלי חס ושלום לשנות את סדר התפלה, והרושם שהתיקונים אלה עשו על הדור הצעיר. הרב מעיד שהוא הקים מחסום בפני הזרימה ל„טמפל" הריפורמי והעלה כבוד הקהילה האורטודוקסית בעיני הצבור הרחב.

כאב מסור לבני הישיבה, התעניין ד"ר רוול בפעולותיהם והתלבטויותיהם של מסיימי הישיבה שיצאו לכהן כרבנים בכל תפוצות אמריקה. כותב המאמר הוא מן המחזור הראשון. הוא עודד אותם וחיזק את רוחם לעמוד איתן נגד הפיתויים של הריפורמים והקונסרווטיבים למיניהם. במיוחד הזהיר את תלמידיו לא לכהן בבית כנסת שאין בו מחיצה לעזרת נשים. ואפילו ביטל את הסמיכה של רב אחד שסרב לעזוב קהילה שבה נשים וגברים התפללו יחד.

פטירתו של ד"ר רוול באה בשנה שהתחיל השטן הנאצי לשרוף את בתי אלוקינו, בתי מדרשים ומרכזי תורה באירופה. ראשי ישיבות ותלמידיהם שהצליחו להנצל מכף האויב מצאו מקלט ביבשת אמריקה, והודות לפעלו ההיסטורי של ד"ר רוול מצאו כר נרחב להמשיך את עבודתם בהקמת ישיבות ובהעמדת תלמידים הרבה.

פרס ע"ש ד"ר רוול

מחבר הספר הרב רוטקוף הוא עתה אחד הכוחות הפוריים בשדה החינוך התורני שנתוספו למדינת ישראל בשנים האחרונות, שעלה ארצה מארצות הברית לפני שש שנים ומשמש היום כמורה-מרצה במכללה לבנות, בבית מדרש לתורה ומכון גולד בירושלים. הרב רקפת הוסמך לרבנות מטעם ישיבת רי"א, וקיבל תואר ד"ר לספרות יהודית מאת ישיבה-אוניברסיטה.

בשבוע הבא מתכנסים בוגרי הישיבה-אוניברסיטה בירושלים לכינוס חגיגי, בו יוענק לרב רקפת פרס על שם דוב רוול להוקרת עבודתו החינוכית בארץ. הרב הצעיר, שעזב קהילה חשובה בארצות הברית ועלה ארצה עם אשתו ושלש בנותיו, מצטיין בהשפעתו על תלמידיו הרבים, חלק מהם ישראליים וחלק מהם בנים ובנות שבאו ארצה לשנה כדי להשתלם בלימודי קודש.

הרב רקפת מכין עכשיו עוד ספר על אישיות דגולה שפעלה באמריקה בתקופת ד"ר רוול, הוא הרב ר' אליעזר סילבר ז"ל.

*) דוב רוול, בונה היהדות החרדית באמריקה (אנגלית). מאת הרב ד"ר אהרן רוטקוף, הברת ג'ואיש פובליקיישאן, פילדלפיה 1973, 14 + 378 עמ'.

לפרשת השבוע

ויחי

ונשאתני ממצרים... ואנכי אעשה כדברך (מז—ל)

מלת אנכי מיותרת, והיה לאמר: אעשה כדברך, אלא ש... כבר פרשנו שאמר לו יעקב ... אמשר קיבה דווקא לקברו ב... ריש, כדי להקבר אצלו, ... השיבו יוסף, שאין לו מה ל... שוש, כי גם „אנכי אעשה ... כדברך", ואצוה להעלות את ע... מותי מזה (באר מים חיים).

*

ואני בבואי מפדן מתה ע[לי] רחל (מח—ז)

„מתה עלי" — בצער, ... מתה על ברכי. וחזו: „ע... (נזל קדומים, בשם ר' אפ...)

*

ועיני ישראל כבדו מזקן, ... יוכל לראות, ויגש אותם א[ליו] (מח—)

יש לאמר בדרך רמז, כי ... ישראל הם הצדיקים, שהם ... הדור, על-שם שמסתכלים ... ומשגיחים בפעולות הדור, ... יעשו בני ישראל עולה, ואם ... אינם מבם במעשיהם. מוכיחים א... שיתקן מעשיו. ואמר הכ[תוב] „ועיני ישראל כבדו מזקן" ... כבדו מלהסתכל בפעולות ישר[אל] מחמת מעשיהם הרעים, ש... ושנו מאד, והורגלו בהם, ... שנדמים להם כהיתר; לכן ... אפשר להוכיחם, שהרי הם ... קים בעיניהם... ואעפ"י כן; „ויגש אותם אליו" — הוא ... אותם אליו; „ויחבק להם" ... קם ברצונותיו לקרבם ... (עפ"י דגל מחנה אפרים).

*

האספו ואגידה לכם את א[שר] יקרא אתכם באחרית הימים (מט—)

„האספו", כמו האפס, ... אפס ואין; כשהאדם הוא ב... עצמו אפס ואין, אז יכול ... לבא לידי אגדה לאהבת ... אהבת רעים (ש.ש.ק., ח"ת, 117, בשם ר"ש מסקרנוויץ).

*

הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם (מט—ב)

קודם שברכם הקדים ואמ[ר] „הקבצו ושמעו בני יעקב", ... אין כלי מחזיק ברכה לישר[אל] אלא השלום (סוף עוקצים). על-כן הקבצו — היו כולכם ... אגודה אחת, ואל יהי פירוד ... בת ביניכם. הואיל ועיקר ... פירוד זוה, משום שבני ... התגאו נגד בני השפחות, ... רחל התגאו נגד בני לאה — ... אמר להם: „ושמעו אל ישר[אל] אביכם" — כלומר שימו ... לבבכם שישראל אביכם; הרי ... אחד לכולכם (כתב סופר).

*

זבולון לחוף ימים ישכון ... יששכר חמור גרם (מט—יג)

רש"י: שאנויתו שם פרקמ[טיא] ומגמציא מזון לשבט יששכר, ... עוסקים בתורה. הוא שאמר ... (דברים לג): שמח זבולון ... בצאתך, ויששכר באהליך. ... יוצא בפרקמטיא ויששכר ... בתורה באהלים. ניתן לפרש ... רז"ל: יפה תורה עם ד[רך] ארץ (אבות פ"ב), שהכוונה ... שני אנשים — זה עוסק ב... וזה מפרנסו, דוגמת יששכר ... זבולון, ששניהם יחד עוסקים ... תורה ודרך-ארץ. וכך יבואר ... המשך: „שכל תורה שאין ... מלאכה" — כלומר שאין ... עוסק בתורה חבר, העוסק ב... לאבה ומפרנסו — סופה ב... (שמעתי מר' יוסף הלוי ...).

*

ויששכר חמור גרם רובץ ... המשפתיים (מט—יד)

בתרגום ורש"י מפרשים: ... המשפתיים: בין התחומים. ... לאמר שרבץ בין התחומים, ... עיקר קיום התורה תלוי בגדר... שעל תחומי התורה, לבלי ל... גם באפס קצהו. וכבר נאמ[ר] „כל רודפיה השיגוה בין המצ[רים]" (איכה א) — היינו שהיו ... משיג ומחטיא את האדם, כו ... בין הגדרים; כי אם נכשל ה... בסייגים יחטיא החטא בתמי[דות] (תכלת מרדכי).

*

מאל אביך ויעזרך ואת ש[די] ויברכך (מט—כה)

מהי הריבותא מיותר שלא הו... כיוון שהקב"ה מגע מהעבודה... האמר בעל שמחת משה, שז... עשה כל מה שבכח האדם ... עשות ורק מה שהוא יותר ... כוחו, לזה עזרו ה'. ובספרו ... קוטי-מהרי"ן כתוב שעל זה נא[מר] השם „שדי" — שאמר הקב"ה לעולמו די — שלא יתפשט ... עולם וזהו יותר מכפי כח בנ... האדם לכבוש אותו. ובזה יבוא[ר] „ואת שדי" — כלומר: את ... עשית מה שביכולתך, והוסיף ... ויברכך ה' ויעזרך (אך פרי ה... אה).

*

ויכל יעקב לצוות את בניו ... ויגוע ויאסף אל עמיו (מט—לג)

בגמרא (תענית ה): הכי אמ[ר] ר"י: יעקב אבינו לא מת. א... לו: וכי בכדי ספדו ספדניא ... וחנטו חנטיא... א"ל: מקרא א[ני] דורש וכו'. ובדרש „וחנטו ה... חנטים, ונחלמו זהו שנות ... ללמוד מכאן כמה ברורה זה ... להם קבלתם, שאעפ"י שהמצב... אות הנראות לעינים — שיעק[ב] מת — וההרגשה שקבלו חז"ל ... של קבלתם, וקבעו שמה שס[פדו] אותם, לא היה אלא משום ש... סברו שמת — — — (אבני שה... לרמ"ל שתור).

*

התחת אלוקים אני (נ—יט)

הם חשבו שהשאל ההוא מוש... רשר במצרים, ששפט אותם ל... חוקי ממשלתו וענשיהם. אבל ... סוף אמר להם שגם הוא בענ... אינו מושל ממש, אלא שומ... תחת ממשלתו של ה'; וזהו ש... אמר „התחת אלוקים אני" ... תמיה קיימת; וכי אני תחת ... אלוקים? בוודאי שכן; ואם כ... אין לכם מה לחשוש (רד"ש נתנ... זון — דברי שאול).

ליקט שלמה יהלום

שיחה עם הרב ס"א אברהם צבי רבינוביץ

עולם אחד: מחשבת היהדות והמדע המודרני

מאת נעמי גוטקינד

„המדע בימינו מכיר ברקע השכלי-רוחני של היקום אך אין בידיו הכלים הדרושים להמשך החקירה והוא נעצר על מפתן שאינו מאפשרו להתקדם. כבר מזמן עוסק המדע באספקטים שונים של ההתרבות השכל ברקעי ליסודות הזמניות, ומשיג גבולות הבנתו. אבל זה סופה של דרך. ניתן להתקדם מלאום רק בדרכה של אמונה, תורה ומצווה, שכן הלאה פירושו כבע עם הזה אלוקים מבריאתו. כלי תורה ומצווה נבצא שכלו של האדם מבעין מעגל קסמים, האדם חוקר את הבריאה עם כליו השכליים, אבל אלה בעצמם מוגבלים בתוצאה מתהליך הבריאה ואין בכוחם להעלות את כוח השיפוט של האדם מעבר למגבלותיו הטבעיים... כי המחשבה אינה מסוגלת להתגבר על מקורה היא."

במשפטים אלה נמצא המפתח לאחד הספרים המעניינים במחשבה היהודית המופיע בימים אלה בפני הצבור. הספר, שגמר כתיבתו, ארע בדיוק ביום ששי, ערב מלחמת יום הכיפורים. הוא פרי הגותה של אישיות סגולית ואולי גם יוצאת דופן, בשורות חיל האוויר הישראלי: הרב, סגן אלוף אברהם צבי רבינוביץ, עד לאחרונה הרב הראשי של חיל האוויר השנה קצין פרוייקט הוקה של החיל.

דרך חיים

בבית דו-קומתי קטן בפאתי גבעתיים מקדם את פנינו הרב, נושא מדים ודרגות, בנימוס המהוקצע ובמבטא הטיפוסי של בן הארצות האנגלוסכסיות. ואכן, הרב אברהם צבי רבינוביץ נולד בברמינגהם אנגליה. בביתו של רב העיר, התחנך במוסדות אנגליים עד גמר התיכון ובבגרותו נעשה תלמיד ישיבות, תחילה ישיבת גציל בלונדון ואחר ישיבת חברון בישראל. בירושלים הוא מקבל סמיכות לרבנות, נושא לאשה את בתו של הרב ישכר תמר וחוזר לכהן ברבנות בארץ הולדתו, תחילה בעיר לידס ואחר בצפון מערב לונדון. כמקובל בארצות המערב, כאשר תנאי החיים ורמתם של בני הקהילה מחייבים את הרב להיות גם בעל השכלה גבוהה נרשם הרב ללימודי פילוסופיה היסטורית באוניברסיטה. עם תואר ב.א. הוסיף ברבנות הוא עובר לאחר מכן ליוהנסבורג, ממשיך ללמוד למ.א. ושוקע בתחביבו האישי — קריאה אינטנסיבית של ספרי מדע בכל תחומי הפיסיקה האסטרונומית והביולוגיה.

תורה חשיבה וטבע

שאלנו, בנקודה זו, האם לדעתו השכלה רבנית אינה מספקת לרב כדי למלא את ייעודו והוא ענה: „תנאי דורנו מחייבים רב שרוצה להיות מנהיג קהילתי ולמצוא שפה משותפת עם האנשים הפונים אליו הבעיות שהם מפלים לרכוש השכלה מקבילה לשלהם. עליך להיות בשתי רגליים בעולם המדע המחשבה וברגל שלישית בעולם התורה כדי להצליח בתפקיד. אחת הבעיות של חוסר ההידברות בארץ בין עולם היהדות לכלל הציבור נובעת מכך שהעולם הדתי מצוי בספירה אחת והנוער ברובו בעולם אחר."

כדוגמא מובהקת של מגע ישיר עם נוער מספר לנו הרב רבינוביץ על חוג סטודנטים שקיים ביוהנסבורג. צעירים יהודים אלה היו באים ללמוד אצלו תורה, תנ"ך ומחשבת ישראל. בשלב מסויים „דרשו" לו אתגר: רוצים ללמוד פרשת בראשית. הרב נענה, ובמשך שנתיים ימים ישב החוג ולמד את שני הפרקים הראשונים של „בראשית". תוך כדי לימוד צצו כמובן רוב בעיות היסוד של השקפת העולם של היהדות: הבריאה, אמונת הייחוד, שבת בראשית, יסוד קיום האדם, בחירתו החפשית, תשובה והשגחה, מטרת הבריאה, מצוות חוקיותם העל-טבעית ובמקביל — תפיסת הבריאה לפי מושגי האסטרונומיה והגיאוגרפיה בני זמננו, מהות האדם לפי הביולוגיה, תפיסת האין-סוף לפי הפיסיקה המודרנית, שהרי מדובר היה בסטודנטים שהשתלמו במקביל במדע זמננו.

גיבוש רעיונות

„תוך כדי לימוד זה" מסביר הרב רבינוביץ „התגבש רעיון הספר החודש עתה. הרצון לעצב בכתב את השקפת העולם התורנית תוך התייחסות להשקפת האדם המודרני על עולמו ולהוכיח כי עולם אחד הוא, ולא רק שאין כל סתירה בין התורה ובין המדע אלא שאין תמונת העולם המתגלית לעינינו דרך המדע כה שונה ומהפכנית מן התמונה שדגלו בה עם ישראל ותורת ישראל אלפי שנים. דווקא המדע, לפחות בתחומים מסויימים, הוא אשר קרב את האנושות להשקפת התורה בהיכירו את התבונה המשבובה המסורתית לעיני כל".

אלא שבין מחשבה למעשה, חלפה תקופת זמן ארוכה למדי בה שקע הרב רבינוביץ בקשת מגוונת של עיסוקים אינטנסיביים. תחילה החליט לחזור לישראל בהרגשתו שעלייתו חשובה בעיניו יותר מכהונתו בדרום אפריקה והתכבד דייקן באוניברסיטה בר-אילן.

חיבורים ביהדות

בה בעת החל לחבר ספרים ביהדות. הוא כתב למשל, באנגלית, ספר בשם: „תרי"ג מצוות", ובו תאור היסטורי של המסורה של מציאת התרי"ג בהורות, לתקופותיה. הוא מתמנה ראש ישיבת „קהילת נוער" בירושלים, ממשיך בעבודתו המדעית בתרגום לאנגלית של „מנורת המאור" לרבי יצחק אבוהב, ובחיבור מבואות ופרושים ליצירה זו, העתידה להופיע בקרוב בשלושה כרכים. בהוצאה מדעית. הוא מתמנה עורך שותף לאנציקלופדיה התלמודית באנגלית וכותב ערכים גם בה וגם באנציקלופדיה „מסדה", הוא מפרסם שתי חוברות של פרשנות תלמודית בשיטה חדשה משלו, על דיני ממונות במסכת סנהדרין ועל מסכת מכות (בשיטתו, ליד תצלום הדף מן הגמרא מובא בשורות רחבה שיכתוב שוטף של באור המילים העניינים, בסגנון פשוט המדאים גם לאלה שאינם יודעים תלמוד) והוא נעשה חבר המכון לרפואה ביהדות שליד יד הרב הרצוג. למכון זה ערך מחקר ראשוני בסוגו על קביעת המוות ברפואת ימינו לעומת הקריטריונים הנתונים בהלכה. „התכתבתי עם גדולי המומחים לקביעת רגע המוות, בעולם" סיפר לנו „כעבודת הכנה להרשבת צוות בארץ, שידון בבעיה מבחינה הלכתית ורפואית ויתוה דרך מסקנתית. מתשובותיהם של הרופאים המומחים התברר לי שאין כיום קריטריון אחיד לקביעת המוות. כל אחד לוקח את החוק בידיו ומפרשו לפי הבנתו. במיוחד מאז החלו בהשתלות לב נתגלו מושגים מתנגשים באשר להגדרת המיתה והיו רופאים שכתבו כי הם מחכים למסקנות כדי להעזר בהם...".

רב חיל האוויר הישראלי

תוך כדי עבודתו במחקר ובכתיבה מגיעה אליו פניה מחיל האוויר הישראלי לקבל על עצמו את הכהונה הפנויה של הרב הראשי של החיל. תחילה היסס הרב, אבל בשנת 1968 הצטרף לחיל האוויר ושקע בעבודה הקשה והמרובה של מישרתו החדשה. „בשעות גבוהות", לפני ואחרי העבודה, הוא עסוק בכתיבת „עולם אחד" ספר עליו כותבת ועדת השופטים לפרס ע"ש אברמוביץ-צייטלין, שהחליטה להעניק לו השנה את הפרס שהוא מגיע „רצון נועז להציג... רציונות היהדות המקודשים על רקע המימצא הפיסיקלי של מדע ימינו" אך לא כמנוך נסיון אפולוגטי לאחד דת ומדע אלא במאבק להציג את החשיבה הפיסיקלית במסגרת הכוללת של השקפה המסועתה לעולם אחר.

עיון בספר, שיצא בהוצאת „דוך" מוכיח לכן העמוד הראשון כיצד מבצע הרב רבינוביץ מטרה זו הלכה למעשה. הוא מציג תחילה בצורה שיטתית את השקפת העולם היהודית, כשהוא משלב מובאות מדברי חז"ל ודברי חכמינו (ספרי-גו, רמב"ן, רמב"ם, מהר"ל, רמח"ל) בצורה המבישיכה את המשפטים שלו באותן מבעי נלא באה רק להדגים. שיטה זו מבהקת את המובאות מזמן חיבורם ההיסטורי ומאפשרת להבליט את האקטואליות שבהם הראייה למרחוק, או, כדברי הרב רבינוביץ „רוח הקודש" שסיפקה „סוד ה' ליראיו" ואיפשרה לחכמינו לפני מאות ואלפי שנים להגיע למסקנות בדבר טיב העולם ומהותו ההולמות לאלו של הפילוסופיה והמדע המודרניים.

מונחי זמן וחלל

אף את השקפת העולם היהודית הוא מגבש על פי תפיסה החשיבה של ימינו, ומציגם במונחי זמן חלל, כהם, כידוע, שני המימדים ההופפים, המרכזיים במדע ימינו. פרק ראשון בספר, מכונה „הזמן" ובו תיאור תפיסת הזמן היהודית, השונה מן הזמן הנהוג בין אומות העולם (שנת לבנה לעומת שנת חמה) ובו הלוויות רבות מתרי"ג המצוות. „הזמן תופס מקום מרכזי בחוקת התורה והוא מונה ביסוד החיים היהודיים של האומה" כותב הרב רבינוביץ „הפימים השונה באותם נתוני יסוד של הבריאה" (כלומר במושגים כמו זמן, ארץ, חמה, לבנה) הוא מכוון ועל פיו נקבעים כוחים ושנים ושמיטות. והרב מידקם המצוות החיים של היהדות. במושג הזמן עובר הדיון למושג תשובה כקשור אליו ומכאן מבילא ל„בחירה חופשית", לסתירה הידועה שבין ידיעת הבורא לאפשרות הבחירה שבידי האדם, לנבואה, שגם היא לשורה קשר הדוק עם הבנת מושג הזמן, „עבר הווה ועתיד הם לנביא בהינבאו כרגע אחד"... הנביא משוחרר מכבלי „מקום הזמן" ולארבע אבני הפינה של אמונת היהדות: מציאות ה', בריאת העולם על ידו, הקשר בין בורא לנברא ותכלית הבריאה. בצורה תמציתית נדונים עיקרים כגון תורה והכליתה, ישראל וייעודו (להפיץ האמונה ויסודיתיה בין האומות) וקבלת-עול, לפי רב הונא ורבי ירמיהו בשם רבי שמואל בר רב נחמן: „מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר" — אפילו לתורה. שכן ישראל נתפס כמכשיר קיומי, כדי להגשים בכוח הבריאה, כשהוא מבטא את היחס של האלוקים לעם אחד ודרכו לאנושות כולה.

בהמשך הדיון נסקרים מושגי יסוד כמו קדושה, גילוי, אמונה היהוד, והכוחה הנוצר מן הסתירה כביכול שבין האחד לרבים, בין האין סוף לסופיות.

אין כל חדש תחת השמש

רק לאחר שהציג ובנה את השקפת עולמו מגיע הרב רבינוביץ אל החלק המרתק ביותר בדיונו היינו, ההוכחה כיצד תגליות המדע המודרני (ברובים יותר או ברובים פחות) בכתבי היהדות בחינת אין חדש תחת שמש המדע, וכל גילויי המחקר כבר נמסרו בתורת הסוד ואיש מפי איש. בעמנו.

תחילתה של ההוכחה, במבוכה הניכרת במדע ימינו באשר להגדרת מהות החומר. „כל מי שמכיר את התאור המדעי של האטום שהוא חלקו פרודה וחלקו גל וגם איננו שניהם," מסביר הרב רבינוביץ „היינו שהם שני דברים באותו הזמן, ובכך נצעים מושגי זמן ומקום הפיסים ומתחלפים, מגלה כי תאור מהות של מהות החומר מצוי במקורותינו כלפני דורות רבים.

התאור של תלוקת החומר המבאים ו... נמצאים באותו מזמן הביא את המדע למושג של אי הכרחיות בחומר. כלומר, תמיד מהן השבה אינם מתארים את העולם כמות שהוא. בפירוטול העולם החומרי מתבריותו בתקרבה הפיסיקה המודרנית כאחד לתמונת העולם היהודית הרואה את יסוד הרוח שבחומר, את קיומה של הרוחניות כיסוד קיומו ומקור בריאתו של היקום והחומרי. מההם בהקשר זה רעיון מביא הרב רבינוביץ מפי חוקרי טבע מודרנים כאדינגטון וג'ינס, שהם תמימי דעה שיסוד העולם הוא שכלי היקום כולו, לדעת ג'ינס איננו אלא „מחשבה בדעת הבורא". מעיר הכותב: בהגדרה הקבלה לתפיסה זו מקום מרכזי ביותר.

גם על הקצה הקוטבי של נושא המחקר האטומי — כלומר חקר הקוסמוס, מנסה הרב רבינוביץ להוכיח כי ראשית, מה שהתגלה ונודע בעזרת המכשירים המשוכללים של ימינו — כבר היה ידוע ומרומז בדברי חז"ל, מלפני אלפי שנים, ושנית — מעבר לגבולות הידע אליהם הגיעו החוקרים היום, הם עצמם מודים, שאין בכוח מחשבת האדם להגיע.

על מגבלות היכולת השכלית המדעית מצטט הרב רבינוביץ מרשימה שכתב לפני כשלוש שנים פרופ' ל. ליברמן ובה הוא מודה כי: „בלי כל תלות בטיבם ובדיוקם של מכשירי המדידה כיום ובעתיד, לא ניתן יהיה לדעת בברור ובמדוייק גם את התנע וגם את המיקום של המערכת האטומית הנמדדת וכי ניתן למדוד רק את האחד או את השני... עקרון זה... יש בו אתגר פילוסופי לכולנו... תזכורת לדלות אפשרויותינו האנושיות גם כיום".

התורה לכל הדורות

מעבר למישורי הפיסיקה האסטרונומית; מנסה הרב רבינוביץ להוכיח, שחכמי היהדות בעלי רוח הקודש התייחסו ואף פתרו בעיות שהם היום להם הוקם של הביולוגיה והביוכימיה.

„הנו יסוד דורנו" אומר הרב אברהם רבינוביץ, „לפעמים נדמה, שהתורה בשנות השבעים של המאה שלנו, הרבה ממצוותיה ומצפונותיה שהיו סתומים בדורות קודמים וגדולת הדורות הקודמים שהאמינו בהם וקיימום בלא להבינם — היום הם ברורים וגלויים לפנינו, כפשוטם של דברים. אני הולך בספרי זה איפוא בעקבות הרב קוק זצ"ל שאמר: היות ומעשי בראשית גלוים בדורנו להדיוטות ויחשבו שליהדות אין מה לומר בטבע העולם וחוקיותו, לכן מצווה להראות כיצד חז"ל ידעו סודות בראשית וסוד מרכבה וכתבו, לא מדרשי אגדה וספורי דמיון, אלא פשוטם של דברים. מילה במילה. טעות חמורה וקשה היתה כאשר פירשו את האגדה התלמודית בלשון הדרש. היא פשט כולה ומתכוונת לאשר היא אומרת, וככל שמתרבים תגליות המדע, כן מתברר הדבר יותר לאשורו".

הוא מוסיף: „האדם צריך היה להגיע, בתהליך של התפתחויות, אל תכליתו, והיא הכרת הבורא. ואם לא דרך התורה שנתנה לישראל — הרי דרך הבנת הבריאה עצמה, הכרת העולם. וזה מה שמתרחש עתה לנגד עינינו במדע המודרני".

את הרצאת שיטתו מסיים הספר דווקא בפרק הנקרא תפילה. תפילה כאן היא במשמעות של המגע האפשרי, המופלא, מעבר למחיצות המעברים, שבין האין סופי ופין הסופי, מגע העומד כולו בסימן הקדושה והשאיפה של החומר אל מקורו הרוחני, מגע המאפשר לאדם להיגאל מבדידותו הקוסמית ומהורדת אפסותו לנוכח מימדי היקום והוצר הצגתו בהם".

התעוררות להכרת מהותנו

כתיבת „עולם אחד" סיים מחברו ביום הששי, בשעה תשע בבוקר, ערב יום הכיפורים תשל"ד. שעה קצרה לאחר שהניח את העטים מידיו — צילצל אליו מפקד חיל האויר הישראלי והזמינו בדחיפות אל החיל. ימי המלחמה, כרבם הצבאי של הטייסים, כמאסף גוויות ההרוגים, והנשרפים, כמנחם האלמנות היתומים — חיזק בו את ההכרה שבימינו קיימת התעוררות נפשית חדשה להכרת מהות היהדות. תחושה זו, הניעה אותו, למשל בעת שליחות שערך השנה, מטעם משרד החוץ, בארצות הברית לכתוב מסה ארוכה, שנתפרסמה בבטאון היהודי האמריקאי „טרדישן" הבאה לענות על שאלה ששמע מפי צעירה: „למה דווקא ביום כיפור". בעת שהותו בארצות הברית פירסם גם בקובץ התורני „הדרום" היוצא שם סיכום הלכתי „לבעיית העגונות של טייסים". בשובו, נתבקש לבנות את חוקת חיל האויר, פרוייקט קונסטיטוציוני-היסטורי-מישפטי שהוחלט לפתוח בו בעקבות מסקנות ועדת אגרנט והיום הוא שקוע בו ראשו ורובו. כך בכל התחיל הרב רבינוביץ להוציא סוף סוף לאור את הספר שיסכם את השקפת עולמו, ולהקדישו לאיש צוות מסוק שנפל בימי מלחמת יוהכ"פ והוא קרוב משפחתו.

שוב ארץ ישראל - מעל לחשבונות

„אל תבהל, עמי"

…קיץ תר"ץ, אחרי פרסום „הספר הלבן" של לורד פספילד, שניסה … את הגולל על כל תכנה של הצהרת־בלפור, כתב הרב את המאמר „צבי הגדול, ישראלי", חלק מן הדברים כתוב יפה עתה, … החלטת רשעי־עולם בעצרת־או"ם, נגד חזון־ציון של עם ישראל …:

…אם יד רשעה ולשון־תרמית נגעו כעת עד לבבך — אל תבהל עמי, … לא תיסוג מעבודתך הקדושה אשר הזילות, להחיות שוממות … ולשוב אליה מכל קצות הארץ אשר הדחת שמה. — — — כי לא על זרוע־בשר תבנת את יסוד בנינך הגדול הנבואי, … על דבר־ד' המחיה אותך, על דברי־האמת אשר בפי נביאי האמת …

שיחות הראי"ה, פרק כ"א

…קטו וסודרו ע"י הרב משה צבי נריה

— — — ידעו כל באי־עולם, כי לא איזו ממלכת־גויים נתנה לנו … על אדמה־הקודש, רק יד קודש־ישראל, אלוקי כל הארץ, אשר … נאמן וקיים לעד, היא אשר נתנה לנו את אדמת־הקודש לירושת־…

— — — עתה ביותר־שאת ואחוות — — — יקומו כל פזורי צמנו, … נפשם ומאודם, ויקחו חבל בבנין ארץ־הקודש, האחוזת בניה … בכל עוז והדרת קודש.

„שובו לבצרון"

…מאמר־עידוד אחרי מאורעות אב־תרפ"ט, כתב מרן זצ"ל: „גלה ונכסה וחוזר ונגלה" — כך נמסר לנו מפי חז"ל על אור־… ישועה (ילקוט שמעוני, שיר השירים רמז תתקפ"ו), בשביל כך … אנו במהלך תחיית האומה וישוב ארץ־ישראל הרבה חליפות, … וירידות ועליות. כל ירידה במהלך המפעל הרי היא בבחינת … הגאולה, וכל עליה הבאה אחריה היא בחינת התגלותו.

…כל מי שעקב אחרי סדרי הישוב, מראשית צעדיו עד עכשיו, יכול … בחוש, איך שמכל ירידה צמחה אחר כך עליה והתפתחות. … עלינו ללמוד לקח טוב, שלא להיות נופלים ברוחנו, גם מהירדה … הנוראה אשר נפל ישובנו כעת — — — ברור הדבר שלפי הערך … ביסוד הזה, גדול יהיה האור אשר יתגלה.

צריכים להאחז בארץ מתוך אמונה

…הדים מפולין, אנשי מסחר וקנין, שביקרו בארץ ובחנו את … הכלכליות, הגיעו לידי מסקנה שאין כאן סיכויים לרווחיו … ואינם יכולים לוותר על מעמדם בפולין ולעלות ולהתיישב.

…אמר להם הרב: מצינו בתורה, שתחילת כיבושה של ארץ־… היה במלחמה ובבצוע על סיחון מלך־חשבון. חז"ל דרשו … את השמות שבתורה, ולמדו מהם דברים הרבה (עי' בבא־בתרא עח, ב).

…אותו מאורע ושמותיו באים ללמדנו, שא"י היא למעלה מן … ויש להתגבר על כל החשבונות הרגילים כשרוצים לעלות … וגם אם על פי החשבון נראה שאין מקום לאחיזת בא"י — … לעלות מתוך אהבה, מתוך חיבת הארץ, מתוך אמונה ובטחון, … שנאמר „שכן ארץ ורעה אמונה" (תהלים ל"ז, ג).

*

…עפ"י אגדות המשכבה פרק ס"ו, אות א': „קושה של השכינה היתה למטה מירושלים" (מדרש־רבה, סוף ספר שמות) — מפני … אלים היא משוש כל הארץ (תהלים מ"ח, ג) מכון השמימה — — — … מתוך „מאד עמקו מחשבותיך" (תהלים צ"ב, ו), מתוך מחשבות … עלות מכל השבעו".

*

…צריכים אנו להיות משוקעים בפועל בבנין אומתנו בארצנו … ולא להפליג לכל דבר. [עלינו] לגשור בקטני־האמנה … לים את יד־ה' — — — כשם שאמר הבעש"ט ז"ל שצריך לעבוד … בכל הדרכים, כך צריך גם כן לצפות לישועה בכל הדרכים" (… ראי"ה, עמ' 17).

„השם ודאי רוצה"

…ביקורו בארה"ב, בזמן הרב לשיחה עם יהודי אמיד, ואמר … על מצבו, התחיל לשדל אותו לעלות לארץ־ישראל. ואילו ההוא … בנימוקים שונים, מדוע עדיין אינו יכול לעלות, וסיים: אולם … בה השם אעלה גם אני בקרוב לארץ.

…השיב הרב ואמר: השם ודאי רוצה, שהרי ישוב א"י היא אחת … השם, אלא שגם אתה צריך לרצות.

אין להניא ציבור מישוב הארץ!

…יסודה וראשה של בני־ברק, רבי יצחק גרשטנקורן ז"ל, מספר … (חלק א', עמוד צ"ו), על דין־התורה שהיה לו בפני מרן … ז"ל באביב תרפ"ב, עם חברו למשלחת מטעם „חברת בית־ונחלה" … בפולין, כדי לרכוש שטח־אדמה בא"י, במקום מתאים, ולהתנחל.

…מוצאי יו"ט של פסח הלכנו לעמוד לדין־תורה לפני הרב קוק … חברי הופיע כתובע, וטענתו היתה: האיל ואינו רואה כאן כל … פרנסה לעת עתה בשביל חברינו, בני המעמד הבינוני, ששלחונו … לחפש מקום מנוחה ונחלה בארץ, על כן הנני רואה את מחובתו … שליח־נאמן לשולחיו, ולא להניח לי לגמור כל קניה כאן, עד … להוראשא, ונמסור להברינו דו"ח על המצב לאמיתו.

…יקר עמד על דעתו, שמכיר הוא את מצבם של חברינו, שמחוסרי … הם, ואין ידם משגת להכניס כספים כה־מרובים, כדי תשלום … רקע. תוך כדי טענתו התלהב וצעק עלי, שאיני אלא גנב וכיוצא … שהפסיק אותו הרב באמצע, ושאלהו פשוטות, אם יש אתו … על הגנבה שכיחי, ענה שלדעתו קשה גניבת־דעת מגניבת־ממון, … גונב־דעת־הבריות יותר ממני, במעשה הקניה שאני עומד … ואף בדיבור־פה כשלעצמו באמרי „טובה הארץ מאד מאד".

…תו טענתי: האיל ואני בלבד הריני שליחה הרשמי של … בתוקף הבחירה שבחרו בי, והוא אינו אלא יועץ־נוסף לפי … עמו — אינו רשאי לעכב בידי בשום מעשה. ולא עוד אלא … שלוח הכספי לכאן, על שמות שנינו, לא לפי החלטת הועד נעשה, … דעת עצמי, מתוך נימוס גרידא. ולפיכך אין כוחו יפה להפריע … שליחותי, ואני דורש עכשיו שיסלק ידו מהמינוי, ויעמיד את … מוסמך לרשות הקניה כדין.

… קוק זצ"ל דן בענין בשיקול־דעת מרובה, ולבסוף הוציא … זה:

הבדל רב יש בין יחיד לציבור: יחיד שבא לשאול בעצה, אם … לארץ ולהשתקע בה או לאו, הרשות נתונה לחוות דעה וליתן … הבנת־הלב, אבל ציבור „אני, מי שמרית ציבור מדעתו ורצונו, … זהו מלעלות לארץ, אינו אלא בבחינת מרגל גמור „מוציא דיבת … רעה".

מה שנוגע להשגותיו של חברי שאין יד החברים משגת לשלם … רק — מקובלנו, ש„אין ציבור עני", ומי זה יאמר, שיש לערוך … בשביל אותם החברים בלבד, שנרשמו לחברה עד עכשיו? … תהיה היכולת בידי מי שהוא, מאלה לזכות בחלקם מחוסרי־… יבואו יהודים אחרים בעלי־יכולת, ויקנו חלק ונחלה לעצמם, … ספים כדי השלום דמי הקרקע.

…לפסק־דינו העקרוני, הוסיף הרב אחר־כך גם מכתב־קריאה, … ידי „סגל־חבורת־קודש מעיר־תהילה ווארשה, ובראשם איש … ים הרה"ח ר' יצחק גרשטנקורן ני"ו — — — לפעול ולעבוד … חבלי אדמה גדולים בארצנו הקדושה, וליישב עליהם המון רב … שומרי־אמונים".

…כמו שנתיים — בתרפ"ד — הוסיף הרב לעודד את האתחלתא … בני־ברק וקרא ממעמקי לבו: „לשכלל את הישוב הקדוש … להלה ולתפארת, על פי התורה והמצוה, בסדרי ישוב … וכל הנהגות קהלות־קודש בישראל".

…רא פרקי־זכרונותיו של ר' יצחק גרשטנקורן ז"ל, מתבהר לנו … היתה החיונית בשביל המיכתב המוסרית של הרב ועידודו … לעוצמת ההפרעות והמפריעים שעמדו על דרכו. כעבור עשרים … מפי הגרי"ב חרל"פ זצ"ל: „רבים לא הבינו לשיחתו ולא … דעתו (של ר' יצחק), זולת כבוד קדושת מאור־עיניים, באמן … ההדר, קודשי" מוהרא"י הכהן קוק זצוקל"ה. דברי הרב … ובכתב הם שחיזקוהו ואמצוהו להקים בית ונחלה בארץ־אבות … אמוני־ישראל.

…פסק־דינו של הרב, שיחות־העידוד ואגרות־הקודש שלו, אבני־… היסודה של בני־ברק היו.

מניעת עליה לארץ־ישראל — מעין חטא המרגלים

…ת המרגלים בשמונה פרקיו, היה עיקר חטא מי־מריבה בביטוי … אמר משה רבינו „שמעו נא המורים" (במדבר כ', י), ועל כך … ש „לכן לא תביאו את הקהל הזה" (שם שם, יב). כיוצא בזה … ישעיהו הנביא, על שהתבטא במלים „ובתוך עם־טמא־שפתים … ב (ו', ה).

…אם זה מצינו בפרשת מטות, שמשה רבינו קרא לבני־גד ולבני־… „תרבות אנשים חטאים" (במדבר ל"ב, יד), ולא נענש על כך …

…מכאן, שכיון שרוגזו של משה רבינו עליהם היה, מפני … הם מונעים את ישראל מלעלות לארץ־ישראל, רשאי היה לגנות … ולא נחשב לו הדבר לחטא, האדרבה הוא הורה לכולנו. כמה … הפגיעה בעליה לארץ, ושיש בזה ממש מעין חטא־המרגלים. … דברי רעיא־מהימנא שם.

„כיונים אל ארובותיהם" — עליה מאהבה

…לבקר את הרב עולים מגרמניה, שיצאו ממקומם בגלל הצר … שאירו דכוש וכו', הגיעו לארץ הפצים עגומה עליהם.

(סוף בעמוד 8)

רוח ממצולה

מאת מ. אונגרפלד

רוח ממצולה, שירים ופואימות מאת אהרן צייטלין, הוצאת יבנה, תשל"ה. 480 עמ'.

אהרן צייטלין, היה יוצר פורה בכמה מקצועות בספרותנו. כיבושיו הישגיו העיקריים בשירה. בבית אביו הסופר ר' הלל צייטלין, ספג מילדותו את עולם הרזין המסתוריין של הקבלה ויצר לעצמו עולם שני שמעבר למציאות, שבו לא העצמים הם העיקר, אלא הדמויות שלהם, שלא המראות הם גילויים, אלא האידיאות הגלומות או חבויות בהם — מעין תורה אפלטונית בלבוש הקבלה, שבאמצעות אותותיה ומופתיה, רמזיה וסמליה תפס את העולם.

צייטלין לא גרס את האמנות הממשית־הנסיונית, ולא קיבל דברים כדמותם וכהווייתם. סבור היה, שמאחורי צורת המוחש הקבוע, מתרחשות צורות אחרות, האמנות היא איפוא סמל יוצר סמלים, וכמשורר מודרני, תצב את מערכות סמליו מהררי סתר, מגנזי הקבלה, ובשיריו היה משורר־מקובל, שחתר לנסתרות, לנצח ולסוד, וראה בגלגלות רק לבושים ובבואות. מכאן דו־האנפין שבשירתו, אנושית כללית ומודרנית בתוכנה, ויהודית־מיסתורית וקבלית בצורתה. יסוד איתן בשירתו, היא גם העממיות החסידית של היהדות הפולנית.

שורשי עממיות חסידית

כאמור, יונקת שירת אהרן צייטלין גם משרשי העממיות החסידית של היהדות הפולנית העממית, שהיא תמימה ופשוטה לכאורה, אך עמוקה באמת כשיחות האדמו"רים הרביים, המקבלים את השראתם מהסמליות שבספר ה„זוהר", כאלה הם שירי צייטלין, המבוססים על שיחותיהם של רבי נחמן מברסלב, של רבי זושא מאנופולי, של רבי שמחה בונם מפשיסחא — שיחות חרוזות בלשון עממית פשוטה ובהירה כביכול, אבל צפונים בהם רעיונות סמליים עמוקים, כמו בשיר „אני תפילה" למשל: שח הרבי: מה לי תפילה מה / וגוי כאבי גלה? / הביטה הראית בו / מגדה זה / גוי הוא התפלה... והרעיון העמוק שבגוף דים אלה: אין הצדיק זקוק בתפילתו לארשת שפתים, לשפך שיח, כי כל הווייתו על רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, אומרת תפילה.

הרכב מסובך בשירתו, מתוים גלויי הסמלים והיסודות הקבליים החסידיים העממיים ובצדם מצאו בשירתו מאמנות הסיפור של רב נחמן מברסלב, מצולמו הוא המופלא של פראנץ קפקא, ומהריפות הציור הדמיוני והגרוטסקי של מארק שאגאל.

מקום חשוב בשירת צייטלין תופס המוות, שאינו קץ עצוב לחיי אדם, אלא שיבה מקווה למקור הנצח, לחיק האלוקים, וכך הוא שר בשירו: כל דבר יצור, חוץ מכליון / כל דבר נכבא, רק מוות אין. גם הים והאין הם מושגי קבלה בשירת צייטלין. „היש" הוא מושג היש הנתפס המצומצם, הסופי. ואילו ה„אין" הוא מושג היש הגדול ממנו, הבלתי מוגבל, זה שהוא הנצח מבחינת הזמן, והאין סוף מבחינת המקום. וזו אותו „איך שבוזיקו גם המוות.

יונה בשירה

הכמיהה הזוה למות, השאיפה העמוקה של האדם לשוב אל מקומו, לחיק האלוקים ולאין הגדול, הביע צייטלין בפואימה „יונה" — , על חייו ורצון־מותו של יונה בן אמתי. יונה הנביא הבורח מאת האלוקים, הוא כאן שלילת החיים וכולו כמיהה אל המוות ועריגה לחזור ולהסתתר בחיק האלוקים, הוא מתהלך בעולם הזה כזר, כבודד וכשונא כל חי. מבין הפואימות הגדולות מצטיינת זו על המקובל יוסף דילה ריינה.

שירי שואה

יגון תהומי בוקע מתוך שירי השואה שלו, אבל אין בשירי הקינות שלו קול צעקה, וכן אין בהם מאותו הזעם הבוער, המצליף על בשר המוכים והנעלבים שלא התקוממו נגד הפורעים ולא הגנו על עצמם כגבורים. בפי צייטלין משורר דור השואה, מקונן אסתנו הגדול פי אלפי אלפים מאסון קישנוב, שירת תפילה אחרת: „שמים, אל תבקשו רחמים עלי / ידעתי, יש אל בכם הוא יקטלני ואני לו השה השי / הוא אח בן יוסף ההרוג ישק דמי, וזה יגני / ישקני — חזי / מחלב כליותי יצמיח את המשיח ותוזי זאת נקמתי מיקום ומאדם / כי יפרוץ מדמי הגואל ובאולם". משורר דור השואה, „שמח בחלקו", שעלה לו להיות עולה בעקדת על המזבח: „אשרי, להם הרצח ואני לדי / שמים קאו רינה עלי". ועל בן הוא מברך בשמחה: „ברוך ד' שלא עשני גוי".

בין האש והישע

להישג שירי מושלם הגיע צייטלין בפואימה הדראמטית „בין האש והישע", שבה העלה בסמלים דתיים ומיסטיפיסים את מאבקה של היהדות עם האויב. התזיונות התמונות ממדרשים כאן במושגים פילוסופיים את ההתמודדות הארצית, השואה האירופה שבאה על יהודי אירופה בתקופת מלחמת העולם השניה, וגם חזון תקומת ישראל בארצו המתחדשת ר הקמת המדינה מצאו כאן ביטוי פיוטי אמנותי. לפני כס המשפט של בורא העולם, מתיצבים כאן המרצח הגרמני וקרבנו היהודי — ולשם יצירת השלימות הקוסמית בחזון הר מיטאפיסי, באים למשפט זה, לא רק בני העבר, יהודים ולא יהודים, אלא גם מלאך ושטן.

אפופת המיסתורין היא הפואימה הדראמאטית השניה „חלומו של ד"ר לבי", חלום־הבלהות חולם יוסי בן טובים, פרופסור להיסטוריה בירושלים שנורים על מיטתו של הפסיכו אנליטיקון בירושלים, לאחר שקיבל טיפול רפואי וחזה חלום בלהות, ולאחר שהקיץ, הוא מבשר לרופא כי מצא פתרון לחלומו לייסד מגלבה של עליה מתמדת.

שירה והגות השקשו בפואימה רבת סמלים זה.

זקפות כאב ואגונות־נהי, תגומי עידוד וחזות־ישועות, מקוננים ר מתרוננים בדפי ספר השירים, שבו כינס לפני מותו המשורר כל שחזותה והגותה בת שירתו למעלה מיובל שנים.

בן סורר ומורה

מאת י. עמוס

יונה כהן, עבריינים צעירים בישראל, „גומא", ספרי מדע ומחקר, צ'ריקובר מוציאים לאור בע"מ, תל־אביב 1975.

עבריינים צעירים, שמספרם מגיע לאלפים, מהווים אחת הבעיות הקשות של החברה בישראל. מכה זו הפכה לתופעת לוואי של חיינו, ותקלותיה מרובות. בדורות הקודמים היו מטפלים בעבריינים הצעירים ביד קשה ובאכזריות, ואילו בדורות האחרונים עוסקים בבעיה זו אנשי מדע ומחקר, אשר נותנים דעתם לכל בחינותיה הרבות, וזהו: החינוכית, המשפטית, הפסיכיאטרית, הסוציולוגית, הצבורית וההיסטורית. הנושא גדל כל כך — כותב פרופ' יונה כהן — עד שכמעט בלתי אפשרי להקיף אותו בשלמותו.

המחבר רואה בעבריינות הנוער יסודות משותפים לכל הנוער, כולל הנוער הלא־עבריין, ובביחוד הנוער המתבגר. מאידך יש לבעיה גם צדדים משותפים לתחום העבריינות של המבוגרים. שתי הנחות יסוד אלה מראות, כי בעבריינות הנוער מצטלבים תחומים רבים: עולם הנוער, עולמם של המתבגרים, תרבות עוני מול בעיות ההתבגרות בחברת השפע, שירותי נוער ושירותי טיפול, מערכת המשפט ומוסדות ענישה ושיקום, ודעת הקהל, שמוצאת את מקומה בכלי התקשורת. כל זה מרכית, שאין הבעיה פשוטה כלל וכלל. פרופ' כהן, הכותב מתוך גישה מדעית מובהקת בחזון את עבריינות הנוער מבחינת היקפה, התהוותה והגורמים הפעלים בתהנה, וחוקר המנגנונים, שהוסכמו לטפל בה. בדרך כלל הורמה החברה של זמננו בארצות המערב ובישראל לקידום העבריין הצעיר ולשיקומו. כמגי העבריינים המבוגרים מפחזים, ואילו לעבריינים הצעירים מבקשים לעזור, כדי להחזירם למוטב. החברה מבקשת לפתח את הנער העבריין כדי לסייע לו להיקלט בסביבתו ולהסתגל לאורחות חייה. לשם כך נעזרים במשאבי ידע ומחקרים, כדי ללמוד מן הנסיון ולהגיע לשיטות היעילות ביותר של הטיפול.

מידת הדין ומידת הרחמים

בהערות ההיסטוריות עומד פרופ' כהן על פירושי חז"ל לפרשת בן סורר ומורה ועל הדיספרופורציה שבין החטא לבין עונשו, סקילה בידי בית־דין. בפירושים הרבים הלכת מידת הרחמים הדוחקה את מידת הדין, עד שקבעו „אין ימיו של בן סורר אלא ב' חדשים בלבד" (סנהדרין ס"ט, א'), לאחר מכן היו חכמים שהביעו סברה, כי הפרשה היא דין ולא מעשה, הכוונה היא לשם קיום מצוות „דרוש וקבל שכר". בדורות מאוחרים יותר מקובלות היו שלוש גישות לטיפול בעבריינים צעירים. העמדה המוראליסטית של אנשי השלטון ראתה בעבריינות תופעה של עוני, אם כתוצאה מחיי הוללות או מעוני, ואת ריפויה ראו בהוספה דתית ומוסרית שיחלו אליה אמצעי כפיה אכזריים. היתה עמדה פילנטרופית, שדגלה ברעיון כי האדם נולד כיצור טהור ושלם אשר בתוקף הנסיבות סטה מן הדרך, ויש לעזור לו באמצעות בתי ספר לתיקון המידות. היתה גם גישה כלכלית, שראתה בהכנסת האדם למעגלי היצור את הפתרון לסטייתו, ובפרט, שבדרך זו מנצלת החברה את כוח האדם של העבריינים לצרכים שלה...

שני שלישים לבתי המשפט

היקף הבעיה בישראל כולל בכל שנה כעשרת אלפים בני נוער, נערים ונערות, ושני שלישים מהם מגיעים אל בית המשפט לנוער באמצעות שירות המבחן לנוער. במקרים האחרים נסגרים התיקים מחוסר עניין צבורי. גיל העבריינים נע בין 9—18 וכשמונים והמשה אחוז מהם הם נערים. רבע מספר מאלף: אחוז החוזרים לעבריינות מקרב ילידי אסיה ואפריקה הוא חמשים אחוז לעומת שלושים אחוז מקרב ילידי יוצאי אירופה. על סיבות העבריינות מביא פרופ' כהן מחקרים רבים בתחום הפסיכולוגיה, הפסיכיאטריה והחינוך, המראים על גורמים רבים, כמו העדר משמעת מצד ההורים, אינסטינקטים מיוחדים אצל העבריינים, תנאים אבנורמאליים בשכונות, שכיחות של פשע בשכונה, פיגור שכלי, תנאי ההתבגרות, אי־שלמות המשפחה, חברים רעים, מופרעות נפשית במשפחה, עוני, חולשה גופנית ר' עוד. לא רק העוני משמש תמגה לעבריינות, גם הרווחה הכלכלית, משברי ההתבגרות וקיומן של האפשרויות לביצוע עבירות, מאפשרים את התהליך. אפילו הפעילות של הארגונים, השרות והמוסדות המטפלים בנוער זה „משפיעים על היווצרותה ועל היקפה, על צורותיה המיוחדות ועל התמדתה ועל התבססותה באיזור מסוים".

גידולי שכונות עוני

אשר להרכב העבריינים הצעירים מבחינת החלוקה, ולפיה נערים מתבגרים משכונות העוני, העוסקים בעבריינות רכוש, מגיעים לארבעים אחוז מן העבריינים, נערות העוסקות בעבריינות מין — עשרה אחוזים; „בני טובים" שעוסקים בעבריינות מכל הסוגים — עשרה אחוזים, וקטנים בגיל השעת, עשר — עשרה אחוזים. פרופ' כהן מנתח את כל הסוגים בפירוט של מחקרים, ועל יסוד נתונים סטטיסטיים הוא משחזר את קלסתרונו של העבריין הקטין, שנולד בצפון־אפריקה או במזרח התיכון. הוריו עלו לארץ אחרי קום המדינה, והוא אחד שלישי במשפחה מטופלת ילדים. אביו פועל בלתי מקצועי, אמו — עקרת בית ועבירתו הראשונה נגבה או התפרצות. הוריו נזקקים לשרותי סעד, תעסוקה ובריאות. ואשר לבני טובים, הרי יש לחפש יותר את הגורמים לעבריינות במניעים אישיים מאשר במשפחה. כאן מתווים הסמים גורם בלתי מבוטל. עבריינים אלה מבקשים להזדהות עם ערכים המאפיינים את החברה הצרכנית, מתוך „פולחן המיידיות" של המעמד הבינוני, שמוצרי הצריכה קרובים אליו ובגדר השגה מיידית.

עבריינות העוני היא הקשה ביותר בגלל השורשיות העמוקה שלה. יש לה סגנון חיים מיוחד המתבטא בדרכי התנהגות ומבוסס על ערכים ר' נורמות אנטי־סוציאליים. אין צורך להדגיש את הקשר בין עבריינים אלה לבין העוני, שכן העניות איננה בעיה של חוסר כסף בלבד. „במידה לא מבוטלת זהו ליקוי ביכולת של הימרון חברתי מוצלח על ידי אי־כהן אפשרות לפתח „שריריי התסתגלות" לדפוסים ולסיבונים המהודרים, קיימת „סוליות" בצד התרבות של הרוב, והיא פיגמת בבן המתבגר בתנאי הקוות ומגדילה את בבדנות בגלל אי מציאה מקומו וחוהו בי החברה.

מערכת השירותים

פרופ' כהן סוקר את מערכת השירותים, הקשורים בבעיית עבריינות נוער, בגילוי העבריינים ובטיפולם ובשיקומם. לכל שירות פילוסופיה משלו בתוך הכינון על ההיסטפלגות, הסטאטוסים, הכשרים והמיומנויות, והסוג מביא המחבר תמציתם של מחקרים הנוגעים לענין ומתווכת עם הלקם, מתוך נסיון של קביעת הדרכים הטובות ביותר לבעיית העבריינות והטיפול בה, באמצעות המוסדות הקיימים לשם כך. בין היתר כותב פרופ' כהן על השפעתם של „אמצעי התקשורת ההמוניים" על העבריינות, ואין הוא פוסק הלכה לטובת זאת הוא נותן את דעת המבחינים והשוללים, ומספר על מחקר בדבר השפעתם של סרטים אלימים על ילדים. אותו מחקר הגיע לידי מסקנה, כי קיימת השפעה של סרטי אלימות ושל סרטי „קומיקס" אלימים על אלימות הנוער.

חשיבות רבה יש למשטרה, שכן היא המוסד הראשון בחולית השירותים העוסקים בעבריינות, והבעיה העיקרית שלה היא אחת הגילויים המוקדם, גם בישראל וגם בארצות אחרות, לאחר המשטרה בא קצין

(סוף בעמוד 8)

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

הופיעה מהדורה חדשה

שאילתות דרב אחאי גאון

עם

ראשון לציון ושאילת שלום

מאת

הגאון רבי ישעיה ברלין זצ"ל

ועם **העמק שאלה**

מאת

הגאון רבי נפתלי צבי ברלין זצ"ל

*

3 כרכים גדולים — המחיר: 130.— ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

יד הרב הרצוג

מכון התלמוד הישראלי השלם

ספרים חדשים | ספרים חדשים

משנה זרעים עם שינויי נוסחאות

מכל כתבי־היד וקטעי הגניזה של המשנה עם הערות, בירורים ומבואות, בעריכת הרב ניסן זק"ש ז"ל, ועם ציונים לראשונים בעריכת הרב צבי שפירא.

ח"א: 420 עמ' עם 64 פקסימיליות

ח"ב: 512 עמ' עם 48 פקסימיליות

תלמוד־כתובות עם שינויי נוסחאות

מכל כתבי היד וקטעי הגניזה של התלמוד עם מסורת הש"ס, הערות, בירורים ומבואות, בעריכת הרב משה הרשלר.

ח"א: דפים ב—נ"ד, 504 עמ' עם 46 פקסימיליות

ח"ב: נ"ד — סוף המסכת, עומד להופיע במהדורה ברפוס ובהכנה: תלמוד סוטה, יבמות ועוד.

פירוש הריבמ"ץ השלם לזרעים

על פי שני כתבי־יד עם הערות והארות מאת הרב ניסן זק"ש ז"ל. 470 עמ'

פסקי הרי"ד ופסקי הריא"ז

על כל הש"ס, מתוך כתבי־יד שטרם נתפרסמו מעולם. עם הלכות הארות ומבואות מהרב אברהם ליס והרב א"י ורטהיימר.

ח"א — ברכות ושבת;
ח"ב — עירובין פסחים וכו'
ח"ג — ביצה עד סוף מועד;
ח"ד — יבמות וכתובות
יתר הכרכים — ברפוס ובהכנה

*

מכון התלמוד הישראלי השלם
יד הרב הרצוג, בית וגן, ירושלים

מכירה ראשית: — בימ"ס גיטלר, בילו 4, תל־אביב

חבלי עלייה

מאת יחיאל גרנשטיין

רוזה אשתו לא הגיעה עמו. יום אחד לפני שהיו צריכים לעלות על המטוס, נקראו למשרדי „אוביר", הוא המשרד המטפל במתן היתרי־היציאה מן הארץ לבדיקה שגרתית של מסמכיהם. לקחו את דרכונה של רוזה ולא החזירוה. עובד סימפטי, בעל סבר פנים לחש לה: תבואי, אזרחית, כעבור שבוע, לכל היותר, אולי לפני כן, ותקבלי אותו. שיסע בינתיים בעלך לבד ואת תטוסי עם שני ילדיך אחריו. תבין טוב יותר לילדים להיות ליד אמם ואתה, לא כן?

דיבורו היה אנושי ושלוו לחלוטין. אך דווקא הנימה השקטה הרתיחה דמו של בוריס אלכסנדרוביץ צירינסקי. רצה להטיל דרכונו בפניו של הפקיד ורק בקושי התאפק מתגובה חפוזה. ידע שכיוון מחליפים צבעים, שהפקיד מבולו מבחין בכך וחרה לו היוכו שהסתמן על לחייו העדינות, הבהירות. אין זו אלא כוונה זדונית, מרושעת. כלום יסכים לצאת מברית המועצות ללא רוזה? ישאירנה כאן לגורלה עם שני ילדיהם הנהמדים? לא יעשה כזאת.

אולם בשעות שנותרו להכרעה דיברה רוזה על לבו, תבעה ממנו במפגיע לעזוב אפילו לבדו את הגיהנום כל עוד לא יהרהרו השלטונות. מהנדס לתעשיה מטלורגית, מתכנן ספינות אינו יכול להסתכן, חייב לנצל ההזדמנות הניתנת לו ולא להתחשב ברגשות, ומה שנוגע לעגינות, אל ידאג. תסתדר. לא תתן מנוחה לשלטונות. תטריד אותם יומם ולילה. סוף סוף מדובר באשה ושני ילדים בני תשע ועשר, מדוע יעכבו בעדם ללכת בעקבותיו? אין זאת אלא סתם התעללות, ואם רצונם להפריד ביניהם לזמן־מה, שיבואו על סיפוקם.

בלב כבד הסכים בוריס לדבריה של רוזה. לא היה שלם עם מעשהו אך נכנע להפצרותיה של אשתו. עלה לבד על המטוס ותוך שעות מספר הגיע לוינה. כעבור ימים אחדים בלבד דרכה רגלו על אדמת ארץ־ישראל.

ב

הימים הראשונים חלפו עליו בהתעסקויות שונות, בפגישות עם פקידים ברשויות שונות, ומשהתפנה בקבנות, החל מצפונו נוקף אותו, מייסרו. איזה קל־דעת היה שנתפתה לשמוע בקולה של רוזה ובקול ידידים אחרים. מדוע לא עמד בשלו? הרי נוקפים בינתיים ימים ושבועות ורוזה איננה. מסתובב הוא בדירה מרווחת שהוכנה בשביל כל המשפחה, והיא עדיין „שם"...

— — — היתה שעת־בוקר של יום משופע אור בהיר. עבר ליד חלון ביתו והרהר ברוזה. איך היא אשה רגילה. עצבי־ברזל לה. איננה ברוחה, אבל מי יודע אם לא יעשו „שם" הכל כדי לשבור אותה? הרעצמד לה כוח להתגבר על קשיה המרובים? מה באמת יכול לשמש סיבה לעיכוב יציאתה? הרי כימאית צעירה היא וטרם הספיקה לעסוק בעבודות שאפשר להלביש עליהן „סודות המדינה"? ואם כן, מתי יבוא קץ לצרותיה, מתי תורשה לעלות על המטוס עם הילדים כדי להגיע אליו?

חוצות העיר המו אנשים, נשים וטף, תנועה ערה התנהלה ברחובות ובכבישים, חיילים הסתובבו אנה ואנה, נכנסו ויצאו מחנויות וקני רוביהם כלפי מטה. ערבים דדודים, כפיותיהם המחורות לראשיהם, שמו פעמיהם אל השוק וכבנו. מכרו את סחורתם, קנו מה שהיה נחוץ להם ויצאו בדרך חזרה לכפריהם. ימים שקטים בעיר. אף הלילות כמותם. מאז התגלות הדכים שיוכדהו ארץ ולהואה, ערים יותר תושבי העיר למגוה התקפות מחבלים והדי קטיושה. העינים פקוחות יותר, ישנים בלילות בחדרי הבטחון עם הילדים, ואילו בשעות היום יפה מדי המקום, יפה מדי הסביבה שיטילו פחד על האנשים. הגבול הקרוב מתרחק מרחק רב.

הבית בשמים הזכים שכבלו בתכלת לקופה, משל היה זה ים קפוא, נסוי ברום האוויר. מתי ראה בארצו בה נולד שמים כאלה בראשית ימי האביב? כבר הספיק לשכוח על ההר המשתרע מול ביתו. ראשו תחוב בגבול ושיפולו מגיע עד למרכז העיר. מלמעלה עד למטה מכוסה ההר דשא קטיפני ועצ־בר מעטים כסימני דרך. ילדים מטיילים שם, נהים, משחקים. רוזה שלו, אילו היתה כאן, יכלה אף היא לטייל שם עם הילדים, אף הוא היה מלווה אליהם ונושמים אוויר צח, בריא, חופש מלא חפניים.

ג

במכתבים אליה אין הוא מספר לה על קשייו בהשגת מקום עבודה קבוע, על הבדידות ועל תנאי החיים בארץ השונים מאוד מכפי שתיארו אותם לעצמם. שונים גם בהחלט מאלה שהיו רגילים להם. כותב הוא לה על הפגישות הקבועות שיוצאי ארצם החיים בעיר מקיימים כמעט כל ערב בבתי מגוריהם לפי התור, „קולוניה" רוסית מכנים באי הפגישות. בין הבאים, אנשים שגורלם כגורלו. קרעי־משפחות. לאחר חסרים אחד שעמדו לצאת ומדים הגיעו, עוכבו לפני צאתם. זו ממתינה לבעלה המרצה עונש בכלא או בגלות, וזה — לאשתו. ילדים ממתינים להורים, הורים — עיניהם יוצאות לילדיהם. על מה הם משוחחים בפגישות אלה? על הדאגות שכל אחד נושא עמו וגם על הצלחות, הישגים, על מכתבים שמקבלים מ„שם" הרמזים בהם, ועל כל הידיעות המגיעות לכאן עליהם בכל מיני דרכים...

ד

המהנדס הצעיר בוריס צירינסקי מכובד בקרב יוצאי ארצו. באין לו עבודה קבועה, עושה הוא רבות למען עולים שאינם מתמצאים, המתרוצצים ממשרד למשרד ומצליחים מעט לסדר את עניניהם.

בתקופת שהותו הקצרה שלו בארץ, השכיל ללמוד הרבה מן הבעיות המצויות. ב„קולוניה" מדברים על קשיי ההסתגלות, על אורח החיים השונה, על יחסה של החברה הוותיקה לעליה. אותם מעסיק גם ענין אחר. שם, ברוסיה, קרה עמו דבר מאוד משונה. מאי־ידיעה מוחלטת של מנהגים יהודים, מסורתיים, הגיע לכך שיחד עם רוזה ושני ילדיו היו מבקרים בשבתות ובחגים בבית־הכנסת הגדול, היחיד בעיר הבירה. הם היו באים לספוג דברים, שחסרו לו ולבני ביתו כאותן אבני יסוד שבלעדיהן אי־אפשר להקים בנין. ההלהבות יהודית זו באה בכמיהה למצוא במדינה היהודית תוכן חיים ספוג ערכים שורשיים, מקוריים. המציאות טפחה על פניו. היא אחרת לגמרי. הרבה סימני שאלה מבעבעים בקרבו, אלא שהוא מדכא אותם, אינו נותן להם לבטא את עצמם.

רבים לא הסכימו עם מסקנותיו. אבל הוא, בוריס צירינסקי, לא אמר דבריו כדי שאחרים יסכימו עמו. לא ביקשם. רצה להביע במפורש, ללא מורא, את אשר עם לבו ותו לא.

— — — כל אחד מן ה„קולוניה" וקורותיו. אשר לבוריס אלכסנדרוביץ צירינסקי, הרי נקלע לאותו ענין „לאומי", בהיסודיות. אביו, אלכסנדר גבריאלוביץ, בולשביק קנאי הוא. מאמין במשטר באדיקות. גם את בוריס חינך ללכת בדרכו. בהסבירו לו תמיד שאין עוד בעולם משטר כה שוויוני בשביל כל שכבות האוכלוסיה, משטר שבהתגשמותו יהיה גן־עדן עלי אדמות.

מוקדם מדי אבד בוריס את אמונתו במשטר. כשהענין היהודי „המסרי", שבע אביו מרורים. השלטונות נטפלו אליו, נקרא למשרדים והבקש להסביר כיצד ייתכן שבבית קומוניסטי נאמן יגדל בן סוטה, כפוי טובה למולדתו־מחנכתו. ניסה אביו לדבר על לבו, ודבריו, שפעם היו קולחים שוטפים, חוצבי להבות אש, היו עתה מגומגמים, לא יצאו כנראה מן הלב...

— — — קיבל מכתב מרוזה. סיימה בו דברים שלא הספיקה לומר לו בשיחה טלפונית שנותקה באמצע. לבחורה השיחה עמו, ניתקו לה את הקו הטלפוני והדבר מכביד עליה מאוד. כמעט כל יום היא מבקרת במשרדי „אוביר". הפקיד בעל סבר הפנים מחייך אליה כל אימת היא מופיעה, מחייך אף כאשר אומר לה את הגרוע ביותר. על שום מה לך, אזרחית, לטרוח ולבוא הנה? יודעים אנו היכן את גרה, אם להודיע לך על היתר היציאה שנתקבל עבורך וילדייך. האם ליקחת אותך למקום שכבר לא כולם הודים. בפעם האחרונה אמר לה בנימה שלוות, מבלי להרים קול: הממונים עלי יודעים ודאי יותר טוב ממני מדוע מתעכב היתר היציאה שלך, אזרחת מי היה מחזיק כאן כן ס... יהודיה שהבאישו לנו את האוויר הצח בבירתנו היפה? אלה היו דבריו ורק הוסיף שעליה להסתלק מן המקום ולא להראות עוד את פניה בבקרה.

רוזה, במכתבה לבוריס, לא סיפרה על מצוקתה, על העלבונות שהיא סופגת. לא על כך שהורחקה מן המעבדה בה עבדה כמנקה כלים וכללה בכך את הילדים, אף במלה אחת לא הזכירה שמיד אחרי שפיטורה מן העבודה הואשמה כטפילה, כמסרבת למצוא מקום עבודה קבוע. כן לא כתבה לו שבשכניה בפרוזדור, השותפים למטבח ולשרותים, מציקים לה על כל שעל ושעל, או שסוגרים בפניה את המטבח ואין ביכולתה לשפות סיר אוכל על הכירה, או שמשאירים לה את השרותים מזוהמים, ואם היא רוצה להשתמש בהם, חייבת היא לנקות את הלכלוך של שכניה.

אף על פי כן נשבה ממכתבה רוח מלחמה וציפיה לנצחונה במערכה. בוריס לא ידע מנין לה האמונה האיתנה בכך וסבר כי אין דבריה באים אלא לעודדו, שלא יפול הוא ברוחו.

מעולים מקרוב באו נודע לו שלפני זמן־מה הפגינה רוזה הפגנת יחיד לפני משרדי הסובייט העליון כשעל גבה ועל לוח לבה לבשה כרזים מבד בהם תביעה שיותנו לה ולשני ילדיה להתאחד עם בעלה־אביהם החי במדינת־מאכמש, מדינת ישראל. הללו גם סיפרו שרוזה שלו נעשתה שם־דבר בקרב פעילי עליה בבירה. עתוני חוץ שואלים עליה, מתעניינים בה, מבקשים לראיינה.

בוריס הירהר: במה יסתיים הדבר? מי באמת יוצאת במערכה זו? האם לא צפוי לה אסון כלשהו?

ה

פקיד בכיר ממשרד הקליטה המקומי התידד עמו. נהג לבקר תכופות בביתו ולשוחח עמו על עניני ה„קולוניה" ובעיות אנשיה.

השיחות ביניהם לא היו פורמליות, משרדיות. לעתים נגעו לענינים האישיים שלו. התעשיה המטלורגית איננה מן המפותחות בארץ דלה באוצרות טבע. לכן היה מציע לו להסב מקצועו למשהו מבוקש יותר, מפרנס יותר. יימצאו האמצעים והדרכים לכך.

בוריס לא אהב לגעת בבעיות שלו, כאב לו הענין הכלל־חברתי, היחס המזוזע של המסודרים בעבר הקרוב והרחוק, של ותיקי הארץ, לעולים מקרוב באו.

כוחהו הפשית על שורש הרע, בהם הוא נגוע אצל היהודים כטמלי זמן, כבוטים לעזור איש לרעהו?

רבים האנשים, קיטרג בוריס, המוכנים להעניק יד לנצרך, לחולה, לנכה, למשפחה שכולה, אבל מעטים הנכונים לעזור לבריא, למי שאינו זקוק לתמיכה תמידית, למי שמשפחתו שלו כולה בחיים, לאדם היורד מן המטוס, מן האניה, והוא זקוק ליד אך לעת שימוכו אותו, שיראו לו את הדרך בה כולם הולכים כאן...

ו

הדבר לא היה בלתי צפוי. רוזה נאסרה והוסלכה לציניק. יהודים לפני כן הספיקה למסור את הילדים לידידים, אך השלטונות הללו במצוד אחריהם, ביקשו אותם ככנה.

פרטים אלה הובאו לידיעתו של בוריס. מצב רוחו בעבר עליו וב„קולוניה" לא היה מי שישכיל לעודד אותו. ככל שהלכו הימים, נעשה דבר אחד ברור לו למדי, — עליו לעשות משהו כדי להציל את אשתו המאכיצה ואת ילדיו מצפרדני המתנכלים להם. אבל כיצד עושים את הבעצעה? בא בקשר עם אנשים, עם אישים, תיכנן תוכניות ובנתחו אותן, מצא שרובן מהן אינן בנות ביצוע.

התבודד בביתו ותוך כך עלה גם נסיעה משאיה כזורות לנקודות שונים בארץ, הכל בבין הרעיון שהתגבש אצלו. שקיים צוד ונידון.

יום אחד קם מוקדם מן הרגיל ונהיר למשרד הקליטה המקומי. העיר הזהה ציה לפני השכנה והקיבלת. רבים מתושביה יצאו מחדרי הבטחון בהם בילו בשעות הקטנות של הלילה. הופיעו בחוצות כדי לדעת מיהם אלה שטבעו את מלי קטיושה עצמה.

כשאיר אני לך במקים את מפתח דירתי. הפליט לעבר ידידו במשרד הקליטה, בעולגה בקרב המתקהלים ברחוב, ותחזיקו עד שאשוב. אמר ולא יסף.

אותים מן ה„קולוניה" להם גילה את סודו, ניסו בכל דברי שכנוע לבטלו מביצוע תכניתו המסוכנת, לדעתם, מעשה התאבדות, הליכה אל לוע של האריה. אך בוריס לא קלט הדברים שנאמרו לו. שאלה אחת הקיפתו כנחש והבידתו יומם ולילה: אתה חשב לך כאן בבטחות, הבונה מן החופש, ואוכל והשותה, ורוזה שלך המסק בכלא, ילדיך, הייתם יהיו תלויים. להם מנגד?

הוא ביצע החלטתו. הגיע לווינה. מיד עם בואו התקשר עם אותם האנשים שאת כתובותיהם קיבל ממכרים וידידים. בשעת פגאי היה סר למחנה העולים הנוגש שם אנשים מקרוב באו. ביקר גם אצל היורדים מן הארץ שהתקבצו כדי לחזור ל„מולדת", ביקש את סליחתה בפניות פומביות ואינם חוללים מלהתחנן בפני השלטונות הרומניים שיפתחו להם הורה את שערי ארצם כדי לשוב אליה בהכנעה וברגשי תודה על כל אשר עשתה למענם כל הצת... בוריס שוחח עמם שיחות חסופות, אך לא התווכח עמם, שנראו בעיניו מרודים, עלובים ומסכנים למדי.

כל יום שחלף קרב אותו לביצוע המעשה. לפי הדרכון שהיה כבר בידיו ו„גאובד" לבעליו, המשמו ל„ג'יימס הקסליי" מג'ורג'יה שבארצות הברית. הזותו היוזה צריכה להיות דומה לזו של התצלום אשר בדרכון, ואכן, הדמיון ביניהם, לאחר כל מה שנעשה, היא באמת להפליא.

ז

בבוקרו של יום אחד, גשום וסגרירי, סר לשגרירות „ארצו" כדי לסדר את כל הדרוש בשביל אורח אמריקאי לפני צאתו לסיור לברית־המועצות. לפי התכנית היה עליו לגשת אחר כך לשגרירותה של ברית־המועצות ולבקש אשרת כניסה. הכל היה מחושב ומדוקדק עד לפרט האחרון. אך לא הכל היה מדוייק. בהגיעו לשגרירות „ארצו", מצא את משרדיה נעולים, יום חג אמריקאי היה... נפשו עגמה עליו. חבל היה לו, שעוד יום אחד הלך לאיבוד.

במשך כל שעות היום השתרך בוריס צירינסקי־„ג'יימס הקסליי", בחוצות העיר הישנה, ולפנות ערב שם פניו למחנה העולים שהמה באנשים שאותו יום הגיעו במטוס לווינה. הביטו בו אנשים ולא ידעו מה מחפש אדם זר, בעל קלסתר פנים של גוי מובהק, במחנה של יהודים המגיעים מרוסיה. לא שם לב להם. חיפש מכרים, ידידים, מי שיכול היה לספר לו על רוזה שלו, על ילדיו. עמד כבר לצאת את הבניין, והתעכב ליד השער וכשעם שעמד התחיו. לנגד עיניו הופיע פיודור בוטנוביץ, הבריז ללימוד עברית והמפעילי עליה בעיר הבירה. אחז בו בשרוולו, התוודע אליו. כששפתיו רוטטות גילה לו את שמו. פיודור נרתע אחורנית, מדד אותו במבטים חודרים, הקרנים. מוכן היה להישבע שאיזה סוכן רוסי התחפש לאמריקאי. מסתובב בקרב יוצאי ארצו ומעלה שמה של פעילי עליה, מחפש היכרויות, כדי אחר כך להזיק לממונים שלו על כל מה שהטילו עליו.

בוריס לא הרפה ממנו, הזכיר לו את פגישותיהם בבתיהם של מכרים משותפים, בבית־הכנסת, במשרדי „אוביר" וכדומה להם. פיודור עייף היה ויגע וגם למוד נסיון שבמקום שהלב אומר להתנהג מפני דבר כלשהו, אין לבטל במחוי יד את החשש.

אם אתה בוריס אלכסנדרוביץ, פנה אליו באירוניה, מדוע אתה מהלך כאן כמטייל, כתייר. שואל על אנשים זרים, מחפש כביכול ידידים ואינך ניגש לאשתך ולילדיך שבאו יחד הגיעו היום? הה? רוצה לראותם, פנה שמאלה בשמה קרקע, תפש אותם.

ח

לפתחה הדיב המתין להם בשדה התעופה איש משרד הקליטה. אסף אותם למכוניתו והביאם לעיר מגוריהם, לביתם שהיה פתוח ואנשי „הקולוניה" בתוכו. השולחנות היו ערוכים כל טוב. לא הפרו בקבוקי וודקה מקורית.

לפנות ערב, לאחר שהתפזרו האורחים הרבים, התיצבו כיניהם, רוזה ובוריס, לפני החלון הפתוח של אחד החדרים והביטו ארוכות בהר המתנשא עד לגבול.

כשמשמש בהין והשמש עולה צוה וחמה, מסתילות להן כאן אמהות וילדיהן, גננות עם ילדי הגן שלהן. מלמל בוריס ברוסית. אף אנחנו נעשה כן. נגנים להוכנו את כל אשר חסר לנו עד כה, ותהיה כאוקרים.

חלפו רגעים אחדים בלבד של הוכיה בציפיה, מרגשת, והעיר נרעדה ממספר טילי קטיושה שנוזה מהגבה ההר. משפחת צירינסקי התקבצה בחדר הבטחון. לילה שלם ישבו שרים על צרות רותיהם ושוחחו, סיפרו את קורותיהם, עד שהנגנה החמה ובישרה להם כי אתא בוקר, הבוקר הראשון שכולו היה להם חדוה, עד אין קץ.

مكنز من الاجل

صكنا من الاصل

ה"דטאנט" והמזרח התיכון

מאת ד"ר י. נפתלי

ד. בן גוריון קבע בזמנו יסודות ביחסים שבינינו לבין שכנינו: אם תהיה ארגעה בין מעצמות־העל יהיה שקט באזורנו, אם לא תהיה מתיחות באזור. מאז התיחסו אצלנו למצב במזרח התיכון לפי היחסים ששררו בין הרוסים והאמריקנים. בימינו אלה שאלת היסוד היא: האם הדיטאנט, היינו — מדיניות הארגעה בין ארצות הברית לבין רוסיה הצליחה או לא, כי סבורים מכך תלוי מצבנו ביחסים עם שכנינו.

אולם, קביעתו זו של בן גוריון כוחה יפה רק לגבי המזרח התיכון בלבד, כלומר — השקט שלנו תלוי במצב היחסים שבין שתי מעצמות העל במזרח התיכון בלבד. מאידך, יכולים להיות יחסים טובים בין רוסיה לבין ארצות הברית במדיניות גלובאלית, אבל אין זה מונע שתהיה מתיחות ביניהן באזור שלנו.

לכן, עד כמה שחשוב לדעת בדרך כלל אם מדיניות הדיטאנט הצליחה או לא, הרי חשוב לנו לדעת מהו מדה היחסים בין שתי מעצמות העל במזרח התיכון בלבד. מאידך, המזרח התיכון הוא אחד האזורים, שלא נקבע גורלו בעת חלוקת העולם לאזורי השפעה בין המעצמות הגדולות עם גמר מלחמת העולם השניה. האזור הזה נמצא אז בידי האנגלים ועם צאתם ממנו זמן קצר אחרי מלחמת העולם השניה, התחילה ההתחרות הרוסית־אמריקנית, מי ישלוט בו.

אזורי השפעה ומאבק על השפעה במזה"ת

אזורי ההשפעה שנקבעו בין מעצמות העולם בוועידות יאלטה ופוטסדאם לפני גמר מלחמת העולם השניה — שרידים וקיימים עד היום. על אף המלחמה הקרה והמתיחות, ששררה בין המזרח לבין המערב, נמנעו שני הצדדים מלהתערב האחד באזור ההשפעה של השני.

כשפרץ מרד הקומוניסטים ביוון וידם היתה על העליונה — רוסיה לא התערבה כאשר הצבא הבריטי דיכא את המרד. הרוסים דיכאו באכזריות רבה את המרד בהונגריה, על אף המחאות שנשמעו בארצות המערב ובאו"ם, כי ידעו שהמערב לא יתערב בכוח בהונגריה, הלוא לפי הסכמי יאלטא ופוטסדאם הונגריה היא באזור השפעה שלהם. הוא הדין לגבי צ'יכוסלובקיה. הרוסים ידעו מראש שאין פחד של התנגשות מזויינת עם עמי המערב כשפלשו לארץ הזאת. משום כך, הגיבו האמריקנים במחאות מילוליות בלבד וזה גול אמר, שזוהי תקרית בלתי נעימה.

לא כן המצב במזרח התיכון, אזור זה הוגדר בעת ההסכמים כאזור השפעה של האנגלים ועם צאתם של האנגלים ממנו, התחילה ההתחרות בין רוסיה וארצות־הברית ואף אחת מהן אינה מוכנה לוותר לטובת הצד השני. מאידך, שתיהן פועלות באזור זה תוך זהירות ודאגה להימנע מהתנגשות מזויינת העלולה להביא לידי התלקחות האש בעולם.

השליטים הרוסים בימינו, ברז'נייב וקוסיגין, זנחו לדרך המקורית של לנין והיא: עדיפות ללחמה פסיכולוגית על התערבות צבאית ישירה. כאשר מיעוט הנציגים בפוליטבירו דרשו התערבות צבאית במזרח התיכון, נדחתה דרישתם על ידי הרוב שפסק — עדיפה לחמה פסיכולוגית, כי התערבות צבאית כרוכה בסכנה של מלחמה גלובאלית.

הרוסים מחמשים את הערבים, דוחפים אותם למלחמה נגדנו. כך היה לפני מלחמת ששת הימים, כך המצב כיום, כשהם מציידים את הסורים ומסיתים אותם נגדנו. גם לא הפסיקו מלהתערב במצרים נגדנו, אבל הם עצמם נמנעים מלהסתבך במלחמה במזרח התיכון, תוך ידיעה שהאמריקנים לא ישבו בחיבוק ידיים. צדק דה גול, שאמר אחרי מלחמת ששת הימים: הרוסים והאמריקנים שהיחו ביניהם בנשק שלום, שבידי הישראלים והערבים.

מכאן, גם טעותו של שר החוץ לשעבר אבא אבן, שדבר לפני כתשע שנים על "רוח־טשקנט" במזרח התיכון. הוא התחיל בתקופת שלום לאחר "ועידת טשקנט", כי הוכח אז שהרוסים מעוניינים בשלום בעולם. במקום לנצל השנאה בין הודו לפקיסטאן, בא קוסיגין והשלים ביניהן. אלא, שההבדל היה בכך — הרוסים היו מעוניינים אז להפסיק ההתנקשות המזויינת בין הודו לפקיסטאן, כדי למנוע את התערבותה של סין השכנה. שונה המצב במזרח התיכון, הרוסים קרובים לאזור זה יותר מהסינים ואינם חוששים להתערבותם, לכן אין להם גם צורך דחוף בשלום באזור הזה. בפרט כשהאמריקנים מתבססים יותר ויותר באזור על ידי משלוחי נשק. אגב, כשפרץ כמה שנים אחרי כן המרד בפקיסטאן והודו באה לעזרת המורדים להקים מדינה עצמאית בשם בנגלה־דש, שלחה רוסיה ציוד ונשק למורדים ולהודו.

מכאן, המסקנה המתבקשת מאליה: במזרח הרחוק היו הרוסים מעונינים בשלום וגם האמריקנים היו מעונינים בכך, כי הם נלחמו אז בוייטנאם ולא היו מעונינים בהתלקחות מלחמה חדשה באזור קרוב. מה שאין כן במזרח התיכון, עם קיימת התנקשות אינטרסים בין הרוסים לבין האמריקנים ואף צד אינו מוכן לוותר לשני.

יתר על כן, האמריקנים אינם מתחרים עם הרוסים בלבד על השפעה במזרח התיכון, אלא גם מונעים ממעצמות המערב האחרות להיות בעלי השפעה באזור. בדעתם להתבצר בעצמם ומשום כך נכנסו בהתחרות גם עם אנגליה וצרפת. הם אינם מוכנים לתת להן לחזור ולהיות גורם בעל השפעה באזור הזה.

לכן, אף אם חלוקת העולם לאזורי השפעה כפי שנקבעה לפני גמר מלחמת העולם השניה נשמרת עד היום, אף אם מדיניות הדיטאנט הצליחה בעולם, אין ללמוד מכך שהגיע לידי ארגעה גם באזור שלנו. עם צאת האנגלים מהמזרח התיכון, התחילה ההתחרות בין שתי מעצמות־העל על השפעה באזור הזה. ההכרעה טרם נפלה והיא נמשכת עד היום, למורת הרצון של הרוסים והאמריקנים לחיות בשלום בעולם.

אמינות ארצות הברית

מכיון, שאין סיכוי קרוב לשלום באזורנו והרוסים ממשיכים להסית את הערבים נגדנו ואת תוך כוונה, שלא לאבד השפעתם עליהם, הננו נתונים לגמרי להשפעת ארצות־הברית. אנו סומכים עליה יותר ויותר. בזמן האחרון אנו תלויים בה כמעט לגמרי הן במובן הציוד הצבאי והן במובן הכלכלי. מכאן השאלה — האם נוכל לסמוך עליה בעת צרה והאם עמדה ארצות הברית בהתחייבויות אותנו?

המצב המור אצלנו מפני שגם אלה הדורשים מהממשלה מדיניות יותר תקיפה כלפי ארצות־הברית, הכוונה היא "לליכוד" — אינם מביעים אלטרנטיבה לארצות הברית, כי היא איפה קיימת בימינו אלה. בפרט, בימים של משבר האנרגיה אשר ארצות מערב אירופה פוחדים ממנו ועושים כמיטב יכולתם להתקרב לערבים ואת מבלי לבזות אותנו לגמרי. מכאן השאלה: אף אם נצליח להשיג עוד הבטחות מארצות הברית, האם היא תעמוד לנו בימי מבחן?

אלה המצמידים בשלילי שאלה זו מצביעים לא רק על דרום וייטנאם וקמבודיה, שהאמריקנים השאירו אותם לגורלם.

משום כך, באים למסקנה, שלא תמיד ניתן יהיה להישען על ארצות הברית כשנראה לה צורך בשינוי מדיניות לטובתה.

אלה המצדדים לטובת ארצות הברית טוענים שהיא עומדת בהתחייבויותיה ביחסיה עם ידידים, אף אם קיימים חילוקי דעות פה ושם. הם מוכיחים, שלארצות הברית לא היתה התחייבות מפורשת לגבי פורמוזה בעניין בצירופה הקבועה באו"ם. גם לא היתה לה התחייבות מפורשת ללכת עד הסוף עם דרום וייטנאם, היא הבטיחה עזרה לוייטנאם וניתנה כל הזמן. האמריקנים ניסו להבטיח המשך קיום לוייטנאם על ידי הסכם, שעשו עם צפון וייטנאם והוייטקונג. אולם כשהופר ההסכם הזה על ידי הצד השני, לא ראו עצמם חייבים להלחם עד הסוף עם אותו המשטר שהתקיים בוייטנאם.

יתר על כן, דרום וייטנאם היתה תלויה לגמרי בארצות הברית לא רק מבחינה כלכלית וצבאית, אלא גם בכוח אדם, הלוא בחצי מיליון חיילים אמריקנים נלחמו שם ויכלו לחזור על בני המקום. בכל זאת, כאשר דרשו האמריקנים, שהנשיא של וייטנאם, טיוה, יתפטר כי זה היה אחד התנאים של הוייטקונג לעשות שלום, סרב הנשיא ונשאר ביום אותו לקיים את התנאי של האמריקנים — ונבגד.

המסקנה מכך היא: אין כל ספק, שנצטרך ללכת לקראת ויתורים לערבים כשהאמריקנים ילחצו עלינו ועשינו זאת לא פעם. מאידך נוכל לעמוד בתוקף על דעתנו אם יופעלו עלינו לחצים הנוגעים בבטחוננו, גם כשנעמוד בפני איום של הפסקת עזרה. בסופו של דבר — האמריקנים לא יעזבו אותנו, כי ביצור בטחוננו וישראל חזקה הם לטובת האינטרסים שלהם במזרח התיכון.

גישה מאוזנת אחרי החלטת האום

אין כל ספק, שחל שינוי ביחסינו עם ארצות הברית אחרי שהצליחה למשוך את מצרים לצדה. הממשל האמריקאי רואה בכך את אחד ההישגים החשובים במדיניות החוץ שלו אחרי הכשלונות הרבים שנחל במשך שנים במזרח התיכון, כשהרוסים הצליחו להשתרש באזור הזה. מכאן הלחצים עלינו מצד ארצות הברית ללכת לקראת ויתורים לערבים, כדי שמצרים תישאר מבודדת בעולם הערבי.

מאידך, ברור גם בארצות הברית אף אם ישראל תסכים לוותר לערבים, חלק גדול מהמזרח התיכון ישאר בהשפעת הרוסים. סוריה ועיראק נשארו נאמנות לרוסים ואת מטעמים אידיאולוגים פנימיים. גם מצרים לא ניתקה עצמה לגמרי מרוסיה, קיימים מגעים ביניהן וסאדאת ממשיך ללכת בדרכו של נאצר, שהיה הראשון להוכיח, כי ניתן ליהנות משני שולחנות על ידי עיסקת הנשק עם צ'כיה הוא הוכיח לאמריקאים, שיכול להתקיים בלעדם אם ילחצו עליו ביותר. מאידך, לא מכר עצמו לגמרי לרוסים, כי השאיר לו פתח להמשיך ביחסים עם ארצות הברית ועם ארצות מערב אירופה.

גם סאדאת הולך בדרך הזאת. הוא העיז אפילו לגרש את המשקיפים והמדריכים הרוסים מארצו, אבל לא ניתק את הקשרים עם רוסיה, אלא המשיך לקבל ממנה נשק לפני ואחרי מלחמת יום הכפורים. כעת, אחרי שהתקרב לארצות הברית, בקר שם ונתקבל בכבוד מלכים ויחד עם זאת הוא מנהל משא ומתן עם הרוסים על הסדרים כספיים בעד הציוד שקבל ומדובר גם על המשך משלוח נשק מרוסיה למצרים, כי סאדאת אינו מוכן להיות תלוי לגמרי במובן זה בארצות הברית וגם לא בארצות מערב אירופה, בעיקר מצרפת ומאנגליה, שם נעשתה עיסקת נשק גדולות לאחרונה.

הדברים ידועים בארצות הברית. יודעים שם, שאי אפשר יהיה לסמוך לגמרי על סאדאת והסובבים אותו. יודע, שהמבצר הבטוח ביותר לארצות הברית במזרח התיכון היא מדינת ישראל האם נעמוד בתוקף בעניינים הקשורים בבטחוננו ובעצם קיומנו — האמריקאנים אף אם יכעסו עלינו שאיננו ממלאים אחרי רצונם, יעשו לנו קשיים, אבל לא יזנחו אותנו, כי בסופו של דבר גם הם זקוקים לנו כראש גשר במזרח התיכון.

לכן אל לנו להסיק מסקנות הפרזות, אף אם קיימת אצלנו אכזבה גדולה מעמדת ארצות הברית בעת ההצבעה באום לשתף את אש"ף בדיון על המצב, שיתקיים בעוד כמה חדשים במועצת הבטחון. מאידך, איננו יכולים להרשות לנו לנהל משחק של רוגז עם הידיד הגדול שנשאר לנו, מה גם שאין לנו ידידים אחרים, שנוכל לסמוך עליהם יותר מאשר על ארצות הברית.

מדיניות מאוזנת והזהירה — היא הדרך ביחסים שלנו עם ארצות הברית, לא להיכנע לדרישותיה בעניינים הנוגעים בעצם קיומנו מחד ולא לנהל משחק של רוגז מאידך. מדיניות שקולה היא הדרך בה נלך על אף האכזבות בזמן האחרון.

* *

מדיניות ה"דיטאנט" שנויה במחלוקת. יש אומרים, שהצליחה וראיה לכך — רוסיה הקטינה השנה את תקציבה הצבאי. אין כל ספק, שהארגעה ביחסים עם ארצות הברית גרמה לכך. אחרים סבורים, שה"דיטאנט" נבצא במצב של קפאון. ועידת הלסינקי מלפני שנה, שנועדה במטרה להקפיא את הויון הגרעיני לא הביאה את התוצאות המקוות — המרוץ בחימוש הגרעיני נמשך והביקור של ברז'ניב בוואשינגטון נדחה.

אף אם נגיד, שה"דיטאנט" הוכיח את עצמו, אין לכך השלכות על המזרח התיכון. הלוא ידוע, שהעמדה הקשוחה נגדנו שנקטו בה בסוריה ובעיראק מקבלת את מלוא התמיכה במוסקבה וההתחרות, שבין שתי מעצמות העל באזורנו — נמשכת.

שדר ומשמעותו

מאת יעקב אדלשטיין

השדר של הנשיא פורד לרבין בדבר הצורך לתאם פעולות בין ישראל לארה"ב, כדי שארה"ב תוכל להגן עליה, מציין מפנה ביחסים בין שתי המדינות. יתכן והשדר של פורד, בא לכפר על עמדתה הקודמת של ארה"ב במועצת הבטחון, שלא הטילה "וטו" על הזמנת אש"ף, אלא שדווקא מעשה זה מצביע על אי תיאום מצד ארה"ב, שכן למרות בקשתה של ישראל להטיל "וטו" על החלטה זו, סירבה ארה"ב לעשות כן. מאידך המקרה האחרון של הטלת "וטו", מצביע על כך, שארה"ב למדה לקח, שאם אין תיאום כי אז יש בידי ישראל לכבש את המהלכים הרבה יותר על ידי פעולות בלתי צפויות.

מאז חתימת "הסכם הביניים" בין ישראל לארה"ב כבלווי להסכם הביניים, קשה לזכור כי הסכם זה גרם לתיאום יותר. "מסמך סונדרס", חובר ללא תיאום עם ישראל והביא נזק רב. מסמך זה קיבל למעשה את הטענה הערבית שהבעיה הפלסטינאית מהווה את לב הסכסוך. בדרך של תיאום מן הראוי היה להכליל בו גם את העמדה הישראלית לגבי הבעיה הפלסטינאית ואת העמדה שכל ענין הישות הפלסטינאית היא קלף ערבי בלבד, אלא שמסמך זה נמסר לשגריר דיניץ כמה רגעים לפני שהוא הובא לועדה וממילא גם לא יכלה ישראל להוסיף הערות משלה.

אי התיאום האחר היה — כאמור — עניין ההצבעה של ארה"ב במועצת הבטחון בעד דיון בבעיה הפלסטינאית והסכמתה להזמנת אש"ף. אלה היו שני מקרים בולטים של אי תיאום, למרות ששר החוץ יגאל אלון הבריק לקיסינג'ר וביקש לתאם עמדות. כדי לטשטש במקצת אי תיאום זה, טוען פורד בשדר לרבין כי מצד ישראל לא היה תיאום. משמע, לדבריו, שצריך היה להתייעץ עם ארה"ב בטרם שהפציצו את מערכי המחבלים בלבנון. זהו טיעון חדש לגבי הצורך בתיאום, משום שעד כה ישראל שמרה לעצמה חופש פעולה מוחלט בעניין תגובה על פעולות מחבלים.

בעיה זו מזכירה את פרשת הפצצות העומק הישראליות במלחמת ההתשה בסואץ. בימים ההם היה רבין שגריר בוואשינגטון ולפי התרשמותו שהעביר לממשלה, לא התנגדה ארה"ב להפצצות עומק, שכן היה בכך משום שבירת מעמדו של נאצר. אלא שהפצצות אלה גרמו מיד לתגובה סובייטית להצלתו של נאצר. ברית המועצות הבינה שבהסכמתה של ארה"ב עושה כאן ישראל נסיון לסלק את נאצר. אז איימה ברית המועצות שיצבור... כתוצאה מכך נבנתה ברית המועצות והחלה לשלוח למצרים את הטילים החדישים נגד מטוסים. כלומר, שלהם ההתייעצות עם ארה"ב בעניינים כגון אלה מולידה תוצאות הרות אסון, משום שהמטרות של ארה"ב הן גלובליות ואילו המטרות של ישראל הן מקומיות וכוונתן הצרת המחבלים ולימוד לקח מבלי לחשוב על התוצאות הגלובליות של פעולות הגמול.

הויכוח על פעולות גמול

פעולות הגמול בשנות החמישים, גרמו לעימות המוזר בין בן־גוריון לשרת, כאשר שרת טען, כי פעולות אלה בלי תיאום עם מדיניות החוץ הן הרות אסון. לפחות בשני מקרים הן גרמו למפולת דיפלומטית, ובמקרה אחר אף להפסקת פעולות תיווך בין ישראל למצרים. גם כיום נתקבלה ההחלטה על הפעולה בלבנון, בשעה ששר החוץ יגאל אלון היה בלונדון. הוא לא ידע על כך.

משרד החוץ טוען שיש צורך גם כיום בתיאום מלא בין מדיניות הביטחון לבין מדיניות החוץ, וכאשר מחליטים על פעולות גמול יש לקחת בחשבון את ההשלכות המדיניות. הפעולה בלבנון, היתה תגובה לפעולות מחבלים, ובין שהיתה פעולת מנע או פעולת עונשין, היא באה בזמן הלא נכון, מבחינת העיתוי המדיני. הערבים קפצו על המציאה כמוצאי שלל רב. יחד עם זאת, אי אפשר להמנע מפעולות גמול רק בגלל שיקולים מדיניים, אלא שצריך לבחור את העיתוי הנכון לכך. שר החוץ הקודם אבא אבן טען כי פעולות מסוג זה צריכות להיות שלובות בפעולה מדינית, כך שכלפי חוץ תיראה פעולת הגמול כתגובה מידית על פעולות מן העבר השני או כתגובה בתשות מקומית. מצב זה יוצר עמדה נוחה לישראל בקרב האומות המעורביות, הרואות מבצע זה כחלק מקרב מקומי ולא כפעולה חד צדדית. כלומר, פעולת גמול יש לתכנן מבחינה מבצעית ומדינית גם יחד.

יתכן מאד שגם הנשיא פורד מתכוון בשדר שלו למבצע מעין זה, שיהיה בעיתוי נכון ובצורה נכונה ולא תוך התעלמות מן התמורות המדיניות. אבל אם מתכוון פורד שישראל צריכה להתייעץ בעניין כזה עם ארה"ב, הרי זה מצב מדאיג למדי משום שאז תהיה ישראל כבולה ולא תוכל להגיב כלל על מעשי חבלה.

ראש הממשלה יצחק רבין בביקורו ברמת הגולן, נשאל על ידי המתישבים, מדוע לא הגיבה ישראל בפעולות גמול, על הרצח מגבול סוריה ברמת מגשימים ועל חדירת חולית המחבלים שנתפסה. רבין השיב שהתקופה של פעולות גמול חלפה, אלא שהוא העלים כאן ענין חשוב מהשואלים: היתה זו ארה"ב שייעצה לישראל שלא להגיב על פעולות החבלה מסוריה כדי לסכן את הארכת המנדט של כוח החירום בגולן. לאחר שהמנדט הוארך אכנם אפשר היה לעשות פעולות גמול, אלא שכאן שוב עמדה בעינה הנורה ארה"ב שטרם פגה.

קיסינג'ר הסביר לשגריר דיניץ כי בהצבעת ארה"ב בעד דיון בשאלה הפלשתינאית ב־12 בינואר הרויחה ישראל חצי שנה נוספת של שקט בגבול הצפון. למעשה יש בכך נצחון מדיני לישראל ולארה"ב ולא תבוסה מדינית. נצחון היוקרה של סוריה שהוזמן אש"ף למועצת הבטחון הוא מחיר כדאי בעד חצי שנה של שקט משום כך לא הטילה ארה"ב "וטו" על החלטה זו. יתכן ויש הגיון בגישת קיסינג'ר, אלא שהוא אינו יודע מה מכינות ברית המועצות וסוריה בדיון של ה־12 בינואר. יתכן ושוב תוכנס ארה"ב למלכודת סורית שלא תוכל לצאת ממנה.

מול התכסיסים הערביים

הדיפלומטים הערבים למודי תכסיסי מלחמה דיפלומטית והם לא מגלים עד הרגע האחרון מהו התמרון שלהם, שלא לאפשר לישראל לתמרן נגדם. הערבים שולפים מכיסיהם את הצעות ההחלטות ברגע האחרון ואז הם מעמידים את ישראל ואת ארה"ב במצב מביך, בלא שתהיה להן שהות לנקוט פעולות שכנגד נגד ההצעות האלה.

פורד בשדר שלו שוב מפרש את עמדת ארה"ב כי החלטות האו"ם הנזכרות בהחלטות מועצת הבטחון, פירושן רק החלטות 242 ו־338. הרוסים יש להם פירוש אחר. הם אומרים שהחלטות או"ם כוללות גם את החלטות העצרת. אולם זה עניין הנתון לפירושים.

אם הערבים והרוסים יצליחו שוב להפתיע את ארה"ב בתמרון דיפלומטי, כי אז תצטרך ארה"ב לתמרן את דרכה בין בגידה בישראל לבין משחק דו־משמעותי.

שר החוץ יגאל אלון נוסע לוואשינגטון לשם קיום התייעצויות תדירות. יתכן והוא יהיה שם ב־12 בינואר. בשדר קודם רמז הנשיא פורד לרבין, כי אי הסכמתו לבוא בנובמבר לביקור בארה"ב היא שגרמה לכך שלא היה תיאום עבודות. ארה"ב היתה מעוניינת בביקורו הרשמי של רבין כדי ליצור רושם שיש תנועה. שיקולו של רבין היה שונה. הוא רצה להרויח זמן. לא היה נוח לו לבוא לוואשינגטון מיד אחרי ביקור סאדאת. הוא רצה ללמוד את התוצאות ביקורו של נשיא מצרים. כן רצה לכוון את ביקורו לתקופת המושב של בתי הנבחרים ולא בימי הפגרה שלהם.

אגב הרושם בירושלים הוא שהשדרים של פורד מנוסחים בידי קיסינג'ר. משום שיש בהם רמזים דקים המתאימים לקו הפעולה של קיסינג'ר, או לפחות יש לקיסינג'ר יד בהכנתם ובהכוונתם לשדרים אלה.

לנשיא פורד יש שיקולים נוספים. הוא מכין את מסע הבחירות שלו, ובמסגרת מסע זה הוא מתכוון לבקר במזרח התיכון בשליחות שלום. ביקורו של רבין היה מאפשר לו להכין את תכנית הביקורים האלה מוקדם יותר, ואילו איחור הביקור של רבין מעכב את הכנת תכנית הביקורים.

מעניין שעד היום יש הדים למשבר שחל ביחסים בין ישראל לארה"ב בעקבות הפסקת שליחותו הראשונה של קיסינג'ר. הדים אלה באים לידי ביטוי בהפסקת זרם הסיוע הצבאי ובהפסקת חתימת חוזים להזמנת הרשות.

המתקפה ההתעמולתית הערבית באו"ם, כוונתה לגזול מישראל את פירות הזמן שקיבלה לאחר הסכם הביניים. אך אישים מדיניים בישראל אינם מבינים שהמתקפה הפלשתינאית באו"ם היא חלק מתמרון ערבי לגזול מאתנו את פירות הזמן. הם נרתמים למסע זה, על ידי כל מיני הצעות מקוריות בעניין הכרה בפלשתינאים מבלי להבין כי לפנינו תמרון פוליטי ערבי להעמיד את השאלה הפלשתינאית כפצצת זמן שתפוצץ את "הסכם הביניים". לכן הדיון בשאלה זו עכשיו פירושו הגררות לתמרון המדיני הערבי.

לפיכך הגיוני שראש הממשלה יצחק רבין מבקש למנוע בממשלה דיון בנושא זה שלא להגרר אחרי התמרון הרוסי־ערבי.

עלייתה ושקיעתה של הקהילה היהודית בביירות

מאת ישראל ארליך

המאורעות בלבנון, הפנו את הזרקורים אל הקהילה היהודית ששרדה בביירות.

ארוכה היא פרשת חייה ומאבקה של הקהילה היהודית בביירות. פרשה ארוכה, שאת ראשיתה יש לבקש בתקופה המקראית ועד לעליות ולמורדות במשך הדורות, ועד לשקיעתה לנגד עינינו. אתמול והיום.

אך לא נוכל להבין את דרכה של הקהילה היהודית בביירות, מאז ועד עתה, אלא אם נסקור ונעביר לנגד עינינו את מראות ביירות, בירת הלבנון ונמלה העיקרי.

עידני ההיסטוריה עברו בימי תהילתה של ביירות. אותנו יודע איטתי היתה לעיר. בימי מלכות רומי נכבשה על צבאות רומי, והיתה לקולוניה. עם התפשטות הנצרות היתה מהערים הבולטות ששליחי הנוצרים עשו בה נפשות, ושמו של "האיש" עצמו קשור באגדות שנולדו כאן, בביירות. עד לכבוש ביירות בידי המוסלמים, באמצע המאה השביעית, היתה עיר זו לפעילות נוצרית, בכנסים, ועידות וכאלה. שוב עברה בידים רבות, והתקרבות על השלטון, אשר התחוללה ברחובותיה שמעמנותיה, נתנו בה אותות. כיבושי צלבנים, צלאח א־דין, ממלוכים, שוב נוצרים ושוב מוסלמים, תורכים וערבים. באו פעלו מיסיונרים רבים, יסדו כאן בתי־ספר, מוסדות צדקה והטיפו בין המוסלמים לנצרות.

במשך שנים רבות היתה עיר הנמל והקשר העיקרי לחבל זה, בין כאשר היה תחת שלטון זר ובין כאשר קיבל אוטונומיה. אך לא פעם הביאו המלחמות והכיבושים, שערים אחרות — צידון ותריפולי — גדלו ממנה. ונמליהם התפתחו יותר מביירות.

השליטים הרבים אשר שלטו בביירות, הביאו לכך שאין עוד העיר בעלת גוון ותרבות אחידים. מצויים כאן בני כתות שונות ובני הדתות והתרבויות ובאורחות־חיים: מוסלמים־סונים, מוסלמים־שיעים, ארמנים, מרוניטים, נוצרים־אורתודוקסים, דרוזים — וכמובן יהודים.

ביירות היא עיר צומת־דרכים, ומכאן יציאה לדמשק, לבנון, לטריפולי, לחלב, ומביירות יוצאת גם מסילת־ברזל לחיפה, מסילה המשותקת זה כשלושים שנה. כאן שדה־התעופה־גדול, וכן עוברים מטוסים הבאים ויוצאים לארצות רבות. סחר־החוץ בביירות מפותח עד מאוד בשטחי כלכלה רבים, אם־כי תעשיה מצומצמת. לעומת־זאת — עיר מרכזו היא ביירות לתיירים, לאנשי ברוסיאות — ולסטים.

ביירות של היום עיר חדשה היא, ונבנתה במאה השנים האחרונות. עתה, עם בוא מלחמת־האזרחים בין הנוצרים למוסלמים, בין הכנופיות הפלסטינאיות המוסלמיות לאנשי הפלאנגות הנוצריות הולכת ביירות ונהרסת, לנגד עינינו.

הנה, העריב היום ושוב מדיעות החדשות המגיעות מעבר לגבולנו הצפוני כי עשרות הרוגים ועשרות פצועים הוא מחיר של פעילות היום בביירות.

הזרקורים מופנים אל עבר ביירות בירת הלבנון — והיא שרויה דועכת והולכת.

מאימתי מונים היהודים?

מאימתי מונים היהודים את ישיבתם בביירות? אף כאן אין הדעות אחידות. יש המקדימים עד לימי המקרא, ויש המאחרים לימי המשנה.

המקדימים אף מעלים סברה כי השם "ביירות" אינו אלא ביטוי ארמי לשם העץ "ברושי". הללו אף מביאים ראיות מלים הנזכרים בספרי שמואל ב' (ח, ח), ושמואל ב' (כג, לו), יחזקאל (מז, טז) ועוד רמזים עסיים. מן המשנה ומן התלמוד, הבבלי והירושלמי הרמוזים כבר ביהודים למדי, וכאן כבר מסופר על תנאים שהגיעו לביירות. מתקופת בית־שני הוא יוסף בן־מתתיהו (יוספוס פלאביוס) המזכיר פעמים מספר את העיר ביירות.

* על הורדוס מספר פלאביוס (מלחמות היהודים נגד הרומאים א, כא, יא): "...ואחרי אשר יסד הורדוס את כל אלה, הראה את נדבת רוחו גם לערים אשר מחוץ. הוא הקים גמנסיאות בטריפוליס, בדמשק ובעכו, תיקן את חומת גבל ובנה אכסדרות ואולמות והיכלות ושווקים בבארות (ביירות) ובצור."

* על אגריפס, המפקד הצבאי הרומאי, מסופר שם (ה, א): "...בעבורו דרך עיר בארות אסף אליו משם אלף חמש־מאות אנשי צבא..." (אותם דברים נאמרים גם בקדמוניות);

* על הורדוס, שבחר בביירות מקום ומנו על שני בניו אלכסנדר ואריסטובולוס, מספר פלאביוס (קדמוניות היהודים, טז, יא, א): "...וקיסר, שנתפייס להורדוס, כתב לו ואמר, שהוא כיו בגלל בניו — — עצתו לו, שימנה ויכנס סנהדרין בביירות, ששם יושבים רומאים — — וכשבאו לבירוטוס ההגמונים ושאר האנשים..."

אודות אגריפס (הראשון) מסופר בקדמוניות היהודים של פלאביוס (יט, ז, ה): "...לאחר שבנה בניינים רבים לערים אחרות כיבד את אנשי בירוטוס בדרך מיוחדת. שכן בנה להם תיאטרון מצטיין מתוך בניינים רבים בהדר וביופי — — —" (ומסה במקומות נוספים);

בסוף המאה החמישית כבר מסופר על קהילה יהודית חשובה בביירות, ועל בית־כנסת, ובתרם לאחר שנים. קהילה בביירות בסופה היתה אותה תקופה לגאוני בבל, וקשרים היו בין ראשי הקהילה לגאונים שבישיבות בבל.

עם כיבוש האיזור בידי הצלבנים, נתמעטו בני הקהילה היהודית בביירות. בשנת 1170 לערך עבר בביירות ר' בנימין מטודלה הנוסע. הוא לא מצא בביירות אלא כחמשים בתי־אב וזהו לי. אין אתנו יודע על מספר היהודים בביירות לאחר־מכן, ויש משערים שכמעט ולא היו בביירות יהודים במשך תקופות של ימי... ואחרי. אחד מתלמידיו של רבי עובדיה מברטינורא, כותב בשנת 1495 לערך: "...בבארותו אין עומדים יהודים, אמנם לא ידעתי הסיבה, כי הישמעאלים בבארותו הם יותר טובים מכל אנשי המלכות, ואוהבים היהודים מאד..." מבקרים יהודים, שנסעו לארץ־ישראל, עברו דרך ביירות, ויש מהם שמספרים על יהודים בודדים היושבים בביירות.

דלה היתה הקהילה, ולא נתנה אותותיה לא בארגון ולא במוסדות, לא בגדולי־תורה ולא בגדולי מעשה. קהילה דלה בביירות.

התפתחותה של הקהילה

ביירות של המאה התשע־עשרה הפכה להיות לעיר ליבאנטינית מובהקת, ברק חיצוני עם חוסר עצמאות ועם ריקנות רוחנית. חינוך להרבה מבני העיר, בבתי־אולפנא של המיסיונרים או האמריקאים — והלימוד שטחי ביותר. ספריות שאינן שלמות ואינן מקיפות את המחבר, אוניברסיטאות שרמתן בינונית, ושחות מה.

בדומה לכך היתה הקהילה היהודית. התפתחותה לכיוון חלה באמצע המאה הקודמת. בתחילת המאה הקודמת היו בקהילת ביירות כעשרים־וחמש משפחות, באמצע המאה כבר הוכפל מספר המשפחות, ומנין הנפשות בקהילה היהודית הגיע אז לכחמש־מאות. מרבית בני הקהילה היו סבלים וסוחרים זעירים, מרביתם דלים ועניים. בסוף המאה הגלו מגיעים לביירות יהודים נוספים מערים קרובות ורחוקות: דמשק, חלב, איזמיר, קושטא; וגם ממדינות רחוקות, כרוסיה.

בשנת תרל"ח/1878 נפתחו בביירות שני בתי־ספר "אליאנס" של חברת כל־ישראל־חברים (כי"ח), לבנים ולבנות. מאות תלמידים מבני־הקהילה למדו בבתי־הספר של כי"ח. ודאי שהחינוך של כי"ח נתן את פריו — ניתוק מחינוך יהודי, אף־אם לא ניתוק גמור מאורח־חיים יהודי. אף־אם השפה היתה צרפתית. מעט לימוד יהודי, מעט חג ומעט שבת — התנועות היהודיות בוטלו או נעשו בשבתות, אלא ביום ראשון...

בסוף המאה הקודמת נבנה בית־הכנסת המרכזי של הקהילה היהודית. ואמוסדי הנוצרים התנפלו על בתי הרובע היהודי. בסוף המאה הקודמת עוד היו בביירות שנים־עשר בתי־מדרש ובית־כנסת אחד, אולם מאז הלכה הקהילה ונתדלדלה, נתדלדלה עד מאוד.

עם פרוץ מלחמת־העולם השניה — ביירות היהודית היתה קהילה מאורגנת ומסודרת. בית־הכנסת "מגן אברהם" (שהוקם בתחילת שבע זה מאיזור הקרובת, וראו את פתחו ואת הנתבאי בן); סמוך לבית־הכנסת — תלמוד־תורה ובית־מדרש קטן, ובית ספר אליאנס (כי"ח) גדול, אגודות מכבי ובני־ברית.

הגיעו ימי מלחמת־העצמאות. ביום הכרזת המדינה ערכו צעירי ביירות הערבים־המוסלמים הפגנה גדולה ברחובות ביירות, התנפלו על בתי הרובע היהודי. אז התארגנו צעירי הנוצרים — הגנו על היהודים, ועזרו את המוסלמים... לאחר־מכן עוד אירעו מקרי התפרצויות של מוסלמים נגד יהודי ביירות: יהודים נפצעו עליהם פצצה שנזרקה לבית־ספר כי"ח. אותם ימים ישבו בביירות כחמשת אלפים יהודים. מרביתם עזבו את הלבנון, עזבו לישראל, לארצות אירופה ולארצות־הברית. כיום — משפחות בודדות בביירות, מוצאות מקלט בבית־הכנסת "מגן אברהם"...

"האיש שלנו בביירות"

למעטים בתוכנו קשר עם ביירות. אף בימים שהגבולות פתוחים היו, לא רבו הקושרים קשרים עם ביירות, גם לא עם יהודי ביירות.

איכשהו ראיתי את ביירות לקרובה כל־כך — ורחוקה כל־כך. היה זה בתחילת שנות השישים. בודדנו ממשרדי הסוכנות היהודית ברומא אל בית־השגרירות, עלינו לבקר באותו מבנה המלון שברומא, שם המתינו קבוצה עולים ליציאה לשדה־התעופה לקראת טיסה לארץ.

כאן, במלון, ציפתה לנו הפתעה. אישה, בגיל העמידה, ישבה בצדי האולם, הביטה בנו, האזינה לשיחותינו עם העולים. השבנו לאותה האורחות הרגילות שבמלון. לפתע, קמה האשה מכסאה, גבשה אלינו, שאלה אלינו, שאלה לשמנו — וביקשה לשוחח עמנו ביחיד...

המותר והאסור בישראל

(סוף מעמוד 3)

הראיון שלו עם נציג המחבלים בלונדון. האם נחקר איש "מצפן" על הראיון הזה? האין לפי מצפניו והזהרותיו של מנהיג "מצפן" ד"ר משה מחובר, המתגורר בלונדון מכיך שם שנים ואיבה נגד מדינת ישראל, מקום לחשוד שבמגעיו עם סוכני אש"פ אינו מסתפק בחילופי השקפות על מהותיה של... אלא, כאמור, במדינת ישראל מותר הכל ואפילו מה שהחוק אוסר במפורש, פרט ל"גוש אמונים" שלגביהם יש לאסור גם מה שמותר לפי החוק.

רבין נבהל ונכנס לתלם...

בסיום כתיבת שורות אלה, קראנו שראש הממשלה מר רבין יצא בהתקפה חריפה על "גוש אמונים" — בחוג "לשילוב" של מפלגת העבודה, באמרו ש"גוש אמונים" אינו גוף התיישבותי אלא גוף פוליטי המנסה לכפות את דעותיו, בדרך בלתי דמוקראטית" על הציבור ועל הממשלה, ולכן מציע רבין לחבריו במפלגה להימנע מכל הזדהות עם ה"גוש" הזה...

האכסניה מחייבת. החוג "לשילוב" כידוע אינו מאוהדיו של "גוש אמונים" ולפחות לגבי חבריו של החוג זה היו אזהרותיו של ראש הממשלה מיותרות. אלא נראה שמר רבין נבהל מהחלטתו הראשונה להעביר את מתנחלי סבסטיה למחנה קדום, ומחשש שמא יוכה כאן במועצת "שילוב" לביקורת חריפה על החלטה זו הקדים "רפואה למכה" והזהיר "מפני ההזדהות" עם דרכו של "גוש אמונים".

ובמקביל נעשה גם צעד שהממשלה אינה חשודה היו על ההזדהות עם מתנחלים. הנה זה עתה נתנו שלטונות צה"ל הוראה להפסיק את עבודות הבנייה, שחברי "אלון מורה" התחילו בהן במחנה "קדום". יותר על כן אף ניתנה הוראה לחיילי צה"ל, שלא לקיים מגעים עם המתנחלים ולא להתיידד איתם. אכן היו דברים מעולם. אחרי מלחמת העולם השניה ניתנה פקודה לחיל הכיבוש האמריקאי שלא להתיידד עם הגרמנים הנאצים — "פראטרני־זיישן" בלע"ז. האמנם משולים חברי "אלון מורה" לנאצים, שעל חיילי ישראל אסורה "פראטרני־זיישן" איתם?...

קומוניסטים ואידיאליסטים בדרום אפריקה

מאת ידידיה עופר (יוהנסבורג)

שתי תופעות חברתיות־פוליטיות או חברתיות־מוסריות מדאיגות היום את דרום אפריקה מבפנים; הקומוניסטים וההומניסטים למיניהם ואם תרצה לומר מקורן של שתיהן אחד הוא — המבנה האתנו־חברתי, היינו ה"אפרטהייד" או "ההתפתחות הנפרדת" בלשון הרשמית של המדינה, ובלשון פשוטה מצבם הנחות של הכושים והצבעוניים לעומת הלבנים, או עוד יותר פשוט — האפליה גזעית.

איש אינו בא להצדיק מצב חברתי זה שהוא מאבני היסוד של המדיניות הפנימית בדרום אפריקה, ובוודאי לא נוכל להצדיק אותו אנחנו היהודים למודי ההפליה והסבל מאז ומתמיד. אך כל שבא ומפריח סיסמאות על חרות שוויון וצדק הכר במציאות הדרום־אפריקאית אינו אלא שקרן לעצמו ולאחרים, כי אילו ניתן הכוח בידיו ודאי שלא היה יכול לשנות הרבה מבלי להעמיד את עצמו כראשון בתור לבריחה מן הארץ שבה גדל וגדלו אבותיו ועליה נלחם ועליה סבל וסבלו אבותיו מאז הגיע האדם הלבן לאפריקה הדרומית ורק בעקבותיו הגיעו שבטים כושים מרוחקים.

ודאי שמצבם של כשבעה־עשר מליון כושים לעומת למעלה מארבעה מיליונים לבנים הוא בלתי מוסרי, הוא מדכא, אך מסירת השלטון לרוב הכושי פירושו כליה פיזית של האדם הלבן בדרום אפריקה. יש צורך בגאון פוליטי־חברתי שיפתור את הבעיה הסבוכה הזאת, אך היא לא תיפתר בסיסמאות של סלון־ליברלים למיניהם.

אפרטהייד ומרד

מובן מאליו שהמציאות הפוליטית־חברתית־גזעית בדרום אפריקה היא המצע אידאלי לתסיסה ולמרד. השלטון הלבן בדרום אפריקה היה חייב, איפוא, לבנות מערכה משטרתית ומשטרתית שתרתיע את המורדים הפוטנציאליים בחלק האוכלוסיה הכושית מלהרים את ראשם. אומרים שהמשטרה החשאית בדרום אפריקה היא מן היעילות בעולם. היא אינה נראית בגלוי ולכאורה אין כמעט ברחובות משטרה כלל, (גם לא במדים) אך בכל מקרה של הפרעה לסדר ציבורי מיד צצים שוטרים מכל העברים. כאן מן הראוי להזכיר גם את החלוקה הפנימית שבתוך האוכלוסיה הלבנה, האפריקנרים, בני בניהם של המתישבים הראשונים מהולנד — כששים אחוז, האנגלים 40 אחוז, שבאו בעקבות השליטים האימפריאליסטים, אך הטביעו את חותמם על תרבות דרום־אפריקה גם לאחר שזאת נתקה מן הקומונוולט הבריטי.

•

השלטון הממשי הוא בידי האפריקנרים ויש גבול בהיארכיה הממשלתית שאליו יכול להגיע לא־אפריקנר. השפה האפריקנרית (הדומה להולנדית) היא הכובשת את דרכה בחיי יום־יום ואפילו באזורים המאוכלסים דוברי אנגלית (והיהודים כלולים בתחום התרבות האנגלית), שולטת האפריקנס בשלטים, בהודעות, בעתונות ובבתי השעשועים ואין צורך לומר שהרדיו (ועתה גם הטלוויזיה) הוא בעל גלים מיוחדים לאנגלית ואפריקנס, אך יש גם גלים מעורבים שבהם הקריין מדבר חציו אנגלית וחציו אפריקנס.

המשטרה, שבידה השמירה על הסדר הצבורי, מופקדת בעיקר בידי האפריקנרים ואפשר לשער שגם מערכת הבטחון היא בידי אפריקנרים בעיקר. שמות המיניסטרים השונים הם אפריקנרים וכן השגרירים החשובים הפועלים בארצות חוץ אפריקנרים הם ברובם.

"דטנט" עם הכושים

יחד עם מדיניות "יד־ברזל" נגד כל מורד ומתקומם באוכלוסיה הכושית נוקט ראש הממשלה הנוכחי של דרום אפריקה מר פורסטר מדיניות של "דטנט" כלפי המדינות הכושיות העצמאיות וכלפי האוכלוסיה הכושית שבגבולות דרום אפריקה. ההפרדה הגזעית שוב איננה חמורה כשהיתה והותיקי המקום טוענים שמעולם לא נהנו הכושים "ממידת חופש" גדולה כל כך. בלכתך ברחוב נראה לך האדם הכושי שמח וטוב לב, מסביר פנים. ה"גנוות" הכושיות מטפלות באהבה בילדים הלבנים (קשורות אותם על גבן כדרכן בילדיהן) וגם הילדים אוהבים אותן.

המדיניות הדרום־אפריקאית היא מתן שלטון עצמי לחלקים המגוונים של דרום אפריקה המאוכלסים כושים בלבד, ה"הומלנדס". אלה מגיעים במשך הזמן לעצמאות מוחלטת (כמו טרנסקיי) אך קשורים הם מבחינה כלכלית, גם לטובתם, ב"אם" דרום אפריקה המקורית. זהו תהליך של מתן חופש ושוויון לכושים, המקהה את חוד התסיסה הפנימית, אך הוא לצנינים בעיני "לוחמי החופש" למיניהם הרוצים להשיג את מטרתם בכוח הנשק דווקא וגם האו"ם בא לעזרתם בהחליטו שלא יכיר בעצמאותה של מדינה שהיתה "הומלנד" דרום־אפריקאי לשעבר. זהו פרצופו של האו"ם הידוע לנו היטב, הגוף שמטרתו לדאוג לשלום העולם.

הארצות הכושיות האפריקאניות הקשורות בדרום־אפריקה הן המקיימות יחסים גם עם מדינת ישראל והן המצביעות באו"ם באורח עצמאי בלא להסחף עם הזרם העכור של "העולם השלישי".

טרוריסטים לבנים

המצב החברתי־אנושי בדרום אפריקה הוא קרקע פוריה גם לכל מיני "תנועות שחרור" לבנות, אלא שגם אלה אינן זוכות לצאת לאוויר העולם ורק יחידים מגיעים לבתי משפט ומשמיעים שם את דבריהם ברמה.

הקומוניסטים הדרום־אפריקאים (הלבנים) עדיין דוגלים בשם הצדק היושר והאידאלים הנעלים שהם בשורה ל"עם הלוכה", אלה חיים עדיין בתקופה הפרה־מהפכנית ומשתעשעים ברעיונות של צדק ומשפט ושוויון שהם "כידוע" מנת חלקן של הארצות הקומוניסטיות...

המפלגה הקומוניסטית אסורה בדרום אפריקה ונגד החשודים בקומוניזם מופעל "האקט האנטי־קומוניסטי" שלפיו ניתן לאסור אדם חשוד עד לבירור משפטו. לפני זמן קצר נטען בחוגי האו"ם שיש באפריקה הדרומית הרבה עצורים על סמך חשד בלבד ואת היא פגיעה בזכויות האדם, אך נציג דרום־אפריקה ענה בצדק שהצועקים עצמם, מן המחנה הקומוניסטי, ביתם מלא דבר המסם, ורבבות אנשים נמקים אצלם במחנות ריכוז ובמחנות עבודה בסיביריה הרחוקה, ואין פוצה פה ומצפצף באו"ם.

לפני זמן קצר נערך בעיר דרבן משפטו של ריימונד סמנר, צעיר יהודי בן שלושים, מרצה בכיר באוניברסיטה נטל, על פעילות קומוניסטית. אין ספק שצעיר זה פעל מתוך מניעים אידיאליסטיים ומתוך אמונה תמימה שהרעיון הקומוניסטי הוא המפתח לגאולת העולם מסבל, משעבוד ומניצול. אמו של סמנר, עובדת סוציאלית ותיקה שבקרה גם בארץ, גבורה כאת השנה של דרום אפריקה על עבודתה ההומנית המסורה.

אילו התמסר הצעיר ברעיונות נעלים בלבד — ביתה, אך הקטגוריה האשימה אותו בכך שקבל אימון בחוץ לארץ (שמא בקשר עם ארגונים קומוניסטים מהפכניים, והוא אף אימן צעירות לפעולה מחתרתית. אף הן הוחזקו במעצר עד לסיום המשפט אך שוחררו, סמנר עצמו נידון לשבע וחצי שנות מאסר. בצאתו מבית המשפט בלא ציפה לו קהל גדול של מעריצים לבנים ושחורים וביניהם רעיתו של הפעיל הכושי, מנדלה, הנתון במעצר זה זמן רב לפי החוק לדיכוי הקומוניזם. הם שרו את השיר בשפת הבנטו על "חרות אפריקה".

קומוניזם רשמי

אין תימה שהקומוניזם הוא אויבה הגדול של הרפובליקה הדרום־אפריקאית, ומוזמביק העצמאית הקומוניסטית מצד מזרח ודאי שאינה רוחשת סימפטיה למשטר הדרום אפריקאי. עכשיו מתנהלת מלחמת אזרחים באנגולה השכנה הגובלת בדרום־מערב אפריקה (הנתונה לשלטונה של אפריקה הדרומית) וימים יגידו אם אמנם שני הארגונים הלא־קומוניסטיים ה"אוניטה" ואף.אן.אל.איי. יגברו על הארגון הקומוניסטי אם.פי.אל.איי. הנתמך על ידי ברית המועצות. היו שמועות שגם דרום אפריקה מעורבת במלחמה זו, אך הן הוכחשו.

רק תחנת כוח הנמצאת בתחום אנגולה סמוך לגבול עם דרום־מערב־אפריקה בשמירת ע"י צבא דרום אפריקאי. מזמן לזמן מתפרסמות הודעות רשמיות על נפילתם של חיילים דרום־אפריקאיים באזור בטחון מסויים (ההודעה מדברת בלשון מספרים ולא בלשון מקומות גיאוגרפיים) במלחמה עם טרוריסטים ואיש אינו יודע פרטים. תמה במתון השתיקה הכסוי יפים להם וכל המרבה דברים מרבה סכנה.

טרוריסטים אידאליסטים

הסוג השני של "לוחמי חופש" הם אידאליסטים סתם, לא קומוניסטים, המטיפים למרד מזויין נגד המשטר. נגד אלה מופעל "חוק הטרוריזם" המעמיד את החשוד במעצר עד למשפט.

משפט אופייני נסתיים בימים אלה נגד המשורר בשפת האפריקנס, ברייטן ברייטנבך. הלה עזב את דרום אפריקה כ"גלות עצמית" ונשא אשה ויאטנאמית, לפני שבועות אחדים חזר לאפריקה הדרומית תחת שם בדוי ובתעודות מזויפות ונתפס על ידי כוחות הבטחון. הקטגוריה האשימה אותו בגיוס אנשים רעיים לפעולות מחתרתיות נגד השלטון. הוא פעל בחוץ לארץ תוך קשר עם מורדים פוטנציאליים בדרום אפריקה, הוא פנה אל חברי אגודות הסטודנטים (נוסים) אל חברי ה"טרייד יוניונס" והוגים ליבראליים של הכנסיות הנוצריות. אלה פעלו לביצוע החבלות, הקרויה על שם מחברה הכושי "אוכלה מניפסטו". הם היו צריכים לעודד שביתות (דבר שהוא בבחינת בל ייראה באפריקה הדרומית) אי־שקט במקומות עבודה, הפגנות באוניברסיטאות וגם הכנות למרד מזויין.

יחד עם ברייטן ברייטנבך שהוא אפריקנר, ומן הדין שיהיה נאמן למולדתו, נאסרו עוד צעירים בהם אנשי כמורה ומאלה העידו נגד הנאשם. ברייטן עצמו הביע חרטה על מעשיו ועל שפגע בדרך כלשהי במולדתו. הקטגור הביע רצונו לדעת הסנגוריה וביקש להטיל עונש מינימלי לפי חוק הטרור, חמש שנים בלבד, בהתחשב במניעים האידיאליסטיים, המשובשים אמנם, של הנאשם. השופט הטיל על ברייטנבך עונש של תשע שנים למרות בקשת הסנגוריה והקטגוריה, בהתחשב בחומרת האשמה. כל שאר הנאשמים שוחררו מיד וחזרו לבתיהם.

באוניברסיטת ויטווטרסרנד ביוהנסבורג היו הפגנות רבות נגד הגבלת חופש הבטוי. אגב, אוניברסיטה זו שרבים בה הסטודנטים היהודים סובלת לא מעט מגלויים אנטישמיים. ציורי צלב הקרס וסיסמאות אנטי יהודיות הם חזון נפרץ באוניברסיטה זו. עכשיו נבחר כנשיא האוניברסיטה, היהודי ד"ר ל. ברנשטיין שאמר אחר איננו יכול להיראות כריאקציונר שאינו מרשה הבעת דעות חפשית ומצד שני אין הוא יכול להתייחס באדישות לתסיסה הפוליטית־חברתית שבין הסטודנטים. הוא הכריז איפוא, שאוניברסיטה אינה מוסד הקובע או משנה את גורל החברה אלא תפקידו העיקרי הוא מוקד הפצת ידע, החופש הוא זכות ולא רשות שמשתמשים בה לרעה.

"האפרטהייד" והכנסיה

בעיית ה"אפרטהייד" היא גם ענינה של הכנסיה. בועידה העולמית של אגודת הכנסיות הנוצריות שהתקיימה בניירובי שבקניה נתקבלה החלטה המעודדת את ארגוני הטרור למרד מזויין ואף הקציבה סכומי כסף גדולים לתמיכה בהם. כיצד זה אגודה עולמית של כנסיות מטיפה לטרור! הדברים פשוטים, מרבית הצירים הם נציגי ארצות "משוחררות" ולא הועילו מעמדותיהם של הצירים מארצות התרבות נגד הטרור. גם נציגי ברית המועצות באו לועידה ואחד מהם נבחר כסגן יושב ראש הארגון.

באפריקה הדרומית עצמה פועל ארגון הקרוי "המכון הנוצרי" ואף הוא מתומכי הטרור, אך הממשלה שמה ידה על עסקני הארגון הזה.

יהודים — ראשי עיריות

איש אינו יודע להסביר כיצד קרה שרבים מחברי מועצת העיריה ביוהנסבורג (וכן בערים אחרות) הם יהודים, ואף שהיהודים מהווים רק עשרה אחוזים מכלל האוכלוסיה הלבנה שבעיר. וכיון שחברי המועצה מתמנים לראשות העיריה כל שנה לפי התור יש גם ראשי עיריה יהודים. ראש העיריה המכהן עכשיו הוא מר מקס גפה מורה במקצועו יהודי חם ובאה, גם סגנו שיכהן בראש העיריה בשנה הבאה הוא יהודי ששמו שקלה. ראש ממשלת דרום אפריקה ד"ר ניקולס דידריך התארח עם רעיתו בעיריית יוהנסבורג, וראש העיריה היהודי ערך לכבודו תפילה חגיגית שנאמרה בפי הצ'פליין שלו הרב וורנר מבית הכנסת בשכונת ברנסייד, בשלוש שפות, עברית, אנגלית ואפריקנס. ולאחר התפילה נערכה סעודת קבלת פנים בעיריה והאוכל על טהרת הכשרות ואומרים כי האורחים רמי המעלה נהנו מאוד מן המאכלים הכשרים. לסעודה זו אף הוזמנו אנשים חשובים מן הקהילה היהודית המקומית. האם אי אפשר ללמוד אצלנו קצת מן האווירה והנאמנות למסורת של יהודי הגולה?

תורת ארץ ישראל

יהדות דרום אפריקה יכולה להתפאר בכך שאין כמעט משפחה יהודית שאין לה בן, בת או קרוב אחר בארץ. במיוחד גאה הקהילה על חמשה־עשר בניה הלומדים בישיבת ההסדר "כרם ביבנה" ורבים מהם השתתפו במלחמת יום הכיפורים. רבה של קהילת "עץ חיים" ביוהנסבורג הרב יוסף סיגל, יהודי יקר ואוהב ישראל, שגם בנו לומד בישיבה זו, הוא יו"ר הועד למען ישיבת "כרם ביבנה".

רצו חברי הועד להתפאר בראש הישיבה של בניהם הרב ר' חיים יעקב גולדויכט והזמינוהו לבקר בדרום אפריקה ולהביא "מטוב הארץ" הוא טוב שהיא תורת ארץ ישראל בדרשה חגיל, ולקחת מכאן זהב כסף. וכן היה, ההלוקים הצליחו. הרב גולדויכט הידוע כ"בעל מסביר" מצויין ובעל דרך מיוחדת בהלכה ובאגדה העשיר את תלמידי החכמים של דרום אפריקה בחדושי תורה נפלאים והם מצדם השפיעו על ה"זבולונים" שיאפשרו ל"יששכרים" לשבת וללמוד תורה.

אכן, אין תורה כתורת ארץ ישראל ובפרט כשהיא באה בפיו של תלמיד חכם בעל סבר פנים כרב גולדויכט מ"כרם ביבנה".

דו שיח בין המועמדים המתמודדים על ראשות התנועה הציונית

י. אלמוגי: אפעל להידוק הקשרים בין ישראל לתפוצות

א. ל. דולצ'ין: יש לחולל מהפכה בחיי העם היהודי

בימים אלה נכנסה „מערכת הבחירות" על כס יו"ר הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית העולמית, להילוך גבוה. שניים עורכים „מסע שכנוע" בקרב הנציגים שירימו יד — או יטילו פתק בחשאי — בהצבעה שתתקיים בראשית ינואר הקרוב, ויבחרו בנציג הנראה להם ראוי לרשת מקומו של פנחס ספיר, כיו"ר הנהלת התנועה הציונית העולמית.

שני המועמדים, יוסף אלמוגי ואריה ליב דולצ'ין בעלי עבר ציבורי עשיר, המכשיר אותם, לדעתם, לתפקיד רם זה. שניהם אינם חוסכים מאמץ להוכיח זאת. שניהם בטוחים... בנצחונם.

ב־6 בינואר נדע מי זכה. בינתיים הלכנו אצל אלמוגי ודולצ'ין וביקשנו לשמוע דיעותיהם על מהות התפקיד שהם מתמודדים עליו וכיצד בדעתם למלא אותו תוכן חדש.

יוסף אלמוגי, נולד ב־1910 בפולניה, ורכש עמדה בתנועת „פרייהייט". עלה לא"י ב־1930, ועבד בקיבוץ הכוכב ליד כפר־סבא, שם החל את הקריירה הצבאית שלו כמפקד ב„הגנה" ולאחר מכן, בימי מלחמת העולם השניה בבריגדה היהודית. אח"כ העתיק את פעילותו הביטחונית לאזור חיפה, ומאז עלה במדרגות העסקנות כמנהיג פועלים.

לאחר פעילות עניפה בכנסת. נבחר לתפקיד שר העבודה. ובבחירות האחרונות התמודד והצליח לכבוש את ראשות עירית חיפה. במקביל לא זנח פעילותו בכנסת, בה הוא חבר בוועדת חוץ ובטחון.

אריה דולצ'ין נולד ב־1913, במינסק, רוסיה, היגר עם הוריו והגיע למקסיקו ב־1928, שילב עסקים ועסקנות בכפיפה אחת. כיהן כמזכ"ל ההסתדרות הציונית במקסיקו, היה ציר בקונגרסים ציוניים שונים, וכיהן כראש מחלקת העליה והקליטה של הסוכנות היהודית. מיוני 1968 משמש כגזבר הסוכנות, ובממשלת הליכוד הלאומי שימש כשר בלי תיק מטעם הליברלים (גח"ל). מאז פטירת ספיר ז"ל, משמש כיו"ר בפועל של הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית.

מאת שאול מייזלש

שאלה: מהו ה„אני מאמין" שלך כשאתה בא להתמודדות על ראשות התנועה הציונית?

אלמוגי: אני מאמין בשלושה דברים עיקריים: א. יחסי הגומלין וההפרייה ההדדית בתקופה הנוכחית בין העם היהודי והציונות בישראל הם בעלי חשיבות עליונה, ויש ליתן להם עדיפות ראשונה.

ב. חובה עלינו לגייס את כל המקורות שלנו כדי לעמוד נגד מאבק של חלקים גדולים בעולם נגדנו — מאבק הנושא אופי טוטאלי גם במישורים הכלכליים־מדיניים־אידיאולוגיים.

ג. העם היהודי בעולם, הוא המקור הגדול והחיוני ביותר לפעולה, מתוך תקוה לעלייה ועזרה מאסיבית למדינה. מכאן החשיבות הגדולה שאני מייחס לתפקיד זה בתקופה הנוכחית.

במה נשתנו הזמנים?

— יש שינוי רב. נוסף לדברים שהוזכרו, הגיעו בישראל לידי הכרה שעם קום המדינה פג תוקפה של הציונות ואבד זיוהה. לדעתי, כל עוד רוב העם היהודי איננו בארץ, הנגב עדיין שומם, והגליל הוא כפי שהוא, הרי עדיין הציונות היא מקור חיינו, עם השינוי המתבקש בהכרה ובגישה. כיסוי מצוקה כלכלית, למשל, נעלמו כמעט כליל בקרב העם היהודי. מיליוני היהודים מחוץ לישראל, מהווים כח כלכלי־משקי־מדעי־רוחני. ונמצא כח פוליטי עצום.

כל אלה חייבים להתרכז סביב ישראל, כמוקד לכל העצמה הזו, לכן על ישראל מוטלת החובה: א. להקים את ההדרכה הציונית. להעלות את הכח והיוקרה של המסגרות הציוניות, ולאפשר להם למלא את יעודם בחינוך, הסברה ציונית, ובראש ובראשונה — בעליה. בו־זמנית יש להדק הקשרים בין ישראל והעם היהודי. מעורבות הדדית־אינטנסיבית, ולא להסתפק בדו־שיח ברגעים חגיגיים או סימפוזיונים חד־פעמיים... יש למצוא דרך למעורבות ישראל בגולה ושל הגולה בישראל. עלינו לעדכן את המכשירים, למצוא דרכים חדשות לעדכן את כל השווקים שהקמנו ליעדים שלנו. במבחן ביישום וביצוע.

את מי אתה מייצג? בשם מי אתה מתמודד על מקומו?

עד לבחירה אני מייצג את הציונות העובדת ובני־בריתה המסורתיים: מפד"ל, ליצ, הקונפדרציה, אלה בני־בריתנו בכל המישורים. ומשאבחר — אייצג את כולם. גם את „חרות", וגם את אלה שלא הצביעו בעדי.

— כיצד אתה מגדיר את הציונות כיום?

חיפשתי במקורות הגדרה קולעת ולא מצאתי. אין אף הגדרה אחת שאותה יכול לאמצה בבחינת חידוש. לכשעצמי כל ההגדרות טרם גם ליתן. הציונות היא שיבת־ציון, היא תנועת שחרור לאומית. כל ישראלי ערב לכל יהודי בגולה, וכל יהודי בגולה ערב לישראל. לכן ההגדרות הן שציוני הוא השואף לציון, מתחנך ומחנך לעלייה לישראל. הסכמנו כבר שלא כל הרוצה לעלות, ואיננו עולה — חדל להיות ציוני. אבל לא ההגדרות הן המכריעות כרגע. מכריע היישום, תנופת העשייה, לשם ביצוע האתגרים העומדים על סדר היום: עליה, קליטה, סתימת הפער הסוציאלי בישראל.

מה יחסך לציבוריות הדתית בעולם היהודי? באיזו מידה אתה מכיר אותה?

— אינני חדש ביחסים הפנים־יהודיים. אינני בא לשולחן חדש בתפקיד זה. גיליתי יחס אוהד למאמינים. ואני מתייחס לאנשים דתיים על כל גוונותיהם בכבוד הדדי־ארץ, ויש לי כמה הוכחות לכך: האחרונה שבהן היתה כשנבחרתי לראשות עירית חיפה. תאמין לי שאז לא הלמתי שהגיע או־פעם מועמד לתפקיד יו"ר הסוכנות וההסתדרות הציונית הנה, בשאלתי בחיפה: אם יהיה לך רוב ולא תהיה תלוי בדתיים, האם תשנה את ה„סטטוס־קוו"? עניתי: לאו, באי רבתי. ושוב, תאמין לי: אינני תלוי בהם אחד בעירייה. (15 מתוך 25 תומכים בי) אבל אני שומר על הקואליציה עם בני־ברית כמותה. אם זה מפר... ואם זה לי"ע. רציתי, הדבר לדעתי קדוה, שלחברי הדתיים לא התיינה מעמם על אף העובדה שאינני תלוי בהם.

בעד חידושים לעידוד העליה

אנשים שהעליה בירידה, הר־ידיה בעלייה. אם תבחר — כיצד תבוא לנגבי נושא זה?

— הייתי רוצה לעשות כמה חידושים בנושא זה. בדעתי להקים ועדי עלייה בכל הקהילות היהודיות ובכל הארגונים היהודיים. פעם אמרו: דבר הפועל — בידי הפועל. היום, במארצאות, אני רוצה לומר: דבר העולה — בידי העולים. חייבים להתחיל לעודד עליית חבורות וקבוצות. להכין להם פרוייקטים — לקבוצות קטנות וגדולות — על כל הפרטים המורכבים מכך, ולהפיץ תוכניות אלו לכל הארגונים והקהילות, כדי שתתארגנה קבוצות ותבחרנה — כל אחת ואמץ לה פרויקט משלה, שלא יחסר לשליח עליה מהארץ. אלא שהחבורות הללו תשלחנה נציג שיבדוק היטב את הפרויקט בארץ — ותכין את עצמה להתאקלמות ולקליטה טובה.

וישנם עוד דברים שהייתי רוצה בהם: הראשון שבהם — תנופת עשייה. בארה"ב בלבד ישנם כחצי מיליון סטודנטים יהודיים, ובין 65,000 ל־100,000 מרצים יהודיים באוניברסיטאות. עם כל אלה אין לנו מגע ישיר. ויש לנו מגע עם קהילות מבוססות, המגביות המאוחדות, רצם הבונדס, רצם ארגונים כמו בני־ברית ובתי־כנסת, אבל אין לנו קשר עם ציבור אנשי מדע ורוח שהם כה עצום.

כדאי לנו להקים, בישראל גורם מדעי־רוחני שבו יטלו חלק נציגים יהודיים מאגודות סופרים, עתונאים, אנשי מדע ורוח, ולנסות ליצור אתם מגע ושיח־רוחני.

עלינו לדעת שקיימים מאות אלפים שהם לא בדיוק דלת־העם, וצריך למצוא את הדרך אליהם.

„אנו חוטאים בנושא החינוך"

— מה לגבי החינוך היהודי? האם יש לך פרוגרמה גם בנושא זה?

אנו חוטאים בנושא החינוך היהודי, התוצאה: נשירה ממעגל העם היהודי, נישואי תערובת, התבוללות. ראיתי ודיה לפיו שבקרב כל הילדים היהודיים בארה"ב רק שלושה אחוזים בלבד לומדים בבתיים יומיים (!) אם נכליל את בתיהם היהודיים של יום ראשון, נגיע ל־15 אחוז מה עם השאר? המצב הזה זועק לשמיים!

האם יש מקום להתערבות ראש הממשלה למערכת הבחירות?

אינני יודע אם הוא התערב ובאיזה אופן. אבל עקרונית ראש הממשלה הוא גם ראש המפלגה, ובוודאי יש לו הזכות להציע מועמד מתאים לדעתו, ולהאבק עבורו. אינני רואה פגם בהבעת רצונו ודעתו, ובוודאי בסוגיה חשובה שכזו. התפקיד הזה מחייב קואפרציה עם הממשלה, ומכאן דאגתו של רוה"מ לבחירה.

— היש מקום, לדעתך, להפריד בין הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית?

מחשבה כזו, במיוחד לאחר כנוס מנהיגי יהדות העולם, היא מחשבת סרק, בכנוס האחרון השנו את הטשטוש שבין ציונים „הה־פקטור" לציר־בים „הה־יורה", לשם מה, איך, ה־הגדרה?

— האם אתה בעד משטר מפלגה בחלוקת התפקידים?

— אני נגד ביטול המשטר המפלגתי, אני בעד גידול המסגרות היהודיות (ואני בעד שיפקד יהודים הרוצים להיות יהודים) אבל כל עוד התנועה הציונית היא תנועת התחייה היהודית, הרי יש לה קונצפציות פוליטיות, הקשורות במפלגות הציוניות בארץ. לעצמי, אני יכול לחיות עם פחות מפלגות. מספיק שלוש במקום 12 „אבל לבטל בכלל? לא בא בחשבון.

בעד התנחלות לפי החוק

אם תבחר, העסוק בשאלה ההתיישבות בתוכני השטח הכבושים. מה לדעתך במדיניות בנושא זה?

— כאן ובמיד לא הגדרתי את עצמי כיונה או נץ... אני בעד התיישבות עפ"י החוק, עפ"י שיקוליה של ממשלה אחראית. אני בעד קונצפציה של המרכז, השואף לשלום, וגם תוך ויתורים טריטוריאליים אשר מבטיחים לנו בטחון.

כיצד אתה רואה את בעמדותיו של יריבך, מר דולצ'ין. מה מניע לבצע בעצותיך על משרתת פר ליבית למועמד?

אלמוגי — ההתרות הוא משובה בעיני. מכה נפשך. אם התפקיד הוא מנגנוני, הרי היה צריך להוציא עליו מכרז. אם הוא פוליטי — אז קריטריונים יחסי כוחות פוליטיים, והם מכריעים. הרי לא תאמין שרוב חברי הוועד הפועל הציוני — נציגי העם היהודי בעולם — יבחרו דיעה אחת בפה, ודיעה אחרת בקלפי?

שאלה: כבר ה„אני מאמין" שלך כשאתה מנייבא להפקיד כה כביר מבעלה?

דולצ'ין: ראשית — אני מאמין בעם היהודי. אני מאמין בציונות. אני מאמין במדינת ישראל. אני מאמין בכח ההשגחה על כולם.

— כיצד אתה מגדיר ציונות ב־1975?

— הציונות עבורי היא תנועה מהפכנית, אשר מתפקידה לשנות באופן יסודי את גורלו של העם היהודי, לשנות מחיים בוסר להיים בזכות עצמם. אלפיים שנה חיינו בזכות הגויים והיינו תלויים בחסדם, כשרצו — היו לנו זכויות, כששינו דעתם — נעשה לנו רע. גרושים, פוגרומים, אינקויזיציה, ו„גולת הכותרת" — השואה.

הקמת מדינת ישראל הפכה אותנו לאובייקט היסטורי שהקים לעצמו עם, ומהפכה זו הפכה אותו אדון בלעדי לגורלו. היו נסיונות ערעורים של עצמאות זו, כמו למשל „מלחמת יום הכיפורים". אך דווקא זו באה להוכיח את התיזה ההסטוריה־לאומית שלי: רצו להשמידנו ולא לנצחנו, בכח צבאי לא פחות משל היטלר. הסכנות עדיין רבות וניתן לסכלן רק ע"י עליה, רק אם נגיע בכשד20—30 שנה ל־7—8 מיליון יהודים. זוהי המהפכה, והיא מוכרחה להצליח.

האם אנו באמת ערוכים לעצמנו? מה בקשר לתלות במעצמה כמו ארה"ב?

אין היום מדינות עצמאיות לחלוטין. גם לארה"ב תלות מסויימת ב־ידיהם. תפקידנו — להקטין את תלותנו הכלכלית בארה"ב. זוהי ידידתנו הגדולה החזקה ביותר, אבל הידידות תהיה טובה יותר כאשר התלות לא תהיה בתנאי. היינו, כוחנו יהיה גדול יותר. רק בהקטנת התלות הכלכלית נוכל לייצב גם דרך תבונית־מדינית משלנו. אבל בידידות עם ארה"ב ישנו גם האספקט של עליית יהודים משם. וזאת אסור לנו לשכוח.

„אני מייצג חוגים רחבים"

— את מי אתה מייצג בבואך להתמודד על כס הכבוד?

— אני מייצג חוגים רחבים הרואים בי את האדם המתאים. שנה שלימה ניהלתי בפועל את הסוכנות וההסתדרות הציונית, ואומרים לי כי ממפים שי להורות — הכל שבעי־רצון.

אמרו מות סופר בבחרותי טוב ללא היסוס. לא אומר שאני הטוב ביותר בעולם. אבל עבודה שראו בי מועמד מבפי. נכון, אני חבר במפלגה הליברלית. אבל ה„רקורד" שלי מוכיח היטב שמעולם לא עירבתי בין ענייני פוליטיקה לענייני סוכנות.

— מה לדעתך מהות התפקיד?

— ראשית, אסור שהתפקיד הזה יהפוך לנושא פוליטי. כי במה שהתפקיד מטפל: עליה, קליטה, ההתיישבות, חינוך יהודי בארץ ובתפוצות — אלו הם דברים כלל־יהודיים וכלל־ציוניים. הכהונה הזו מחייבת את האיש הנושא בה — ואסור שיהא בה שמץ פוליטי. אינני מתנגד שיהיה עוד מועמד, אבל הוא חייב להיות גם בעל כישורים אישיים, ולא רק פנקס־חבר. הדברים אמורים כלפי מפלגת העבודה והושבת שכל מועמד שלה חייב להתקבל. נגד עקרון זה אני מתקומם.

בהתערבות ראש הממשלה אני רואה תופעה מסוכנת העלולה להפוך את הסוכנות וההסתדרות הציונית לסניף של ממשלה, באשר הנבחר יפעל בחסדה של הממשלה והוא חייב לה את רצונה. נכון שצריכה להיות קואפרציה עם הממשלה: אך בשום אופן לא תלות.

— האם אתה ער לפגיעות במסורות של חוגים דתיים בקרלם? האם אתה מכיר את העולם האורתודוכסי מקרוב?

— אני נהנה מתמיכה רבה בחוגים הדתיים־ציוניים ולא־ציוניים. לפעמים אני עצמי מופתע מגודל התמיכה. אני בכלל חושב שעליה היא פונקציה של אמונה. אדם בעל אמונה וחינוך דתי — הפוטנציאל שלו לעלייה גדול יותר. הנרטבה בקרב חוגים דתיים לעלייה היא גדולה יותר. דווקא בציבור־כללי אני רואה במטען הגדול שחוגים דתיים מביאים איתם, נכס גדול.

אבל נחזור רגע למהות התפקיד. אני רואה בו ארבעה מרכיבים חשובים: א. הסברה ציונית וחינוך יהודי. בבתי־כנסת, בבתי־ספר, בקהילות, בארועים שתפקידם להאדיר המהות הציונית. ב. מיתוקה התרבותית־ציונית. ג. עשייה למען הארץ: עליה, התיישבות, שנות התנדבות של נוער, מחנות־קייץ. בכל הצורות הללו של קשר עם ישראל חייבים לבוא לפחות מיליון יהודים בשנה. ד. גיוס משאבי הכח היהודי בעולם למען ישראל: כח פוליטי, השקעות, מגבית, בונדס, תיירות גדולה.

המחדלים פגעו בדימוי ישראל

— האם לדעתך לא נפגע כח המשיכה של ישראל בשנים האחרונות, במיוחד לגבי שלבי־בה?

— המחדלים, השחיתויות, השביתות, המריבות המפלגתיות־כתתיות — דירדרו המוסר הורידו את כח משיכתה של מדינת ישראל. אנו לא „מדינה ככל הגויים", אסור לנו להיות כזאת, כי אחרת אין לנו מה למכור ליהודי שרוצה לעלות. אורח־חיים יהודי, מוסר בין פרט והחברה — אלה מושגים ציוניים.

— האם יש מקום, לדעתך, להפריד בין הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית העולמית?

— הדבר איננו רצוי. ההשפעה בין שני הגופים היא הדדית. במיוחד כשהרעיון הציוני הולך ומשפיע יותר ויותר על הסוכנות. מאידך — הפרגמטיסם של הסוכנות יכול להשפיע לטובה על הארגון והביצוע של ההסתדרות הציונית.

— נשמעו מסקנות כנגד ההסברה הלוקה בחסר של ההסתדרות הציונית. מה דעתך?

— ההסברה לקויה מאד. ועל הוועד הפועל הציוני לטפל בכך. דרושה רביזיה בנושא זה. בוועד הפועל הציוני יש קונצנזוס בנושא זה. איננו כובשי שטחים ואיננו זרים. זוהי מולדתנו. מדוע אם־כן להצטדק? מדוע הגישה האפולוגטית? עלינו ללכת מאחורים בנושא זה.

שליחות ולא תפקיד

— מה דעתך על מוסד השליחים? יש אומרים שפשט את הרגל...

— רוב השליחים מקיימים שליחותם באמנות. אך יש מיעוט שאינו מתאים לתפקידו. מיעוט זה מטיל צל על הרוב. לדעתי, יש לקבוע ארבעה קריטריונים למוסד השליח: א. עליו להיות בעל השכלה כללית־יהודית, שפת המדינה, והכשרה לחיי ותנאי קהילה. רצוי שהשליחים יהיו ילידי הארץ אליה הם נשלחים. ב. עליהם להיות בעלי מקצוע בשטחים בהם הם נדרשים לעבוד. ג. השליחים צריכים לראות בתפקידם — שליחות ולא תפקיד. ישראלי בחו"ל צריך לייצג את היפה של א"י. ד. על השליח להבחר ע"י מכרז, לא מוכשר שבמטלים — יזכה. שליח צריך לדעת מה בית־כנסת, שליח שאינו יודע עלייה לתורה מהי — לא יוכל לצאת לתפקידו. עליו לדעת לקיים מצוות־שליח...

— כיצד אתה רואה את תוצאות המאבק בינך ובין אלמוגי?

— אין לי ספק שההכרעה תהיה חשאית, על הדם של כמה קולות. הבחירה איננה מונחת אצלי בכיס, ותאמין לי — אני בעניינים... אני מקווה להרבה פתקים לבנים, שכן אני מקבל עידוד מחוגים שונים במערך (אפילו ממפ"ם), מהמזרחי ומחברים אחרים בהנהלת הסוכנות וההסתדרות הציונית.

— יהיר הסוכנות ששב בין משאר ביישוב אשי מחוץ להתנכרות לקריירות. האם כיצד תראה את דימויך הפוליטי?

— אני בעד שתי מדינות בישראל ובירדן. כלומר בכל הטריטוריה הגדולה הזו: של מערב ומזרח הירדן יש מקום לשתי מדינות: פלשתינאית־ירדנית ויהודית־ישראלית. אינני קובע דבר בנושא הגבולות. זה מוקדם מדי. אבל פורמולה כזו יכולה להיות ארכיקם מצויין להסברה בחו"ל.

התכנית הכלכלית החדשה:

העשירים והספסרים יתעשרו עוד יותר

מאת ברוך אדלר

הציבור הישראלי, המבולבל משפע התכניות הכלכליות שהונחתו עליו בימי שלטונו הקצרים של שר האוצר י. רבינוביץ לא התרגש השבוע עם הגשתה של תכנית כלכלית חדשה נוספת. תכנית זו, כקודמותיה, בישרה גזירות חדשות, שבתוצאותיהן ישא, כרגיל, אותו ציבור הנושא תמיד בעול בעוד שאלה שהשכילו בעבר להתחמק מנשיאה בעול יוכלו להמשיך בדרכם זו גם בעתיד. הללו גרפו ויגרפו הון תועפות מהשינויים התכופים במדיניות הכלכלית.

כמו בעבר כן עתה הסתננו ידיעות מוקדמות על הצעדי הדיבורים המיוחדים הקודמים למעשים הביאו לכך שלא שהגרוטה מצויה בכיסו יכול היה להגדיל את הונו ללא מאמץ. לעזרתו בא המימשל הגיש לו על מגש של כסף את ההזדמנויות. וכך, למשל, ערב השינויים הגדולים בשוק ההון, כשכבר היה ברור לשלטונות כי התנאים של אגרות החוב ישונו, הנפיקו אגרות חוב בתנאים הישנים בסכום של מאה מיליון ל"י. הנפקה זו לזוהה, מחוסר אפשרות לשמור סודות כלכליים במדינה.

בידיעות רבות על הכוונה להרע את התנאים של אגרות החוב. ומי טיפש ולא יוצל הזדמנות הפז ונזדמנה לידו — אם יש לו רק כסף — ולא יגמור וירכוש אגרות חוב מהנפקה זו. ואכן, זאת עשו רבים תוך שעה קלה נמכרה כל ההנפקה, כשהחתימה עליה היה כפליים מסכום ההנפקה, דבר שאילץ לקצץ בהזמנות.

ימים מספר לאחר ההנפקה אפשר היה כבר לקטוף את הפרי. ולפי המשוער עלו שעריהן של אגרות החוב „הישנות", אלו שהונפקו בהן היא מאה אחוז, בעוד שהאגרות שיונפקו בעתיד מוצמדות רק ב־90 אחוז. אמנם עליית השערים היתה, יחסית, נמוכה ושיעור התשואה לא השתנה לעומת זה שהיה קיים קודם לכן. אולם, אין ספק שזוהי תופעה זמנית בלבד, הנובעת מכך שרבים רכשו אגרות חוב „ישנות" ועתה רצו לממש מיד את הרווח מרכישות אלה. בעתיד יעלה השער בשיעור גבוה יותר ומי שהחזיק וקנה עשה עסק טוב.

התעוררות מחודשת בבורסה „השחורה"

הממשלה השכילה להעשיר שוב גם את ספסרי הדולר „השחור" ואת סוחרי המטבע, הצמוד בדרך כלל לדולר „השחור". אחרי רגיעה מסויימת בשוק הבורסה „השחורה" ואחרי ששערי הדולר ירדו בשיעור ניכר לאחר שלא נתממשו השמועות בדבר פיחות, שוב עבר הדולר את השער של 10 ל"י ונסחר עד 10.20 לל"י. עליה זו של הדולר „השחור" היא בין היתר תוצאה של „הדלפה" מדיוגים ומסמכים פנימיים של האוצר שבהם מסתבר כי שער הדולר החזוי בשנה הבאה הוא 10.50 ל"י. אם פירסומים רשמיים מדברים על שער כזה התוצאה הבלתי נמנעת היא שכדאי עתה להשקיע כספים ולרכוש דולרים שמחירם יעלה רשמית מחר או מחרתיים.

הקניות של דולרים „שחורים" נבעו גם מהמדיניות של סגירת פירצות בגלגול כספים שלא דרך עינו הפקוחה של מס הכנסה. המדיניות הכלכלית החדשה מדברת, בין היתר, גם על חובת דיווח של הבנקים על עיסקות מזומנים בשיעור שלמעלה מ־15 אלף ל"י ועל הנפקת אגרות חוב על שם בלבד. הכוונה בהוראות אלו היתה לדאוג כי מס הכנסה ידע מי מגלגל כספים ויוכל למנוע בריחת הון „שחור" לעיסקות מזומנים ואגרות חוב שאליהן אי אפשר היה להגיע עד כה. הכסף „השחור" חיפש לו, לכן, מוצא והוא מצא אותו בדמות דולרים „שחורים". שוק שלא איכתב עד כה וככל הנראה לא יאכתב גם בעתיד משום שעד כה לא הצליח להשתלט על שוק כספים מקביל זה.

מקורות ההון „השחור"

בימים הראשונים של הפעלת שתי ההוראות החדשות נתברר גם כי ספק רב הוא אם באמצעותן ניתן יהיה לגלות את מקורות ההון „השחור" ולהכניס את המעגל הגדול של כסף זה תחת כנפי מס הכנסה. ככל הנראה לא יהיה ממש בחובת הדיווח על עיסקות מזומנים שמעל ל־15 אלף ל"י. ניתן לעקוף הוראה זו בדרך פשוטה של פיצול עיסקות לסכומים קטנים יותר. בעליו של כסף „שחור" אינו חייב להוציא או לשלם למישהו בבת אחת בסכום של 15 אלף ל"י והוא יכול לבצע את התשלומים במספר פעמים, כשבכל פעם הסכום הוא פחות מ־15 אלף ל"י. דרך אחרת היא לעבוד עם כמה בנקים ולשלם סכומים גדולים בצ'קים של בנקים שונים, כשכל צ'ק הוא פחות מ־15 אלף ל"י. שלטונות מס הכנסה היו ערים לבעיה זו והם רצו שחובת הדיווח תהיה על סכום קטן יותר, 5000 ל"י. לכך לא הסכימו הבנקים, בשל ההכבדה על עבודתם שהיתה גורמת להם. וכך גם מעט התועלת שאפשר היה להפיק מהוראה זו, ספק אם תושג.

חובת הדיווח של הבנקים, שיש בה משום הפרת סודיות הבנקים, מחייבת חקיקה מיוחדת מאחר וזהו תהליך ארוך החולף כי בינתיים רק ירשמו הבנקים את המזומנים ובבוא הזמן יעבירו הרשימות למס הכנסה.

תגובה ערה של משיכת כספים

חובת הדיווח נתנה תוצאות מהירות

בשוק הכספים ובבנקים הורגשה תגובה ערה של משיכת כספים. זו נבעה גם מרצונם של רבים „להבטיח" את כספם מפני גזירות חדשות ולהשקיע בהשקעות שמס הכנסה מתקשה להגיע אליהם — דולרים „שחורים", מטבעות וכו'. עם זאת משיכת כספים לא היתה בגדר של בהלה, כפי שניסו להציג זאת עתונים.

ההוראה בדבר אי הנפקת אגרות חוב למוכ"ז אלא על שם בלבד היא פשרה ששלטונות מס הכנסה הסכימו לה בלית ברירה. ההצעה המקורית שלהם היתה להפוך את כל אגרות החוב לרשומות על שם. זאת בכדי לאתר את אלה שהשקיעו את ההכנסות הבלתי מוצהרות שלהם באגרות חוב. הצעה זו לא נתקבלה הן משום שהדבר כמעט ולא ניתן לביצוע מסיבות טכניות והן משום שלא רצו לעורר בהלה גדולה מדי בשוק ההון. לכן הסתפקו בכך שלפחות בעתיד יהיה קשה למצוא מיפלט מפני מס הכנסה באגרות חוב. אולם, מסתבר שאפשר לעקוף גם הוראה זו. אין כל סיבה לנהל את המסחר בניירות ערך בבורסה דווקא ואפשר לעשות זאת במסחר פנימי מחוץ לבורסה. במסחר כזה ניתן גם לעקוף את החוק החדש של מס מחזור בשיעור של 1.5 אחוזים בעיסקות ניירות ערך. אולם, נראה שתופעה זו לא תהיה גדולה במימדיה בשל הסיכון שיש במסחר מחוץ לבורסה. נוסף לכך יש קושי בקביעת השערים והנזק שבעיסקות כאלו יכול להיות גדול מהמס המוטל על עיסקות רשמיות.

החסכונות לטווח ארוך לא יפגעו

יש לציין שמס המחזור על ניירות ערך יוטל רק בקניות ובמכירות הנעשות לפני פדיון ניירות השוק. בשלב זה אין כל כוונה לפגוע בעיסקות שהן בעצם השקעות וחסכונות. כך לא יוטל המס על הנפקות במקור ועל ניירות ערך שהגיעו זמן פדיונם. גם קופות גמל, שבהם מוסכים כספי עצמאים ופנסיה לא יחוייבו במס זה. עליהם לא תחול גם הפחתת ההצמדה של אגרות החוב. קופות אלו ירכשו אגרות חוב מיוחדות, שיונפקו רק למענן והן תהיינה צמודות בכל מאת האחוזים. ניירות ערך אלו לא יהיו סחירות ואי אפשר יהיה להעבירן לאחרים. שינוי זה לטובת קופות הגמל הוא גם במידה מסויימת לרעתן כי הן לא יוכלו לסחור בניירות ערך ויפגע מהן רווח אפשרי במסחר בזה. היעלמם של גורמים אלה מהבורסה צפוי להשפיע על כלל הפעילות של הבורסה. החשש בבורסה הוא כי פעילותה תצטמצם בעתיד בשיעור ניכר ומכללא יפגע שוק ההון בכללו. בשל צמצום פעילות הבורסה ייחשו גופים להנפיק ניירות ערך חדשים, וקשה יהיה לגייס הון בשוק החפשי.

הבריחה מכסף מזומן

התכנית הכלכלית הנוכחית עסקה בעיקר בשוק ההון ובו היו השינויים הגדולים ביותר. לכן, היתה כמובן, ההשפעה העיקרית של שינויים אלה על שוק זה. עם זאת, כמו בעבר, לכל שינוי של מדיניות כלכלית יש השלכות על כלל המשק. הדבר מצא השבוע את ביטויו בתנופת קניות ערה של מוצרי צריכה, ובעיקר החפצים. אנשים שרצו להבטיח את כספם מפני הפתעות חדשות ומפני עינו הפקוחה של מס הכנסה קנו מכל הבא ביד: מכונות כביסה, תנורי חימום, דברי הלבשה, תכשיטים וכו'. עם זאת לא היתה בהלת קניות ולא היתה הסתערות קונים.

הקהל הרחב רצה להבטיח את עצמו גם מפני עליית מחירים צפויה בעקבות קיצוץ הסובסידיות. עתה ברור כי מצרכי היסוד יתייקרו. אולם למרבה המזל רוב מוצרי היסוד הם כאלה שלא ניתן לאגרם ולספסר בהם. אי אפשר „לאגור" נסיעות, ולהכין בלאי של להם, מוצרי חלב וכו'. למעשה, קיים רק מוצר מסובסד אחד שאפשר לאגור אותו והוא שמן. אולם, מיצרך זה נעלם מהשוק עוד לפני זמן רב, כברק התחילו לדבר על צמצום סובסידיות. הציבור הסיק את המסקנה ההגיונית מכך ועקרות הבית מילאו את בתיהם בשמן. המפעלים לשמן הגדילו את הייצור בלמעלה מ־30 אחוז, אך ככל שסיפקו יותר שבן כן הלך ונעלם יותר ויותר מצרך זה ממדפי החנויות. נוסף לאגירה של עקרות הבית היתה אגירה גדולה של סוחרים, סיטונאים וקמעונאים כאחד. להם היתה אגירה זו מיכרה זהב ונסיון העבר לימד אותם כי כדאי להשקיע כסף ואף ללוות לצורך זה כסף בריבית גבוהה, בדבר הבטוח ביותר — במיצרך שמחר־מחרתיים ברור שיתייקר בשיעור ניכר.

אגירה של מצרכים מסובסדים

ההוכחה הטובה ביותר לאגירה זו גדולה היתה הגילויים של שבוע זה,

(סוף בעמוד 8)

המועצה להשכלה גבוהה
הועדה לתכנון ולתקצוב

מודיעה על

סימפוזיון

שיוקדש לנושא:

ההשכלה הגבוהה בישראל

בהשתתפות שר החינוך והתרבות מר א. ידלין
ויו"ר הועדה לתכנון ולתקצוב פרופ' נ. רוטנשטרייך
שיתקיים ביום שני, י"ח בטבת תשל"ו (22.12.1975)
משעה 9.30 בבוקר

במוסד ון־ליר רחוב ז'בוטינסקי 42 — ירושלים

נבחנו האו"ם

מאת ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

…אחרונה מכבת הדעה שפל… אל לנזוב את האו"ם שכן לא… ה לה ממנו שום תועלת. ה… ק מאחורי הדעה הזו הוא… גמציה על ישראל לשכנע מ… ת שונות להצביע נגד ההצ… האנשי ישראליות העלו… הוד מאמין בלתי פוסק ש… אם כדאי להשקיע בו כר… משום שזוהי מערכה אבוד…

…המסיסים לישראל לנטוש את האו"ם עושים שגיאה חמורה… שהם חושבים כי המאבק ב… הוא רק על קולן של המשל… השונות, מה שאין כך. המאבק… ם איננו רק על קולן של המדי… ומדואי לא על קולן המשוחד… מדינות העוינות לנו אשר יח… מצבעים בבחירה עיוורת ללא כל… של כבוד עצמי ומחשבה עצ… המאבק באו"ם הוא על אותן… [illegible]

…ים מרגיזים …עולם

[illegible]

…ישראל לדבר בצבירת…

…יותר… אך בעמוד 8

באין ערכים ייפרע עם

מאת יונה כהן

כאשר רבים מיהודי המערות, הערים והכפרים בארץ לוב ישבו על המזוודות בעיר טריפולי, בשנים ראשונות לקום מדינת ישראל, וציפו לבוא אניה ישראלית שתיקחם תביאם מחופי לוב ישר לחופי ישראל, נזדמנתי לשם. בא אז גם שליח אחר מהסוכנות, מהללו המוגדרים כלא־דתיים. בשיחותיו עם העולים ערב עלייתם ביקש משום מה „לצנן" מעט את התלהבותם הדתית ולהכינם למיפגש עם ציבור חילוני בארץ. לשאלותיהם של מאזיניו הסביר אותו שליח שעצם הישיבה בארץ היא מצווה גדולה וחשובה, והם שתו בצמא דברים אלה. הלה הוסיף שליהודים בארץ יש „לא רק ערכים דתיים" אלא גם ערכים של עבודה, צדק חברתי ועוד ועוד. גם זה „נתפש" ונקלט במוחם.

נמצא שם צעיר רחב כתפיים, גבה קומה, גוף פרצה שסייע לעליית המערות, הדבדבו, ב„סידור ניירות" לעולים בדרכים מיוחדות סביבות. היתה זו עבודה קשה, כרוכה בהתרוצצויות רבות, בלא לדעת יום ולילה והוא עשה זאת במסירות רבה. משום תיה ועשה הכל, וכך גם דיבר, „בלי הבדות".

שמע הצעיר הבאסן הזה את דברי השליח והרהר בהם ארוכות. קם בבינתו קרב אלי ולחש באזני:

— אני אומר לך באמת. אם בתורה לא היה כתוב „לא תגנוב", אני גונב. אף בן־אדם לא יאמר לי מה לעשות, הייתי רק נזהר שלא יתפשו אותי...

עברו שנים. ראיתיו בארץ נאבק קשות להנאי קליטתו. להכנו ידידים בתבריטיה. חייך ונאנח כאחד, ולשאלתי כיצד לא ידע להסתדר, הסיב קצרות:

— תאמין לי. אם בתורה לא היה כתוב „לא תגנוב" הייתי מסתדר פה טוב באמת, כמו שמסתדרים הרבה מהחברה שלמדו כאן את הדרך של אלה שאינם דתיים. העיקר לא להתפס. אבל התורה היא התכת שלי. ככה זה...

שבועות מעטים אחרי כן הייתי עד שביעיה להלבה כמאיבה וידועה לרבים. ראובן שואל: כיצד מגיעים למשרד הסעד? שמעון: לך ישר...

*

בדיון הערוך העבית בכנסת על ריבוי הופעות האלימות והפשע בארץ הרחה שר החינוך והתרבות בכך שבירוק של מסגרות חברתיות בשורתיות ובייחוד בחברה היהודית — י. ב.), הללשה של מלמיות ערכים מוסריים ודתיים, רבו הגורסים לאלימות.

■ איבחון נכון ותרופות פסולות

מה הקובע? — שהבריגיסה של ספינת החינוך בישראל שאבחן בבהירות את שורשי המחלה, ואילו את התרופה הוא מחפש במקום אחר לגמרי. השר, החבר במחנה החילוני, בניחום כהנחת יסוד, כעובדה שאין לשנותה, ואפילו אין מנסים לשנותה, את ההתרחקות מערכים יהודיים מקוריים, את ההתפרקות כצול מצוות התורה, את השמטת ריסון החינוך העצמי וההתאפקות היסודית תוך ההתפקות בהימצם וההתחשבות בזולת, על יסוד ההרחקה מכל העקרונות הללו, הכרצאים את כיומים בחיי תורה. כבפטים הם באפילה: בבניין והכן יבצא מהן לבגנ האליבית והפשיעה.

כאשר דור מייסדי המדינה וקליטיה ידעו, הכירו והוקירו את אבותיהם שקיימו את המסגרת המסורתיות, הסבו עמהם אל שולחן השבת, שמעו דבר תורה ופירושי חז"ל לפרשת השבוע, למדו גזירה שוה מהימים ההם על הזמן הזה, נהגו ב„מעשה אבות" כסימן לבנים, בכל זה ניזונו גם בני דור ההמשך. יחד עם זה העדיפו ערכים של עבודה, בניין הארץ, הגנת המדינה וכדומה.

■ דור ללא ערכים

אולם הם, אנשי תנועת העבודה וכל שאר החילוניים שבהם, התחילו בהיותם רבה להרגיל את ציבור העולים החדשים לפרוק בעליתם עול תורה ומצוות, בכפיה יהודי את נפשם בתחליפים ובעקרונים חברתיים חילוניים. ואשר יצרנו בא. בניתוק הבנים מירושת היהדות והרחקת העולים ובניהם מתורה ומצוות הגדילו מאד. במספר הבאים לתפילה בבתי הכנסת בעשרות יישובים ובמושבי עובדים ירדו פלאים. במקום טיפס בזכיר פתלים, רכז ה„תרבות". פקיד לשבת עבודה וכל פקיד חילוני אחר הוציאה פעולה. הם מרה זאת בריכוז הנוער הנוטה שלהיושבת, בעתם בחברת הוריו ובעצתם, ומבחר ל„הוצדיביט" ולבילוי החילוני שבהם. ים אדם הכציב בשבתות את מגרשי הספורט בשבתות „בחינוך" הוא למחנה החילוני...

והתוצאה — ציבור פירק עול. מי שנוגע בקדושת השבת ובמנוחה שליטה בה, וודאי יפגע בשוויי שבת יהוי הקדושה. מי שהפגו האלקי של לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, איננו מבקר ללבב. למה ייתע מצוו של שוטר או פקודון? העיקר לא להיתפס...

וכאשר שר החינוך והתרבות אומר בכנסת שהגיע למסקנה ש„להתמודד עם האלימות ולא לחסר את הספורט". הוא מוסיף שהדרך היא ב„קיום אבחנה כשטרתית". מר ידלין מבטיח באמונו זה, לא פחות ולא יותר. ע„אבחנה כשרטרתית" זו צריכה „לשמור על צלם האנוש של הפרט".

■ על הרעש שבחיינו

וכשהוא מדבר על „תרבות החיים" מסביר שר החינוך והתרבות מה השכל, הסדר והניקיון, הנימוס וההגינות. השר ודאי נוסע במכוניתו, לרגל עיסוקיו השונים והמרובים, אילו הוא, ושרים אחרים. היו מרבים לנסוע ב„אגד", אם בנסיעות עירוניות ואם גם בנסיעות בינעירוניות היו נפגעים ליצנות רבה מן השקט הנכסף. בעולם הגדול, אותו אוהבים אצלנו לחקות ומהנהוי הקולוקי שלהם שאובים כלוא חפניים, אסור לנהגים בשרותי הציבור להפעיל ראדיו. הנוסעים יכולים לשקוע במחשבות, לחסוף הנוסעה, להתרכז בקריאה או ליהנות מן הנוף. לא כן במדינתנו. הנהג — כאות ידו עוסק במלאכת הנהגות, והאחרת בסובבת כפתור התחנת הרדיו. מנגינת „פופ" אחת לחברתה ובשאון מחריד אוניים. מעטים הם הנהגים שיכינו מעצמם להשמיע את הנגינה בשקט. מעטים יותר משחררים את נוסעיהם מנגינה בכלל. רובם ככולם „מכתיבים" לנוסעים את הזמר הלועזי, הרקולני. לא אחת אנו עדים לויכוח בין נוסע לבין נהג, בין הנוסעים לבין עצמם, ואף על סף תיגרה הם מגיעים. מי יעבוד בפרץ? מי יזהה לנהגים לפתוח ראדיו לכל היותר לשידורי חדשות?

■ מה קורה באין ערכים?

נביא קטע מדברי אחד הח"כים מהמחנה החילוני דווקא.

חה"כ זלמן שובל (הליכוד): „בואו נראה לרגע מה נעשה בכבישים, מה קורה בשווקים, מדוע ישנה אלימות בלהבכת השער, חיסול השר בונית, ריכונים, הצהות, מעשי רצח, ומה בעצם קורה בבתי הקולנוע? האם אפשר היום לראות סרט בלי שאגות, בלי זריקת בקבוקים, בלי לכלוך, בלי קליפות, בלי גרעינים ובלי כבודו? לעתים נדמה לי שאנו נכנסנו דווקא כאן לציון הגרעינים. אי־אפשר לעבור את רחוב דיזנגוף מבלי להיתקל בגרעינים, מבלי להיתקל בתרבות מסוג זה. התחום הציבורי הופך לפח אשפה והדברים האלה קשורים אחד בשני מכיוון שעל קרקע של זוהמה ציבורית צומחת גם האלימות. אנו חייבים לבצע את עצמנו לפני זה קודם לנוח הרי פעם היה ידוע שהעם היהודי בעולם מרוחק ממעשי אלימות. יכול להיות שיש לזה הסברים, יכול להיות שהתרחקנו מהאלימות כי אשר היא היתה מזוהה עם השלטון הגויי הזר, עם הפריץ, עם האנטישמי. יכול להיות שזה הוא תוצר־לוואי שאיש לא רצה אותו, של הנורמליזציה שלנו. כאשר יש לנו ממשלה שלנו, אנו מתנהגים כמו הגויים. יכול להיות שזוהי התוצאה שצריך לתת עליה את הדעת.

אני משוכנע שישנן סיבות רבות ולא אחפש סיבות קלות כמו קולנוע והטלוויזיה שיש לפחות ויכוח לגביהם אם הם יוצרים אלימות או אם הם מלבים אותה. אין ספק שיש לכך השפעה מגברת אבל זו איננה יכולה להיות הסיבה היחידה. אין ספק שזו גם שאלה חברתית, אבל גם תשובה זו איננה הסיבה כולה ואסור לנו להתעשב להכלליה כי עובדה שבמעשי אלימות ובמעשי פשע אינם קורים רק או דווקא במה שנקרא „ישראל השניה". זה איננו נכון, זה פשטני מדי וכוללני מדי. יכול להיות, אדוני שר החינוך, שזוהי שאלה של חינוך. אנחנו בדרך כלל חלוקים עם חברינו מן המחנה הדתי. עם כל זאת, למרות שאנו הלכנו והולכים בדרך אחרת, איננו יכולים להתעלם מכך שבנוער דתי התופעות האלה פחות נפוצות מאשר בנוער החילוני וגם זה דבר שצריך לפחות להאיר או להדליק אצלנו אור אדום וסימן שאלה. היה זמן שהנוער החילוני בארץ חונך לערכים — לא דתיים, אבל ערכים. אנו כולנו ילולנו בחינוך לניכוחים, בחינוך ליריבות. אמרנו: זה לא הכוב, נהיה מהוססים אבל בעלי ערכים. אולם, מה קורה כשאין ערכים נשאר הטסוס, נשאר הוחר ניגוד, תוחר אליבות החוסר ההתחשבות של אדם בזולתו.

■ גורם „הזמן הפנוי"

בנאומו הקצר המבריק בנושא זה הגיע הח"כ שכחה פרידמן בירם אחר, באמרו שיש להביא בחשבון שכיחות הזמן הפנוי שיש לכל פרט בחברה בה הוא חי. מתוך גורם בבעיית האלימות. מר פרידמן הזכיר את כפה של הכלן מלפני כארבעים שנה בנושא זה. אנו עדים לכך. המשיך הנואם, לחלק גדול בהבעייתיות מצויה בכך שלאנשים אין מה לעשות בזמנם הפנוי, ולזה לא ניתנה דעתם...

וכאשר החכמים הדתיים בקשו לכוון את הקורים לעבר הכלי הבלתי הדדי להוברה תרבותית, לעבר סמכות בית התורה ולעבר הערכים הדתיים־מוסריים, קראו הפכים הלא־דתיים באר יאושם:

— הכל נכון, אבל מה יש לכם להציע לציבור הלא־דתי שבמדינה, בתקופה מדרדית זו של הבאה העשירים?

אין אלא לקוות שבמוקדם או במאוחר יתפכחו נבוחי העם ומחנכי הדור שבכל שכיהנו להמשיך ההלבשיותיהם במבולעל הבידוניות והבכיה, כן ייטב להם לעם.

هكذا من الاصل

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

הערות לאופנה החורפית

לאחר שהצגנו בעבר לא פעם את המראה הגדול הדרוש במעילים, את השמלות רחבות ההצאות, הצעיפים המתנפנפים והחזרה לצורות של שנות ה־50 המאפיינים את אופנת חורף 75/76, הנה כמה הערות עידכון נוספות, כפי ששמענו לפני זמן מה מפי אנשי חברת רבלון, כאשר הציגו בפנינו את סגנון האיפור והגוון הלבוש החדשים, כהשיבה אליו.

ובכן, מתברר שהאביזרים הנלווים אל הביגוד הם החשובים השנה יותר מאי־פעם. בעזרתם, אפשר להסוות בגד ישן או להופיע בסגנון יוצא הזמן ולהראות כהלכה. אביזרי השנה הם פשוטים ובעלי קוים ברורים.

במקום הכובעים הרומנטיים רחבי השוליים מצדיעים עתה כי־סוי ראש פשוט וקטן — כיפות המכסות את השיער, ברטים או כובעות בעלי שוליים קטנים ורכים בלבד. הנעליים מתחלקות לשני סגנונות מתבנשים: או, נעלים כפריות עם עקבים עשויים חבל ורקמות באיביות — או, סופראלגנטית בעלת עקב גבוה לה־ ארכת הרגל המכוסה בריבה ע"י חצאית מתארכת. ונזרים גם נעלי הסירה בעלי עקב שטות, המתאימים לחצאית שפופרת ארוכה וצרה. הארנקים הם או גאמפריים מלבנים ושטוחים לנשיאה תחת הזרוע או רכים וכמו נשפכים עם רצועת כתף, עשויים מעור רך, זמש, בד, אריג שק מרוקם וכדו'. אבל האביזר מספר אחד של השנה הוא הצעיף לצורותיו. אפשר לבחור בכל צעיף העולה על הדעת — החל מיריעת הבד הגדולה המכסה את כל הגוף כשמיכה ועד לצעיף הצוואר הקטן שמחדירים פתחות לאפודה או למעיל. החל בצעיף סרוג במסרגה אחת בסגנון קרושה וכלה בצעיפי שיפון בעלי גדילי משי המלווים שמלות ערב מפוארות. אפשר להכין צעיף מבד קשי־ מיר, מג'רסי מערוה בעצם מכל חוט או אריג המתקבלים על הדעת. יתר על כן — הצעיף מלוה חליפות, מעילים, שמלות וכל לבוש אחר, מבוקר עד ערב.

אשר לאיפור המלווה לאופנה זו, הרי שכשם שיש הבדל ברור בין בגדי היום לשמלות הערב השנה, כן מציעים אנשי רבלון איפור שונה ליום ושונה לערב. איפור היום מורכב מגווני אדום להפנים לשפתיים ולחיים עם צללית שקטה ומצורפלת. „איפור שלהבה" ואילו לערב, כל סידרת התכשירי האיפור מעורבת בגוון כסף ה־ מוסיף ניצנוץ לצלליות, לקרם הבסיס ואפילו לטוסק. גם השפתונים לערב הם מוכספים וכמותן הלאקות.

חומצת החלב — במפתח הבריאות

מאת צילה לוטוק

חומצת חלב מהיא?

חומצת חלב נוצרת כתוצאה מתסיסה של חיידקים במזון מבו־ סס חלב הקדן, לבן, יוגורט, גבינות כבושים כגון: מלפפון, כרוב, כרובית, גזר, חצילים פלפל וכו' וכו'. כן גם הדגנים מחמצים ומקר־ עות מבצקות כגון חיטה מיץ, חומוס, אפונה ירוקה, משמשים מקור עשיר לחומצת החלב.

את תשומת הלב לחשיבות חומצת החלב שבמזון עורר החוקר מצניקוף שאחר מכן נעשה ראש מכון פסטר הידוע בפריס. מצניקוף שם לב לאורך החיים המפתיע של הבולגרים והתורכים ותלה את העובדה הזאת בתזונה הטבעית המיוחדת הדלה שלהם. ובמיוחד לשימוש הרב ביוגורט ירקות, והלחם השחור המלא. במחקרו של מצניקוף (בהתחלת המאה הזו) בבולגריה הקטנה והעניה בין ארבעה מליון תושבים — הגיעו כ־4000 איש מעבר לגיל המאה, בהיותם במצב גופני ונפשי טוב. באותו הזמן בין 60 מיליון גרמנים הגיעו רק 70 איש לגיל הנ"ל. המסקנה על פי מצניקוף היתה שלא בלאי האברים הוא הסיבה להזדקנות, אלא הרעלה מתקדמת שמקורה בהפרעה של חיידקים החיים במעי־הגס. רובם של חיידקים אלה אמנם מזיקים אבל רבים מהם הם גם מ־ עוררי ריקבון. לכן רק הגנייה של המעיים ניתן להשיג ע"י אכילת מזונות מכילי חומצת חלב. כגון מוצרי החלב חמוץ וירקות כבושים וכו', הם תרומה לבריאות תקינה. חיידקי חומצת החלב המתחרים עם החיידקים המזיקים של המעיים מונעים את התפתחותם ועל ידי זה מנקים את הגוף מהרעלים. בהזדמנות זו כדאי להביא דעה של כלומר אחר בן זמננו ד"ר קוהל שגם הוא ממליץ על חומצת החלב במזון ועל ירקות טריים, דוחן כוסמת, דגנים מלאים כתבשילים, תפודים באדים בקליפה, בצל, שום, פורה בצל ירוק, חסה ובמיוחד ירקות כמו הארטישוק החצילים וכו'. היוגורט, הלבן והירקות ה־ כבושים מקובלים על רוב האסכולה כמזונות בריאים מעוררי הת־ אבון ואם כובשים אותם בצורה ביתית הם גם זולים ושווים לכל נפש ויש לבצלים למען הבריאה. בכל עונה ועונה כובשים את הירק עלה. יש רק להפריז לא להפריז בעילה. בארצנו באקלים חם קל באד להחמיץ כל ירק וירק. הבעיה שלנו, איך לעשות שלא יתקלקל. לכן אין אנו יכולים להחמיץ כמויות גדולות כמו שנהוג בחוץ לארץ אלא צנצנות של 2—1 ק"ג ואחר מכן שומרים אותם 3—2 שבועות במקרר ובכל פעם כובשים את הירקות מחדש. וכן במוצרי החלב: יוגורט או לבן ודגנים מונבטים וכן קטניות שצורכים במשך כל השנה.

הכנת כרוב כבוש

לוקחים ראש כרוב ירוק בערך של 1 ק"ג (ניתן לערבב את כרוב האדום עם הירוק, אך יותר יפה כשכובשים כרוב אדום לחוד וגם ירוק לחוד ומגישים על הצלחת בשני הצבעים עם עלי חסה ורצועות גמבו ואבוקדו). מסירים את העלים החיצונים, מוציאים את הקלח מהכרוב ואת היותר מפרקים לעלים, שוטפים, ומרסקים חצי כמות מהעלים על פומפיה עבה — חצי כמות על פומפיה בינונית. (זה נותן יותר מיץ!) מוסיפים רסק של 1 תפוח עץ, 1 גזר או מאה גרם דלעת, כמה עלי גפן, 1 כף כמון 5 גרם מלח על ק"ג כרוב. לא יותר מחצי אחוז (½%) מה שפחות מלח כן ערכו של הכרוב הכבוש יותר גדול. כותשים את הכרוב בכף עץ עגולה עד שמתהווה בעם מיץ לאחר מכן מכניסים את הכרוב הכתוש בכלי חרס או בצנצנת זכוכית. מכסים עם ניר פרגמנט מחוזק עם גומיה, או בפיסת אריג נקיה. (אין לכסות באופן הרמטי עם מכסה הברגה על מנת לא למנוע את האוויר). מעמידים במקום חמים עד התסי־ סה. בהרצת שלושת הימים הבאים בוחשים את הכרוב פעם ביום ובתום 3 ימים הוא מוכן ואז מכניסים אותו במקרר עד 3־2 שבועות ובכל פעם כובשים את המלאי.

כרוב כבוש בלי מלח לאלו שהמלח אסור עליהם

באותה צורה ואופן כמו בכרוב הכבוש הרגיל בכיסום מלח מוסיפים על כל ק"ג כרוב עוד תפוח־עץ ועוד גזר נוסף. יש גם שכובשים כרוב בלי מלח על ידי זה שמפזרים בין שכבות הכרוב פעם סובין ועלי גפן, או חתיכות כרם בהלהם האפה. היותר כמו בכרוב הכבוש הרגיל.

ערכו התזונתי של הכרוב הכבוש

הכרוב הכבוש נחשב למזון רב ערך אצל כל העמים ובעיקר אצל עמי הצפון. ידוע שהרופאים בעשבים השתמשו בכרוב הכבוש ובמי הכרוב כתרופה. ירק כבוש זה עשיר בתאית ומשופע בחומצת חלב, מעורר את התיאבון ומפעיל אברי העיכול. בגלל תהליך ה־ תסיסה אין בתאית שבו קשה לעיכול כתאית הכרוב החי. מטעם זה עדיף הכרוב החמוץ על הכרוב החי. אפילו אנשים הסובלים מחומרי קיבה נהנים ממנו. טוב במיוחד מיץ הכרוב הכבוש, מהוהו מעורר את עצבי הקיבה ומפעיל את בלוטות העיכול, כן עשיר המיץ בויטאמינים, ובמינרלים החשובים לגוף האדם מבחינות רבות. במקרה עצירות נודע לכרוב הכבוש ערך רב, הודות לגירוי המיכאני של סיבי הכרוב ולגירוי הכימי של חומצת החלב. לסובלים מעצירות מציעים לשתות כל בוקר ¼ כוס של מי כרוב או לאכול 3־2 כפות כרוב כבוש. הרפואה העממית באירופה מייחסת לכרוב הכבוש סגולות ריפוי מיוחדות במקרי סוכרת ומחלות שגרון שונות. את הכרוב החמוץ אין לבשלו, הוא מתאים כתוספת למזון חלבוני כגון למאכלי בשר, דגים או גבינה. וגם למאכלי פחמימות כגון ל־ תפודים, כוסמת אורז וכו'. הטעם החמוץ של הכרוב החמוץ — עדיין נשאר מזון בסיסי עם נטיה קלה לעודף בסיסים. למי שטעמו של הכרוב חמוץ מדי ניתן להמתיקו עם פרי הדר או עם צימוקים טריים בגיזת, או תפוח־עץ. הכרוב הכבוש יפה גם לילדים בגיל הגדילה.

מלפפון כבוש

הודות להקלאות המפותחות שלנו יש בי"ה מלפפון גם בעונת החורף מה עוד שהחורף שלנו קצר מאוד. המאפשר לנו לאכול מלפפון כבוש מתוצרת ביתית במשך כל השנה. המלפפון „החורפי" הוא ארוך, בוחרים למטרה זו ארוכים ודקים — 2־1 ק"ג וחותכים לחתי־ כות של 4־5 ס"מ. שמים שכבות־שכבות בסיר אמייל או צנצנת (לא אלומיניום) מוסיפים עלי גפן, דפנה, צפרן, חזרת, שום — ראש גדול על 1 ק"ג מלפפון, חתוך לחתיכות קטנות, מרתיחים תמיסת מלח 20 גרם על ליטר מים, מוסיפים 15־10 בצלים קטנים. (את הבצל ניתן להחמיץ לבד אך זה יותר טעים אם הם מופיעים ביחד עם המלפפון). שופכים את התמיסה בעודנה חמה על המלפפון מכסים את הסיר. למחרת מעבירים את המלפפון עם התמיסה לצנצנת זכוכית מתאימה או לכלי חרס. בימים יפים מוציאים את הצנצנת בשמש. בימים קרים מעמידים על יד תנור הבישול. כעבור 3־4 ימים המלפפון מוכן. בקיץ שומרים גם את המלפפון במקרר. גם את המלפפון ניתן להחמיץ בלי מלח, במקום מוסיפים חצי כוס מיץ לימון ו־1 לימון חתוך בפרוסות, 2 פלפלים חריפים, 50 גרם חזרת, באותה צורה ואופן מחמיצים, כרובית, גמבו, שעועית, בצל, וכן יתר הירקות.

עשיית חלב חמוץ או יוגורט בצורה ביתית

קודם כל קונים גביע יוגורט. קונים 1־3 ליטר חלב (הכמות הרצויה לכל אחת:) מחממים עד 50° מערבבים עם 2 כפות יוגורט לליטר 1 חלב. מחלקים בכוסות ומכסים עם ניר פרגמנט. על מנת לא לתת חדירה מהאוויר לחיידקים אחרים. את הכוסות שמים במקום חם על יד פינת הבישול. למחרת היוגורט מוכן. אחר מכן שומרים במקרר. מדי פעם קונים גביע יוגורט חדש על מנת לשמור על החיידק „הגזעי" של היוגורט. תעשיית היוגורט בבית הרבה יותר זולה מהקניה ועדיף היוגורט על החלב הרגיל וכן השוקה.

איך מנביטים נביטי חטה לפי ד"ר קוהל

לוקחים גרעיני חטה או שיפון — 100 גרם למנה. רוחצים אותם פעמים במים קרים, פעמים במים חמים, אחרי זה שמים אותם בתוך כוס או צנצנת שופכים עליהם מים פושרים עד 35°־30° עד שזה מכסה את הגרעינים בכוס. כן אפשר להשתמש בתרמוס רחב על מנת שזה ישמור על טמפרטורה קבועה. את הפקק של התרמוס עוטפים בחתיכת בד נקי בכדי לאפשר לאוויר לחדור. אך אין להבריג את המכסה של התרמוס באופן הרמטי. את השריה הזו יש להשאיר במשך 30 שעות. במשך הזמן הנ"ל מחליפים 3 פעמים את המים באותה הטמפרטורה. אחרי גמר השריה שמים את הגרעינים על נפה ושופכים עליהם שוב מים טריים באותה טמ־ פרטורה. אחר מכן מחזירים את הגרעינים בלי מים לאותו התרמוס. אחרי 12־10 שעות לתוספת הנביטה. המתבטאת בנקודה לבנה קטנה בכל גרעין וגרעין המסמלת את בקיעת השרשון (התחלת השורש) זה גם הסימן לדרגת הנביטה בעלת התכולה הגבוהה ביותר של חומצת חלב. את החטה המונבטת במצב זה אפשר לאכול. מוסיפים סלט חטה, כמה אגוזים וסלט ירקות עונתי.

עלייתה ושקיעתה של הקהילה

(סוף מעמוד 6)

דות. תבהנו לעברית שבפיה, אך זו לא היתה הפתעתנו היחידה אותו ערב...

הסיפור ששמענו מפיה של אותה אישה — משונה היה. היא לא האריכה בדברים, אנו גם לא האבנו החילה. כך היה זה בתחילת הערב. חזרנו במהרה לבית־מלונה של שולה כהן־קישוק — והשיחה כבר זרמה לה עתה באופן חופשי ובעברית. כשבוע ימים ישבה גברת שולה כהן־קישוק ברומא. במשך הימים סיפרה לנו שולה כהן־ קישוק:

— נולדתי בבואנוס־איירס. אבי — סוחר היה ומראשי הקהילה היהודית במקום. ציוני היה, וביקר פעמים רבות בארץ־ישראל. אף אנו, בני המשפחה, נסענו עמו לארץ־ישראל, ונקשרנו עם הארץ. גאים היינו כי אמנו היא ילידת ירושלים, ואבי הכיר אותה באלכ־ סנדריה של מצרים. מפי אמנו למדנו עברית, והשפה שגורה עד היום על שפתי. תמיד הכבנו להתיישב בירושלים. אבי קנה בירוש־ לים בית, ברחוב אלפנדרי. באנו לירושלים — ואני למדתי בהצפי־ נה בבית־הספר אוולינה דה־רוטשילד. לימים לקחני אבי לארגנ־ טינה ושהיתי בה כשליש שנים. בבת שש־עשרה הייתי בשובי לירושלים, ואז הכירו לי הורי גבר מביירות, המבוגר ממני עשרים־ ואחת שנה. כשנשאתי לו בשנת תרצ"ו (1936) — ויצאנו להתיישב בביירות. איש טוב הוא בעלי, הוא בא מתרבות שונה משלי, והבדל רבבה בינינו הרגשה של פער מנטלי ותרבותי. אך משפחת בעלי בביירות — כמשפחה טובה היתה, טובה מאוד. חברים לא היו לי בביירות, וכאישה לא יכולתי לצאת ולקשור קשרים. נסיתי לשכנע את בעלי לנסוע לארץ־ישראל, לקנות בית ואדמה, אך לא היה שומע לי. הרגשתי עצמי בודדה...

— מול ביתנו היה תלמוד־תורה, בו התאספו בשבתות יהודי ארגון מכבי — שרו שירים עבריים וזמרו מזמורת הארץ... הייתי מאזינה לשירים, ולבי נפקד דמעה... לימים התנדבתי לפעול בארגון היהודי זה שמול ביתנו, לימדתי את הנערים עברית, הקניתי את שיריהם ומנגינותיהם העבריים...

— בימי מלחמת־העולם־השניה, החילותי חוששת לעצמי, כי אורחים זרים רבים הוכנסו למחנות. אני לעצמה־זאת הלקתי את קשרי לארץ־ישראל. העברתי שנים משבעת ילדי ארצה. בציוני יש־ ראל העסיקו אותי בצורה לעליית יהודים ארצה, ובעוד „פעולה"... מפעם לפעם בקרתי בארץ־ישראל, ובאתי בקשרים עם נציגים, והנה עכשיו אני כאן, ברומא...

סיפורה של גב' שולה כהן־קישוק נסתיים אז כאן, — והורת לביירות.

הידיעות הרעות לא אחרו לבוא. עם רדתה מן המטוס בביירות — נאסרה גב' שולה כהן־קישוק. מלשן הלשין עליה הסגיר אותה. שוחררה — אך ערב אחר הקיפו שלושים חיילים את ביתה, לקחוה לחקירה. היה זה בחודש אוגוסט 1961. החל המשפט — האשימה בריגול, בהברחת יהודים לארץ־ישראל, בקשר עם נציגים ישראליים בבירות שונות, בקבלת כספים וכרטיסי־טיסה מידי פלוני ברומא... החוקרים עינוה עד מאד — זעזועים חשמלים, ניקור צפרניים ועוד. היא לא סיפרה ולא הודתה באף אשמה. במשך כל ימי המשפט ישבה בצינוק וחייה היו תלויים מנגד. פסק הדין: אשמה. גזר־הדין: מוות. לאחר־מכן הוחלף את פסק־דינה למאסר עולם. לימים — לעשרים שנות מאסר.

גם את בעלה אסרו, האשימוהו בקשר עם אשתו „המרגלת הציונית". דנו אותו לעשר שנים מאסר, עכשו המשתק — והוא ישב אך ארבעה חודשים. שש שנים ישבה שולה כהן־ קישק בבית־הכלא שבביירות. שוחררה לאחר מלחמת־ששת־ הימים. כיום היא יושבת בירושלים, עם ילדיה — ממורמרת על חוסר־תשומת־הלב מצד אלה שהפעילוה...

כן, זו היא שולה, שבזמן ההוא היתה „האיש שלנו בביירות"...

שח־מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

יורם בן זאב
אלוף ההתיישבות העובדת

יורם בן־זאב בכפר בסריק זכה באליפות ההתיישבות העובדת 1975 שנערכה בגבעת חביבה בין ה־ תאריכים 15.12.75—7.

43 שחמטאי ההתיישבות העובדת נטלו חלק במפעל שהתנהל ישה־ הנהדיה לפי לדגות שחמטאיה. ניהל את התחרות נתן יונגריין בקבוץ העוגן, שפט גלמן גורביץ.

במסגרת התחרויות נערכו גם שני אירועים נוספים, תחרות המסע הסוב ע"י האמן עפיקם בלישן, והתחרות הבזק בה זכה יצחק ששן בקבוץ להבות חביבה.

במהדורנו הבא נביא את פרוט ה־ תוצאות האישיה.

שמעון כגן עלה לגמר אליפות הארץ

עוד בית חצי גמר אליפות הארץ הסתיים, בסיומו עלה לגמר אליפות הארץ האמן הבינלאומי שמעון כגן. כגן ניצח בצורה משכנעת בבית ה־ חצי־מרוכז שנערך במועדון „לספרי תל־אביב. השתתפו 8 שחמטאים ש־ התחרו בשיטת „ליגה" של סבוב כפול, בניהול המצוין של ראובן באומר, שפט אבשלום יושע.

התוצאות הסופיות:

1. שמעון כגן — 10½ נק' 3—2. אמציה אבני ויוסף פורת 8½ נק' כל אחד. 4. אורי סליצקי — 8 נק' 5 אפרים כרמי — 7½ נק' 7—6. אלכינג בורשטיין יעזרגיו סולומון — 6 נק' כל אחד 8. ליקה פם — 2 נק'.

כזכור ניצח בבית המרוכז האחר שהסתיים ראשונה האמן דוד בן ציון.

ההכנות לאולימפיאדת השחמט בקצב מוגבר

האולימפיאדה ה־22 לגברים, ה־ אולימפיאדה ה־7 לנשים והקונגרס ה־46 של פידי"א יתקיימו בחיפה בין התאריכים 24.10.10—11.11.76. חב־ רות התעופה הפועלים בישראל אישרו הנחה של 50% במחיר ה־ טיסה למשתתפי האולימפיאדות.

משרד הפנים החליט להעניק אש־ רות כניסה חינם לתקופה של שלושה חודשים לכל באי האולימפיאדה ה־ קונגרס.

משרד התקשורת החליט להוציא סדרה מיוחדת בה שני בולים לכבוד אולימפיאדת הגברים, הנשים וכן חותמת דואר מיוחדת לכל אירוע בנפרד.

מדליונים מיוחדים (בזהב, בכסף ובארד) יוטבעו לרגל האולימפיאדה והם ישמשו כפרסים למצטיינים.

ההכנות לאולימפיאדת השחמט בכ־ נסת ההייזק גבוה צייך ויגבר לקראת הפתיחה.

מידי פעם נביא במדורנו ידיעות נוספות בקשר למפעל השחמט ה־ עולמי —, האולימפיאדה שיערך ב־ ישראל.

„ארוכה הדרך לנצחון — סיומים (המשך — סוף)

גלר — פל
(פטרופוליס 1973)

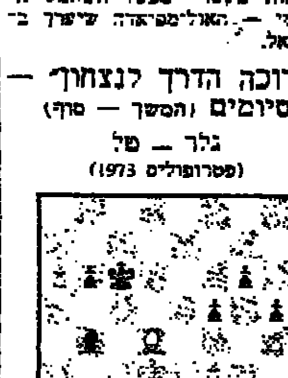

בסיום זה מצב הכלים שוה והורו של השחור לנכוע. נראה כי החומר השוה בכלים מרמז על תיקו בסיום, אולם...

1. — רהג ! (הנכון: 1. —פג5 ! 2. רזג ראז5 3. כגג רבג4. 4. מדג רהז5 5. רזג רדפ6. 6. מדג רגד7. 7. כגג4 41 8 מדג רדפ8 .9 מהז5 .10 זז5 .11 ה:זז ר : זז5 .11 מוז רהפ .12 רגג השחור נכנע.

★

בראון — פלאניץ
(ויקאן־זיי 1974)

בסיום זה מובטח נצחונו של הלבן המתחיל למשל: 1. — 2. מהה8+כז7 2. מהזז— עם 3. ר: הז 1 תוכה, אולם...

1. 1 : ז1 ! מהחז2+ ! 2. מג3 מהזז2+ 3. מז8 מהז3+ תיקו.

★

אסנוזה — צ'יזאריה
(אולימפיאדת הנשים סקופיה 197

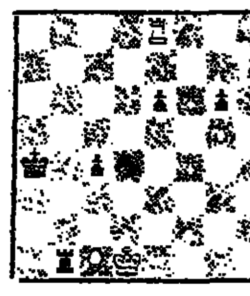

בסיום זה נראה כי נצחונו של ה־ לבן מובטח בשל רגלי f6 החזק אולם...

(השחור מתחיל)

1. — פבג (— צבג 2. צהז 7ה2 3. ה7 : ג1+ 3. מהג פד4+ 4. מד2 ! ופה זוכה) צגג— 3. מדו ! (שוב משגה הנכון מהג) 3ג ! 6. צא8— מא8 8. 81=מה צד2 + תיקו.

★

אלופת הארץ לנשים אולגה פוד־ ריינסקיה שהשתתפה כנציגת ישראל בתחרות האזורית לנשים 1975 ש־ נערכה בבולגריה נחלה כשלון רב (מקום 16—15 מתוך 18 משתתפים). כשלון של שחקן שחמט בתחרות והיא החשובה ביותר הינה תופעה טבעית ואפשרית. אולם בשעה ש־ האגוד הישראלי לשחמט הדל ב־ תקציבו עושה מאמצים לשלוח ל־ תחרות נציגה בבירה בלתי מאמן ! ומושגת תוצאה מסוג זה אין לעבור על כך לסדר היום. יתר על כן הפסדה של אלופת הארץ בתחרות חשובה זו באחד המשחקים גם ב־ 9 מסעים ! מעידה על תופעה כושלת ויש להפיק לקחים מלאים לקראת העתיד.

לפניכם המשחק „האבוד" הנ"ל

פתיחת רשי
פודרי־נסקיה (ישראל)
לורבין (יוגוסלביה)

1. פ4 ז5 2. ג4 ה6 3. ה3 ז5 4. פג3 פ6 5. ג4 ג6 6. רד3 רה7 7. רד2 0—0 8. מהג2 פה4 9. 9:ג הלבן נכנע.

ישוב א"י - מעל לחשבונות

(סוף מעמ' 5)

הרב השתדל לשדר את רוחו, ובסוף דבריו אמר להם: נביא־הנחמה ניבא לנו על הבנים השבים לגבולם, המשתמש בכ־ דימויים: „מי אלה כעב תעופינה, וכיונים אל ארובותיהם" (ישע' ס', ח). ההבדל בין שני הדימויים הוא זה: העב הקל ברקיע השמ־ אינו מגיע אליו מרצונו, הרוחות הם הדוחפים אותו. ואילו יונים חוזרים אל ארובותיהם — ברצון, בחיבה ובאהבה: הם הרהרים. מאחל אני לכם, שאפשר שהגעתם לארץ ללא הכנה נפשית מוקדמת אלא בלחץ מן החוץ, מקבים הנדחפים על ידי הרוחות. תזכו בקרוב להכיר את יקרת ארץ־חמדתנו, ותהיו גם אתם כיונים השבים לציוניהתיהם, באהבת ארץ־ישראל, באהבת ירושלים, ושמחת שיבה ותורה במשנותיכם.

„כי שם צוה ד' את הברכה"

בהיות הרב בארצות־הברית, בא אליו יהודי והודיע לו כי הוא ע לארץ־ישראל, וביקש ממנו ברכה.

השיב לו הרב: וכי עכשיו אתה זקוק לברכה ממני? והרי שלה לארץ שהיא מקור־הברכה, ומקרא מלא הוא בספר־תהלים: שם צוה ד' את הברכה" (קל"ג, ג).

עם לבדד ישכון

(סוף בעמוד 4)

סיבה של התפוצה היהודית, לדבריו, במושגים תלמודיים: ב... בביה הלורדים אמר בלפור: „אני מקבל עקרון ההגדרה העצמית כל העמים והארצות, בעולם בכלל ובמזרח התיכון בפרט; אינ... לקבל עקרון זה לגבי הערבים בארץ־ישראל, מפני שארץ זו ה... מיוחדת היא, כל יהודי במלוא העולם יש לו חלק בה. ואם אני... את יהודי כל העולם, הרי הם עולים במספרם על הערבים הע... בה כעת". הרצוג מעיר לדבריו: „השקפתו של בלפור על יחוס... יהודי התפוצה לארץ־ישראל, היא ברית המ־כריה התלמודית־ה... „ולציון יאמר איש ואיש יולד בה" (תהלים, פ"ז): אחד הנולד ואחד המצפה לראותה, שניהם שותפים בה.

שיחותיו עם ג'ון פוסטר דאלס, שר־החוץ האמריקני בימי נשי... של אייזנהאואר, וזכרונותיו על מבצע סיני, רשמיו ושנות עבודתו... בן־גוריון, ובאחרונה דבריו הרוטטים על אביו, הם פרקים המספ... באבהנה ובהבנה רבה. בבודד „עוללות" מביא נפתלי ארבל, מש... שיעוריו. קטעי דברים משיחותיו לפרשת השבוע ובהזדמנויות ש... משיעוריו בתורה שבעל־פה לא נותר דבר בכתובים.

מן הדברים בספר, ברובם רעננים כבשעת אמירתם ואקטו... במערכה המדינית שבימינו, מאירה דמותו של ד"ר ר' יעקב ה... תלמיד־חכם מובהק, יועץ רב תבונות, ונציג מהמן של הם... בשליחויות מדיניות, שבשאר רוחו, בנועם שיחו ובהליכותיו רבות... הסביר בפני מנהיגי ארצות דרכה של המדינה היהודית, ומ... והביעותיה. כולו קודן חכמה שקשה מרוסנת לפני־ולפנים, היהודי נאצל, ייצג בפני אישים בעלי היקף בינלאומי את ... כיוונה ומהלכה של מדינת עם יחוד־מיוחד בדברי ימי עולם. ספר בעל ערך לעצמו וספר המציג דמות סגולית בדורנו.

בן סורר ומורה

(סוף מעמ' 5)

המבחן לנוער, שעליו לחקור ולטפל בנער עם קבלת ההודעה מטעם ה־ משטרה. עליו הוטלה המשימה הקשה של קיום קשר בין עושה העברה לבין החברה. עליו לעזור לצעיר שלא יפגע בחברה ובחוקיה, ועליו לעזור לחברה שלא תפגע על ידי העבריין. גם תפקידו של בית המשפט לנוער אינו קל. הוא פועל באקלים חברתי מיוחד, ובארצות הברית היה מעורב במאבק החברתי בבעיות השנוי וב־ זכויות הכושים. בישראל, ניכרת השפעתו במאבק על נשירת הפער החברתי, בבעיות קליטת עולים ו־ אינטגרציה של קבוצות אתניות שו־ נות לתוך החברה הישראלית. תשומת לב רבה מקדיש המחבר למעמדות

לנוער עבריין, למאסרים ה... ההדרכה של השירותים הב... העוסקים בעבריינים הצעירים. בסיכומו של המחקר קורא כהן להתמודד עם הבעיה על תוה האורות, כלי טיפול בבעלי מקצוע. עבריינות הנוער בעיה מנותקת מהמאבק הה... הערכי הפוקד את כל החברה גולגנית המפותחות בחברה... לית מצטרפים לזעזועים אלה זות הפערות, המצוקות ... העמוק שבא בעקבות מלחמת כיפורים. המחבר מקוה, הכרגבולת החברתית תיתוצ... תרשה למאבקיה של החברה דרגית, אשר תצלה גם את... העבריינים הצעירים.

אנחנו והאו"ם

(סוף מעמוד 7)

רמת מדינות אפריקה נמנעו או הצביעו יחד אתנו. תופעה זו היא חיובית באור וכאשרות שהערבים ב־ רוב קיצוניותם השתוללותם הסרת הרסן אילצו אפילו תומכים להצביע נגד. יש להבליט שוב ושוב את ה־ קיצוניות הערבית ולהסביר למדינות העולם השלישי האפריקניים המיח־ סים חשיבות רבה לאו"ם שהערבים מטב קיצוניותם עוד ימיטו שואה על האו"ם.

לא רק שלא נגרוש מהאו"ם אלא אנו חייבים לדאוג לכך שמשלחתנו שם תהיה גדולה וברישה לכרית מגבלותנו הכלכליות. אנשיה חייבים להיות בכל מקום בכל זמן ובכל מקרה. הם חייבים להיות מלומדים השולטים בתעמולה הערבית לשיסו־ תיה ובהסתדרות דת האסלאם. ב־ הקשר זה חשוב מאוד שהמשלחת תכלול כמה אישים מיוצאי ארצות ערב המבינים היטב את הנבכיות הערבית האפריקנית, התגובות ה־ הולמות בהתאם.

✡

אם הערבים בשתנכחם גזרו על האו"ם גזר דין מוות תהיה ישראל המדינה האחרונה שתתקע את ה־ מסמר האחרון בארון המתים שלו. נטישתו על ידינו תהיה מעין עזרה שלנו מרצון לתעמולה הערבית ה־ מנהלת מלחמה חורמה נגדנו.

העשירים והספסרים

(סוף מעמוד 7)

כשמשרד המסחר והתעשיה החל סוף־ סוף להתעורר ולחפש את השמן ה־ נעלם, יגעת ומצאה — תאמין ד־ טונות רבות של שמן נתגלו במחסני סחר. אין ספק שזהו חלק קטן בלבד מהמלאי המוסתר והפעולה נמרצת במהרות גדולות יותר. גילוי השמן וחלוקתו לקהל הצרכנים הוא פעולה חלקית בלבד ועתה צריך משרד המסחר והתעשיה לפעול ב־ מרץ לביעור הספסרות ע"י הטלת עונשים כבדים ביותר, ואם הדבר ניתן אף לשלול רשיונות של בעלי־ שמן. בכך ירתיעו אולי את הספסרים בעתיד, שלא ינסו שוב ושוב לבצע כל בצע בכלכלי הרש. להתעשר על חשבון הציבור הרחב. לקח אחר הוא, שאותו צריך היה כבר ללמוד בזמן. שבצעדים כלכליים יש לבצע במהירות ולא למשוך אותם בדיונים מייגעים ובמושכים. אם אי אפשר לשמור ב־ סוד את הדיונים אפשר לקצר לפחות ולפגוע בכך בהתעשרות על חודיים.

כתיבה במכונה

תלמדו היטב ב־12 שעות
בבית הספר למסחר
רימון
ת"א, דיזנגוף 85, טל' 281985
שיטה עיוורת • פיקוח ממשלתי

פרסי הצפה תשל"ו

„הצפה" מגיש השנה לקוראיו מבחר ספרים בתורה ובדעת־עולם במסגרת מפעל הפרסים השנתי.

החותם על העתון לשנה מראש יוכל לזכות באחד הפרסים הבאים:

	מחיר קטלוגי	מחיר למנוי
משנה תורה לרמב"ם — 2 כרכים מפוארים	150.—	55.—
תנ"ך עם פירוש מלבי"ם — 12 כרכים בכריכה מהודרת	270.—	120.—
מדרש תנחומא — 2 כרכים	58.—	15.—
ילקוט שמעוני — 2 כרכים	70.—	15.—
פרקי דרבי אליעזר — בכריכה הדורה	40.—	5.—
איסורי תורה, מאת א. י. גרינברג — 6 כרכים	190.—	90.—
אנציקלופדיה אוצר ישראל — 5 כרכי פאר	240.—	110.—
אנציקלופדיה לגדולי ישראל — 4 כרכים	75.—	30.—
אנציקלופדיה לחכמי התלמוד — 2 כרכים	45.—	10.—
אנציקלופדיה יהודית, מאת יעקב פבזנר	28.—	חינם
אוצר לשון חכמים, מאת ק. א. פארלע	28.—	חינם
ספר החינוך	30.—	5.—
עמודי המחשבה הישראלית, מאת פרופ' שמחה אורבך — 3 כרכים	70.—	25.—
חמש דרשות, מאת הרב י. ד. סולוביציק	18.—	חינם
הלכה לעם, מאת הרב י. ברמן	25.—	חינם
אנציקלופדיה אישים בתנ"ך, מאת דב קמחי	45.—	10.—
ירושלים ביצירת הדורות	25.—	חינם
דיני תחילת היום, מאת נ. הופנר	30.—	חינם
דיני ברכות הנהנין, מאת נ. הופנר	30.—	חינם
מעינות ימים נוראים — 2 כרכים	36.—	5.—
גאוני ישראל ראשונים ואחרונים, מאת אפרים סובבנזהו	30.—	חינם
מבין במקרא, מאת מ. י. בראון	36.—	חינם
קונקורדנציה לתנ"ך, מאת שביל	30.—	חינם
סידור גרמייזא	50.—	חינם
גלובוס פוליטי ומדיני (מואר), מאת פרופ' משה ברוור	100.—	40.—
על אבות לילדים	25.—	חינם
אטלס המזרח התיכון — פרופ' משה ברוור	40.—	8.—
דיני חוזים במשפט העברי, מאת ד"ר שלם ורהפטיג	50.—	5.—

החותם על העתון בחודש דצמבר יקבל פרס נוסף

קיצור שולחן ערוך במהדורת כיס מהודרת

● פנה עוד היום:

סניף הצופה חיפה רח' אליהו הנביא 7 | סניף הצופה ירושלים רח' בן־יהודה 8 | הנהלת הצופה תל-אביב רח' המסגר 66